

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XII

RAMON PERE ANGLÈS

**Els noms del Vilosell
i el seu terme municipal**

BARCELONA
2006

**Els noms del Vilosell
i el seu terme municipal**

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XII

RAMON PERE ANGLÈS

**Els noms del Vilosell
i el seu terme municipal**

BARCELONA
2006

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Pere Anglès, Ramon

Els Noms del Vilosell i el seu terme municipal. — (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica / Institut d'Estudis Catalans ; 12)

Bibliografia

ISBN 84-7283-875-7

I. Peytaví Deixona, Joan, ed. II. Institut d'Estudis Catalans. III. Títol

IV. Col·lecció: Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 12

1. Onomàstica — Vilosell 2. Topònims — Vilosell

804.99-311(467.1 Ga Vilosell)

L'edició d'aquesta obra

ha estat a cura de Joan Peytaví Deixona,

membre de l'Institut d'Estudis Catalans

© Ramon Pere Anglès

© 2006, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: novembre de 2006

Tiratge: 550 exemplars

Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL

Carrer del Peu de la Creu, 5. 08001 Barcelona

Imprès a Limpergraf, SL

Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN: 84-7283-875-7

Dipòsit Legal: B. 49111-2006

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

Taula

FONTS DOCUMENTALS	7
INTRODUCCIÓ	11
Delimitacions del terme municipal	11
La incidència de la geomorfologia en els noms de partides de terra	12
Noms originats per l'aigua	14
Altres activitats agrícoles, ramaderes i industrials	16
Influència religiosa en els noms	17
Els llinatges amb <i>de</i> de procedència als s. XII, XIII i XIV	19
Quatre noms de lloc que potser vénen de noms de persona	21
Uns quants masos	22
Publicacions històriques sobre la vila	23
Agraïments	24
MAPES	27
LLISTA DE NOMS	33
APÈNDIXS	345
Partides de terra	345
Trossos i trossets de terra	346
Llocs d'anomenada	347
Cognoms	348
Noms de casa	351
Renoms	352
Poblacions veïnes	353

Fonts documentals

ARXIUS

ACM	Arxiu Comarcal de Montblanc
AHAT	Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona
AHLL	Arxiu Històric de Lleida
AHT	Arxiu Històric de Tarragona
AMP	Arxiu del Monestir de Poblet
AMV	Arxiu Municipal del Vilosell

DOCUMENTS

<i>Amill. 1942</i>	<i>Amillaramiento de 1942.</i> AMV.
<i>Bapt. 1591</i>	<i>Llibre de baptismes 1591-1734</i> , en foli. Baptismes 1591-1734. Òbits 1591-1734. Confirmacions 1596-1723. Conté Matrimonis. Total, 359 folis sense numerar. Núm. 70, capsa 11. AHAT.
<i>Bapt. 1734</i>	<i>Llibre de baptismes, 1734-1806</i> , en foli. Baptismes 1734-1806. Compliment Pascual 1766-1888. Confirmacions 1740-1849. Total, 200 folis. Núm. 106, capsa 15. AHAT.
<i>Bapt. 1807</i>	<i>Llibre de baptismes 1807-1851</i> , en foli. 155 folis amb índex. Núm. 105, capsa 14. AHAT.
<i>Cad. 1726</i>	Topònims extrets del <i>Cadastrre de 1726</i> , per Santi Arbós i Gabarró. Publicats a la revista <i>Talaia</i> , núm. 4 (abril 2003), p. 2-8.
Capb. 1436	Capbreu de 1436. Vilosell. Armari III –33/2. AMP.
Capb. 1465	Capbreu de 1465. Vilosell. Notari: Fra Joan Estanyà. Armari III –33/13. AMP.
Capb. xvi	Capbreu [primer quart] del segle <i>xvi</i> . Comprèn capbreuacions del Vilosell, Cérvoles i la Fumada. Armari III –34/1. AMP.
Capb. 1754	Capbreu del Vilosell de 1754. Notari: D. Jerònim Alba. Mon 69. 5669 i 3580 i 3581. AHT.
Capb. 1768	Capbreu de la Pobra de Cérvoles. 26 novembre 1768-16 gener 1770. Folis 211-218. Notari: Salvador Alba i Molins. ACM. Núm. I. 1. 8; reg. 8.

- Confir.* 1853 *Confirmacions de 1853-1859*, 44 folis, sense numerar. Núm. 107, capsa 15. Dintre Matrimonis 1753-1851. AHAT.
- Llibre 1302 Llibre de notes de 1302-1303. Volum en foli sense numerar. Núm. 1, capsa 1. De 28 de setembre de 1302 a 9 de novembre de 1303. AHAT.
- Llibre 1313 Llibre de notes de 1313-1316. Volum en foli sense numerar. Foliat posteriorment. Núm. 3, capsa. 1. Notari: Pere Salvany. Rector: Gondisalvus Garsie. De 22 de novembre de 1313 a 17 de gener de 1316. AHAT.
- Llibre 1330 Llibre de notes de 1330-1332. Volum en foli de 45 folis. Núm. 4, capsa 1. Notari: Bonanat Franch. Rector: Bernat Batlle. De 23 d'octubre de 1330 a 4 de maig de 1332. AHAT.
- Llibre 1332 Llibre de notes de 1332-1334. Volum en foli sense numerar. Foliat posteriorment. Núm. 5, capsa 1. De 23 d'agost de 1332 a 6 d'abril de 1334. AHAT.
- Llibre 1348 Llibre de notes de 1348-1350. Volum en foli sense numerar. Foliat posteriorment. Núm. 8, capsa 2. Notari: Domènec Prenafeta. Rector: Bernat Batlle. De 24 de juny de 1348 a 2 de juliol de 1350. AHAT.
- Llibre 1363 Llibre de notes de 1363-1370. Volum en foli de 123 folis. Núm. 12, capsa 3. Rectors: Bernat Batlle i Joan Claret. De 12 de maig de 1363 a 2 de febrer de 1370. AHAT.
- Llibre 1375 Llibre de notes de 1375-1379. Volum en foli de 165 folis. Núm. 14, capsa 4. Rector: Joan Claret. D'1 de febrer de 1375 a 12 de febrer de 1379. AHAT.
- Llibre 1400 Llibre de notes de 1400-1402. Volum en foli de 53 folis. Núm. 18, capsa 5. Notari: Joan Ardèvol. Rector: Pere Duran. De 18 de novembre de 1400 a 18 de setembre de 1402. AHAT.
- Llibre 1420 Llibre de notes de 1420-1421. Volum en foli de 25 folis. Núm. 22, capsa 6. De 10 d'agost de 1420 a 16 de maig de 1421. AHAT.
- Llibre 1433 Llibre de notes de 1433-1434. Volum en foli de 15 folis. Núm. 26, capsa 6. Notari: Joan Vidal. Rector: Jaume Cerdà. De 4 de juny de 1443 a 11 de juny de 1434. AHAT.
- Llibre 1439 Llibre de notes de 1439-1445. Volum en foli de 65 folis. Índex. Núm. 28, capsa 6. De 13 de juliol de 1439 a 8 d'abril de 1445. AHAT.
- Llibre 1445 Llibre de notes de 1445-1450. Volum en foli de 78 folis. Núm. 29, capsa 6. Notari: Bernat Llima. Rectors: Jaume Cerdà i Joan Borach. De 28 de juny de 1445 a 7 de juny de 1450. AHAT.
- Llibre 1493 Llibre de notes de 1493-1516. Volum en foli de 72 folis. Núm. 34, capsa 7. Notaris: Pere Llima i Miquel Ballester. Rectors: Guillem Martí i Benet Collbató. De 28 d'agost de 1493 a 10 d'abril de 1516. AHAT.
- Llibre 1549 Llibre de notes de 1549-1595. Volum en foli sense numerar. Núm. 41, capsa 8. Notari: Bernat Delmer. Rector: Joan de Pontarró. De 24 de juliol de 1549 a 9 de setembre de 1595. AHAT.
- Llibre 1561 Llibre de notes de 1561-1731. Volum en foli de 593 folis. Notari: Lluís Pau i altres. Signatura 1288. Notaria del Vilosell. AHLL.
- Llibre 1569 Llibre de notes de 1569-1629. Volum en foli de 89 folis. Notari: Joan Prenafeta. Signatura 1273. Notaria del Vilosell. AHLL.
- MN 1458 Manual de 1458-1459. Volum en quart de 42 folis. Índex. Núm. 62, capsa 14. Notari: Anton Tarragó. De 26 d'agost de 1458 a 19 de juny de 1459. AHAT.

- MN 1492 Manual de 1492-1546. Volum en foli partit sense numerar. Núm. 47, capsa 9. Notaris: Bernat Calvet i Pere Gassió. Rector: Francesc Soldevila. De 20 de juliol de 1492 a 16 d'abril de 1546. AHAT.
- MN 1507 Manual de 1507-1514. Volum en foli partit sense numerar. Núm. 50, capsa 9. Notari: Pere Delmer. De 13 de març de 1507 a 17 de maig de 1514. AHAT.
- MN 1528 Manual de 1528-1544. Volum en foli partit sense numerar. Núm. 54, capsa 9. Notari: Bernat Espasa. Rector: Benet Collbató. De 25 de juny de 1528 a 7 de febrer de 1544. AHAT.
- MN 1535 Manual de 1535-1538. Volum en foli partit de 95 folis. Núm. 56, capsa 10. Notari: Bernat Delmer. Rector: Francesc Soldevila. De 28 d'agost de 1535 a 25 de desembre de 1538. AHAT.
- MN 1550 Manual de 1550-1553. Volum en foli partit de 27 folis. Núm. 58, capsa 10. Notaris: Mateu Ballester i Guillem Arquer. De 12 de setembre de 1550 a 19 d'abril de 1553. AHAT.
- MN 1564 Manual de 1564-1567. Volum en foli partit de 170 folis. Índex. Núm. 59, capsa 10. Notari: Guillem Masó. Rector: Joan Prenafeta. De 19 de març de 1564 a 15 de març de 1567. AHAT.
- MN 1573 Manual de 1573-1577. Volum en foli de 114 folis. Índex. Núm. 64, capsa 14. Rector: Joan Prenafeta. AHAT.
- MN 1730 Manual notarial. Anys 1730-1760. «Manuale inceptum et continuatum per me Jacobum Rius presbm et rectorem presentis ville del Albi die prima mensis Januarij anno Domini 1730». El tema de cada document és indicat al marge esquerre. 246 pàgines numerades, seguit de «Indice dels baptismes y matrimonis» [15 pàgines sense numerar], de 1837 a 1851, però només conté Baptismes. AHAT. Capsa núm. 75.
- MN 1766 Manual notarial de 1766-1787. Volum en foli de 278 folis. Notari: Josep Toldrà. Signatura 1291. Notaria del Vilosell. AHLL.
- MN 1824 Manual notarial de 1824-1830. Volum en foli de 461 folis. Notari: Bartomeu Torrelles. Signatura 1299. Notaria del Vilosell. AHLL.
- MN 1847 Manual notarial de 1847-1850. Volum en foli de 432 folis. Notari: Joan Ferrer. Signatura 1276. Notaria del Vilosell. AHLL.
- Òbits 1412 *Llibre d'òbits 1412-1426*, en foli partit. 48 folis. Núm. 66, capsa 11. AHAT.
- Òbits 1437 *Llibre d'òbits 1437-1561*, en foli partit. 131 folis. Núm. 67, capsa 11. AHAT.
- Òbits 1458 *Llibre d'òbits 1458*, en foli partit. 6 folis. Núm. 68, capsa 11. AHAT.
- Òbits 1462 *Llibre d'òbits 1462-1464*, en foli partit. 12 folis. Núm. 68b, capsa 11. AHAT.
- Òbits 1550 *Llibre d'òbits 1550-1553*, en foli partit. 8 folis. Sense foliar. Núm. 69, capsa 11. AHAT.
- Òbits 1591 *Òbits 1591-1734*. Núm. 70, capsa 11. Dintre Baptismes 1591-1734. Conté Matrimonis 1591-1733 i Confirmacions 1598-1727. AHAT.
- Òbits 1735 *Llibre d'òbits 1735-1851*, en foli. 201 folis. Núm. 108, capsa 15. AHAT.
- Padró 1939 Padró de l'any 1939. AMV.
- Padró 1965 Padró de l'any 1965. AMV.
- Veïns 2005 Llista de veïns de la vila feta el 2005. És amb majúscules i no porta accents. AMV.

BIBLIOGRAFIA

- Albi* *L'Albi i els seus noms*, R. AMIGÓ; R. PERE, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2001, «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica», VI.
- Arbós-Ibarz-Piñol* *Els forns de calç a la comarca de les Garrigues*, R. M. ARBÓS; J. IBARZ; I. PIÑOL, Fonoll; Ajunt. de Tarrés, 2003.
- Farré* *El Vilosell: Un poble a l'ombra de Poblet*, P. Benet FARRÉ I LLORETA, Torregrossa, Arts Gràfiques Molino, 1984. La documentació que aporta és valuosa sobretot per l'antiguitat, encara que no sempre transcriu els textos literalment, sinó alguna vegada poc o molt modernitzats. En cada anotació documental, quan és possible, consta la cronologia.
- Fulleda* *Onomàstica de Fulleda (Garrigues)*, Santi ARBÓS I GABARRÓ, Societat d'Onomàstica; Institut Cartogràfic de Catalunya, 2004.
- Mapa 2001* Mapa comarcal de Catalunya. Esc. 1:50.000. Garrigues 18. Generalitat de Catalunya; Institut Cartogràfic de Catalunya. 2a ed., juny 2001.
- Nogué* *1184/1984. Vuit segles de la carta de població. El Vilosell*, Lluís NOGUÉ I PASTOR. Torregrossa, Arts Gràfiques Molino, 1984. Junt amb cada anotació documental, quan és possible, consta la cronologia.
- Nomenclàtor* *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*, Generalitat; IEC, 2003.
- Plànol* Plànol de la zona urbana. AMV.
- Talaia* *Talaia del Vilosell*: revista del Centre d'Estudis Locals del Vilosell, núm. 1 (any 2000), 2 (2001), 3 (2002), 4 (2003) i 5 (2004). Edita: Centre d'Estudis Locals del Vilosell en col·laboració amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs, Ajuntament del Vilosell i Departament de Cultura de la Generalitat.
- Vilanova* *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades*, R. PERE ANGLÈS. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2004, «Treballs de l'Oficina d'Onomàstica», IX.

Introducció

DELIMITACIONS DEL TERME MUNICIPAL

Situat dins la comarca de les Garrigues, el terme del Vilosell n'ocupa un bocí de la part sud-est, amb una extensió aproximada de 1.888 hectàrees. Té una forma de triangle, que si el situem dins les coordenades cartogràfiques, el seu costat sud-est reposa a la comarca veïna de la Conca de Barberà, i la resta de les seves fronteres parteix amb terres de la comarca a la qual pertany.

L'extrem sud és el de màxima alçària de tot el territori; la frontera passa per la carena de la serra de la Llena i parteix amb el terme de Vilanova de Prades al llarg de poc més d'1 km; la punta del Curull, amb 1.023 m, cim de la serra esmentada, n'és un referent. Seguint vers l'est, trobem el terme de Vallclara, que parteix amb el del Vilosell al llarg d'uns 5 km; va perdent altura així que la línia divisòria marxa en direcció nord vers la Coma de n'Alda (partida de terra que comparteix amb Vallclara). En aquest punt té una alçària de 862 m; continua per la partida de la Serra i per Comabarra, a l'extrem més oriental de la qual hi ha les Pobonetes, fins al coll de Tàrrega, punt més alt de la carretera que comunica ambdues viles. Seguint en direcció nord per la partida del Mas d'en Josa trobem la Talaia, amb 686 m. Després d'1 km, la frontera és ja amb el terme de Vinaixa, amb una llargada de 2,5 km. L'alçària més significativa d'aquest recorregut és l'Andorró, amb 651 m. A mesura que avancem cap al nord per les partides dels Perellons i les Freixes anem perdent alçària fins al coll de les Comes (partida de Vinaixa), en què trobem el territori del terme de l'Albi. Fins aquí hem resseguit el costat est del triangle que forma el dibuix del terme del Vilosell. La cara nord és ocupada per la línia amb el terme de l'Albi en una llargada de poc més de 5 km. Marxant d'orient vers ponent, de seguida travessem el riu dels Gorgs per les proximitats de partides com les Freixes i llocs d'anomenada com el «Pantano» i el Pontarró, més endavant travessem la carretera que del Vilosell va a Vinaixa i l'Albi. Seguim per

les Planes, els Pruners i els Camins de l'Albi, partida per on encara transita l'antic camí que comunicava les dues viles; més a ponent hi ha les Guàrdies amb la punta del mateix nom i cota de 636 m; els Masos i el Perdut posen fi a l'extrem de ponent d'aquesta línia que forma la partió amb l'Albi. La cara que resta és orientada vers l'oest i forma el límit amb les terres de la Pobla de Cérvoles. És del tot hidrològica, composta pel barranc de Sant Miquel i el riu de Set; aquest costat del triangle, amb una mica més de 7 km, encara que per la sinuositat del curs de les aigües sigui difícil de precisar, podem afirmar que és el més llarg. Si de l'extrem nord-oest del terme seguim el riu de Set en direcció al sud vers el seu origen, trobem terres de la partida dels Masos i la cova del Miracle; poc més al sud, el desguàs del barranc del Picot. A mesura que anem riu amunt, dins el terme de la Pobla, trobem la partida de les Garrigues, que, des de temps molt reculats, és transitada per gent del Vilosell que hi té propietats. Travessaven el riu diferents passos: el camí que duia a la Fumada n'era un. El riu ha donat el nom a la partida de Riu de Set. Són terres de la vora del curs de l'aigua. Aquesta partida contenia els dos molins i la peixera que regulava l'aigua que els feia moure. A partir d'aquí, la línia que divideix els termes s'enfila pel barranc de Sant Miquel fins a trobar les terres de Vilanova de Prades i torna a assolir més de 1.000 m. Les terres situades per les proximitats del barranc de Sant Miquel i el riu de Set, a causa de la seva accidentalitat orogràfica, són les menys conreades, cosa que comporta també una disminució de la densitat de topònims vius. La partida Terme Dellà era formada per terres que els vilosellencs tenien al terme de la Pobla, i per tant a la riba esquerra del riu de Set.

LA INCIDÈNCIA DE LA GEOMORFOLOGIA EN ELS NOMS DE PARTIDES DE TERRA

La forma del relleu segurament ha comportat que alguns genèrics en els noms de lloc tinguin un gruix important. Si prescindim de l'extrem sud, i de la delimitació amb la Pobla de Cérvoles ocupada pel riu de Set i el barranc de Sant Miquel, la major part és més aviat terreny planer, i amb pocs accidents significatius del relleu, amb planes importants, en què l'aigua de la pluja és drenada més per mitjà de comes obertes i clots que per barrancs profunds. Les elevacions que queden entre les planes no són significatives, i sovint s'empren genèrics com *serra*, *serreta* i *tossal*. *Punta* sols en documentació moderna. En canvi *pla*, *plana* i *plans* hi són en abundància; també *coll* i *collet* hi són presents. Igualment *coma*, *cometa*, *comellar*, *clot* i *clots* agafen protagonisme junt amb *camí*, ja que gairebé totes les vies de comunicació més importants han donat nom a partides de terra. *Riu* era aplicat al riu de Set, tot i que també se l'anomenava *torrent*, i al dels Gorgs. *Barranc* només s'ha vist modernament. Poques vegades s'ha deixat veure *cova* i *roca*.

Entre les elevacions del terreny, apareixen la *Serra Mitjana* (any 1313¹), la *serra de les Eres* (1349), la *serreta de Poblet* (1445), el *Tossal d'en Maça* (1375) i el *Tossal de na Botarella* (1445). I el *Pontarró* (1363), la *punta de les Guàrdies*, la *de la Guixera*, la *del Picot* i la *del Curull* sols modernament. Les extensions amb una forma plana han generat nombroses entrades: *pla de Vaques* (1348), el *Pla de les Eres* (1445), *pla de na Canosa* (1493), *pla de l'Om* (1507), *pla del Faig* (1528), el *Pla de Vintdiners* (1507), el *Pla de les Vinyetes* (1754) en són una mostra. En plural es fan presents a la primera meitat del s. xiv: *els Plans* (1330), i també de manera personalitzada: *els plans de na Vives* (1445), i indicant situació, *els Plans més amunt* (1726). Una sola vegada s'ha pogut anotar *Plas* (1348), un nom que, al terme veí de l'Albi, és viu designant una partida de terra, però que vam trobar en documents antics. Vegeu *L'Albi i els seus noms*, p. 352. La forma femenina també és emprada des de molt antic: la *plana de n'Ondara* (1252), la *plana d'en Poca* (1363), la *Plana de na Rossella* (1330), la *plana de na Sança* (1225). El plural s'empra a partir del s. xvi, *les Planes* (1507), i la forma despectiva *Planota* sols en l'època moderna.

Coll, designant 'el punt més alt després d'una costa', es deixa veure ja al s. xiv amb el *Coll de na Botarella* (1313), i també el *Coll de les Serveres* (1458), el *Coll Roig* (1332) i el *Collet* (1528), ha proporcionat unes quantes entrades, si bé no podem dir que formi part dels genèrics més repetits.

Coma i derivats són molt abundants ja a partir del s. xii: *Coma Navarra* (1171), la *Coma de n'Espígol* (1313), *coma Roja* (1330), la *Coma de na Dugueta* (1363), la *Coma de n'Almenara* (1445), *coma de Santa Caterina* (1493), *Comabella* (1313), la *Coma de la Vila* (1492), *coma de la Font* (1445), la *Coma de Bornà* (1754), per citar-ne unes quantes. En plural, *les Comes*, tan sols l'hem trobat modernament. El diminutiu *cometa* s'ha fet present al s. xvi: la *cometa de na Gràcia* (1528), i més tard la *sort de les Cometes* (1726). La forma *comellar*, a el *Comellar* (1363), el *Comellar d'en Vilafranca* (1363), el *Comellar de les Eres* (1445) i el *Comellar del Bosc* (1754). La forma diminutiva, el *Comellaret*, és molt moderna.

Clot es fa present al s. xiv, i així veiem: el *clot de n'Albesa* (1348), el *Clot de n'Ondaro* (1375), el *Clot* (1507), el *clot d'en Linya* (1528); en plural: *els clots Camí de Vilanova* (1726), *els Clots* (1754), i també és el nom d'una partida actual que hom situa a l'oest de la Carrerada, en el seu extrem septentrional, i al nord de la sort Llarga. El diminutiu es fa present al s. xviii: el *clotet Camí de Vallclara* (1726) i el *clotet Camí de l'Albi* (1726).

Closa, expressant 'un petit fondo tancat per un cingle', és relativament modern: la *Closa* (1726) i el *Comellar de la Closa* (1754).

1. D'ara endavant, la paraula *any* quedarà exclosa.

Com passa sovint, van esdevenir partides de terra aquelles terres que els vilosellencs conreaven a les vores dels camins que els duïen a les viles veïnes, o bé a d'altres indrets que dins el seu terme tenien importància, i començaren a anomenar-se *Camí* seguit de l'específic que hi correspongués. Ho veiem a partir del s. xv: *el Camí de Prades* (1439), *el Camí de les Aiguades* (1445), *el Camí de Vallclara* (1445), *el Camí de Serra Mitjana* (1445), *el Camí de Vinaixa* (1445), *el Camí de l'Albi* (1458), *el Camí de la Pobla* (1458), *el Camí del Riu* (1493), *el Camí de Vimbodí* (1493), *el Camí de Sant Miquel* (1507), *el Camí de Tarrés* (1726), *el Camí de Vilanova* (1754), en són una mostra entre altres exemples que podríem citar.

NOMS ORIGINATS PER L'AIGUA

Sempre important per la seva escassetesa en els poblets de les Garrigues, l'aigua i la seva utilització han proporcionat nombroses entrades a la llista de noms. Hem trobat tots aquells genèrics més comuns, com *riu*, *barranc*, *torrent*, *hort*, *font*, *bassa*, etc. Són noms que s'agrupen principalment en els dos corrents hídrics més importants, el riu de Set i el riu dels Gorgs, tot i que algunes fonts de vegades n'estan allunyades.

Riu, sense l'específic, s'ha vist poc: *el Riu* (1528) referint-se al de Set. Igualment, *Riu de Set* (1225) i *el camí de Riu de Set* (1363). Una sola vegada hem vist *Riusec*, el 1333, en un document que no en dóna la ubicació, i ens quedarà el dubte si no es podria referir al Riusec del terme de l'Albi (vegeu *L'Albi i els seus noms*, p. 379).

Als Gorgs, l'ús del genèric *riu* és bastant modern, a partir del s. XVIII: *el riu dels Gorgs* (1754). Invariablement, sempre en plural ja a partir del s. XIV: *els Gorgs* (1313), també la *coma dels Gorgs* (1333), la *bassa dels Gorgs* (1507), *el camí dels Gorgs* (1465). La *costa dels Gorgs* i la *font dels Gorgs* són noms moderns. Un sol cop hem vist *el riu de les Freixes* (1726), referint-se, és clar, al riu dels Gorgs quan passa per terres d'aquesta partida. El riu dels Gorgs també l'hem llegit una vegada anomenat *riu dels Amaradors* (1754).

No hem vist cap *barranc* designant una partida de terra. La paraula *barranc* sempre té un valor denotatiu i va acompanyada d'un especificador. Per exemple: *barranc del Crucifici*, *de Pedrinya*, *del Picot*, *de Sant Miquel de la Tosca*, etc., totes denominacions actuals.

Torrent, l'hem trobat ja al s. XIV i a partir de 1348 per anomenar el riu de Set. Al s. XV apareix si no com a partida sí almenys com a lloc d'anomenada: *el Torrent* (1445), i també referint-se al riu de Set. Una mica més tard veiem *el torrent Sec de Sant Miquel* (1726) i *el torrent de Serra Mitjana* (1726).

L'augmentatiu col·lectiu *horta* és més freqüent que *hort*. Així trobem: *Horta*

Novella (1330), *l'Horta de Riu de Set* (1333), *l'Horta dels Gorgs* (1400), *l'Horta del Molí* (1439), *l'Horta* (1507). En masculí: *l'Hort* (1493), *l'hort d'en Josa* (1458), *l'hort dels Gorgs* (1535).

També hem pogut veure quatre *basses* anotades en documents. La bassa per excel·lència, *la Bassa* (1420), era la que ocupava l'actual plaça de Sant Sebastià; també tenim *el Cap de la Bassa* (1363), i de vegades aquest genèric deixa el nom a peces de terra pròximes, com la *sort de la Bassa* (1726) o *davant la Bassa* (1754). Dues basses amb denominació pròpia: *la Bassa de Sant Guim* (1224) i *la bassa dels Gorgs* (1507). Un *bassot* se'ns fa present al s. XVIII, al camí de Cervià: *el Bassot* (1754). La *bassa dels Plans* és un exemple actual de la previsió del líquid cada vegada més preuat.

El *Pouet* (1726) és la partida situada entre el camí de Vinaixa i la carretera. El *pou del Gel*, que era al vall del Castell (1754), i també *el Pou de Ventura* (1754), partint amb el terme de Vilanova de Prades, són les dues vegades que s'ha fet present el nom acompanyat d'un específic. Un document del mateix segle ens parla de dos horts amb dos pous al camí de la Pobla. No ha de fer estrany l'existència de pous en altres indrets del terme.

Un bon grapat de fonts eren aprofitades. Hi ha constància d'algunes des del s. XII, com *la Font d'en Fabra* (1195), *la Font de na Peboneta* (1375) i *la Font de na Catalana* (1549), per citar-ne algunes que han esdevingut partida. Unes altres no són partida de terra, com per exemple la *font del Pedrís* (1754), la *fonteta del Camí* (1754); la *font del Ballester*, la *font dels Estrets* i la *font del Crucifici* formen part d'unes quantes de les actuals.

Un altre nom designador d'aigua és *les Aiguades* (1313). Per la documentació sembla que el mateix nom s'aplicava a dos llocs diferents: un al riu de Set, que confrontava amb la peixera, i l'altre als Gorgs, per arribar al qual s'havia de passar per la Quarterada. Documentem també el *camí de les Aiguades* (1363). No sabem si el nom del lloc es podia referir a un aiguaneix o bé al fet d'algun aiguat memorable.

Els *Amaradors*, a bastament documentats a partir del s. XV, devien ser basses per a amarar cànem. Hem vist documents que parlen d'esplets de cànem i uns quants espartenyers i corders hi eren presents. Trobem documentats *els Amara-dors* (1492), el *camí dels Amara-dors* (1528) i el *riu dels Amara-dors* (1754).

La *Botera*, que és fa present a mitjan s. XVI fixat a un carrer de la vila, es pot considerar un hidrònim, amb el significat de 'lloc de pas d'aigües residuals'. Així: la *botera* i també la *claveguera de la Bassa* (1465), o també el *carrer de la Botera* o el *carreró de la Botera* (1549). Més tardà és el renom de *la Botera* (1734).

No ens podem deixar la *Tosca*. L'anotació més reculada que hem pogut veure és del s. XIV: *Tosca* (1330), i la *font de la Tosca* (1436). Aquell indret ja s'anomenava així molt abans que s'hi fes l'ermita dedicada al sant arcàngel.

L'*Abulló* és un nom modern, ja que no l'hem pogut veure en la documentació antiga; si es volgués referir a 'séquia coberta amb lloses per drenar l'aigua d'una feixa', fóra també hidrònim. En el recull de l'Albi la partida *els Abullons* tenia aquest significat. Vegeu p. 29 i 84 de *L'Albi i els seus noms*.

ALTRES ACTIVITATS AGRÍCOLES, RAMADERES I INDUSTRIALS

Una munió d'eres ens han deixat testimoni que una bona part de les feines del camp era dedicada als cereals. Però el nom més antic que hem trobat és *les Sitges* (1330). Al mateix segle trobem *les Eres* (1363) i l'*Era* (1375). Una altra mostra són la *sort* i les *sortetes de l'Era* (1507 i 1726), l'*Eral* (1573) i la *serreta de les Eres* (1528). També personalitzades, les *eres d'en Poca*, l'*era d'en Forès* i l'*era d'en Duc* (1363). La *Cortera* (1726) es deu referir a una mesura de gra o de superfície suficient per a sembrar-hi aquesta quantitat, i la *Quarterada* (1549) es referia a una certa extensió de territori. La transformació del blat en farina requeria molins. Els del Vilosell van ser al riu de Set; ara amb prou feines se'n poden veure les runes d'un i hi ha record de la peixera de l'altre. El més antic que hem pogut trobar anotat va existir al s. XIII, concretament el 1206, i Farré ens en parla a la p. 32 del seu llibre. Més tard el retrobem: *el Molí* (1313) i el *camí del Molí* (1375); el nom apareix sense específic, segurament perquè durant uns quants anys només va existir aquest. El 1528 es fa present *el Molí Nou*, construït una mica més avall de l'altre. Durant uns quants anys devien funcionar tots dos, ja que el 1741 una partida d'òbits ens parla del moliner Francesc Espasa de Vilanova de Prades que morí al *molí Més Amunt* del terme del Vilosell. El renom *Moliner* l'hem vist al s. XIX aplicat a Ramon Roselló, i al carrer de la Botera trobem *ca la Molinera*.

Van existir uns altres molins fora i dins la vila, però eren d'oli: el *molí de l'Oli* (1754), aleshores fora vila, davant la Bassa i partint amb el camí de la Pobla. Un altre, també d'oli, era el *molí del Calces*, del qual es conserva memòria al carrer de la Costa. L'olivera ha estat conreada al Vilosell des de temps molt antics.

Del conreu de la vinya tenim *el Mallol* (1573) i *les Vinyetes* (1458). I la *Fassina*, que té a veure amb la fabricació d'aiguardent, i que Farré ens esmenta al s. XVIII. El record encara viu dels *cups del Pedro*, també n'és un exemple.

Les *Parades* designen una partida de terra i el topònim encara avui és viu; l'hem trobat anotat el 1528. *Trilla* ha aparegut en dues anotacions a mitjan s. XV: *les Trilles* (1458) i *les Trilles dels Clapers* (també el 1458).

La ramaderia, que sempre ha anat lligada al món de la pagesia, ha proporcionat els noms que solen ser habituals. Hem vist la *Pleta* (1225), que va deixar el nom a un indret no llunyà de la vila, vora la carretera, quan surt del poble en direcció a Vinaixa. Els *Cortals* (1363), que equival a 'corrals'. Però l'expressió dominant és *corral*. Així al s. XV tenim: *el corral de l'Almoina* (1458), que era dins la vila

confrontant amb el carrer Major, i el *corral del Rector* (1458), que potser era el mateix. Al s. XVIII, en diferents anotacions n'hem trobat uns quants dins la vila, en diferents carrers. Se n'esmenten al carrer que puja al Castell, al de la Costa, al Portal de l'Albi, al carrer Major, al carrer de Malmaçat, a la Plaça Nova, al passadís del Castell, al carrer Estret i darrere la Muralla, existents el 1754.

A la partida dels Perellons, es parla d'un corral per al bestiar el 1754, que devia ser el que més tard es diria *del Cosme*. També a la partida de les Freixes (1754), que es deu referir al mateix que avui es coneix per *corral del Noguer*. Al camí de Vimbodí i al camí de Vilanova existien corrals el mateix any de 1754. I encara hi ha record del corral que era al Picot del Pontils.

Uns altres noms que tenen a veure amb el bestiar són *la Devesa*, que ja era partida de terra el 1492, i que l'hem trobat fins al 1573. *Farraginal* i *Farraginals*, el 1726, s'empraven per designar peces de terra.

Un bestiar que encara perdura al Vilosell són les abelles. *L'Abellar* (1507), que va ser partida de terra al riu de Set, per les proximitats del camí que de la Pobla anava vers l'Albi, indica que devia ser un bon lloc per a guardar arnes. En testaments s'han pogut veure deixes de *cases d'abelles* (o sigui, ruscós o arnes). L'any 1646 hem vist el renom *l'Abellar* que duia un Joan Llurba. De record actual és la *cova de les Arnes*, vora el camí del Molí. I també *ca l'Arner*, una casa del raval de l'Albi.

Hi ha constància d'algunes activitats industrials que no són directament relacionades amb l'activitat agrícola i ramadera. La partida de terra *el Forn de la Calç* és documentada el 1333, i s'esmenta el *comellar del Forn de la Calç* el 1535. En el treball fet per R. M. Arbós i d'altres sobre els forns de calç a la comarca de les Garrigues, se n'esmenten set dins el terme del Vilosell, dos dels quals són desapareguts, tres inaccessibles i els dos restants en mal estat.

També queda record de la fabricació de guix. L'actual *punta de la Guixera*, l'hem trobat anotada en un manual notarial de 1564 com «lo tossal que fan lo guix». Sembla que al corral del Picot del Pontils se'n feia, segons un informant. El corral és per les proximitats de la Guixera.

Que es feia vidre ho confirma un manual del 1573, que esmenta *el forn del vidre del Vilosell*, i un contracte d'arrendament de dit forn uns tres anys més tard. A més, hem vist documentat l'ofici de vidrier ja el 1549, i als s. XVI i XVII va lligat al llinatge Fàbregues força sovint. El renom *Vidrier* s'ha vist el 1573.

INFLUÈNCIA RELIGIOSA EN ELS NOMS

La història del Vilosell ens fa palès que la vila va estar en temps molt antics a cura del monestir de Poblet. Bastants vilosellencs han esdevingut sacerdots, i personatges famosos en temps passats, com el bisbe Queixal o bé mossèn Josep Rubió; un exemple vivent és el P. Benet Farré i Lloreta, per citar-ne tan sols alguns.

Aquest apropament de la vila al fet religiós ha estat bastant prolífic en noms. L'església, segons Farré, p. 101, és citada l'any 1191. L'*hort del Capellà* (1363), el *corral de l'Almoïna* (1458), la *sort de l'Almoïna* (1616), l'*abadia* (1492) i la *sort de l'Abadia* (1726), que el 1840 en una partida d'òbits ens surt amb el nom de *casa Rectoral*. També *darrere l'Abadia* (1549 i 1754), que eren terres que pertanyien als *beneficis de Sant Pere i Santa Creu*. El *fossar* (1445), el *carrer del Fossar* (1492), *damunt lo Fossar* (Farré, p. 22), el *portal del Fossar i prop lo Fossar* (1528). El *Crucifici* (1726) ha donat nom a una partida de terra, a una font, a un barranc, a un camí i a una mina. Els documents vistos no esmenten la capella que és sota un cinglet prop de la font, sí, en canvi, que en parla Nogué, p. 48. El *cementiri* (1507) i el *carrer del Cementiri* (1549) es refereixen encara al fossar vell. Pensem que les anotacions de la *Creu* (1754) i el *camí que va a la Creu* (1535) es volen referir a la creu que hi ha a l'extrem sud de la plaça de Sant Sebastià, gairebé davant l'ermita. El capbreu de 1754 parla d'un lloc dit la *Creu* que confrontava per sol ixent amb el camí de Prades; el més antic, el MN de 1535, sols parla del *camí que va a la creu*. Fa estrany, tanmateix, que, amb la quantitat de documents consultats, no hagi sortit més vegades. La *Creu Roja* (1726 i 1754), pel que sembla, era entre el camí de Prades i el comellar de Pedrinya. La *Creueta camí de l'Albi* (1528) va originar la partida de les Creuetes. El Capb. 1754 parla del *camí de la Capella*, i encara avui el nom queda viu en una peça de terra dita la *Capella*, vora el camí de Sant Miquel i darrere l'ermita de Sant Sebastià. Podria tractar-se d'una finca que estigués subjecta a algun cens o tribut per al manteniment de Sant Sebastià, que el 1564 s'anomenava *Capella*. Seguint amb el mateix nom, el 1458 apareix el *tros de les Capelles*, però el document no dóna localitzacions. L'*era del Delme* és un record encara viu del tribut de la desena part. Alguns beneficis també van deixar noms: la *casa del Benefici de Sant Antoni* (1754), la *coma de Santa Caterina* (1493) i les *Tonganes de Santa Caterina* (1558). Del benefici de Santa Caterina en parla un llibre de notes de 1549. Trobem la *Bassa de Sant Guim* (1224). *Sant Miquel de la Tosca* s'ha deixat veure en un manual notarial de 1492, i *Sant Sebastià*, el 1564. Un informant recorda la *sort del Septenari*, que potser estava gravada amb algun impost religiós. També les *Mossenyes*, un nom que no ha aparegut documentat, però que, segons els informants, eren terres que pertanyien a la rectoria. El *Santercristo* és un renom que, segons els informants, es donava al Mateu de l'Agnès.

El reial monestir de Santa Maria de Poblet ha deixat uns quants noms tant dins com fora la vila. Dins tenim encara el record viu de la *casa de Poblet*, al carrer Major, que devia ser el lloc on els majorals que el monestir delegava administraven els tributs que la vila tenia el deure d'aportar. Potser també el *celler de Poblet* (1363), del qual no es dóna la ubicació, però és probable que fos dins la vila. Fora vila tenim el *camí de Poblet* (1363), la *serreta de Poblet* (1445), la *carre-*

tera de Poblet (1754) i el *cortal de Poblet* (1375), que era un fragment de la partida dels Cortals. El *tros de Poblet* és un exemple encara viu. No es pot afirmar amb prou seguretat que el *Domenge* (1250) fos propietat del senyor abat o bé d'un antic senyor feudal. En canvi, pot ser que la *botiga del Senyor* de 1754 pertanyés al monestir.

El capbreu de 1754 parla d'una macropartida anomenada *la Gràcia*, que gaudia del delme de gràcia i sols pagava al monestir la dotzena part del delme normal. Comprenia partides no gaire allunyades del nucli urbà i que, segons el document, quedaven delimitades de la manera següent: del Coll Roig camí de Vinaixa, cap a la Font d'en Fabra, passava després pel Coll Roig camí de l'Albi, la Coma de n'Espígol, el Bassot del camí de Cervià, anava cap al coll de Malpartit, vers el camí d'Horta Novella, fins al pla de les Vives, el camí de Sant Miquel i el camí de Prades (a partir d'aquí el document està esborrat i es fa impossible de llegir-lo, però a la part final es veu que la línia delimitadora torna allà on havia començat, o sigui, al Coll Roig camí de Vinaixa). Potser eren terres d'un rendiment superior i el senyor abat es podia permetre el luxe d'afluixar la pressió fiscal.

Els genèrics *sort*, *tros*, *trosset*, *cap*, etc. hi són presents en bona mesura. Per designar ubicacions hem vist emprar també les preposicions *darrere*, *davant*, *damunt*, *davall* i *prop*. L'adverbi *dellà* va servir per a designar la partida *Terme Dellà* (1445), referint-se a les terres de l'altra banda del riu de Set, o sigui, en terme de la Pobla. D'altres vegades els adjectius *dalt* i *baix* també s'han deixat veure. Modernament, hem vist l'aglutinació *Trascastell* per designar aquella part del nucli urbà que queda al nord del que havia estat el castell. A *part damunt* per anomenar el territori de l'ermita de Sant Miquel en direcció sud vers la serra de la Llena.

ELS LLINATGES AMB *DE* DE PROCEDÈNCIA ALS S. XII, XIII I XIV

En la documentació més antiga que hem pogut veure, hi ha encara molts llinatges que conserven el *de* de procedència. La majoria, com és lògic, estan concentrats en els s. XII, XIII i XIV.

Alguns d'aquests desapareixen, potser perquè van cap en un altre lloc: a les Beces, que aleshores també s'estava repoblant? Qui ho sap? Però uns altres es queden, perden l'indicador de procedència al s. xv i s'estabilitzen a la vila.

La majoria d'aquestes procedències és entenedora, però unes altres vegades es fa impossible descobrir l'origen dels nouvinguts. Potser perquè la vila o el lloc d'on van venir va desaparèixer fa temps o ha sofert transformació gràfica o fonètica i ara tenen una forma diferent que els encobreix.

Hem fet la llista següent en què consta el llinatge, l'any que es fa present, o el període d'anys, i el lloc d'on creiem que venia.

<i>Llinatge</i>	<i>Anys</i>	<i>Procedència possible</i>
Alguaire, d'	1330	Segrià
Aliàs, d'	1333	?
Almenar, d'	1300	Segrià
Almenara, d'	1196-1535	Urgell
Alsamora, d'	1316-1702	Pallars Jussà
Anguera, d'	1316-1330	Conca de Barberà
Ardèvol, d'	1313	Solsonès
Arenes, d'	1313	Vallès Occidental, si fos el santuari
Arques, d'	1287-1458	?
Ballester, de	1204-1807	?
Barberà, de	1287-1333	Conca de Barberà o Vallès Occidental
Beliana, de	1209	Urgell
Bertran, de	1300-1400	Segrià
Besora, de	1178	Solsonès
Bocona, de	1303	Urgellet
Bongrí, de	?	?
Briançó, de	1196-1348	Segarra
Camarasa, de	1333	Noguera
Canadell, de	1303	Espirà de Conflent
Capafonts, de	1330	Baix Camp
Castellnou, de	1249	Pallars Jussà o altres
Castelló, de	1287	Múltiples possibilitats
Cervià, de	1348	Garrigues
Clariana, de	1203-1348	Anoia, Bages o Garraf
Copons, de	1330-1678	Anoia
Crebaí, de	1302-1394	Anoia
Espinalbet, d'	1231	Bergadà
Esquerrer, d'	1287	?
Figuerola, de	1330	Alt Camp, Noguera, Pallars Jussà o Solsonès
Fluvià, de	1225-1458	Garrotxa, Noguera o Segarra
Fonolles, de	1196-1348	Baix Empordà, Gironès o Segarra
Fonts, de	s. XIII	?
Gramuntell, de	s. XIII	Pallars Jussà o Segarra
Guardiola, de	1287-1313	Múltiples possibilitats
Horta, d'	1302	Terra Alta
Jorba, de	1249-s. XVI	Anoia
Lilla, de	1303-1333	Conca de Barberà
Linya, de	1313-1828	Solsonès
Llanera, de	1204	Solsonès i d'altres
Llima, de	1287-1648	?
Montagut, de	1751	Alt Camp, Segrià o Garrotxa
Montoliu, de	1196	Segarra o Segrià
Mont-ral, de	1303-1375	Alt Camp, Baix Cinca o Osona

<i>Llinatge</i>	<i>Anys</i>	<i>Procedència possible</i>
Mont-ros, de	1203	Pallars Jussà
Nonaja, de	1623	Delfinat, Regne de França
Ondara, d'	1287-1592	Segarra
Oriola, d'	1313	Montsià
Osona, d'	1363-1412	Osona
Pallaol, de	1204	?
Pontarró, de	1560	Baix Llobregat o Osona
Prats, dels	1249-1823	Múltiples possibilitats
Prenafeta, de	1302-1797	Conca de Barberà
Rial, de	1313	?
Ribelles, de	1302-1420	Garrotxa o Noguera
Ripoll, de	1208-1375	Ripollès
Romia, de	1206	?
Santafè, de	1433	Múltiples possibilitats
Saranyana, de	1313-1507	Alt Urgell
Sarral, de	1303	Conca de Barberà
Segrià, de	1303-1458	Segrià
Sellers, de	1196-1412	Alta Ribagorça, Pallars Jussà o Solsonès
Tarascó, de	1206	Solsonès, Urgell o Occitània
Tàrrega, de	1348	Urgell
Tarrés, de	1363	Garrigues
Torroja, de	1249-1313	Priorat
Urgell, d'	1287-1302	Urgell
Vilafranca, de	1303-1445	Conflent, Penedès o Occitània
Vilanova, de	1315-1375	Múltiples possibilitats
Zasala, de	1207-s. xvi	La Sala: Baix Empordà o Conca de Barberà

QUATRE NOMS DE LLOC QUE POTSER VÉNEN DE NOMS DE PERSONA

La *Coma d'Espígol*, tal com l'anomena la documentació més moderna, podria fer pensar que es tracta d'una coma amb abundància d'aquesta flairosa planta aromàtica (*Lavandula* L. subsp.), però resulta que *Espígol* com a llinatge ja és present al terme del Vilosell de principis del s. xiii; segons Farré, p. 30, els germans Bernat i Pere Espígol tenien propietats en aquest terme el 1201, un segle més tard comencem a veure anotacions de la «coma den espígol» (1313); durant els s. xv i xvi la grafia varia cap a «coma naspígol» (1445) i «comanaspígol» (1564); el 1754 encara es pot veure «Coma nespígol», «Coma nas Pigol» i «Coma Naspígol», fins que modernament passa a *Coma d'Espígol* o *Coma d'Espígols*.

L'Anderó és el cim d'una petita serreta a l'est dels Perellons i a la línia divisòria del terme de Vinaixa que Mapa 2001 cita amb una cota de 651 m; per les seves

proximitats, un topònim encara viu és el *clot de l'Anderó*. El llinatge *Ondara* / *Ondaro* és ja present al Vilosell el 1287 i s'hi aguanta fins al 1592. El 1375 surt documentat el *Clot de n'Ondaro*; malauradament, el document no en dona la localització, tan sols diu que és al lloc del Vilosell i en una part anomenada d'aquesta manera. Pensem que és probable que es tracti del mateix lloc avui conegut per *clot de l'Anderó*. Si fos així, pensem que per algunes de les diferents transformacions fonètiques i gràfiques *Ondaro* hauria pogut esdevenir *Anderó*.

Cova Carrera, que surt el 1569 i que els documents ubiquen a l'indret que avui tan sols es coneix per *la Cova*, situada a la riba esquerra d'un barranc que baixa de Comabella, podria ser un cas semblant als anteriors, tot i que el llinatge *Carrera* sols l'hem trobat una vegada en una partida d'òbits, el 1736, i amb aquesta única anotació fóra difícil que s'hagués adherit al nom de la Cova; en canvi, el llinatge *Carrer* ha estat present al Vilosell ja des del 1303 i fins pràcticament al present. Moltes vegades hem vist que un llinatge es feminitzava i així trobem *Toló-Tolona*, *Boquet-Boquera*, *Busquet-Busqueta* o bé *Carrer-Carrera*, que podria ser el nostre cas.

El Cau, un tros de terra a ponent del Tossal dels Pins cap a l'extrem nord-occidental del terme, pot fer pensar a primera vista en el cau d'algun mamífer, conill, guineu, llop, etc., però resulta que el llinatge *Cau*, procedent de Sidamon, apareix al Vilosell el 1746 i s'hi està fins al 1780 com a mínim. Els informants no ens han sabut dir que al terme hi hagués un cau prou significatiu perquè representés un tros de terra; en altres viles n'hem trobat algun, però el genèric *cau* sol portar un específic. Ens inclinem a pensar que els Cau de Sidamon que van fer de pagesos al terme del Vilosell durant almenys trenta-cinc anys bé podrien haver deixat el seu nom a algun bocinet de territori.

UNS QUANTS MASOS

Amb els noms dels masos sol passar igual que amb els de les cases de la vila, que van canviant així que canvien de propietari. N'han sortit una vintena amb l'específic corresponent i un parell d'entrades designant partides de terra només amb el genèric. Així tenim *el Mas* (1726) i *el Maset* (1754-2005). El llinatge *Maset*, fent de padrí i procedent de Puigverd, apareix el 1681; tanmateix, una sola anotació documental deu ser poc per a pensar que el nom de la partida sigui un antropònim. Una sola vegada l'hem vist en femení: *la Masia* (1492), però no designa cap partida de terra. El renom *de la Masia* l'hem trobat cent noranta-sis anys més tard. Dels que porten l'específic, n'hi ha que formen partides de terra i d'altres que potser són tan sols llocs d'anomenada.

Vegeu la llista que segueix i els menciona:

<i>Nom del mas</i>	<i>Cronologia</i>	<i>Partida o lloc d'anomenada</i>	<i>Ubicació</i>
Mas de n'Almenara	1445	Partida	Camí de Vallclara
Mas de n'Alsamora	1754	Partida	Camí de Vimbodí
Amargós, mas de n'	1363	Lloc	?
Mas del Bisbe	1561-1754	Partida	Entre el riu de Set i el terme de l'Albi
Camí de l'Albi, el mas	1726	Lloc	Camí de l'Albi
Duc, mas d'en	1445	Lloc	Camí de Poblet
Forès, mas d'en	1445-1458	Lloc	?
Mas de Fra Joan	1754-2005	Partida	A l'est dels Gorgs
Mas d'en Guiu	1754-2005	Partida	Rodalies del Pla de Vintdiners
Mas d'en Joan	s. XIV-XV	?	?
Jorba, mas d'en	1363-1493	Lloc	?
Mas d'en Josa	1507-2005	Partida	Al sud-est dels Gorgs
Mas d'en Linya	1363-1754	Partida	Camí de Vallclara
Llurba, mas d'en	1375	Lloc	Camí de Vinaixa
Pere Petit, mas d'en	actual	Lloc	Entre la Font d'en Fabra i els Avellaners
Pijoan, mas de	1313	?	?
Mas d'en Perpinyà	1445-1528	Partida	Terme Dellà
Mas d'en Prats	1493	Partida	?
Roig, mas	1528	Lloc	A les Planes
Torner, mas d'en	1465	Partida	Al camí de Vallclara
Mas de la Vidalona	1436- s. XVI	Partida	Al camí de Vallclara

PUBLICACIONS HISTÒRIQUES SOBRE LA VILA

Quan es fa un recull dels noms d'un terme municipal, tota aquella informació que poden aportar les publicacions sobre la vila i aquest terme, no es pot menysprear; ans al contrari, cal tenir-la sempre en compte. Especialment quan es tracta de treballs sobre la història, que guarden una valuosa font d'informació i de dades que als que recollim noms ens són d'utilitat.

El Vilosell ha estat un poble afortunat en aquest sentit. És una vila que, malgrat les seves dimensions (modestes, no ens hem d'enganyar), ha generat molta documentació antigament; els seus rectors notaris es van atipar d'omplir pàgines de manuals notariaus que, passant-hi el rasclet, ens han proporcionat un devessall de noms de lloc i de persona.

Però no va ser només en els temps passats. Sortosament, ara també té persones amb inquietud que continuen generant informació. Ens hem trobat amb pu-

blicacions històriques, una de feta pel pare Benet Farré i Lloreta, fill del Vilosell i monjo de Poblet, i l'altra per Lluís Nogué i Pastor, també nascut a la vila i cronista del poble durant els darrers temps. I no s'acaba aquí: l'agost de l'any 2000 es creà el Centre d'Estudis Locals, els membres del qual agafen el relleu de la dèria i inquietud d'aquells antics notaris, i es proposen —allò que és veritablement important si es vol recuperar la memòria històrica— la reorganització i recopilació de l'arxiu local, que sens dubte ha de ser un dels pilars de futures tasques de recerca. El butlletí que el Centre d'Estudis —amb la col·laboració de l'Ajuntament i d'altres entitats— edita amb el nom de *Talaia* és un exemple de la tasca que han emprès, i que desitgem que tingui una llarga continuïtat.

AGRAÏMENTS

El contacte amb gent d'edat avançada, i fills de la vila en què es fa el recull, que ha viscut i treballat les terres del terme, i que s'han passat mitja vida anant amunt i avall pels camins i caminets que porten d'una partida a l'altra, i que encara recorden alguns noms que els havien dit els seus avis, es fa imprescindible per als que fem reculls de noms de lloc. Al Vilosell hem trobat persones que ens han obert les portes no solament de les seves memòries, sinó també de les seves cases.

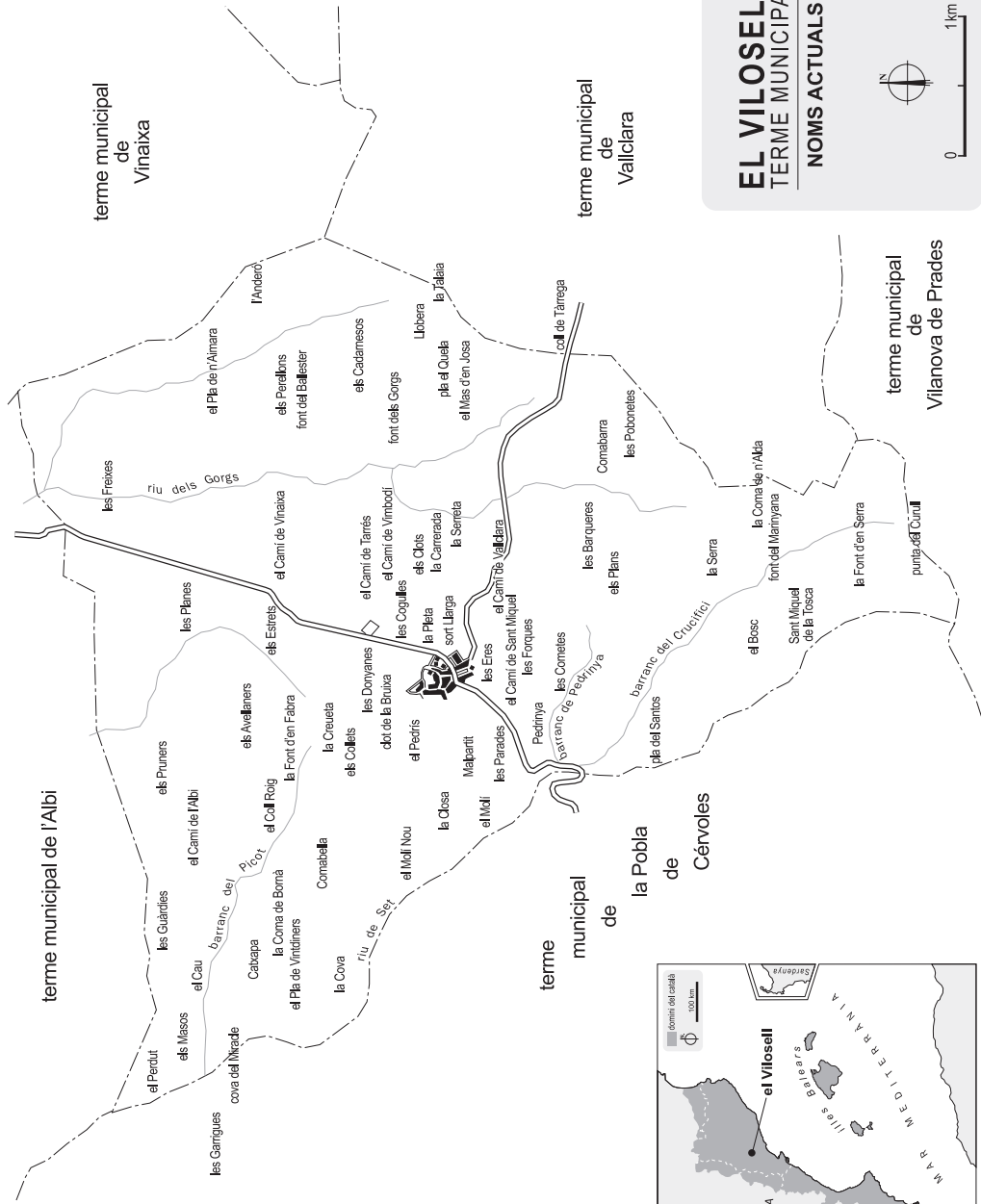
Donem especialment les gràcies a Josep Cunillera Lladó, de cal Garratxo, nat el 1921, persona vinculada al món agrari, que es coneix la vila i el terme de manera extraordinària; ens ha rebut amablement a casa seva i, amb bona memòria, ens ha dit tots els noms que sap. També a la seva muller, Teresa Cornador Tarragó, de cal Pubillet, nada l'any 1926, que ens ha proporcionat valuoses pistes sobre el nucli urbà.

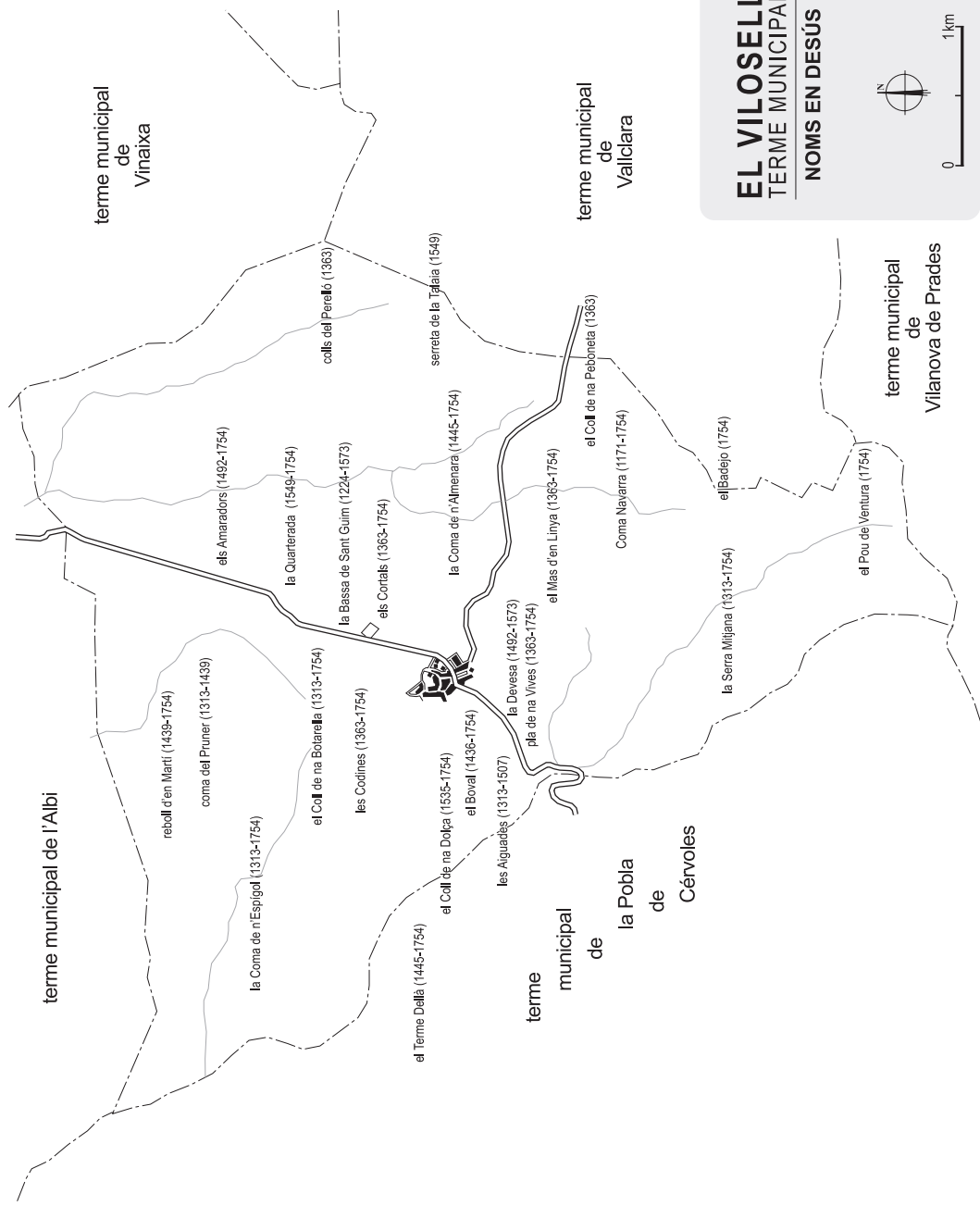
A cal Cosmet, ens han fet aquest honor Josep Estradé i Prenafeta, nat el 1924, i la seva esposa Josepa Rosinach, persones sensibles, que estimen la vileta i el món de la pagesia, i que, quan ja no podien treballar al camp, la continuïtat d'aquest afecte per la vida rural els ha empès a endreçar una bona col·lecció d'eines emprades en temps passats en les feines de pagès. Ocupen tota una planta de la seva casa, i les ensenyen amb goig a tot aquell foraster que es deixa caure per aquest poblet de les Garrigues.

Una altra persona que estima la vila amb passió, i que ens ha ofert un valuós ajut pel bon coneixement que té del terme municipal, és Lluís Nogué i Pastor, de ca la Tecla. Acompanyats per ell, hem caminat pel territori vilosellenc, partida per partida, d'un extrem a l'altre, i hem anat descobrint cada coma, cada clot, cada plana, cada font...

Al bon amic Ramon Amigó Anglès, que ens ha animat perquè emprenguéssim aquest recull, i que ha estat sempre a la nostra disposició oferint-nos el seu mestratge i la seva llarga i valuosa experiència en onomàstica.

D'altres persones també mereixen el nostre agraïment: són les que formen part dels arxius. De l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, donem les gràcies a mossèn Manuel Fuentes, que n'és el director, i a Teresa Salort, que n'és funcionària. Igualment a Jordi Piqué i Padró, director de l'Arxiu Històric de Tarragona, així com als funcionaris que en tenen cura. Al director de l'Arxiu Comarcal de Montblanc, Jaume Porta i Balanyà. Vagi també el nostre agraïment per al personal de l'Arxiu Històric de Lleida que dirigeix M. Pilar Faci Lacasta. A fra Xavier Guanter, que regeix l'Arxiu del Monestir de Poblet. Al batlle de la vila, Josep M. Nogué Roig, que ens ha obert les portes de l'Arxiu Municipal, amablement atès per Magdalena Setó Vallverdú.

EL VILOSELL
TERME MUNICIPAL

NOMS EN DESÚS

Llista de noms

A part damunt de l'Ermita de Sant Miquel

«una pesa de terra o bosch a la partida dita Apartdamunt de l'Ermita de Sant Miquell» (*Cad.* 1726).

Ens ha semblat convenient de respectar la locució preposicional de l'inici d'aquesta entrada.

abadia, l'

A la plaça de Santa Maria.

«jn vico del forn q frontat cum abadía cum muro» (MN 1492); «la Badia [...] a ponent ab lo camí de Vimbodi» (Capb. 1754); «*Abadia*. Antigament casa rectoral, actualment reduïda a una vuitena part; la resta és la plaça de l'Arquebisbe Pont i Gol» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Abadia, darrere l'

«in parte nominata darere la badia [...] apponente cum itinere quo itur a vimbodj ab aquilone cum terra beneficii Santi petri et Sacnte Cruciis» (Llibre 1549); «in parte nominata darrere la badia afrontatur [...] a ponente cum itinere quo jtur a vinbodj» (MN 1573, f. 26r); «a la part dita tras la Abadia [...] a tremuntana ab lo camí de Vinaixa» (Capb. 1754).

Devia ser tan sols un lloc d'anomenada. Eren terres que el 1754 encara formaven part del benefici de Sant Pere i la Santa Creu.

Abadia, davall l'

«a la part dita devall la Badia [...] a ponent ab lo camí de Vimbodi y a tremuntana ab la sort del Benefici de St. Pau y Stª Creu» (Capb. 1754).

Devia ser tan sols lloc d'anomenada.

Abadia, la sort de l'

«la Sort [?] de l'Abadia» (*Cad.* 1726).

Abellar, l'

El nom d'aquesta partida és encara viu, però els informants el recorden passat el riu de Set i en terme de la Pobla, partint amb el camí Vell de la Pobla a l'Albi. Com es pot veure per les anotacions documentals, es tracta del mateix lloc al riu de Set. Segurament per la proximitat de l'aigua devia ser un bon lloc per a tenir-hi arnes.

«jn termino de velosello jn parte vocato labellar i afrontat cum vico de la pobla quo itur ad albiu i cum trocio de la capella de senta caterjna al pas den palau et cum clots den auvesa», «jn parte vocata la bellar» i «jn parte vocato labellar i afronta cum vico del albj i cum rivo» (MN 1507); «jn dicto termino de velusello jn parte vocata lo abellar afrontatum [...] cum itinere quo itur del albj ala pobla» (MN 1528); «a la part dita Riu de Set y Abellá [...] a mig dia ab lo Riu de Set» i «dita lo Abella [...] a mitg die ab lo Riu de Set, â ponent ab lo camí que va del Albi â la Pobla» (Capb. 1754); «en lo terme de dita vila del Velusell, y partida dita lo Abellà [...] de ponent ab li Riu de set» (MN 1766, f. 253v).

Abeller, l'

«obit Joannes Llurba vulgariter dictus lo Abelle» (*Òbits* 1591, 18-9-1646).

El renom fa referència a la professió, que avui encara és viva al Vilosell.

Abelló¹

V. *Clot de l'A.

Abelló²

«per Magdalena Abello obstetrice» (*Bapt.* 1591, 28-12-1659); «Pere Abello de Vilanova de Prades» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-10-1688); «foren padrins [...] y Maria Abello del lloch de Albarcha» (*Bapt.* 1591, 30-5-1718).

Magdalena, llevadora, després d'un part difícil, va batejar Felip Boldú abans que es morís. La Maria de 1718 fou padrina de Mateu Rubió. Pere fou padrí en la confirmació de Jaume Foraster.

Abulló, l'

Rep aquesta denominació una sola finca formada per un barranquet que circula a ponent del camí de Sant Miquel, al sud-oest i no gaire lluny de la vila. Tractant-se d'un barranc, no seria estrany que una séquia coberta drenés les aigües de l'indret.

«Abulló» (Nogué, p. 178).

Abulló, el barranc de l'

S'origina a la finca de l'entrada anterior i és de trajecte curt. Desguassa a les Parades.

Acort

«don Jaume de Acort» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631).

Fou padrí de Batiste Mir.

Adela, ca l'

Al carrer de Mitjavila.

Adelaida

V. *Pep A.*

Adelaida, ca l'

Al carrer Major.

«hi havia els de casa Adelaida» (Nogué, p. 146).

Agnès

V. *Mateu de l'A.*

Aguader

«Josefa Aguadé Salvat» (Padró 1965).

Aguado¹

V. *Vicenç A.*

Aguado²

Figura a *Talaia* com a membre del Centre d'Estudis Locals del Vilosell.

«Dr. Vicenç Aguado i Cudolà» (*Talaia*, núm. 1, p. 6); «Aguado Cudola Vicenç» (Veïns 2005).

Agudo

«mori Joseph Agudo in lo espital soldat dela ciutat de Saragossa» (*Òbits 1591*, 4-3-1705).

L'hospital a què es refereix és el del Vilosell. Els hospitals de les viles en aquells temps servien per acollir pobres i transeünts, i si estaven malalts o ferits era el lloc on també morien.

Àguila

«mori Joseph Aguila» (*Òbits 1591*, 31-8-1730).

Era de Sarral.

Aguilar

«et cum p. aguilar» (*Llibre 1313*, f. 22r); «p. aguylar» (*Llibre 1313*, f. 78v, 1316); «ts. Bnº aguilar de velosello» (*Llibre 1375*, f. 54r); «Manola Aguilar León» (*Padró 1965*); «Aguilar Perez Limay de los Angeles» (*Veïns 2005*).

Aguiló

«Ego Raymundo aguylo» (*Llibre 1313*, f. 77v, 1316).

Aguiló, la plana de n'

«una vinya a la plana den aguilo» (*Llibre 1375*, f. 20v).

Aguilona, la plana de n'

«in loco vocata la plana den aguilona [...] et cum via q(u)e itur apud vinayxa» (*Llibre 1332*, f. 41r, 1333).

Es deu tractar del mateix indret de l'entrada anterior. El llinatge féu poca estada al Vilosell. Però, pel que sembla, suficient per a deixar el nom a un lloc vora el camí de Vinaixa.

Aiguades

V. **Camí de les A.*

Aiguades, les

«in ter(mino) veloselli in loco vocato als ayguades» i «unum ortum in termino voloselli in loco vocato als ayguades» (*Llibre 1313*, f. 33v i f. 40v); «in loco vocato ayguades» (*Llibre 1332*, f. 2r); «in orta dels ayguades» (*Llibre 1332*, f. 31v, 1333); «vocata las Ayguades» (*Llibre 1375*, f. 21v); «in horta vocata les ayguades afronta [...] cum torrente cum paxerja» (*Llibre 1420*, f. 23v); «ortum al ayguades» (*Llibre 1445*, f. 8r); «un ort als ayguades» (*Capb. 1465*); «ort als ayguaders» (*Capb. xvi*); «in termino de velosello in parte vocata les ayguades q frontat [...] et cum rivo» i «in parte vocato les ayguades [...] q frontat cum vico de les aiyguades» (*MN 1507*).

En una part de les anotacions que s'aporten, el substantiu rep tractament masculí i, en una altra, femení. En una ocasió, no hi ha article i, en una altra, hem llegit «ayguaders». Es fa difícil entendre el significat que podien donar al

nom els vilosellencs del s. XIV. Sembla que fa referència a l'aigua en abundància. Per les anotacions, hem vist anomenar així dos indrets diferents, un al riu de Set i l'altre als Gorgs. Es volien referir a un aiguaneix o bé al record d'algun aiguat memorable?

Aiguades, el camí de les

«cum vja pc^a q va a les ayguades» (Llibre 1363, f. 66v); «in parte vocato les ayguades [...] q frontat cum vico de les aiyguades» (MN 1507); «vinya de la corterada confrontatam [...] cum lo camí dels ayguades» (MN 1573, f. 8r).

aigüera

V. **Torner*.

Aimar

«G. aymar majorali» (Llibre 1348, f. 2r); «dmco. Aymar de velosello» (Llibre 1375, f. 60v); «ego Antonio Aymar domificator loci Veluselli» (MN 1564, f. 20r); «Lluissa aymara» (Òbits 1591, 26-2-1606).

Durant els dos segles i mig que van ser al Vilosell els Aimar, la professió dominant és la de paleta. Només hem observat la grafia *Aymar*. Els prenomes dels homes són: *Guillem*, *Bartomeu*, *Domingo*, *Antoni* i *Joan*. I una dona de nom *Lluïsa*.

Aimara

V. *Pla de n'A*.

Aimeric

«patrini Jacobus Aimerich chirurgus» i «Jaume Aymerig» (*Bapt.* 1591, 10-5-1681 i 19-9-1696); «Jaume Aymerich, batlle de la vila» (Farré, p. 61, 1685); «Joan Aymerich» (Òbits 1591, 9-7-1689); «Joan Almerig fill de Jaume Almerig» (*Bapt.* 1591, Confir. 18-6-1699); «Isidro Aymerig» (Òbits 1591, 9-3-1703); «Madalena Almarich» (*Bapt.* 1591, 10-7-1733); «Pere Aymerich pages del Velusell» (Capb. 1754); «Franç Aymerich» (*Bapt.* 1734, f. 75r, 12-1-1775).

El llinatge va ser a la vila encara no un segle. L'hem vist escrit amb diverses variants. Amb els prenomes masculins *Francesc*, *Jaume*, *Joan* i *Pere*; i una dona que es deia *Magdalena*.

Aixa

«Aixa» i «al 1920 Andreu Aixà, fins aquí son els mestres que s'ha trobat en els llibres d'òbits» (Nogué, p. 26 i p. 124).

Aixalà

V. *Eixalà*².

Ajuntament, l'

A la plaça de l'Ajuntament. És la Casa de la Vila.

Ajuntament, la font de l'

A la paret de la Casa de la Vila; l'aigua que hi raja diuen que ve directament de Sant Miquel de la Tosca.

«Al portar l'aigua de Sant Miquel es feren tres fonts públiques, la de l'Ajuntament» (Nogué, p. 115).

Ajuntament, la plaça de l'

V. t. *Plaça, la*.

«Plaza Ayuntamiento» (Padró 1939).

Alanyà, el mas de n'

«altra pesa de terra dita lo Mas de n'Alanyà» (*Cad.* 1726).

Albaga, l'

«pеса de terra dita la Albaya nomenada la Cova del Home Fe» (*Cad.* 1726).

A partir de la dificultat de lectura manifestada per Santi Arbós, opto per *l'Albaga* (l'Obaga) en substitució de *la Albaia*; hi ajuda la localització de la cova de l'Home Fe del terme de Vilanova de Prades.

V. t. **Obac*, **Obagues*.

Albagès

El cognom és encara viu: cinc persones el porten. La pronunciació és amb *-e*-oberta. Es fa present al s. XIV, i té continuïtat fins al s. XVII; a partir d'aquí s'es-tronca, i reapareix en temps moderns. Hem vist prenomes com *Antoni, Arnau, Bertran, Domingo, Guillem, Joan, Josep, Miquel* i *Pere*. I les dones s'havien dit *As-trúgia, Esperança, Providència, Laura* i *Maria Teresa*.

«Guylhermo albages» i «Ego Petro albages i uxor mea Astrugia» (Llibre 1313, f. 2v i f. 5v); «bn albages» (Llibre 1330, f. 16r); «Arnaldo albages» (Llibre 1348, f. 64r); «Dmico albages de dicto loci de Velosello» (Llibre 1375, f. 1r); «Johannes albages» (MN 1492); «Speransa albagessa» (*Bapt.* 1591, 22-3-1605); «Antoni Albagés» (Nogué, p. 156, 1936); «José Albagés Josa» (Padró 1939); «Miguel Albagés Cunillera» (Padró 1965); «Albages Carre Providencia» (Veïns 2005).

Albagès, el tros de n'

«altra pesa de terra dita lo Tros de n'Aubagès» (*Cad.* 1726).

Es deu tractar de la mateixa peça de terra de l'entrada següent.

Albagesa, el tros de l'

«a la part dita lo Cami del Albi dit lo tros de la Albagesa [...] a ponent ab lo Cami del Albi [...] a trem^a ab lo camí qui va a la font den fabra» (*Capb.* 1754).

Albarracher

«cognoms d'origen àrab passats i presents al poble: Albarracher...» i «Joan Albarracher rector» (*Nogué*, p. 26, i p. 44, 1449).

Alberic

«p. alberich» (*Llibre* 1313, f. 14v); «Ego Bn albarich de Velosello» (*Llibre* 1348, f. 21v); «bnardo albarich loci vallosellj» (*Llibre* 1420, f. 24r); «obit petro alberich» (*Òbits* 1437, f. 20v, 23-11-1487); «mori una filla den p. albarich» (*Òbits* 1458, f. 6r); «bnrdg albarich» (*MN* 1492); «Johas alberich loci de Velosello» (*MN* 1507); «Pere Alberich» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 26-3-1832).

Llinatge present durant quasi dos-cents anys. *Pere* és el prenom dominant dels homes, però també hem vist *Bernat* i *Jaume*. Una dona es deia *Francesca*. El Pere del s. XIX era de Juncosa de les Garrigues.

Alberic, la pena de n'

«trociun terre a la pena den albarich» (*Llibre* 1375, f. 56v); «j tros ala pena den alberich» (*MN* 1458, f. 41v).

Albero

«Albero» (*Nogué*, p. 129).

Segurament *Alberó*.

Albert de Badalona, ca l'

V. *Xorri*, *cal*.

Albesa, el clot de n'

«al clot de na albesa» (*Llibre* 1348, f. 41r); «loci popule cervolarj in parte dicta lo resteler [...] a meridie cum lo tosal gran et cum vista de la argila [...] et terminatur ab los clots den albesa» (*MN* 1535, f. 58r).

Pel manual de 1535, sembla que aquest topònim podria quedar dins el terme de la Pobra de Cérvoles.

Albi

V. *Camí de l'A.*, *Coll Roig camí de l'A.*, **Guàrdies camí de l'A.*, **Peret de l'A.*, **Portal de l'A.*

Albi, el camí de l'

Sortia del poble pel Portal de l'Albi, que obria la vila en direcció al nord. Transitava per l'est de la partida dels Collets, passava després per la Creueta, les Alzines i el Coll Roig per sortir del terme a orient de les Guàrdies, entre aquestes i el Pruner. S'ha conservat i actualment és un pas de carro.

«les guardies [...] cum via pu^a que itur al albj» i «lo pruner afront. cum via pu^a que itur al albj» (Llibre 1375, f. 14v i f. 15v); «cum vja q itur albjo» (MN 1458, f. 14r); «quandam heram jn vico de albjo» (MN 1535, f. 42v); «a la part dita las Guardias [...] a sol ixent ab lo camí del Albi» i «pessa de terra [...] terme al exin del Portal del Albi [...] a solt ixent ab lo camí qui ix al Portal, â mig die ponent y trem^a ab lo camí del Albi» (Capb. 1754).

Albi, el carrer de l'

«in parte vocata in vico de albjo» (Llibre 1439, f. 32r); «lo Arrebal ô carrer anomenat del Albi afronta a mig dia ab lo dit carrer o arrebal» (MN 1824, f. 27v).

Es deu voler referir al *carrer del Portal de l'Albi*.

Albi, el raval de l'

«dins dita Vila del Vilosell y Carrer anomenat lo Arrabal del Albi ó codines» (MN 1847, f. 277r); «Arrabal Albi» (Padró 1939).

Albià

«lo Ramon Albià» (Nogué, p. 103, 1883).

Albió

«fra Jaume Albió: 1397» (Farré, p. 59).

Com a majoral, recollia els delmes de Poblet a la vila.

Albiol

«Jacobi albiol» (Llibre 1302); «a. Albiol» (Llibre 1313, f. 14r).

Albó

«Albo Perez Yoandra» (Veïns 2005).

Albuixec

«Albuixec» (Nogué, p. 26).

Va ser un guàrdia civil que de prenom es deia *Claudi*.

Alció

«Alció» (Farré, p. 158, 1440).

Alda

V. *Coma de n'A*.

Aldomar

«ego michael aldoma de velosello» (Llibre 1348, f. 4v); «foren padrins Joseph aldoma de Tarragona» (*Bapt. 1591*, 16-10-1716); «Antonia Aldoma?» (Padró 1939).

Tres vegades hem pogut anotar aquest llinatge, i molt espaiades en el temps. A l'Albi apareix a principis del s. XIV. Vegeu *L'Albi i els seus noms*, p. 90.

Alegre

«bn alegre» (Llibre 1330, f. 36v).

Alemaný

«Raimunda Alemany Farré» (Padró 1965); «Alemany Gine Maria Rosa» (Veïns 2005).

Alemanya, ca l'

És un nom nou.

V. t. *Rubió, cal*.

Alentorn

«Alentorn» (Nogué, p. 26).

Alfonso

«Margarida Alfonsa» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-10-1688).

Fou padrina d'Elena Balcells.

Alguaire, d'

«Maria d'Alguaire» (Farré, p. 156, 1330).

Aliàs, d'

«ego Sancia de alies de valosello filia Q^o a de alias» (Llibre 1332, f. 32r, 1333).

Opto per *Aliàs* atès que *OnCat* (II, 141b20) l'anota com a compost de *Ali*, procedent de nom de persona àrab. El troba a Xixona, sense indicació d'any, i el femení, *Aliassa*, a la Seu d'Urgell, el 1585. Si no fos que hagués de dir *Elies*, un llinatge també anotat.

Alls, la placeta dels

S'anomena en un racó entre el carrer Major i el carrer Alt.

Almenar, d'

«Berenguer d'Almenar» (Farré, p. 156, 1300).

Almenara

V. **Coma de n'A.*, **Mas de n'A.*

Almenara, [d']

«P. d'Almenara» i «Ramon d'Almenara» (Farré, p. 30, 1196, i p. 155, 1287); «cum vitali dalmenara» i «salvador dalmenara» (Llibre 1302, 1303); «cum Raymundo dalmenara» i «p. dalmenara» (Llibre 1313, f. 6r i f. 14v); «Ego B^o dalmenara» (Llibre 1332, f. 4r); «Andreas dalmenara de Velosello» (Llibre 1348, f. 21r); «pet^o dalmenara baiulo veloselli» (Llibre 1375, f. 17v); «ego Andreas dalmenara htre. Volloseli» (Llibre 1400, f. 1r); «Perico d'Almenara» (Farré, p. 56, 1415); «Gujllermj almanara loci de valosello» (MN 1458, f. 12r); «obit anthonia ux Gujllmj almanara» (*Òbits* 1462, f. 2r); «Johanne(s) almenara» (MN 1492); «petro almenara horiundus loci de Velosello» (MN 1535, f. 2v).

Llinatge molt documentat durant més de quatre segles i mig. Fins al 1445 porta encara la preposició *de* indicadora de procedència. Presenta molt poques variacions gràfiques. Els prenomes dels homes que hem vist són *Andreu*, *Bartomeu*, *Bernat*, *Guillem*, *Joan*, *Pere*, *Raimon*, *Salvador* i *Vidal*. I una dona que es deia *Bondia*.

Almoina, el corral de l'

«in parte vocata lo carer major afronta cum corale de la almoya» (MN 1458, f. 6r).

Almoina, la sort de l'

«la Sort de l'almoina» (Farré, p. 176, 1616).

Alsamora

V. **Mas de n'A*.

Alsamora, [d']

«afrontat cum p. d'alçamora» (Llibre 1313, f. 79r, 1316); «Johanj alçamorra» (MN 1528); «Johanj alsamora» (Llibre 1549); «johannis alcamora» (*Òbits* 1437, f. 122r, 18-1-1559); «esperança alcamora» (MN 1573, f. 33r); «Catarina alcamora» (*Bapt.* 1591, 28-10-1592); «obit Petrus Alsamora Bajulus» (*Òbits* 1591, 25-4-1648); «Rafael Alçamora» (Farré, p. 162, 1687); «Alzamora» (Nogué, p. 26, 1702).

El llinatge, que apareix el 1316, s'eclipsa durant dos-cents dotze anys. Quan torna a fer-se present es manté fins a principis del s. XVIII. Les formes escrites varien poc. De prenom tenim *Francesc*, *Joan*, *Pere* i *Rafel*. Dues dones: *Esperança* i *Caterina*.

Alsina

V. **Alzina*.

Alt, el carrer

És el mateix que al s. xv hem trobat documentat com *carrer de Dalt*. De les tres vies que circulaven per la vila emmurallada era la més enlairada.

V. t. **Dalt, el carrer de*.

«el carrer Alt» (Nogué, p. 73); «calle Alta» (Padró 1939).

Altisent

«Ramon Altisent Huix» (Padró 1939 i 1965).

Altisent, ca l'

Al carrer de la Costa. A la casa hi havia el forn de la vila i, durant uns anys, el col·legi de les nenes.

Aluja

«Antonia Aluja Cabré» (Padró 1939).

Àlvarez

«Dominus franciscus Alvarez chirurgius Villa Matriti nune habitator Veluselli» (*Bapt.* 1591, 31-1-1664).

Fou padrí de Maria Elies.

Alzina

«Cristofol Alsina» (*Bapt.* 1591, 4-8-1715); «Llorens Alsina albat» (*Òbits* 1591, 26-2-1716); «natural de Joseph Alsina y Teresa Alsina y Carrer conyuges pastors del Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 10v, 22-12-1742); «Cristòfol Alsina» (Farré, p. 163, 1748); «Joseph Alsina pages del Velusell» (Capb. 1754); «Joan Alsina» (*Bapt.* 1734, f. 103r, 11-7-1783); «Joseph Alsina» (*Òbits* 1735, f. 106r, 11-7-1806).

També s'ha vist el prenom *Maria*. Els pares de Cristòfol de 1715 procedien de Vilanova de Prades, on el llinatge va ser abundant i encara és viu.

Alzines, les

Són tocant a la Planota pel sud-oest. El camí que du a l'Albi les travessa just abans d'arribar al Coll Roig. Encara hi ha alzines (*Quercus ilex*). No designa cap partida de terra, més aviat és un punt de referència i lloc d'anomenada.

«Alsines» (*Amill.* 1942); «Alzines» (Nogué, p. 18 i 178).

Amàlia, ca l'

Una casa de la plaça de l'Església. També es coneix per *cal* «*Pantalón*».

Amaradors, els

«unum ortum ut abeo als amerados» (MN 1492); «un ort als amerados» (MN 1528); «altre al camí dels ameradors» (MN 1535, f. 9r); «in loco vocato los amerados [...] et cum rivo» (Llibre 1549); «un ort ab tera campa [...] in parte nominata los amerados confrontatur [...] a ponent ab lo riu» (MN 1573, f. 92v); «un hort [...] a la part dita los Ameradors afronta a sol ixent ab lo Riu dels Gorgs», «a la part dita los Ameradors, camí de Tarres» i «a la part dita los Ameradors [...] a sol ixent ab lo Riu de las freixas» (Capb. 1754).

A partir del s. xv i fins a mitjan s. xviii, abunden les cites documentals, sempre amb *-e-* a la segona síl·laba. L'ortografia més antiga és *amerados* i, finalment, els escriptors empenen *ameradors*. Havent vist en els documents que el conreu de cànem era habitual durant aquests segles, pensem que eren una mena de basses que servien per a amarar aquesta fibra vegetal per poder-la treballar millor.

Amaradors, el camí dels

«jn parte vocata lo camj dels ayguades afrontatur cum jtinere quo jtur als ameadados» (MN 1528); «in termino veluselli in parte vocata la corturada afrontatur [...] cum vico dels amerados» (Llibre 1549); «y passa al camí dels Ameradors» (Capb. 1754).

Devia ser el mateix camí que anava a Tarrés.

Amaradors, l'horta dels

«nominata lorta dls amerados» (MN 1535, f. 48r).

Amb una sola anotació, pensem que devia ser tan sols un lloc d'anomenada.

Amaradors, el riu dels

«los Ameradors [...] a ponent ab lo Riu dels Ameradors» (Capb. 1754).

El riu esmentat en el capbreu no pot ser altre que el dels Gorgs, que per la proximitat ocasionalment prenia el nom d'aquesta partida de terra.

Amargós

«Vitali amargos» (Llibre 1330, f. 32v); «Petro amargos habitatori de Velosello» (Llibre 1348, f. 70r); «p. amargos [...] loci de vellosello» (Llibre 1400, f. 9r); «Gº amargos» (Llibre 1420, f. 4r); «Johanes Amargos vicarium» (Òbits 1437, f. 18r, 1486).

No n'hem trobat més anotacions. Els prenomes més vistos són *Domingo*, *Guillem*, *Joan*, *Pere* i *Vidal*.

Amargós, el mas de n'

«loci de Velosello in loco vocato lo mas dn anargos» (Llibre 1363, f. 53r).

Ambròs, ca l'

Procedien de Vimbodí i van arribar al Vilosell als anys vint.

V. t. *Ton de l'A., cal.*

«Ambròs» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Amenós

«Joan Amenós», «Pere i Guillem Amenós» i «Na Guillerma Amenós» (Farré, p. 35, 1203, p. 169, 1224, i p. 155, 1249).

Joan fou marmessor en un testament de Sança, esposa de Pere del Vilosell.

Amigó¹

V. **Coma de n'A*.

Amigó²

«ab oriente cum la viuda Amigona» (Llibre 1549); «bernardo amigo eiusdem loci» (MN 1573, f. 46v); «filla de pere amigo» (*Bapt. 1591*, 16-3-1592); «Philipa amigona» (*Òbits 1591*, 25-7-1609); «Joan Amigo» (*Bapt. 1591*, 24-1-1676).

També hem vist els prenomes *Gabriel* i *Mateu*.

Amorós

«Pere Amorós» (Farré, p. 156, 1330); «patrina vero Catharina Amoros uxor Jacobj amoros Velusellj» (*Bapt. 1591*, 25-8-1628); «Magi Amoros» i «Isabel Anna Amoros» (*Òbits 1591*, 1-5-1636 i 5-4-1658); «Petrus Amoros» (*Bapt. 1591*, 21-5-1672); «Joseph Amorós» (Capb. 1754); «Antonia Amorós y Pere» (*Bapt. 1807*, f. 22r, 4-9-1813).

Ampesa, ca l'

Al carrer del Raval. És la mateixa que *cal Florenci*.

Amunt

V. **Més A*.

Amunt, el carrer d'

«e ab lo carer damunt» (Capb. 1465); «Al segle xv ja surt el carrer damunt» (Farré, p. 159).

Deu ser una manera diferent d'anomenar el carrer *de Dalt*.

Anastasi, el mas de l'

A la partida del Camí de Vinaixa.

Andelècia

V. *Pep de l'A*.

Anderó, el clot de l'

Devia ser un fragment distingit del Clot. És tocant al terme de Vinaixa i a l'est dels Perellons. Molt pròxim a la cota de 621 m del Clot de n'Ondaro. El *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* anota l'*Anderó* a la cota de 651 m.

«Clot de l'Andaró» (Nogué, p. 178).

Andreu

«p(ere) andrei» (Llibre 1302); «M^o Justino Andreu cirurgia del Albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 16 i 17-5-1666); «Joan Andreu» (*Bapt.* 1734, f. 35v, 21-3-1759); «Joannes Andreu Velusellanus» i «Raymunda Andreu dels Omellons» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766 i 6-10-1800); «Joseph Andreu y Girona» (*Bapt.* 1807, f. 96v, 15-11-1831); «Joseph Andreu solter de la vila de Sant Feliu de Guixols» (*Òbits* 1735, f. 178v, 11-5-1837).

Si bé es troba una vegada al s. XIV, no es torna a veure fins al s. XVII, però és al s. XVIII que apareix més cops, sense arribar a arrelar a la vila. També hem vist els prenomes *Josepa* i *Ramon*. El padrí de bateig de Joan del 1759 era de Biure. El cirurgià de l'Albi fou padrí en la confirmació de Pau Amorós. Josep Andreu de Sant Feliu de Guíxols fou trobat mort al terme del Vilosell, de mort violenta, i pertanyia a la Divisió de Don Macià Rull.

Andreu Marxant, ca l'

Al carrer de la Carretera.

Àngel

«Angel Cardona Alberto» (Veïns 2005).

Àngel Pineda, ca l'

Al carrer Major. És un nom nou.

«Àngel Pineda» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Angelats

«fra Ramon Angelats: 1356» (Farré, p. 59).

Com a majoral, recollia els delmes de Poblet.

Angeleta

V. «Carlos» de l'A.

Anglès

«fou padri Phalip Angles» (*Bapt.* 1591, Confir. 27-12-1635); «Magdalena Angles» (*Bapt.* 1591, 11-2-1656); «Jaume Angles fill de Jaume Angles y Magdalena sa muller de Vallclara habitant en lo Velusell» (*Bapt.* 1591, Confir. 25-10-1658); «foren padrins Pere Joan Angles del Albi y Catarina Miro de Blanchafort» (*Bapt.* 1591, 8-10-1705); «Maria Angles filla de Bonaventura Angles pages y Magdalena Casals conjuges de la vila de Prades» (*Òbits* 1735, f. 174v, 17-3-1835).

Com es pot veure per les anotacions, aquest llinatge, que es troba a la vila al llarg de dos segles, era de procedència diversa. També s'han vist els prenomes *Carme* i *Francesc*.

Anglí

«Joseph Angli fill de Llorens Angli» (*Bapt. 1591*, Confir. 8-11-1695).

Pensem que devia ser un mot agut.

Anguera, [d']

«G. danger batle del velosel» (Llibre 1313, f. 82v, 1316); «c(u)m G^o angera» (Llibre 1330, f. 10r); «mori Theresa Anguera muller de Joseph Foraster hisendat dej Velusell» (*Òbits 1735*, f. 121r, 4-9-1812).

Al s. XIV, Guillem fou batlle del Vilosell. La Teresa del s. XIX era de l'Espluga de Francolí.

Anna, ca l'

V. *Botifarra, cal*.

Anna, el bar de l'

A la plaça de l'Ajuntament, a cal Botifarra.

Anrota, l'

«ens deia que portava una “anrota” [volia dir *carota*] i esperava que ens espanyéssim i ploréssim nosaltres, només de veure'l. A partir d'aquí l'anomenàvem “l'Anrota”, cosa que el feia enfadar molt» (*Talaia*, núm. 2, p. 7).

Antic

«ioanna antiga dalmana» (*Bapt. 1591*, 25-7-1595); «madri(na) Joana Antiga» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-10-1596).

La família de Joana era d'Almenar.

Antiquari, ca l'

V. *Antònia de les Campanes, ca l'*.

«Antiquari» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Antònia de les Campanes, ca l'

Al carrer Alt. També s'havia dit *ca l'Antiquari*.

Antonieta, ca l'

V. *Paco del Xollador, cal.*

Anyep, ca l'

És a la plaça de Sant Sebastià, vora l'ermita.

«Anyep» (Nogué, p. 170, i *Talaia*, núm. 4, p. 14).

Anyep Vell, ca l'

V. *Poblet, la casa de.*

«ca l'Anyep vell» (Nogué, p. 86).

Aragonès

«foren padrins Batista Aragones de Cornudella» (*Bapt.* 1591, 22-1-1725); «Maria Aragonés y Vallverdú» (*Bapt.* 1807, f. 122r, 23-3-1840).

El pare de la Maria del s. XIX era de Cornudella i la mare, de Siurana.

Aranyó

«Johanes aranyo loci vallosellis» (Llibre 1420, f. 25v); «Johanes aranyo i Raymunda eios uxor htre. loci de velosello» (Llibre 1433, f. 5v).

Hem optat per *Aranyó*, un nom amb el qual, a l'Albi, es designa un lloc. Roser Ripollès el cita el 1662 a Castellot; vegeu *L'Albi i els seus noms*, p. 99.

Araster

«foren padrins Mateu Carre y Fran^a Areste del Velusell» (*Bapt.* 1591, 7-9-1715); «Fran^a Araster» i «Tomas Araster» (*Òbits* 1735, f. 18r, 6-6-1751, i f. 21r, 8-3-1754).

Hem seguit l'ortografia dels dos últims documents sense que tinguem un argument a favor de la -a- o la -e- de la vocal neutra. Francesca era la muller de Tomàs Araster, pagès del Vilosell, i filla de Jaume Romeu.

Arau, la coma de n'

«Pericono moragues habitatore in coma de narau» (Llibre 1313, f. 40v).

Arbonès

«N. Arbonés» (Farré, p. 138, 1490); «antonjo arbones» (MN 1528); «Joan Arbonés» (Nogué, p. 72, 1553); «Antonio Arbones agricola loci Velusellj» (MN 1564, f. 15v); «Catarina Arbones filis Michaelis Arbones» (*Bapt.* 1591, 9-12-1624).

N. Arbonés figura al rectorologi de Farré. *Antoni* és el prenom dominant entre els homes.

Arbós

El llinatge es fa present a finals del s. xvi, i l'hem pogut anotar amb continuïtat fins a inicis del s. xvii. Desapareix tot el s. xviii, i no es torna a veure fins al s. xix. Ara dues persones duen el cognom. El pare de Josep Arbós i Noguer de 1833 era natural de Tarrés i casat al Vilosell amb Teresa Noguer.

«jaume arbos de laspluga calva» (*Òbits 1591*, 19-7-1594); «Catharina Arbossa filia de Matei Arbos» (*Bapt. 1591*, 28-11-1610); «Joseph Arbós y Nogue» (*Bapt. 1807*, f. 102v, 8-10-1833); «Maria filla dels conjuges Jaume y Rosa Arbos y Llado» (*Confir. 1853*, Matrim. 14-6-1835); «1910 el batlle Miquel Arbós», «Sra. Teresa Arbós» i «Joan Arbós» (Nogué, p. 45, p. 49, i p. 156, 1936); «Ramona Arbós Recasens» (Padró 1939); «Josefa Arbós Farré» i «Dativa Arbós Sanahuja» (Padró 1965); «Dolors Arbós i Lladó» (*Talaia*, núm. 1, p. 21); «Arbos Chia Isabel» (Veïns 2005).

Arcal

«foren Padrins Joan Arcal pages de la Pobla de Cervols» (*Bapt. 1734*, f. 9r, 6-5-1741); «Maria Arcal y Gacio» (*Òbits 1735*, f. 192v, 1-6-1845).

Joan fou padrí de Tecla Estrader. Maria també era de la Pobla i morí al molí de farina dit *del Pau Anton*.

Arcas

Dues persones duen el cognom actualment.

«Arcas Ferre Mario» (Veïns 2005).

Ardèvol, d'

«p. dardevol» (Llibre 1313, f. 14r).

Arenes, d'

«Pere darenès» (Llibre 1313, f. 11v).

Argan, la serra de l'

«que els arabs anomenaven la serra de la Llena serra de l'Argan. L'argan és un arbust semblant a l'alzina que hi treuen una quantitat d'oli» (Nogué, p. 24).

Tanmateix, cap dels botànics consultats no anota aquest nom d'arbust.

Argany

«Angela Argañj» (*Bapt.* 1591, 19-3-1641); «Magdalena Arganj» i «Joan Arganj» (*Òbits* 1591, 20-8-1641 i 25-10-1642); «Josephus Argany» (*Bapt.* 1591, 23-10-1655); «obit Catarina Argany uxor Joannis Argany habitatoris Veluselli» (*Òbits* 1591, 27-1-1661).

També hem vist els prenomes *Jaume* i *Maria*.

Argilès

«mori Joseph Argiles fadri del lloch de Puiggros» (*Òbits* 1591, 28-10-1707).

Argullós

«Rosa Argullós y Ros» (*Bapt.* 1807, f. 142r, 22-2-1847); «Joseph Argullós mestre de miñons vehi del Vilosell» i «Rosa Argullós filla de Joseph y de Rosa Ros conjuges del Vilosell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849); «al 1849 és Josep Argullós» (Nogué, p. 124).

Josep va ser padrí en diverses confirmacions. Grafia dialectal de *ergullós*, ‘que té orgull’, segons F. de B. Moll (*Els llinatges catalans*, Palma de Mallorca, Moll).

Argullós, ca l'

A la plaça de l'Ajuntament; actualment té una sortida a la carretera.

«Argullós» (Nogué, p. 73, i *Talaia*, núm. 4, p. 14).

Armengol, ca l'

V. **Forcades*; *Forcades*, *cal*.

«cal Armengol-sec» (Nogué, p. 78).

Arnau

Una sola persona porta el cognom ara. Documentalment tan espaiats en el temps és impossible de relacionar-los.

«Pere Arnau» (Farré, p. 170, 1274); «Emmanuel Arnau. Filius Josephi Arnau et Paula Arnau conjugum» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766); «Arnau Mateu Vicenç» (Veïns 2005).

Arner, ca l'

Al raval de l'Albi.

«Arner» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Arnes, la cova de les

Vora el camí del Molí. Fou útil per refugiar-s'hi durant l'aiguat de Santa Tecla a la gent que habitava al Molí. La balma, no gaire gran, queda arrecerada del vent del nord i es veu des de la carretera que va a la Pobla.

Arnet

«la Padrina fou la Sra. Manuela Arnet y Oliva de Fulleda» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Com diu el document, era de Fulleda i féu de padrina en les confirmacions del dia 19 d'agost de 1859. Potser vivia al Vilosell.

Arnó

«Jaume Arnó. Pèrit industrial» (Nogué, p. 168).

Arnó, ca l'

A la plaça de Sant Sebastià. Havia estat el *corral d'en Botifarra*.

«Arnó» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Arquer

«fou padri Felip Arquer del Albi» (*Bapt.* 1591, *Confir.* 9-11-1631); «fuerunt patrini Segismundus arquer adolescens agricola de Vinaixa» (*Bapt.* 1591, 30-11-1678); «Joan Arqué» (*Òbits* 1735, f. 116v, 17-2-1811); «Arqué» (Nogué, p. 41).

Felip Arquer fou padrí en la confirmació de Joan Pau Franc; Segimon, al bateig de Maria Rosa Ros. Joan, del s. XIX, era dels Omellons.

Arquer, ca l'

És el cognom de l'actual propietari.

V. t. *Pubillet, cal*.

Arquers

«Joseph Arqués y Bosch» (*Bapt.* 1807, f. 10v, 10-5-1810).

Arques, d'

«Ramon d'Arques» (Farré, p. 155, 1287); «Bgº darq(ues)» (Llibre 1330, f. 1r); «R. darques» (Llibre 1332, f. 34r, 1333); «jacobi darques de velosello» (Llibre 1348, f. 18v); «testes Gllmo. darques [...] de velosello» (Llibre 1375, f. 32r); «Guillmo. darques» (Llibre 1400, f. 1r); «arnaldo darques loci velosello» (*Òbits* 1412, f. 4r, 7-11-1412); «Romeo dj arques» (Llibre 1420, f. 5v); «Romeo

darq(u)es» (Llibre 1433, f. 2r); «Romeu d'Arques» (Farré, p. 38, 1441); «romeo d'arques» (Llibre 1445, f. 2r); «tts. Romeo dargues» (MN 1458, f. 40v); «obit anthonja ux Johannjs argues» (*Òbits 1437*, f. 22r, 8-8-1497).

El llinatge, present des del s. XIII, té una durada a la vila de més d'un segle i mig. Els prenomes que més hem vist són: *Raimon, Berenguer, Jaume, Arnau, Joan, Guillellem, Pere, Domingo, Borràs, Mateu* i *Romeu*. Dues dones: *Maria* i *Raimundeta*.

«Arturo», la masia de l'

A les Vinyetes. És un xalet que es construí encara no fa trenta anys.

Aruca

«Aruca Aguilar Vida de la Caridad» (Veïns 2005).

Astudillo

«Carmen Astudillo Rebolleda» (Padró 1965); «Astudillo Rebolleda Carme» (Veïns 2005).

Aulès

«Magdalena Aules filla de Agusti Aules y Thecla sa muller de la Selva» (*Bapt. 1591*, Confir. 25-10-1658).

La confirmació tingué lloc a Ulldemolins. Magdalena figura en la llista de veïns del Vilosell que hi van anar a confirmar-se.

Auró, la font de l'

És al barranc de Sant Miquel però en terme de la Pobla.

Autet

«Autet Tula Buenaventura» (Veïns 2005).

Autó

«al 1876 Joan Autó» (Nogué, p. 124).

Segons Nogué, figura en un llibre d'òbits d'aquell any com a mestre de minyons.

Avall, el carrer d'

«Al segle XV ja surt el carrer [...] i el carrer d'avall» (Farré, p. 159).

Avellà, el coll de l'

Just a la frontera amb el terme de Vilanova, es refereix al mateix indret que ja vàrem esmentar en el recull d'aquella vila, encara que allí en plural. V. *Vilanova*, p. 52. Quan el sol, mirat des del Vilosell, era damunt, els pagesos sabien que era migdia.

«la serra de la Llena fins al coll de l'Abella» i «El coll de l'Abellà és el rellotge natural que ens senyala migdia tot l'any» (Nogué, p. 18, 19 i 20).

Avellaners, els

Al nord-est de la Font d'en Fabra. Al nord parteixen amb el Pruner, i a l'est tenen els Estrets. Sembla que aquest arbust (*Corylus avellana* subsp.) li devia deixar el nom a la partida.

«dues fexes als avallanes» (MN 1528); «in termino dicti loci de velosello in parte dicta dls Avellanes» (Llibre 1561, f. 528v); «a la part da los Avellaners» (Capb. 1754); «partida los Avellaners» (MN 1847, f. 280v).

Avellaners, el camí dels

És el mateix que baixa dels Estrets i segueix fins a la partida anotada a l'entrada anterior.

«de ponent ab lo camí dels Aualanés» (*Cad.* 1726).

Avellaners, la font dels

És dins d'aquesta partida; sol rajar poc o molt i no fa gaire temps que encara s'hi feia hort.

Avel·lí, ca l'

Una casa del carrer de la Costa. Coneguda també per *ca la Mundeta Felipa*.

«cal Avel·lí» (Nogué, p. 78).

Avel·lí, la creueta de l'

Una finca d'aquest propietari a la partida de la Creueta.

«la Creueta de l'Avelí» (Nogué, p. 18).

Avià

«Maria Avia y Noguè» (*Bapt.* 1807, f. 120v, 2-1-1840); «Maria Avia filla de Ramon y Coloma Nogue conjuges del Vilosell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849).

Interpretem que era una paraula aguda. Ramon Avià era pagès natural de Vilanova i casat al Vilosell.

avinguda

V. *Galán i García, Quarta de Navarra*.

Badalona

V. *Albert de B.*

Badejo, el

La gent pronuncia *Badego*. Queda el nom a una sola finca tocant, per l'est, al camí de Vilanova, entre aquest camí i Comabarra. És un fondet plantat de vinya a llevant de la serra del Ballester. El nom correspon al d'un cert tipus de bacallà, potser per la forma que tingués la hisenda, que s'assemblés a la d'un bacallà sec, o a partir del renom del propietari.

«a la part dita Coma Navarra anomenat lo tros del Badeijo [...] a sol ixent [...] y part ab lo terme de Vallclara a mig dia ab la Coma den Alda» (Capb. 1754); «y partida del Badego [...] a ponent ab lo camí de Vilanova» (MN 1847, f. 191v).

Badia

«Arnau Badia» (*Òbits* 1591, 22-10-1624); «Maria Badia filia Arnaldj Badia» (*Bapt.* 1591, 24-3-1625).

L'Arnau que morí el 1624 era pastor.

Baga

«pasqualio бага et anthonia bagana» (Llibre 1433, f. 2v); «Pasquasio bagua» (Llibre 1439, f. 25r); «pascasi бага loci de valosello» (MN 1458, f. 6v); «obit garaldona ux pascasj бага» (*Òbits* 1458, f. 5r); «Pere Baga» (*Bapt.* 1591, 23-1-1634).

No podem estar segurs de si hagués calgut escriure *Bagà*.

Bages

«ego Guyllermo bages» (Llibre 1313, f. 2r).

Baget

«obit franciscus Baget parvulus filius Josephi Baget Lanifici, et Paula Uxoris Ville Montialbi» (*Òbits* 1591, 16-9-1655).

Baix

V. **Clot de B.*, **Colomer de B.*

Baix, de

«petro ljma minore et dicto de bax» (Llibre 1549); «Jo pere lima baix del loch dell vellusell» (MN 1550, f. 22v); «obit honorabilis petro ljma dicto bax» (*Òbits* 1437, f. 112v, ?-9-1555).

Es deu referir al carrer de l'entrada següent on, al s. XVI, vivia Pere Llima.

Baix, el carrer de

«jn vico inferiorj» (Llibre 1439, f. 61v); «in dicto loco de velosello in vico inferiori afronta [...] cum muro ville» i «in vico inferiorj afront. [...] i cum dicto vico maiorj» (Llibre 1445, f. 10v i f. 36v); «in vico inferiori q frontat cum vico cum muro cum forga» (MN 1507); «ovile situm in loco de velusello in parte vocata lo carrer baix» (MN 1528); «jn loco vocato lo carer de bax» (MN 1535, f. 62v); «locum veluselli in parte dicta lo carrer baix iuxta plateam cum camera contigua supra portale confrontatur ab oriente cum vico publico quo itur al portale [...] a meridie cum portale [...] ab aquilone cum vico publico majore» (Llibre 1549).

En la vila medieval el carrer de Baix devia correspondre al carrer Major. Tanmateix, eren anomenats contemporàniament.

Baixeres

«Macia Baixeras» (*Òbits* 1735, f. 97r, 6-10-1802).

Els Baixeres eren de Santa Perpètua, arquebisbat de Tarragona.

Balaguer

«Joan Balaguer» (*Òbits* 1591, 29-8-1606); «Maria Balaguer» (*Bapt.* 1591, 24-7-1707).

Joan procedia de la Fuliola. Els pares de Maria eren de les Borges Blanques.

Balcell, cal

Al carrer de la Costa.

Balcells

Hem reunit *Balcells* amb *Balcell* perquè entenem que és el mateix llinatge. Les anotacions trobades s'alternen de vegades fins i tot en el mateix segle. Una dona i un home conserven el cognom actualment. Al llarg d'aquests més de quatre segles que els llinatges apareixen en documents, els homes han dut prenomes com *Antoni*, *Cosme*, *Francesc*, *Jaume*, *Josep*, *Llorenç*, *Miquel*, *Pau*, *Pere*, *Ramon*, *Romeu* i *Sebastià*. Les dones, *Caterina*, *Josepa*, *Magdalena*, *Maria*, *Montserrat*, *Tecla*, *Paula* i *Roser*.

«llorens balcell», «Maria Balcells», «Maria Balsell», «Petrus Balcells» i «filia legitima francisi balcell» (*Bapt.* 1591, 10-8-1593, 26-3-1600, 12-3-1631, 1-12-1656 i 22-4-1678); «Joseph Balcells albat fill de Joseph Balcells» (*Òbits* 1591, 2-9-1716); «Maria Balsells y Estradé» i «Pau Balcells pagès del Velusell» (Capb. 1754); «Ramon Balcell» (*Bapt.* 1734, f. 128v, 18-1-1791); «Sebastia Balcell y Prenafeta» (*Bapt.* 1807, f. 13v, 6-1-1811); «Jaime Balsells Bota» (Padró 1939); «Maria Balcells Triquell» (Padró 1965); «Balcells Lopez Cosme» (Veïns 2005).

Balcells, cal

A la plaça de Sant Sebastià. També es coneix per *cal Ton Ferrer*.

V. t. *Xirillo, cal*.

«cal Balsells» (Nogué, p. 105); «Balcells» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Ball

«Felip Ball» (Farré, p. 160, 1599).

Ballester¹, [de]

«A. de Balester» (Farré, p. 34, 1204); «pet^o balester» (Llibre 1433, f. 15r); «petro balaster» (MN 1458, f. 2v); «bnrdo. Balaster» (Llibre 1493, f. 1r); «andreas balester agricultor loci de Velosello» (Llibre 1549); «Joannes balester locj de Velusello» i «ego andreas ballaster loci de velusello» (MN 1550, f. 1r i 16v); «M^o matheu ballester prever» (MN 1573, f. 36r); «esperanca balletera» (*Bapt.* 1591, 16-1-1593); «Andreu Ballester» (Farré, p. 78, 1684); «Pere Miquel Ballester» (*Òbits* 1591, 6-1-1700); «Jph. Ballaster sindich», «Pere Miquel Ballesté», «Rnt. Macià Ballesté Pbré» i «Maria Ballester Viuda» (Capb. 1754); «Joseph Vallester» (Nogué, p. 58, 1772); «Anton Ballester y Rubio» (*Bapt.* 1807, f. 4r, 20-12-1807).

És un llinatge dels més documentats. Tenim una primera anotació del s. XIII que, pel que sembla, porta el *de* de procedència. No el tornem a trobar fins al s. XV; a partir d'aquí, se'l troba constantment fins al s. XIX. Majoritàriament eren pagesos, però també hi va haver clergues amb aquest cognom. Els homes portaven els prenomes *Andreu, Antoni, Bernat, Elies, Felip, Gaspar, Jaume, Jerònim, Joan, Josep, Macià, Mateu, Miquel, Pere, Salvador* i *Sebastià*; i les dones, *Esperança, Francesca, Maria* i *Raimunda*. El clergue Macià Ballester (1754) fou rector de Vallespinosa i Pontils i, segons Farré, fundà causes pies al Vilosell.

Ballester²

«bndg gacoll alias balaster» (MN 1458, f. 24v).

Ballester, cal

És al carrer de la Costa.

«Ballester» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Ballester, la cova d'en

«la cova den balester» (MN 1507); «un tros a la cova den ballester» (MN 1528).

Com que el document de 1507 s'ha resistit a deixar-se llegir bé, podria ser que diguéss *coma*. Devia ser un lloc d'anomenada.

Ballester, la font del

A la partida dels Perellons.

Ballester, la serra del

És una finca dins la partida de les Serres.

«Forn de la calç de la Serra del Ballester» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

bar

V. *Anna*.

Baraneda, cal

Al carrer de Mitjavila; és un altre nom de *cal Ferreró*.

«Baraneda» (Nogué, p. 73); «Bareneda» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Barba

«Ego arnaldo barba j uxor mea barçalona de velosello» (Llibre 1302); «Ego petro barba del velosello» (Llibre 1332, f. 26v, 1333).

Bàrbara, la font de la

«la Font de la Barbara» (MN 1766, f. 157v).

La presència de l'article dificulta d'identificar-la amb *la font de Barberà*; però, així i tot,ensem que designava el mateix indret.

Barber

«Pere Barber» (Farré, p. 138, 1886).

Barber, cal

Una casa del carrer de la Botera.

«Barber» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Barberà, de

«Mateu de Barberà» (Farré, p. 156, 1287); «A. de barbera» (Llibre 1302, 1303); «A. de Barbera» (Llibre 1313, f. 14r); «Johannes de barberano» i «p. barbera» (Llibre 1330, f. 11r i f. 24r); «Ego p. de barberano» (Llibre 1332, f. 42r, 1333).

Barberà, la font de

«a la part dita la font de Barbará» (Capb. 1754).

Sols devia ser lloc d'anomenada.

Barceló

«cum Jacobo barcelo» (Llibre 1302, 1303).

Bardia

«Josep Bardia» (Nogué, p. 164, s. xx).

Barlledares

«y Maria Barlledares de nacio flamencha» (*Bapt. 1591*, 16-12-1695).

Fou padrina en el bateig de Maria Vicarri filla de Domingo Vicarri, soldat flamenc del bisbat de Brusselles.

Barqueres, les

El nom queda reduït a dues o tres finques, al camí de Vilanova. Per l'est, limiten amb Comabarra, per ponent amb les Vinyetes i al sud-oest parteixen amb els Plans.

«jn parte vocata les barqueres afrontat [...] cum vja pu^a q itur a prades» (MN 1458, f. 40r); «jn parte dicta et nominata les bargueres [...] afrontat [...] et cum via qua jtur a coma naVara» (MN 1535, f. 49r); «in parte nominata les barcheres» (Llibre 1549); «in partita vocata de les barqueres» (Llibre 1561, f. 576v); «a la part dita las Barqueras» (Capb. 1754).

Barrabàs, cal

Una casa del carrer del Raval. Un altre nom de la mateixa casa és *cal Joan del Perot*.

Barraczi

«el rector Joan Barraczi del Vilosell» (Farré, p. 176, 1630).

barranc

V. *Abulló, Crucifici, Font d'en Fabra, Marinyana, Pedrinya, Picot, Sant Miquel de la Tosca.*

Barrau

«Ego Guyllermo barrau» (Llibre 1313, f. 3v); «Gº barau» (Llibre 1330, f. 1r).

Barri Nou

«unam domum in loco vocato bary nou» (Llibre 1332, f. 6v).

Devia ser algun lloc dins els murs, però el document no en dona la localització.

Barrufet

«obit angelina ux jacobj barrufet» (*Òbits* 1462, f. 6v); «Joan Barrufet» (Farré, p. 158, 1465); «foren padrins Pere Barrufet pages del lloch de Puigvert» (*Bapt.* 1591, 21-12-1695).

Barrufet, el solà d'en

«vocato lo sola den barrufet afrontat cum vico del moli» (MN 1492); «vocata malpartit alias Lo Sola den barufet afronta cum camino quo itur ad molendino» (Llibre 1493, f. 36v).

Barrufet, el tros de

«lo tros de barufet cutrilis q frontatur [...] a tremuntana cum vico quo itur a Vimbodi» (Llibre 1493, f. 67r).

Basart

«Guillermo basart de velosello» (Llibre 1375, f. 8r).

bassa

V. **Gorgs, Plans.*

Bassa

V. **Camí de la B., *Cap de la B., *Sorts de la B.*

Bassa, la

Els vilosellencs de més edat encara se'n recorden. Va ser allà on ara hi ha la plaça de Sant Sebastià; sembla que als anys trenta es va colgar i s'hi van plantar els plàtans.

«in parte vocata la bassa» (Llibre 1420, f. 22r); «jn parte vocata ala asa confronta cum vico q itur a la font» (MN 1458, f. 36v); «una sortanella d terra campa e vinya q es al cap de la bassa de la vila» (Capb. xvi); «un Moli de fer oli situat fora los murs de la present vila devant la Bassa, que afronta a sol ixent ab la Bassa mitjensant lo cami» i «una Bassa gran que serveix per abaurar las Avaries y rentar, la qual de una part es rodada de Arbres situada fora los murs de la pnt. vila junt al Portal que afronta a mig dia ab lo camí de Vallclara a ponent ab lo cami que va a la Capella, y a tremuntana ab la Muralla mitjensant lo cami» (Capb. 1754).

Bassa, la botera de la

«la botera de la bassa» (Capb. 1465).

Botera segurament significa ‘forat de sortida de l’aigua o canal per on s’escorre l’aigua de la bassa’, o ‘forat per a donar pas a l’aigua’, més o menys equivalent a ‘claveguera’.

V. t. **Bassa, la claveguera de la*.

Bassa, el camí de la

«a sol ixent ab lo Cami de la Bassa» (MN 1766, f. 256r).

Bassa, la claveguera de la

«un corall q afronte ab la claveguera de la bassa» i «per lalberch q afronte ab la forga e ab la botera dela bassa» (Capb. 1465).

Bassa, damunt la

«a la part dita demunt la bassa [...] a mitgdie ab lo camí de Vallclara a ponent ab la bassa y a trem^a ab lo camí de Vinaixa» (Capb. 1754).

El lloc queda ben delimitat per l’annotació documental. S’anomenava així el terreny que ara es troba edificat amb les cases de la part est de la plaça de Sant Sebastià i les escoles.

Bassa, davant la

«en lo carrer Major en la qual y ha un balco a la Muralla sobre lo Camí devant la Bassa [...] a mig dia ab la Muralla davant la Bassa», «devant la Bassa a sol ixent ab lo camí que va a la Capella, a mig dia ab la Capella [...] a tremuntana ab lo Moli del oli» i «un hort situat davant la bassa, y camí de la Capella [...] que afronta de sol ixent ab lo camí de la bassa» (Capb. 1754).

Davant la Bassa era un lloc de referència, per on transitava un camí que quedava entre la bassa i la vila.

Bassa, el portal de la

«un alberch qui es prop lo portal de la bassa afronta [...] e ab lo camj q va a la placa» (Capb. 1436); «junt al portal de la baça de dit loch del Vellorell» (MN 1528); «anà també al portal de la vila, anomenat de la Bassa» (Farré, p. 58, 1692); «al carrer Major [...] a sol ixent ab lo carrer que ix al Portal de la Bassa» (Capb. 1754).

Fa referència al portal que encara es conserva i que, aleshores, donava a la bassa que ocupava l'espai on avui hi ha la plaça de Sant Sebastià.

V. t. **Damunt el Portal de la B.*

Bassa, la sort de la

«altra pesa de terra dita la Sort de la Basa» (*Cad.* 1726).

Bassa, el tros de la

«Tros de la Basa» (*Amill.* 1942).

Bassa de Sant Guim, la

«a la bassa de Sant Guim» (Farré, p. 169, 1224); «loco vocato la bassa d Sent G.» (Llibre 1363, f. 111v); «sort prop la bassa de Sent gujm» (Capb. 1436); «una sort a la basa de Sent G(ui)m» (Llibre 1445, f. 2v); «prop la bassa d Sen gujm afronte [...] e ab lo benjfeyt de Sent pere» (Capb. 1465); «apellat la bassa de Sant guim» (Capb. xvi); «in parte vocata la baça de sent Gujm» i «in parte vocata la basa de sant Guim afrontatur cum itinere quo itur a vinaixa» (MN 1528); «la bassa de Sanct guim confrontatur cum vico de vinbodj» (MN 1573, f. 12v).

Bassol

«Ego Bertoli vasol» (Llibre 1302, 1303).

Bassot, el

«y après passa al Bassot qui va a Serviá» (Capb. 1754).

Segons afirmen les anotacions, era al camí de Cervià i en un sector no gaire allunyat del Vilosell.

Baster, cal

Una casa del carrer de la Carretera.

«Josep Nogué (Basté)» (Nogué, p. 154); «Baster» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Batalla, el coll de la

«obit Petri Elies dicti loci el qual fou trobat ell y Joan Verges de dit lloch venin del siti de Barcelona morts a traicio de unes escopetades al coll de la batalla» (*Òbits* 1591, 20-12-1651).

Ningú no recorda ni el coll ni la batalla, i no podem saber per on passaven els vilosellencs sis-centistes per anar a la ciutat comtal. Tanmateix, a Vilanova de Prades, un manual de 1692 parla de la *Serra de la Batalla* com a partida de terra, i el nom —sense esmentar el coll— és viu encara en aquesta vila. V. *Vilanova*, p. 202.

Batet

«Rosa Batet» i «Joan Batet» (*Bapt.* 1734, f. 19r, 11-3-1748, i f. 22v, 24-3-1750); «albat de Alfonso Batet» (*Òbits* 1735, f. 25r, 12-8-1757).

Els pares de Rosa i de Joan, Ildefons Batet i Tomasa Batet i Giner, eren moliners i vivien en un molí del terme del Vilosell.

Batiste

«fillia legitima et naturalis Gabrielis Batiste gitorio opidi de la bisbal de ampurda» i «foren padrins [...] y Maria Batista del lloch de Vallclara» (*Bapt.* 1591, 6-2-1674 i 14-10-1721).

Pensem que *gitorio* era un renom, procedent de *Adjutori*, un prenom constatat com a corresponent al llinatge *Comaposada*. És el mateix renom amb què es coneix *cal Gitori*.

Batlle

«ego p. bajlo i dulcia uxor meam de velosello» (Llibre 1302, 1303); «Ego bernardo bajulj rector de Velosello» (Llibre 1363, f. 20v); «Joseph Batlle» (*Òbits* 1735, f. 186r, 18-4-1841); «Joseph Batlle y Cerañena» (*Bapt.* 1807, f. 123v, 3-1-1841).

Es fa present al s. xiv durant mig segle i no torna fins a mitjan s. xix. Hem vist pocs prenom, solament *Bernat* i *Pere*, i una dona de nom *Dolça*. Més modernament, *Anton* i *Josep*. Bernat Batlle, rector del Vilosell, fou enterrat dins l'església, a la capella de sant Pere, el 20 de març de 1369. Anton Batlle del s. xix era barber, natural de Maldà; vivia al Vilosell i era casat amb la Justina Cerañena de les Borges Blanques.

Beça

«Pasquasio beça et ux(or) mea geraldona hitatore loci de velosello» (Llibre 1445, f. 2v).

Belart

«Francesc Belart» (Farré, p. 163, 1748); «Josep Belart» (*Òbits* 1735, f. 96r, 4-11-1801); «Dolores Belart Peras» (Padró 1965).

Beliana, de

«Alegret de Beliana» (Farré, p. 36, 1209).

Bellanes, cal

V. *Coloma, ca la*.

«cal Bellanes» (Nogué, p. 160); «Bellanes» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Bell-lloch

«Quiteria Bell-lloch Setó» (Padró 1965).

Bellmunt

«Foren padrins [...] y Maria Bellmunt del lloch de Puiggros» i «Josep Bellmunt» (*Bapt. 1591*, 2-5-1705 i 4-8-1707).

Els pares del Josep de 1707 eren procedents de Juneda.

Bellver

«juan belver» (*Bapt. 1591*, 18-10-1592); «andreu belver» i «Pere Bellver» (*Òbits* 1591, 7-7-1595 i 2-5-1607); «Anton Bellve» (*Bapt. 1591*, 4-3-1714).

La diferència de cent sis anys entre les dues últimes anotacions és massa gran per a pensar que es tracta de la mateixa saga. També hem vist el prenom d'home *Sebastià*, i de dona, *Caterina*.

Beltran

«padrins [...] y Francischa Beltran de la vila de Juneda» (*Bapt. 1591*, 4-8-1707).

Benages

«Magdalena Benajes» (*Òbits* 1591, 23-11-1618).

Benavent

«patrino fuit Joanes Benavent» i «Antonius Benavent» (*Bapt. 1591*, 17-6-1611 i 20-1-1613).

Joan fou padrí de Josep Forès; tanmateix, potser no era del Vilosell.

Benefici de Sant Antoni, la casa del

«a mig die ab lo camí de Vimbodi a ponent ab la casa del Benefici de Sant Antoni y a trem^a ab lo carrer estret» i «dins la pnt vila en lo Carrer Estret junt ab un corral a ella contigo y que afronta a sol ixent ab la Casa del Benefici de St. Antoni a mitg die ab la Muralla» (Capb. 1754).

Benet¹

V. *Nicasi B.*

Benet²

«Joan Benet» (Farré, p. 160, 1599); «Pere Benet y Bernat» (*Bapt.* 1807, f. 1r, 2-1-1807).

Benet, cal

Al carrer del Raval. També és conegut per *cal Patronet*.

V. t. *Patronet, cal*.

Benet de la Rana, cal

V. *Rana, cal*.

Benítez

«Josefa Benitez Olmo» (Padró 1965).

«Benito», cal

V. *Venanci Foraster, cal*.

Bepa

V. *Maria la B.*

Berard

«gabriel berart» (*Bapt.* 1591, 3-5-1591); «gabriel berart», «Pere Josep Berart» i «Pere Joan Berart de Tarragona» (*Òbits* 1591, 5-4-1595, 19-7-1638 i 10-8-1641).

Berga

«bernardo berga p(re)sbite(ro)» (Llibre 1420, f. 5r).

Bernat

«Baltasar Bernat» (Farré, p. 160, 1599); «Elisabet Bernada» (*Òbits* 1591, 22-7-1611); «speransa bernat» i «Pere Bernat» (*Bapt.* 1591, 16-10-1616 i 5-4-1695); «Antoni Bernat fill de Jaume Bernat» (*Òbits* 1591, 15-8-1698); «Joan Bernat»

(*Bapt.* 1591, 24-7-1731); «Magi Bernat pages del Velusell» (Capb. 1754); «Joseph Bernát» (*Bapt.* 1734, f. 144v, 16-11-1795); «Francisca Bernat y Niña» i «Joan Bernat y Liñà» (*Bapt.* 1807, f. 13v, 5-1-1811, i f. 18v, 19-12-1812).

Durant poc més de dos segles hem trobat anotacions d'aquest llinatge; una vegada a principis del s. xvii el podem veure feminitzat. Predominen els pagesos. De prenom masculins tenim *Antoni, Baltasar, Jaume, Joan, Joaquim, Josep, Macià, Mag i Pere*, i els femenins *Elisabet, Esperança i Francesca*.

Bertran, [de]

«Romeu Bertran» (Farré, p. 156, 1300); «Ego Laurentio de bartrani» (Llibre 1302); «Ego Romeo bertrandj de velosello» (Llibre 1302, 1303); «bartolomeu bertran» (Llibre 1313, f. 14r); «Ego ? bertran» (Llibre 1332, f. 4v); «p^o bertrandj» (Llibre 1348, f. 41r); «p^o bertran» (Llibre 1400, f. 8r).

Una sola vegada s'ha pogut veure el llinatge amb el *de* de procedència. Les anotacions duren tot un segle.

Bertran, el colomer d'en

«in loco vocato lo colomer dn bertrant et afrontat^a cum muro dicti loci et cum heredibus de p. bertrant» i «intro vjla in loco vocato lo colome(r) dn bertrant afrontat [...] i cum vja p^a q vadit a la fumada» (Llibre 1363, f. 21r i f. 29v).

Era lloc d'anomenada, en una part de la partida situada vora el camí de la Fumada.

Besalú

«ego bng^o bosuldu et uxor meam mateua d valosello» (Llibre 1363, f. 35r).

Besora, [de]

«Pere de Basora» i «Bessora, brasser» (Nogué, p. 28, 1178, i p. 72, 1553); «Natividad Besora Domenech» (Padró 1939).

Pere de Besora fou un dels primers senyors feudals del Vilosell. El Besora del s. xvi deu formar part d'una altra nissaga; així com també els del s. xx.

Bessó

V. *Cabaler del B., Miquel del B., Pere del B.*

Bessó, cal

A la plaça de l'Església.

V. t. *Camat, cal*.

«Bessó» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Bessonet, cal

Al carrer del Raval. També coneguda per *cal Cabaler del Bessó*.

Betet

«Carmen Betet» (Padró 1939).

Bicén, lo

«lo Bisen» (Nogué, p. 103, 1883); «Bisén» (*Talaia*, núm. 2, p. 13).

El renom es devia originar a partir del prenom *Vicenç*.

Bisa

«Maria Llurba y Bisa natural del Poble de Golmès Bisbat de Solsona» (*Òbits* 1735, f. 70v, 19-7-1785).

Maria era casada amb en Pere Llurba, pagès del Vilosell.

Bisbe

V. **Mas del B*.

Bisbe Queixal, el carrer del

Regularitzem l'ortografia del cognom, atesa la data del naixement. Antigament, tot era carrer Major. Fa uns quants anys que es va decidir de donar aquest nom al tram més pròxim a la plaça de l'Ajuntament, en el qual hi ha la casa pairal del bisbe.

Bissarro, el

És una finca situada entre Coma de Bornà, que li queda al nord-est, i Comabella, al sud-oest. No estem segurs que sigui un castellanisme.

«Bizarro» (Nogué, p. 178).

Blai

«patrini Hieronymus Blay spardeñyerius villa de Reus» i «patrini franciscus Blay studens filius Hieronymi Blay corderi et Magdalena Conjigibo villa de Reus» (*Bapt.* 1591, 6-4-1660 i 7-8-1667).

Jeroni fou padrí de Magdalena Llaurador, i el seu fill Francesc, de Pere Ros.

Blanc

«N. Blanch» (Farré, p. 138, 1517); «obit magister anthonio blanch vitriario gallo» (*Òbits* 1437, f. 110r, 30-7-1553); «catarina blancha» (*Òbits* 1591, 18-12-1594).

Domènec Blanc va exercir de notari a l'inici del s. xiv. N. Blanc va ser rector al Vilosell el 1517. Antoni, com diu l'anotació documental, era vidrier i procedia de França.

Blanes, cal

Al carrer Alt.

Blanxart

«testes [...] y mateu blanchart» (Llibre 1549); «y mateu blanchart veluselli» (MN 1573, f. 31r); «Miquel Blanxart» (Farré, p. 160, 1583); «Mateu Blanxart» (*Òbits* 1591, 4-4-1608).

Blasi

«Padrins Joseph Blasi Pages de la Pobla de Ciervols» (*Bapt.* 1734, f. 3r, 13-6-1736).

Fou padrí d'Antoni Linya.

Bocona, de

«vendimos v(obis) G. de bocana p(res)bi(tero)» (Llibre 1302, 1303).

És un hàpax. Si bé he llegit *Bocana*, en un fragment de lectura difícil, he optat per transcriure *Bocona*. El document no deixa clar si era rector del Vilosell.

Bodro

«Maria Bodro y Gil» (*Bapt.* 1807, f. 137v, 9-7-1845); «Joseph Bodro pages» (*Òbits* 1735, f. 195r, 5-3-1847); «Tersa Bodro» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849).

Procedien d'Arbolí, però eren veïns del Vilosell.

Bogues, les

«les Bogues» (Farré, p. 22).

Boldú

«patrina vero Maria Boldu uxor Cosme Boldu ambo veluselli» (*Bapt.* 1591, 5-3-1625); «obit Hieronjma Boldu parvula filia Cosme Boldu» (*Òbits* 1591, 29-8-1647); «fuerunt patrinj Filipus Boldu adolescens textor linj opidi del Velusell» (*Bapt.* 1591, 18-6-1674); «Joseph Boldu fill del sobredit lloch teixidor pobre» (*Òbits* 1591, 29-12-1710).

El llinatge roman a la vila tan sols vuitanta-cinc anys. Sembla que van fer de teixidors. Però pel que es veu en les entrades següents també posseïren terres. En-

tre els prenom dels homes tenim *Carles, Cosme, Felip, Francesc, Joan, Josep i Pere*. I de les dones, *Jerònima, Magdalena, Margarida i Maria*.

Boldú, el freginal de

«dita lo farraginal de Boldú» (*Cad.* 1726).

Boldú, la sort de

«altra pesa de terra dita la Sort de Buldú» (*Cad.* 1726).

Boleda

«Francisca Boleda Barnat» (Padró 1939).

Bolló, del

«et arnaldo del bollo veluselli habitator» (MN 1564, f. 39v).

Es deu tractar d'un cognom que el DCVB afirma que és a Bescaran, Manresa, Vic, etc. A Reus era nom de casa, segurament procedent d'un cognom.

Bomba, cal

Un altre nom de *cal Queixal*.

«*Caixal*. Cognom de la família. Antigament era cal Bomba degut a que hi vivia un home molt gros i en aquells temps no era gaire vist. Descendents d'un germà del Bisbe Caixal que fou Bisbe de l'Urgell» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Bondia

«Paco Bondia» (Nogué, p. 156, 1936); «Fº Bondia Parera» (Padró 1939).

Bonet

«Pere Bonet» (Farré, p. 155, 1249); «A. bonet» (Llibre 1330, f. 11r); «Gujllermj bonet de terres d velosello» (Llibre 1363, f. 35r); «franchisco bonet» (MN 1535, f. 3v); «petro Bonet» i «padrins Pau Bonet farrer del lloch de Vinaixa» (*Bapt.* 1591, 28-11-1600 i 21-2-1703); «foren padrins Franº Bonet del lloch d Aubarca habitant en lo Velusell» i «Maria Bonet» (*Bapt.* 1734, f. 7v, 6-3-1740, i f. 157r, 18-12-1800); «Josepha Bonet y Bernat» (*Bapt.* 1807, f. 12v, 12-10-1810); «Joseph Bonet pages» (*Òbits* 1735, f. 171v, 26-2-1834); «el rector Mn. Ramon Bonet» (Nogué, p. 64, 1933).

El llinatge es fa present al s. XIII, s'eclipsa durant el s. XV, reapareix i es manté fins al s. XIX. Les anotacions deixen clar que no es tracta de la mateixa saga, ja que els orígens són diversos. Els homes hem vist que portaven per prenom *Francesc*,

Guillem, Josep, Pere, Pau i Ramon. Les dones, *Josepa, Maria i Saura.* Manuel Bonet, el pare de Maria, de 1800, era de Cornudella. El pagès que moria el 1834 procedia de l'Albi. Ramon Bonet va ser rector de 1925 a 1933.

Bongrí, de

«Arpendi de Bongrí» (Nogué, p. 58).

Bonies

«Catharina Bonies» (*Bapt.* 1591, 3-9-1600); «Raymundus Bonies» (*Òbits* 1591, 26-4-1605).

Bons Aires, el collet dels

V. Crucifici, el collet del.

Boquer

Els documents observats diuen que és un llinatge relacionat amb la vila veïna de Vallclara. Però que d'una o una altra manera ha estat present al Vilosell un bon grapat d'anys. Tanmateix, no ho fa d'una manera continuada. Encara avui dues persones porten el cognom. Hi ha algunes variants gràfiques. Entre els prenom dels homes hi ha *Eduard, Josep, Llorenç, Pau, Pere, Rafel i Ramon.* Les dones: *Josepa, Maria, Maria Mercè i Teresa.* Hem vist alguns clergues i un apotecari.

«petro boquer» (Llibre 1313, f. 9v); «Obit na boquera ux petro duch» (*Òbits* 1458, f. 6v); «fuerunt patrini petrus boquer loci de Valis clare» i «Llorens Boque Prevere i Beneficiat del Velosell» (*Bapt.* 1591, 21-11-1604 i 16-11-1719); «Rafel Boqué (apotecari)» (Farré, p. 163, 1748); «Ramon hijo de los consortes Jose Buque y Maria Farre» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Boquer, cal

V. Marxant, cal.

Borac

«Joan Borach» (Farré, p. 138, 1453).

Figura com a rector.

Bordons

«mori Fran^a Bordons albat de la vila de Juneda» (*Òbits* 1591, 26-11-1707).

Una sola anotació pot indicar que potser anaven de pas.

Borges

«Raimunda filla dels conjuges Josep y Maria Borges y Espasa» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Pel que hem vist en els llibres de confirmacions, de vegades eren collectives i compartides amb altres viles veïnes. Normalment eren anotades en llista a part. Però fa estrany que el llinatge només hagi sortit en aquesta partida de confirmació.

Boria

«Boria Minguella Artur» (Veïns 2005).

Borja, la

«un peller de palla e una poca en la borga» i «una era a la borga» (Llibre 1445, f. 2v i f. 13r).

Bornà¹

V. *Coma de B.*

Bornà²

«Magdalena Borna filia paulj Borna» i «Joan Borna» (*Bapt.* 1591, 11-2-1618 i 10-3-1621); «Maria Borna filla de pau Borna» (*Bapt.* 1591, *Confir.* 9-11-1631); «obit Paulus Borna agricola» (*Òbits* 1591, 12-1-1648).

Hem fet l'entrada per *Bornà* perquè el nom és encara viu en una partida de terra i és la manera com ho pronuncien. Documentalment, el llinatge tan sols va romandre trenta anys al Vilosell, però sembla que fou suficient per a deixar el nom a la *Coma de Bornà*.

Borona

«obit Tecla Borona Vidua Veluselli» (*Òbits* 1591, 10-7-1651).

Potser es podria tractar del llinatge de l'entrada anterior, però no ho podem afirmar.

Borràs

«Borràs dez Velosell» (Farré, p. 38, 1209); «foren padrins March Borràs de Po-voleda» (*Bapt.* 1591, 24-11-1694); «foren padrins Mateu Borràs Pages de Aubarca» (*Bapt.* 1734, f. 2v, 3-2-1736).

És possible que l'anotació més antiga correspongui a un prenom. Els altres *Borràs* feren poca estada a la vila.

Borrascó

«foren padrins [...] y Maria Borrascó donzella tots del Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 10r, 23-9-1741).

Borrell¹

V. **Coma d'en B.*

Borrell²

«Pere Borell» (MN 1573, f. 84r); «Teresa Borrell» (*Òbits* 1735, f. 190v, 22-2-1844).

El pare de Teresa, Pau Borrell, era teixidor de lli i natural de l'Albi.

bosc

V. **Lledó.*

Bosc¹

V. **Comellar del B.*

Bosc²

«Magdalena Bosch vidua relictæ ex Josepho Bosch loci de Analech» (*Bapt.* 1591, 15-3-1667); «mori Maria Teresa Bosch albat de la vila de Juneda» (*Òbits* 1591, 25-11-1707).

Magdalena fou padrina de Magdalena Prenafeta, i potser era del Vilosell, però va ser la muller de Josep Bosc de Nalec.

Bosc, el

El nom s'ubica a les dues bandes del barranc del Crucifici abans d'arribar a la capella, així que es ve del Vilosell. El lloc, que ja deu fer molts anys que és erm, està poblat de pins. El capbreu de 1754 l'ubica, en canvi, a ponent de l'ermita de Sant Miquel.

«a la part dita lo Bosch [...] a sol ixent ab terras de la hermita de St Miquel» (Capb. 1754); «y partida lo Bosch terme y Parroquia del Vilosell» (*Òbits* 1735, f. 197v, agost 1848).

Bosc, el pla del

«Pla del Bosch» (*Amill.* 1942).

Bosque

«Mercedes Bosque Cabré» (Padró 1939).

Bota

«Pere bota» (*Òbits 1591*, 7-2-1594).

Botarell

«G. Botarell» (Farré, p. 31, 1196).

El llinatge que Farré anota al s. XII, pensem que és el que, passat al femení, va generar el nom encara viu del tros de terra d'una entrada pròxima.

Botarella

V. **Coll de na B.*, **Tossal de na B.*

Botarella, la

Una sola finca situada al nord-est de la Creueta.

«Boterella» (*Amill. 1942*); «Botarella» (Nogué, p. 178).

Botarella, el camí de la

Quan se surt del Vilosell és el mateix que el *de l'Albi* i el *de la Font d'en Fabra*, però en arribar a la creueta de Montserrat se separa d'aquests dos per dirigir-se vers aquesta partida.

Botell

«fou padri Miquel Botell del Albi» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631).

Boter¹

«Joan Boté» (Nogué, p. 124, 1964).

Boter²

«Francisco Llobera, a. Bote» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1888).

Boter, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

«Boter» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

botera

V. **Bassa*.

Botera, de la

«Joseph Noguer de la butera» (*Bapt.* 1734, f. 43r, 14-8-1765).

Es comprèn que el renom indica el domicili, al carrer de l'entrada següent.

Botera, el carrer de la

Va de la plaça de l'Ajuntament al carrer de la Fassina. Hom creu que el nom es refereix al fet que, temps era temps, hi passava una séquia d'aigües residuals.

«in vico dicto de la botera dicti loci de Velusello» i «in parte vocata lo carrer dela botera [...] a meridie ab lo muro» (Llibre 1549); «conjuges pagesos del Velusell del Carrer de la Botera» (*Bapt.* 1734, f. 30r, 17-1-1755); «al Carrer dit de la Botera [...] de part detràs ab la muralla» (MN 1766, f. 231v); «Per l'altre costat la Botera anava vers l'abadia» (Nogué, p. 74).

Botera, el carreró de la

«in dicto loco de velusello in parte dicta al cap del carrero de la botera confrontatur ab oriente et meridie cum muro dicti loci [...] ab aquilone cum dicto vico» (Llibre 1549); «intro dicto locum Veluselli sitam al carrero dela botera [...] a meridie cum muro dicti loci [...] ab aquilone cum dicto vico» (MN 1564, f. 20r).

Es tractava del mateix carrer de l'entrada anterior, que també s'anomenava *carreró*.

Botí

«Pau Boti del Albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-10-1688).

Fou padrí de Pere Aimeric.

Botifarra, cal

A la plaça de l'Ajuntament. Coneguda també per *ca l'Anna* i *el bar de l'Anna*.

«cal Butifarra» (Nogué, p. 116); «El renom antic era cal Botifarra» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Botifarra, el corral d'en

V. *Arnó*, *ca l'*.

botiga

V. **Senyor*.

Botiga, la

«una Botiga que vull [*sic*] es casa de la Vila, que afronta a sol ixent ab lo carrer Majo» (Capb. 1754).

El capbreu de Poblet es deu referir a la botiga que el monestir tenia a la vila.

Bou

Un home i una dona porten el cognom. Francesc era guàrdia civil. El 1939 fou batlle de la vila.

«Fº Bou y Bou» (Padró 1939); «amb Francesc Bou» (Nogué, p. 149 i 152); «Bou Lloreta Josep» (Veïns 2005).

Boutahri

Segons l'ordre que segueix la llista de Veïns 2005, hem entès que *Boutahri* era el cognom.

«Boutahri Bourahla» (Veïns 2005).

Boval, la, o el Boval

«ferriginal a la boval» (Capb. 1436); «in parte vocata lo boval» (Llibre 1493, f. 42r); «un ferraginal a la boval» (Capb. xvi); «jn termino de velusello jn parte vocata lo boval afrontat [...] et cum jtinere quo itur a la font» (MN 1528); «in parte vocata la boval confrontatur ab oriente cum iter de la basa» i «parte nominata a la boval confrontatur [...] a ponente cum iter quo itur a la font» (Llibre 1549); «lo fareginal de lo boval confrontatur [...] ab aquilone cum iter quo itur ad fontem» (MN 1564, f. 69r); «un farraginal a la part dita lo Boval [...] a ponent ab lo cami de la Pobla» i «a la part dita lo Boval [...] a sol ixent ab lo cami de la Capella [...] a tremª ab lo hort del Benefici de St. Antoni» (Capb. 1754).

Les anotacions més antigues sempre parlen de l'indret amb l'article femení.

Bover

«Elisabet Bover, y antes Boquer» (Capb. 1754).

Era viuda de Llorenç Boquer i casada en segones núpcies amb Magí Bover.

Brasser

«Besora Brasser» (Farré, p. 159, 1553).

Bressola

«Petro bresola» (MN 1492); «petro breçola» (MN 1528); «en pere bresola de la vila de Lour del regne de fransa» (MN 1535, f. 95r); «Johes bresola» (Llibre

1549); «obit [...] filia magister petrj bracula» (*Òbits* 1437, f. 112r, 28-7-1555); «petrus bressola loci de valusell» (MN 1573, f. 23v).

Optem per *Bressola*, equivalent a *Breçola*, encara que també hàgim trobat *Bressola* i *Braçola*. Aquest cognom, procedent de França, l'hem vist anotat durant uns vuitanta anys.

Briançó, de

«P. de Brianzó» (Farré, p. 31, 1196); «ego P de brianço» (Llibre 1302, 1303); «ego Raymundo de Brianço» i «G de brianço» (Llibre 1313, f. 6r i f. 14v); «nos R. de brianco» (Llibre 1332, f. 1r); «Ego R. de brianzo de Velosello» (Llibre 1348, f. 24v).

Durant cent cinquanta anys l'hem trobat anotat amb el *de* de procedència. Si no van venir de la Segarra, podien haver vingut de Briançon, del Delfinat, Occitània.

Brixo

«Johaes brjxo» (MN 1492); «Johes brixo loci de velosello» (MN 1535, f. 44v); «cum Joane brisso» i «iuanis brixo veluselli» (Llibre 1549); «obit tecla briçona damjcella filia honorabile Johannjs brjço» (*Òbits* 1550); «obit honorabilis dña caterina [...] uxor johanis brjço» i «obit honorabilis johanes brjco domiciljato jn loco velusellj» (*Òbits* 1437, f. 111r, 5-8-1554, i f. 122v, 9-7-1559).

El llinatge es deixa veure a finals del s. xv i no va més enllà de mitjan s. xvi. La grafia és variada: *Brjxo*, *Brixo*, *Brisso*, *Brjço*, *Briço* i *Brjco*. Pot ser que hagués procedit de Brixen, ciutat del Tirol, ara a la regió italiana del Trentino-Alto Adigie. Entre els prenomes masculins hem vist *Joan* i *Martí*. I dues dones: *Caterina* i *Tecla*.

Bruil

«Fran^a Bruil muller de Geroni Bruil ravenedors» (*Bapt.* 1734, Confir. 3-7-1740).

Podria correspondre a *Brull*. Francesca va ser padrina de Rosalia Llurba.

Bruixa, el clot de la

Pròxim a les cases del poble, per la part del nord. És una mica més enllà i a l'est del camí de l'Albi. L'anotació de mitjan s. xix s'hi refereix com a partida de terra, però potser era tan sols un lloc d'anomenada.

«en lo terme de la referida vila del Vilosell y partida anomenada lo Clot de la Bruixa» (MN 1847, f. 278r); «Clot Bruija» (*Amill.* 1942).

Bruixetes, el pla de les

Hi ha un bosc, als Perellons i pròxim al clot de l'Anderó.

Brunet

«Josep Brunet» (Farré, p. 138, 1894).

Fou rector de la parròquia durant cinc anys.

Bubols, el freginal dels

«Frexinal dels Bubols» (*Amill*. 1942).

Per la ubicació que en dona *Amill*., partint amb la carretera de la Pobla de Cérvoles, es podria referir al Boval, que també quedava per aquesta rodalia. Hem respectat la forma gràfica del document. Probablement, tan sols era un tros de terra.

Bufat, cal

Una casa del carrer Major, que també és coneguda per *cal Moni*.

«cal Bufat-Moni» (Nogué, p. 162); «Abans era cal Bufat» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Bundó

«Anton Bundó» (Farré, p. 139, 1969).

Fou rector durant dos anys.

Burriera

«et cum francisco burriera» i «jn loco de velusello jn vico del Spital afrontat cum francisco burriera» (MN 1528).

Burriera, la vinya d'en

«lo pruner [...] ab aquilone cum vinea den borriero» (MN 1564, f. 11v).

Encara que, en l'únic document on l'hem trobat, hàgim llegit *Borriero*, entenem que convé d'equiparar-lo a *Burriera*, trobat a la mateixa època.

Busqué

«Magdalena Busqué» (*Òbits* 1735, f. 13v, 28-6-1747).

El pare de Magdalena, Pere Busqué, feia de vidrier a la Pobla de Cérvoles.

Busquet

«bgº busquet» (Llibre 1330, f. 1v); «cum na Busqueta» (Llibre 1348, f. 64r).

Cabaler, cal

La casa és al carrer del Raval. Al carrer de la Carretera també hi ha una casa amb aquest nom, coneguda per *cal Miquel del Bessó*.

«Cabaler» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Cabaler del Bessó, cal

V. *Bessonnet, cal*.

Caballero

«Miguel Caballero Sanchez» (Padró 1965).

Caballol

«Caballol» (Nogué, p. 129).

Cabanes, cal

A la plaça de Santa Maria. També es coneix per *cal Gallineta*.

Càbila, la

Nom que es donava a una casa del carrer de la Carretera que limita amb el de la Fassina, comparant-la a les cases que tenen els moros de zones pobres. Un altre nom de la mateixa casa és *cal Pau Pedrol*.

«*Càbila*. Un home quan va tornar de fer la mili a l'Àfrica es va fer una casa, i la gent li deia què fas? Ell deia una *càbila*, nom d'una casa del Marroc» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Cabòries, cal

Al carrer Alt.

V. t. *Gelasi, cal*.

«el vell Cabòries» i «Cabòries» (Nogué, p. 123 i p. 169); «Abans, cal Cabòries» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Cabot¹

V. *Maria del C.*, *Teresita del C.*

Cabot²

«Maria Magdalena Cabot» i «Joan Cabot» (*Bapt.* 1591, 22-11-1699 i 18-3-1703); «un fill de Josep Cabot» (*Bapt.* 1734, f. 1r, 20-12-1734); «Joseph Cabot y Balcell» (*Bapt.* 1807, f. 27v, 19-8-1814).

Les anotacions duren poc més d'un segle. Durant aquest temps els homes han dut prenomes com *Joan, Josep i Ramon*. Les dones: *Antònia, Caterina, Magdalena i Maria Magdalena*.

Cabot, cal

Una casa del carrer de la Costa.

«Cabot» (Nogué, p. 169, i *Talaia*, núm. 4, p. 10).

Cabotet, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

«Cabotet» (Nogué, p. 41, i *Talaia*, núm. 4, p. 12).

Cabrer

«Ego P. Cabrer de velusello» (Llibre 1302); «Ego p. cabrer bajulo de velosello» (Llibre 1302, 1303); «P. cab(re)r» (Llibre 1330, f. 3v); «Glo cabrer [...] h(abitatore) de Velosello» (Llibre 1348, f. 4v); «dmico cabrer» (Llibre 1375, f. 1v); «obit petro cab(re)r» (*Òbits 1412*, f. 21r); «dmjco cab(re)r [...] loci de valosello» (MN 1458, f. 2r); «Obit petro cab(re)r» (*Òbits 1458*, f. 1v); «obit dominjco cabrer pbtr.» (*Òbits 1462*, f. 5v); «pere Cabrer especier fill den dmjngo cabrer cabater» (Capb. 1465); «ego bnrdo. Cabrer loci de Velusello» (Llibre 1493, f. 1r); «Johannj cabrer rectorj loci de Velusello» (MN 1528); «Johanes cabrer textor linj» (MN 1535, f. 15r); «Petrus cabrer textor lini» (Llibre 1549); «bernardus cabrer textor linj» (MN 1550, f. 2r); «Mª Estrella Cabré Forné» (Padró 1939).

Prop de tres segles el llinatge ha estat present a la vila. Hem trobat batlles, clergues, teixidors de lli, sabaters i especiers. Els prenomes més vistos són: *Bernat, Bertran, Domingo, Gabriel, Guillem, Joan i Pere*. Els de les dones: *Elionor i Esperança*.

Cabrer, cal

A la plaça de Santa Maria. Temps endarrere, també es coneixia per *cal Cosme*.

«Cabrer» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Cabrer, el pas d'en

«in loco vocato al pas d(en) cabrer afrontatum [...] cum termino dalbio i cum torrente» (Llibre 1348, f. 51r).

Cadarnesos, els

A la part de sol ixent del terme, es troben entre els Perellons, que queden al nord, i el Mas de Fra Joan, al sud; hi transita el camí de Vimbodí abans de sortir del terme. Encara que avui el nom ocupa sols dues o tres feixes, segons diuen els

informants, antigament, tal com demostren les anotacions, eren partida de terra. La sembradura i el bosc a la part més alta dominen el paisatge. Les grafies dels documents són variades i difereixen de l'actual.

«in Ter(mino) veloselli in loco vocato als cardanesses» (Llibre 1313, f. 71v, 1315); «loci de velosello in parte vocata los cordenosos» (Llibre 1445, f. 7r); «un tros als corbonesos afrona ab en marginet de Valclara» (Llibre 1493, f. 3v); «in parte dieta los Cardanesos confrontat ab oriente cum terminj Vallis Clare» (Llibre 1561, f. 86r); «in termino Velusellj in parte dicta los Cardanessos confrontat cum Petro Ondara» (Llibre 1569, f. 39v); «a la part dita los Cardanesos [...] a mig dia ab terres del Benefici de St^a Catherina» i «los Cardanesos [...] a mig dia ab lo camí de Vimbodi [...] a trem^a ab terres del Benefici de St^a. Catharina» i «a la part dita los Cardanesos» (Capb. 1754).

Cadita, el mas de la

És el nom que es dóna a un edifici de pedra pròxim i a l'oest de la vila, al Colomer, vora el camí de la Fumada.

cafè

V. *Cosmet, Marxant, Tarresà*.

Caixal

V. *Queixal*.

Calaf

«un fill de Joseph Calaf» i «Maria Calaf» (*Bapt. 1734*, f. 1v, 6-7-1735, i f. 37r, 17-8-1760).

Josep era pagès i vivia al Vilosell. Maria fou batejada de necessitat per fra Sebastià Casas, religiós convers del reial monestir de Poblet.

Calbet

«Bernardum Calbet p(res)biterum Vicarium i notarium publicum loci de Valusello» (MN 1492).

Calces

V. **Hereu del C*.

Calces, cal

Al carrer de la Costa. També es coneix per *cal Verger*.

«Calces» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Calces, el molí del

Era un molí d'oli, al carrer de la Costa, a cal Rubionet.

«*Molí del Calces*. Hi havia un molí d'oli amb premsa de lliura, ho premsaven amb força humana» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Calderó

«mori Anton Caldero albat de la vila de Juneda» (*Òbits 1591*, 3-12-1707);
«Francesch Calderó» (*Òbits 1735*, f. 182r, 21-3-1839).

El Francesc del s. XIX era de Vallclara, on finalment fou enterrat.

Caldes, la font d'en

«qdam plamum a la font den Caldes afronta ab bartolomeu oller de la pobla» (Llibre 1445, f. 37v).

No és coneguda dels informants, potser era al terme de la Pobla.

Callau

Aquest llinatge el porta una sola persona.

«Pablo Callau Poca» (Padró 1939); «Juan Callau Sanfeliu» (Padró 1965); «Callau Sanfeliu Joan» (Veïns 2005).

Callau, cal

V. *Teixidor, cal*.

Camadeta

«Camadeta» (Nogué, p. 103, 1883).

Tenia un jornal apuntat de picapedrer en la construcció del campanar, el 1883.

Camalluent, el

«El Ramon era fill del Ton abans al Ton li deien el cama lluent perquè posava els dit a l'electra amb força i no s'arrampava» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Camarasa, de

«G. de Camarasa de Velosello» (Llibre 1332, f. 17v, 1333).

Camat, cal

A la plaça de l'Església o de Santa Maria, que és la mateixa.

V. t. *Bessó, cal*.

Cambra, de la

«bnt fores de la cambra» (Capb. xvi).

Camene

«Antoni Camene» (Farré, p. 161, 1632).

Cames

«eius patrini [...] franciscus Cames farmacopulo habitator Villa de Valles» (Bapt. 1591, 16-9-1664); «R. Cames» (Farré, p. 31).

Francesc va ser padrí en un bateig al Vilosell.

camí

V. *Aiguades, Albi, *Amaradors, Avellaners, *Bassa, Botarella, *Capella, Cervià, *Cérvoles, *Closa, *Cogulles, *Coma d'en Salvet, *Coma Navarra, *Creu, Crucifici, *Darrere el Mur, *Estret, *Font, Font d'en Fabra, *Font Franca, *Freixes, Fumada, Garrigues, Gorgs, Guàrdies, *Horta dels Gorgs, Horta Novella, *Horts, Molí, *Molí Més Avall, *Muralla, *Pedrinya, *Perelló, Planes, Plans, *Pleta, Pobra de Cérvoles, *Poblet, *Portal del Fossar, *Prades, *Pruner, *Riu, Riu de Set, Sant Miquel de la Tosca, *Serra Mitjana, Tarrés, Vallclara, Vallclara a l'Albi, *Vell de l'Albi, *Vell de Prades, Vilanova, Vimbodí, Vinaixa.

Camí

«p. camj» (Llibre 1313, f. 14r); «Rº camj» (Llibre 1330, f. 35r); «foren padrins Josep Camí albeite y Jsabel Ana llur muller habitant en lo lloch del Palau dioc. ?» (Bapt. 1591, 7-5-1703); «foren padrins Anton Camí menescal de la vila del Palau Bisbat» (Bapt. 1734, f. 5v, 18-8-1738); «Anton Camí del Velusell» (Bapt. 1734, Confir. 6-10-1800); «Anton camí y Veciana» (Bapt. 1807, f. 32r, 8-12-1815); «Joan Camí» (Òbits 1735, f. 137v, 13-8-1820); «Maria Camí Mercé» (Padró 1939).

Al s. xiv és ja present a la vila. Però no es torna a veure fins al s. xviii, i es manté al llarg d'un segle. De prenomns tenim *Anton*, *Joan*, *Josep*, *Pere* i *Raimon*.

Camí, la fonteta del

El camí a què es refereixen era el de la Pobra, ara carretera. És a poca distància de la vila, tocant a la mateixa carretera, i forma part de la riba esquerra de les Paredes. Neix dins una volta de pedra i, actualment, raja molt poc.

«una Font voltada de pedra picada ab una canonada de pedra y ab sa portalada situada fora la present vila y al camí que va a la Pobra de Cérvoles» (Capb. 1754); «La Font Vella i la fonteta del Camí, eren els dos rajolins d'aigua que el

poble s'abastia» i «La font del camí, amb la seva banyera té molta artesanía» (Nogué, p. 106 i p. 166).

Camí de les Aiguades, el

«in parte vocata al camí dels ayguades» (Llibre 1445, f. 21r); «jn parte vocata lo camj dels ayguades afrontatur cum jtinere quo jtur als amerados» (MN 1528).

Camí de l'Albi, el

Partida situada entre el Coll Roig i la frontera amb el terme de l'Albi; per l'oest parteix amb les Guàrdies, i a l'est té els Pruners. Per la partida passa l'últim tram que el camí de l'Albi té dins el terme del Vilosell. Modernament, a *Amill*. 1942 s'han vist les formes *Camí de l'Albi dalt i baix*.

«jn parte vocata lo camj del albj» (MN 1458, f. 19r); «una sort al camj del albi» i «in parte vocata al camj del albi afr(on)ta cum itine(re) q itur albio» (Llibre 1493, f. 3v i f. 20r); «jn parte nominata lo camj del albi» (MN 1535, f. 51v); «jn parte nominata lo camí del albi confrontatur ab oriente cum iter quo jtur albj» (MN 1573, f. 30v).

Camí de l'Albi, el clotet

«pesa de terra dita lo Clotet Camí del Albi» (*Cad.* 1726).

Camí de l'Albi, el mas

«altra pesa de terra dita lo Mas Camí de l'Albi» (*Cad.* 1726).

Camí de la Bassa, el

«a la part dita lo Camí de la Bassa [...] a sol ixent ab lo camí de Vallclara a mig dia ab la Carrerada a ponent ab lo camí Vell de Prades, y a tremª ab lo camí de Vallclara» (Capb. 1754).

Camí de Cervià, el

La partida queda al camí que du cap en aquesta vila, en la part que queda a l'oest del Picot i les Guàrdies.

«jn parte lo camj de cervja» (MN 1458, f. 21v); «in parte vocata lo camj de çervia afronta [...] a meridie cum dicto vico quo itur a çervia» (Llibre 1549); «a la part dita lo Camí de Serviá [...] a tremuntana ab lo camí de les Garriguas» (Capb. 1754).

Camí de la Font, el

«al camj de la font» (Capb. 1436); «in parte vocata lo camj de la font afronta cum dicta cova de la font [...] i cum bassa maiorj dicti loci» (Llibre 1445, f. 35v);

«un fareginal hi verger al.camj de la font» (Llibre 1493, f. 3v); «la parada del camj de la font» (MN 1507); «in parte vocata lo cami dela font afrontat [...] et cum itinere quo itur a la font» (MN 1528); «al camj della font afronta ex oriente cum dicto camj [...] ab aquilone cum muro vico publico» i «in parte dicta lo cami de la font afrontatur [...] et ab aquilone ab occidente cum itinere quo itur a la font» (Llibre 1549); «jn parte jtinoris quo itur ad fontem» (Llibre 1569, f. 19v); «a la part dita lo Cami de la Font [...] a sol ixent ab lo cami de la Poble», «a la part dita lo Cami de la Font [...] a tremuntana ab lo Cami del Moli» i «a la part dita lo Cami de la Font a sol ixent ab lo cami de la Font a mig dia ab lo Caminet del Moli» (Capb. 1754).

Les primeres anotacions sembla que es refereixin a la font Vella, la que era allà on ara hi ha el Centre, i que va originar la partida de terra. Les anotacions del s. XVIII es refereixen clarament a la del camí de la Poble.

Camí de la Fumada, el

Ocupa les terres que, tocant al camí que del Vilosell portava a la granja que el monestir de Poblet tenia al terme de la Poble. Avui es parla poc del camí, però el nom ha quedat fixat a l'oest del Pedrís i abans d'arribar a la Closa.

V. t. *Fumada, la*.

«una sort al camj de la fumada» (Llibre 1445, f. 41v); «in parte nominata lo cami de la fumada [...] a meridie cum iter quo itur a la fumada [...] et ab aquilone cum la Cereta» (Llibre 1549); «terra camp dita lo Camí de la Fumada» (*Cad.* 1726).

Camí de les Garrigues, el

«loci de Velusello in parte vocata al camj dles garjgues afronta cum itine(re) garjgorum» (Llibre 1493, f. 17r); «al camj deles guarrigues afrontatur cum itinere quo itur a lesguarrigues» (MN 1528); «jn termino de Velusello jn parte vocata lo camj deles garrigues» (MN 1550, f. 21r).

Camí de les Guàrdies, el

«jn parte vocata camj de les guardies» (MN 1528).

Camí de Pedrinya, el

«a la part da lo cami de Padriya» (Capb. 1754).

Camí de la Poble, el

«jn parte vocata lo camj de la pobla» (MN 1458, f. 20v); «dues parades al camj de la pobla» (Llibre 1493, f. 3v); «hun ort ab huna feyxa al camj de la pobla afronte al camj quj va a la pobla» (MN 1550, f. 19v); «altra pesa de terra de

bosch al Camí de la Pobla» (*Cad.* 1726); «y en la partida del Camí de la Pobla de Cervols» (MN 1824, f. 320r).

Camí de Prades, el

«una sort al camj de prades afronta ab lo canj general» (Llibre 1439, f. 64r); «in termino loci de Velosello in parte vocata al camj de prades» (Llibre 1445, f. 53v); «a la part dita lo Camí de Prades [...] a sol ixent y a tremuntana ab lo camí de Prades» (Capb. 1754).

Camí de Sant Miquel, el

La partida ocupa terres pròximes a la vila, a les dues bandes del camí esmentat, que antigament es feia servir per anar a l'ermita de Sant Miquel de la Tosca.

«una vinya al camí de sent miquel» (MN 1507); «jn parte vocata lo camj de Sant mql [...] afrontat [...] et cum viam qua jtur a Sant mjuel» (MN 1535, f. 24r); «in parte vocata lo camí de Sant miguel confrontatur ab oriente cum iter quo itur a Sant miquel a meridie cum iter quo itur a pedrinya a ponente i tremuntana ab la devesa den lurba» (Llibre 1549); «a la part dita lo Camí de Sant Miquel» (Capb. 1754).

Camí de Serra Mitjana, el

«al camj de S(err)e mitgana q afronta cum dicta via de Serre migana» (Llibre 1445, f. 47v); «in parte vocata al camj de seramjgana afrontat cum itine(re)» (Llibre 1493, f. 30r).

Camí de Tarrés, el

La partida ocupa terres entre el camí dels Gorgs o de Vimbodí i la carretera de Vinaixa.

«pesa de terra campà dita lo Camí de Tarrés» (*Cad.* 1726); «en lo terme del Velusell y en la partida del Camí de Terres» (MN 1824, f. 328r).

Camí de Vallclara, el

La partida ocupa les finques que temps endarrere tocaven al camí que comunicava les dues viles. Ara queden al sud de la carretera a certa distància del Vilosell i a l'est de la sort del Rector.

«in parte vocata lo camj de valclara» i «unes t(ri)lles al camj de Valclara» (Llibre 1445, f. 26r i f. 74v); «in parte vocata lo camí de valclara [...] ab aquilone cum itinere de valclara» (MN 1492); «un tros hi era al camj de Valclara» (Llibre 1493, f. 3v); «in parte vocata camj de vallclra afrontatum [...] et cum itinere quo itur al toçal den maça [...] et cum itinere quo itur a vallclara» (MN 1528); «nominata lo camí de valclara» (MN 1573, f. 85r); «terra campà dita lo Camí de Ualclara» (*Cad.* 1726); «a la partida lo Camí de Vallclara que afronta a

sol ixent ab terres de la Rectoria de la pnt vila a mig dia ab terres del Benefici de Santa Catherina i a tremuntana ab lo camí de Vallclara» (Capb. 1754).

Camí de Vallclara, el clotet

«altra pesa de terra dita lo Clotet Camí de Vallclara» (*Cad.* 1726); «Clotet» (*Amill.* 1942).

Segons *Amill.*, partia amb el Tossal d'en Maça, que no és lluny del camí de Vallclara.

Camí de Vallclara, la parada del

«que dicitur la parada del camj de Valclara afrontat [...] et cum via publica qua hitur a Valclara» (MN 1535, f. 10v).

Devia ser tan sols un lloc d'anomenada.

Camí de Vallclara, la sort

«Sort camí de Vallclara» (*Amill.* 1942).

Camí de Vallclara, la sorteta del

«Sorteta del camí de Vallclara» (*Amill.* 1942).

Camí de Vilanova, el

Són terres d'una banda i l'altra d'aquest camí abans d'arribar als Plans.

«un corral de Bestiar, hera y Pallisa [...] a la part dita lo Camí de Vilanova de Prades», «a la part dita lo Camí de Vilanova [...] afronta a sol ixent ab lo camí de Prades [...] a tremuntana part ab dit camí de Prades» i «a la part dita lo Camí de Vilanova [...] a sol ixent ab lo Camí vell de Prades» (Capb. 1754).

Camí de Vilanova, els clots

«altra pesa de terra dita los Clots Camí de Uilanova» (*Cad.* 1726).

Camí de Vimbodí, el

La partida ocupa les dues bandes del camí abans que aquest baixi cap als Gorgs.

«in parte vocata lo camj de Vimbodi afronta [...] et cum camino de vimbodi-no» (Llibre 1493, f. 8r); «trociū vulgo dicitur la sort in termino de velusello jn parte vocato lo camj de vinbodj» (MN 1528); «a la part dita Lo camí de Vinbodi [...] a trem^a ab lo camí de Terres» i «a la part dita lo camí de Vimbodi [...] a mig die ab lo camí de Vimbodi a ponent ab lo camí de Vinaixa» (Capb. 1754).

Camí de Vinaixa, el

Partida tocant al camí d'aquesta població quan passava entre els Gorgs i les Planes. En l'*Amill. 1942* hem vist *Camí de Vinaixa més amunt*, que es refereix al sector de la partida més pròxim a la vila, i *més avall*, que denota la zona més allunyada de la població.

«sortem al camj de Vinaxa» (Llibre 1445, f. 8v); «un tros al camj de vinaxa afon-
ta ab dit camj» (Llibre 1493, f. 3v); «in parte vocata al camj de vjnaxa q frontat
[...] et cum viya dls ayguades [...] i cum camjno dls ayguades» (MN 1507); «in
parte vocata lo camí de vinaxa [...] et cum itinere quo itur a vinaxa» (MN 1528);
«yn parte vocata lo camj de vinayxa [...] lo primer anomenat lo coll roig de ví-
nayxa» (MN 1550, f. 20r); «altra pesa de terra dita lo Camí de Uinaixa» (*Cad.*
1726); «a la part dita Camí de Vinaixa, dita la paret grossa [...] a mig dia ab lo
cami de Vinaixa» i «a la part d^a lo Camí de Vinaixa y de Vimbodi» (Capb. 1754).

Camí de Vinaixa, el freginal

«altra pesa de terra dita lo Farriginal Camí de Uinaixa» (*Cad. 1726*).

Camí del Fossar, el

«a la part dita lo Camí del Fossar [...] afta. a sol ixent ab lo camí del Portal a mig
dia al lo Portal qui va al fossa a ponent ab la Muralla del Castell y a trem^a ab dita
Muralla y part ab Joan Lladó mitjansant lo Camí qui puja al Castell» (Capb. 1754).

Camí del Riu, el

«loci velusello in parte vocata al camj del riu» (Llibre 1493, f. 45r); «in parte vo-
cato lo camj del riu [...] et cum jtinere quo itur a la pobla» (MN 1528).

Camí dels Gorgs, el

«jn parte vocata lo camj dls gorcs» (MN 1458, f. 22r).

Camí Nou, el

«La pedra fou feta al sortir del poble vers l'Albi i donà origen al Camí Nou que
serviria per portar-la a la plaça de l'església» (Nogué, p. 101, 1888).

Camí Vell, el

«Camí Vell» (*Amill. 1942*).

Fa referència a finques del camí de l'Albi, que potser es va anomenar així quan
ja funcionava la carretera.

Caminer, cal

Al carrer de la Costa. Coneguda també per *cal Lluc*.

«Abans era cal Caminer, perquè era un senyor que es dedicà des de principis de segle fins al 35 a arreglar la carretera» (*Talaia*, núm. 4, p. 1).

Caminet del Molí, el

«y partida dita lo Caminet del Moli» (MN 1824, f. 269r); «Caminet Molí» (*Amill*. 1942).

camp

V. **Rector*.

Campanes

V. *Antònia de les C*.

Campo, del

«franº del Campo» (*Bapt*. 1591, 17-10-1697); «fill de Manuel del Campo Selurgia» (*Òbits* 1591, 4-3-1698).

Manuel era barber del Vilosell.

Camp-rubí

«Speransa Canrubi» (*Òbits* 1591, 20-10-1646).

Esperança era viuda, i el marit va ser sastre de Prades.

Camps

És un llinatge viu encara. Quatre persones porten aquest cognom. El Josep del 1849 era de la Pobra de Cérvoles, però vivia al Vilosell, on morí als seixanta-quatre anys.

«Joseph Camps y Casamitjana» (*Òbits* 1735, f. 199r, 24-4-1849); «filla de Agustí Camps pages de la Pobra de Cervols y de Rosa Vila del lloch de Vilanova de Prades» (*Bapt*. 1807, f. 147v, 12-3-1849); «José Camps Lladó» (Padró 1939); «Francisco Capms Huguet» (Padró 1965); «Isidoro Camps» (Nogué, p. 144); «Camps Cornado Enric» (Veïns 2005).

Canader, o de Canadell

«p. Canader» (Llibre 1302); «Ego P. de canadel» (Llibre 1302, 1303).

Canal, la

«ortum jn termino de voloselli in parte vocato la canal q frontat [...] i cum rjvo» (MN 1507).

Canals

«Joseph Canals fill de Joseph Canals» (*Bapt.* 1591, Confir. 8-11-1695).

Cancat

V. **Pubill C.*

Candela, de sa

«Vidal de za Candela» (Farré, p. 38, 1209).

Càndida, ca la

Una casa del carrer Alt. Coneguda també per *cal Solanes*.

«Càndida» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Canela, cal

V. *Maria la Bepa, ca la*.

Canesi

«Jaques Canesi Milles Gallus» (*Òbits* 1591, 23-12-1643).

Canet

«Jaume Canet» (Farré, p. 138, 1521).

Va ser rector la primera meitat del s. xvi.

Cano

Dues dones i dos homes porten el cognom. El llinatge d'origen malagueny no fa gaires anys que és a la vila.

«Cano Esparrago Denelsa» (Veïns 2005).

Canós

«Joseph Canos» (Llibre 1302); «cum Josseph canosi» (Llibre 1302, 1303); «p. Canos» i «J(o)han canos» (Llibre 1313, f. 6r i f. 14v); «bn Canos» (Llibre 1332, f. 18v, 1333); «Johanes Canos bajulo de velosello» (Llibre 1348, f. 96v, 1349); «Gullmo canos» (Llibre 1375, f. 3r); «p. canos htre. Vellocelli» (Llibre 1400, f. 9v); «Ramon canos» (Llibre 1420, f. 1r).

Poc més d'un segle hem trobat anotacions d'aquest llinatge al Vilosell. Joan, el 1349, era batlle de la vila. Els homes duïen els noms de *Bernat, Guillem, Joan, Josep, Pere* i *Raimon*. I una dona de nom *Saurina*.

Canosa, el pla de na

«de Velosello in parte vocata lo puntaro confrontat [...] et al sol del pla de na Canossa» (Llibre 1493, f. 55r i 55v).

Cantaluela, els noguers de

«la Vinya dels nogues de cantaluela» (MN 1492).

«cantarilla»

V. *Ton Ferrer*.

Cantó

«foren padrins Joan Canto y Maria Gilli tots del lloch de Fulleda» (*Bapt.* 1591, 23-4-1716); «Teresa Cantó y Prenafeta de Vimbodi», «Juan Canto» i «Ramon Cantó y Rubió» (*Òbits* 1735, f. 41r, 21-3-1767, f. 111r, 13-3-1809, i f. 192v, 22-7-1845); «Tecla Cantó y Rubió» (*Bapt.* 1807, f. 117r, 24-11-1838).

El llinatge procedia de Fulleda.

Cantons

«Maria Cantons» (*Òbits* 1735, f. 5v, 22-4-1740).

Maria era de Juneda però vivia al Vilosell. Entenem que encara que l'amanuense escrivís *Cantons*, es volia referir al llinatge de l'entrada anterior.

cap

V. **Domenge*, **Riu de Set*, **Vinyes*.

Cap de la Bassa, el

«un fereginal al Cap de la dassa afronta ab los camjns» i «ferraginale q est juxta villa ad capue de la bassa et afrontat cum duabo vie publicis» (Llibre 1363, f. 21r i f. 56v); «in parte vocata lo Cap de la bassa afrontaur cum itinere quo itur ad locum vallis clare» (Llibre 1420, f. 13v); «jn termino de Velosello in parte nominata lo cap de la bassa afrontatum [...] ab aliam parte cum via qua itur a valclara» (MN 1535, f. 53r); «un vergeret al cap de la basa [...] afronte [...] j ab lo cami de valclara y camj de prades» (MN 1573, f. 66r); «a la part dita lo Cap de la Bassa [...] a mig dia [...] y part ab lo cami vell de Prades y a tremuntana ab lo cami de Vallclra» i «lo cap de la Bassa [...] a sol ixent ab terres de la Rectoria [...] a tremuntana ab terres del Benefici de St^a Catherina» (Capb. 1754).

Capafonts, de

«ego Gllmo de Capafons» (Llibre 1330, f. 24v).

Capdevila

«patrino fuit Matheo Capdevila doctor medicina» (*Bapt.* 1591, 9-7-1613);
«mori Maria Cabdevila trobada en lo espital del sobredit lloch donsellà de la
vila de Arbecha» i «mori Joseph Capdevila pages del lloch de Torregrossa»
(*Òbits* 1591, 10-9-1707 i 9-10-1707).

capella

V. *Crucifici, Sant Sebastià, *Tarongeta*.

Capella

«Pere Capellà» i «Arnau de Capella» (Farré, p. 169, 1225, i p. 155, 1249).

Capella, la

És el nom d'una sola finca a l'est del camí de Sant Miquel i darrere l'ermita de Sant Sebastià. *Amill.* 1942 la ubica tocant a l'ermita de Sant Sebastià pel nord; per l'est, amb el camí de Vilanova, i per l'oest, amb el de Sant Miquel. O sigui, la mateixa que ens han donat els informants.

V. t. **Tarongeta, la capella de la*.

«Capella» (*Amill.* 1942).

Capella, el camí de la

«un hort situat davant la bassa, y camí de la Capella» (Capb. 1754).

Capellà, l'hort del

Un informant n'ha sentit a parlar a la carretera de Vinaixa, una mica més amunt del carrer de la Fassina. És clar que amb aquesta situació res podia tenir a veure amb el que al s. XIV era a l'Horta de Riu de Set.

«quandam ortum dictum capellanj est in orta de riu de Set» (Llibre 1363, f. 9r).

Capelles, el tros de les

«ab lo tros dls capelles» (MN 1458, f. 7r).

Carabassa

«filla legitima y natural del Señors Joseph Carabassa Cirurgiá y Josepha Carabassa y Fernandez» i «Miquel Carabassa» (*Bapt.* 1734, f. 21v, 5-5-1749, i f. 85v, 8-5-1778).

Els Carabassa eren de Biosca, bisbat de Solsona, però vivien al Vilosell. Un altre Carabassa, també barber i de nom Francesc, vivia al Vilosell però procedia de l'Albi. En el recull d'aquesta vila veïna el llinatge es deixa veure el 1817. V. *Albi*, p. 150. També hem pogut veure els prenom *Alfons*, *Cosme* i *Joan*.

Carbano, el

«Josep Rubió dit lo Carbano» (Farré, p. 181, 1756).

Carceller

«Na Carcelera» (Farré, p. 155, 1249).

Cardona

«G cardona» (Llibre 1302, 1303); «Joan Cardona» (Farré, p. 138, 1850).

Joan Cardona era regent el 1850.

«Carlos» de l'Angeleta, cal

V. *Madrid*, *cal*.

Carmena

V. **Coma C*.

Carnisser, cal

Al carrer Major. També *ca la Guadalupe* i *ca l'Hermenegild Ferrer*. No fa gaires anys que hi havia carnisseria.

Carnissera

«padrina Mariagna Carnissera del Albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-11-1631).

Carnisseria, la

«una Carniceria dins dita vila en lo carrer Major, la qual esta sota la percha de la casa de la Vila que afronta a sol ixent ab lo carrer dit de la Costa, a mig dia ab la Plassa a ponent y a tremuntana ab la casa de la Vila» (Capb. 1754).

Carrassó

«Maria Carrasó» (*Bapt.* 1734, f. 160v, 8-4-1802); «Maria rosa Carraso» (*Bapt.* 1734, Confir. 5-7-1805); «Salvador Carraso y Cau» (*Bapt.* 1807, f. 3v, 28-10-1807); «Miquel Carrasso» (*Bapt.* 1734, Confir. 14-6-1814).

El pare de Maria, Salvador Carrassó, era pagès i procedia d'Alcover. També hem vist *Antònia* de prenom femení.

carrer

V. *Albi, Alt, *Amunt, *Avall, *Baix, Bisbe Queixal, Botera, Carretera, *Castell, *Cementiri, Costa, *Dalt, *Estret, Fassina, *Ferreria, *Forn, *Fossar, *Francesc Macià, *Hospital, Llena, Major, *Major de la Costa, *Major de Dalt, *Malmaçat, Mestre Pasqual, *Miró, Missa, *Mitjà, Mitjavila, Muralla, *Plaça a l'Església, *Plaça Nova, Pleta, Portal, *Portal de l'Albi, Rana, Raval, Rentadors, Sorts, Trascastell.

Carrer

«Ego P. quarer» (Llibre 1302, 1303); «domingo carrer» i «G. carrer» (Llibre 1313, f. 14r i f. 14v); «bn carer» (Llibre 1375, f. 13r); «petro carrer» (Llibre 1433, f. 9v); «Anthonjo carrer» (MN 1458, f. 5r); «petrus carer bei de veluzello» (MN 1573, f. 14v); «tonj carrer» i «per obstetricem Ursolam Carrer Veluselli» (*Bapt.* 1591, 28-3-1594 i 4-11-1655); «Joseph Carre» (*Òbits* 1591, 3-11-1704); «Nicolau Carré» (Capb. 1754); «Francisco Carrer» (*Bapt.* 1734, f. 150r, 28-1-1798); «Anton Carrer y Poblet» (*Bapt.* 1807, f. 3v, 27-10-1807); «Montserrat Carré Lladó» (Padró 1965).

Aquest llinatge es fa present en començar el s. xiv, i ha perdurat fins al s. xx. A bastament documentat al llarg dels prop de vuit-cents anys de la nostra història, ens ha ofert els prenomes masculins següents: *Antoni, Batista, Bernat, Bertran, Domingo, Francesc, Gregori, Jaume, Joan, Josep, Mateu, Nicolau, Pasqual, Pau, Pere, Sebastià, Severià* i *Ramon*; les dones: *Antonia, Bàrbara, Caterina, Maria, Petronila, Polònia, Ramoneta* i *Úrsula*.

Carrer Baix, del

«tonj Lima del carer bayx» (Llibre 1493, f. 3v).

Carrer de Dalt, del

«petro lima del carrer de dalt» (MN 1492); «Joseph Rubió del carrer de dalt» (*Bapt.* 1734, f. 24v, 27-1-1751).

Carrer de Missa

V. *Perot del C. de M.*

Carrer de Missa, la font del

«Al portar l'aigua de Sant Miquel es feren tres fonts públiques, [...], i la del carrer de Missa» (Nogué, p. 115).

Carrer del Forn, del

«Raydi exala del carre del forn» (Llibre 1439, f. 14v); «petro noguer del carrer del forn» (MN 1528).

Carrer Major, del

«Joseph Rubió del carrer Major» (*Bapt.* 1734, f. 16v, 6-11-1746).

Carrera¹

V. **Coma C.*, **Cova C.*

Carrera²

«Felip Carrera» (*Òbits* 1735, f. 2r, 20-6-1736).

Carrerada, la

Són terres a banda i banda d'un camí que marxa de la carretera de Vallclara en direcció nord, poc després que aquesta carretera surti del Vilosell. Per les proximitats de les eres que hi havia en aquest sector sembla que resultava un pas de dificultat per als pastors quan hi passaven en temps de batre. A sol ixent té la Serreta i a ponent, els Oliverets; pel nord, arriba fins a trobar el camí de Vimbodí. També se l'anomenava en plural.

«in parte vocata la quorrerada» i «al tros de la carrerada» (MN 1528); «de ponent ab la Carrerada» i «posoeix una pesa de terra dita les Carrerades» (*Cad.* 1726); «a la partida dita la Carrerada [...] a ponent ab lo camí de Terres» (*Capb.* 1754); «feien pedra, la portaven en carro de la Carrerada» (Nogué, p. 135).

Carreres

«foren padrins Francisco Carreres» (*Bapt.* 1591, 18-3-1695).

carreró

V. **Botera*, **Castell*, **Estret*, **Forn*, **Miró*, **Mitjavila*.

Carreró, el

«locum de vilusello in parte nominata lo carrero» (Llibre 1549); «dicta lo carrero [...] afronta de huna parte cum vico maiorj» (MN 1550, f. 24r); «al carrer de Mitja Vila que afronta a sol ixent ab lo Carreró que puja a la Jgla a mitj die ab lo carrer de Mitja Vila» (*Capb.* 1754); «dins dita vila del Velusell y en la part dita lo Carrerò» (MN 1766, f. 188r).

Carreró, del

«R. duch filio de R. del carrero» (Llibre 1348, f. 15r); «petro tolo dicto del carrero» (Llibre 1549); «patrinus fuit Antonio Spassa dicto del carrero» (*Bapt.* 1591, 14-2-1615).

carretera

V. **Poblet*.

carretera, la

Actualment, quan se'n parla, hom es refereix a la carretera moderna que de la Pobla de Cérvoles va a Vinaixa, passant pel Vilosell.

«L'any 1909 es feu la carretera de l'empalme al poble. Aquesta substituï el camí del Vilosell-Vinaixa amb els seus mals passos de pujades i baixades» (Nogué, p. 113).

Carretera, la

Un informant recorda haver-ne sentit a parlar entre el terme del Vilosell i el de Vinaixa. Les anotacions ho confirmen. Devia ser una mica més ampla que un camí de carro; segons el capbreu, alguns trams feien de partió entre el terme de Vinaixa i el del Vilosell.

«pessa de terra dita la Carretera» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Carretera [...] y a trem^a ab la Carretera de Poblet», «en dit terme a la part d^a lo camí de Vimbodi [...] a sol ixent [...] mitjansant la Carretera a mig dia [...] y part ab la cerreta de Poblet a ponent y a trem^a ab dit camí de Vimbodi», «a la part dita los Parallons [...] a sol ixent ab la Carretera que va al Albi y Vinaixa» i «pessa de terra [...] a sol ixent ab la Carretera [...] a trem^a ab lo camí de Terres» (*Capb.* 1754).

Carretera, el carrer de la

Rep aquest nom el recorregut que fa la carretera de la Pobla a Vinaixa quan passa per dins el nucli urbà.

«Carretera» (*Padró* 1939).

Carretera, l'hort de la

«Hort de la Carretera» (*Amill.* 1942).

Carter

«Pere Josep Carté» (*Farré*, p. 163, 1748).

Carús

«Rajmundo carus» (*Llibre* 1313, f. 4r).

casa

V. **Benefici de Sant Antoni, Poblet, *Rectoral*.

Casa Nova, de la

«ioanes pasquasius de la Cassa nova» (Llibre 1549).

Casals

«Antonia Casals Franquet» (Padró 1939).

Casamitjana

«Junquera Casamitjana» (Padró 1939).

Devia ser de la Pobla i era casada al Vilosell.

Casanoves

«mori Pere Casanoves frances fadri del lloch de Belan» (*Òbits* 1591, 9-3-1707).

Caselles

Una dona porta el cognom.

«També l'any 1932 el Sr. Caselles fundà escola particular de nens i nenes fent escola a la kàbila del Pau Pedrol» (Nogué, p. 125); «Caselles Riba Francisca» (Veïns 2005).

Cases

«miquel casses» (Llibre 1549); «nos miguel cases y vjolant uxor dicti loci de velusell» (MN 1573, f. 6v); «Miquel Casses» i «Francischo Cassas» (*Òbits* 1591, 1-5-1600 i 12-10-1688); «va ésser nombrat Comissari Governatiu del poble, en Joan Cases Petit» (Nogué, p. 143, 1937-1938).

Aquest llinatge, que es fa present al s. xvi, sembla que s'estronca a finals del s. xvii. Torna a aparèixer al s. xx. Anton Casas, el 1765, era apotecari del Vilosell. Josep Casas, fill d'Anton, teixidor de lli, natural de Montblanc que vivia al Vilosell, moria violentament el dia 13 de juliol de 1840 al capdamunt del carrer de la Costa.

Cassó, cal

És al carrer de la Botera vora la plaça de l'Ajuntament.

«Cassó» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Castel

«Mª Pilar Castel Solana» (Padró 1965).

Castell

«Palmira Castell Roca» (Padró 1965).

Castell, el

Era en un turó de poc més de sis-cents metres d'alçària, i ocupava la part més alta de la vila que va créixer en direcció sud. Per les seves proximitats encara es poden veure uns cairats que devien formar part de l'estructura de la seva base. És el lloc on ara hi ha el dipòsit de l'aigua que proveeix la població. L'indret gaudeix d'una esplèndida vista del terme i s'hi ha adequat un mirador. Segons el document del s. XVIII, tenia un pou de gel.

V. t. **Darrere el Castell*.

«Dominicatura del Castell del Velusell...» (Nogué, p. 28, 1178); «in castro de Velosello» (Llibre 1330, f. 7v); «confrontatum cum dicto castello» (MN 1573, f. 5v); «un pou de neu o glas situat fora los murs de la present vila al pati del Castell o murs de la vila, afronta a sol ixen ab la Muralla [...] a ponent ab lo camí del Albi» i «un Castell junt ab ses patis y districte alrededor tant fora los murs de la pnt vila con dins [...] y a tremuntana [...] y part ab lo Vall del Pou de gel» (Capb. 1754).

Castell, del

«la Fca. Del Castell» (Nogué, p. 79).

Es deu referir a la ferreria.

Castell, el carrer del

«el carrer del Castell» (Farré, p. 32, 1208); «una casa en la via q va al castell» (Llibre 1445, f. 43v); «afronta cum muro et cum vico del castel» (Llibre 1493, f. 41r); «jn dicto loco de velusello in vico nominato lo carrer de dalt afrontat [...] et cum q^odam vico q^o itur ad castellum» i «cum vico majori et cum via qua jtur al Castell» (MN 1528); «lo carrer dalt [...] a meridie cum dicto vico superiori ab occidente cum vico qua ascendit ad castellum ad aquilone cum valle castelli» (MN 1564, f. 16r); «un corral clos de parets sit. Dins la pnt. Vila al carre qui puja al Castell» (Capb. 1754).

Castell, el carreró que va al

«jn parte vocata lo carrer dalt afrontat [...] et cum vico majori et cum carrero qua itur al castell» (MN 1528); «confrontatur [...] y en lo carrero q munte al castell» (MN 1573, f. 6r).

Castell, el freginal del

«una era vella ab lo [...] al ferreginal del castell» (MN 1528).

Castell, l'hort del

«in parte vocata ala.orta del molj q afronta cum orto castelli» (Llibre 1493, f. 30v).

Castell, el mirador del

Bona part dels vilatans l'anomena així. És al mateix lloc on hi havia el castell, i té un bon esguard sobre la vila i els camps del seu entorn.

Castell, el passadís del

Hi ha dos carrerons que pugen al que havia estat el castell. Un de la plaça de Santa Maria, vora cal Gallineta. I l'altre del carrer Alt, que abans d'arribar al castell passa per l'Enjuba. L'anotació esmenta el de la plaça Nova, que és la de l'Església.

«una casa a la Plaça Nova ab un corral contiguo que afronta a sol ixent ab lo passadís del Castell, â mitg dia ab dita Plaça [...] y a tremª ab lo Pati del Castell» (Capb. 1754).

Castell, el pati del

«intus dictum locum de velusello in parte vocata lo pati del castell confrontat a oriente cum dicto patio a meridie cum via que ducit a dictum castrum [...] et ab aquilone cum muro dicti loci» (Llibre 1549); «una casa [...] al carrer de dalt [...] a migdie ab lo carrer de dalt a ponent [...] y part ab la Muralla y a tremª [...] y part ab lo Pati del Castell» i «a la Plaça Nova [...] a migdia ab dita Plaça nova [...] a tremª ab lo pati del Castell» (Capb. 1754).

Castell, la placeta del

És un espai situat entre cal Ton de Mèxic i els darreres d'algunes cases del carrer Alt.

Castell, el vall del

«dita lo ual del Castell» (*Cad.* 1726); «a la part dita detrás lo Castell [...] a mig dia hab lo Vall del Castell [...] a ponent ab lo camí del Albi» (Capb. 1754).

Castell, el verger del

«afte. Ab lo verger del castell» (Capb. 1465).

Castellnou, de

«Ramon de Castellnou» (Farré, p. 155, 1249).

Castellnova, la plana de na

«in plana de na castel nova in ter(mino) veloselli» (Llibre 1313, f. 34v); «in termino de velosello i loco vocata la plana de na castel nova» (Llibre 1332, f. 27r, 1333).

Castelló

«filla llegalitima y natural de Miquel Castelló mestre de Minyons del Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 11v, 5-3-1743); «Antonia Castelló albat» (*Òbits* 1735, f. 13v, 14-7-1747).

Castelló, de

«Guillem de Castelló» (Farré, p. 155, 1287).

Castelló, cal

V. *Mateu de l'Agnès, cal*.

«cal Castelló» (Nogué, p. 79); «Castelló» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Castillo

«Castillo Martinez Jose Maria» (Veïns 2005).

Castro

«Fra Anton Castro de Poblet» (*Bapt.* 1591, Confir. 11-8-1647).

Va ser padrí de Joan Vergé.

Català

«A. Catala» (Llibre 1330, f. 2v); «p. catalla» (Llibre 1400, f. 20r); «Obit de na gujarmona filia p. catala» (*Òbits* 1412, f. 14v); «Petro catala» (Llibre 1433, f. 7r); «Joseph Catalá» (*Bapt.* 1591, 18-10-1720); «Pere Joan Catalá» i «Joseph Cathala» (Capb. 1754); «Franº Catalá» (*Òbits* 1735, f. 101v, 23-7-1805); «Pera Catala y Rubio» (*Bapt.* 1807, f. 8r, 16-8-1809); «Sebastiá Catalá» (*Bapt.* 1734, Confir. 26-3-1832); «Mateu Catalá y Cortés» (*Bapt.* 1807, f. 154r, 8-8-1851); «Isidre Català es pot considerar el poeta del poble» i «Eusebi Català» (Nogué, p. 48, i p. 155, 1936); «Adelina Catalá Lladó» (Padró 1939); «Sor Guadalupe i Sor Angelita Català, Carmelites de la caritat missioneres al Japó» (Nogué, p. 167).

Del s. XIV, que es comença a trobar anotat, s'eclipsa durant poc més de dos segles i mig. El tornem a trobar en una partida de baptisme del 1720, i es manté fins al s. XX. Entre els prenom dels homes tenim *Eusebi, Francesc, Isidre, Jaume, Joan, Josep, Mateu, Pere, Rafel, Sebastià* i *Simeó*. Les dones han dut de prenom *Angeleta, Francesca, Guadalupe, Guillermona, Maria* i *Paula*. Pere Joan Català, teixidor

de lli, procedia de Banande [?] sufragaria d'Arrós / Arròs [?], bisbat d'Urgell. Però vivia al Vilosell, on morí el 5 de maig de 1746.

Català, cal

Al carrer de la Costa, tocant a la plaça de l'Església.

Catalana

V. **Font de na C.*

Caterí, cal

Al carrer Major. També es coneix per *cal Paco del Cotet* i *cal Nin*.

Catufa, la

És el renom que es donava a una dona que vivia a cal Bufat.

Catxapa

Ho pronuncien sense article. És un tros de terra. La ubicació no és prou clara, però el situen per les proximitats del camí de Cervià i els Masos.

Cau

«Maria Cau y Panyella Muller de Ramon Cau Pages de Sidemon sufragaria de fondarella Bisbat de Solsona» i «filla de Ramon Càu Pagès natural del lloch de Cidamont [...] y domiciliat en lo Velusell» (*Bapt. 1734*, f. 16v, 6-11-1746, i f. 69v, 16-11-1772); «Ramon Càu, fill dels consorts Ramon Càu, y de Maria Càu y fort domiciliats en lo Velusell» (*Bapt. 1734*, Confir. 20-10-1776); «Joseph Cau» (*Bapt. 1734*, f. 92v, 26-3-1780).

Varen viure al Vilosell una trentena d'anys i hi feien de pagesos.

Cau, el

Els informants l'ubiquen a la part nord-occidental del terme, a ponent del Tossal dels Pins.

«Tros del Cau» (*Amill. 1942*); «Cau» (Nogué, p. 178).

Cavaller

El Josep, procedent de Valls, fou padrí en el bateig d'Esperança Saltet. Els altres *Cavaller* del s. XIX van venir de l'Albi. Ja entrat el s. XX, són anotats *Caballé*.

«eius patrini Josephus Cavaller daguer villa de Vallibo» (*Bapt. 1591*, 15-4-1669); «Pere Joan Cavaller» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-10-1688); «Tecla Cavaller filla de Pere Juan Cavaller» (*Bapt. 1591*, Confir. 8-11-1695); «Francisco Cavallé

y Marcé» (*Bapt.* 1807, f. 127r, 28-3-1842); «Ramon Caballé» (Nogué, p. 156, 1936); «Carmen Caballé Aviá» (Padró 1939); «Irene Caballé Cunillera» (Padró 1965); «Jaume Caballé i Arbós» (*Talaia*, núm. 1, p. 10).

Cavet

«Maria Teresa Cavet doncella filla de Maria Cavet y Mata muller de Pere Joan Fores del Vilosell» (*Bapt.* 1734, Confir. 3-7-1740).

El cognom s'ha resistit a deixar-se llegir; hem interpretat *Cavet*, però també podria dir *Cauet*. Maria Teresa va ser padrina de Magdalena Forcades.

Celestí, cal

També s'ha vist la forma castellanitzada «*Celestino*».

«Celestí» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

celler

V. **Poblet*.

Celleret, el

Rebia aquest nom una casa del carrer Major que també donava a la carretera de la Pobla. Hi havia un celler.

Celma

«Ego andreas celma» (Llibre 1313, f. 9v).

cementiri, el

L'antic fossar era vora l'església. El trasllat a les Cogulles, on és ara, es féu l'any 1922. Les anotacions es refereixen al cementiri vell.

«unum fareginalle q frontat cum Sementerio et cum vico» (MN 1507); «en lo sementirj de la Jglesia del Vellusell» (MN 1550, f. 22v); «confrontatum cum Simenterio y ab lo carer major» (MN 1573, f. 9v); «A l'any 1922 essent batlle Bonaventura Palau es construí el nou cementiri a les Cogulles» (Nogué, p. 123).

Cementiri, el carrer del

«quoddam farraginale et terre campe [...] in termino dicti loci de Vellusello iuxta ciminterium afrontat [...] a meridie cum vico publico dicto del cimintirio ab occidente cum muro dicti loci et a septentrione cum valle castilli» (Llibre 1549).

Tota la documentació fa referència a l'antic fossar.

Centre, el

A la plaça de Sant Sebastià.

«*Centre*. Local que es construí durant la República (1933), per fer un bar, sala de festes i lloc de reunions. De principis dels 40 fins el final dels 70, també s'hi feia cine» (*Talaia*, núm. 4, p. 14); «El 1957 el Centre, passà a l'Ajuntament» (Nogué, p. 160).

Ceña

«Ceña Cerro Joaquin» (Veïns 2005).

Cèrcol, el

Finca situada al nord de la creueta de Montserrat, entre el camí de l'Albi i el que baixa a la Font d'en Fabra. És una feixa a la qual la geografia donà aquesta forma.

«pessa de terra dita lo Sèrcol» (*Cad.* 1726); «a la part d^a lo camí del albi, anomenada lo cercol [...] afronta a sol ixent ab lo camí que baixa a la Font den Fabra, a mig die y a ponent ab lo camí del Albi» (Capb. 1754).

Cerdà

«Ego b cerda p(re)sb(ite)ro» (Llibre 1313, f. 25v); «Ego vidal Carda» (Llibre 1313, f. 81v, 1316); «jacobus cerda p(re)sbit(ero) rectoris ecclie. Valloselli» (Llibre 1420, f. 5v); «Jacobj cerdanj Rectoris loci de Velosello» (Llibre 1445, f. 44r); «Pere Serda» (*Òbits* 1591, 6-12-1606); «fonch padrina magdalena Serdana donsellà filla de Joan Serda» (*Bapt.* 1591, Confir. 27-4-1608); «Bernardus Cerda miles» (*Òbits* 1591, 26-11-1647); «Francesch Cerda fill de Marti Cerda de laspluga Calva» (*Bapt.* 1591, Confir. 25-10-1658).

Present a la vila quasi tres segles i mig, però de procedències diferents. Entre els prenomes dels homes tenim *Bernat*, *Francesc*, *Jaume*, *Joan*, *Mart*, *Pere* i *Vidal*. I una dona de nom *Magdalena*. Durant els s. XIII i XIV, diferents *Cerdà* foren rectors del Vilosell. Segons *Òbits* 1591, el 1647, Bernat Cerdà era soldat de cavalleria del «tercio» de Don Josep d'Ardena, i oriünd de Guills a l'illa de Sardenya. La grafia dominant és *Cerdà*, tot i que alguna vegada també s'ha pogut veure *Serdà*.

Cerdà, el tros d'en

«altra pesa de terra dita lo Tros d'en Cerdà» (*Cad.* 1726).

Cervelló

«Antonia natural de la vila de Escò Bisbat de Tortosa filla dels consorts Joan Cervelló albeiter y de maria Cervelló y Garcia habitant en dita Parroquia del

Velusell» i «Maria Cervelló y Cau» (*Òbits* 1735, f. 56r, 15-2-1775, i f. 185r, 9-8-1840).

La Maria del s. XIX era la muller d'Emmanuel Cervelló, pagès de Lilla, casat al Vilosell.

Cervià

V. *Camí de C.*

Cervià, de

«vicenti de Servjano de Velusello» (Llibre 1348, f. 31v).

Amb una sola anotació no podem dir si era cognom o tan sols renom de procedència.

Cervià, el camí de

Sortint del Vilosell, era el mateix que el *de l'Albi*, però per allà a la creueta de Montserrat en marxava a l'esquerra i, transitant per la vessant dreta del barranc del Picot, sortia del terme del Vilosell a ponent de la punta de les Guàrdies.

«jn parte vocata coma naspigoll afrontata cum vico de Servja» (MN 1458, f. 7r); «in parte vocato les guardies conforntat cum vico de cervja» (MN 1507); «lo clot que ere den linya al camj de cervia» (MN 1528); «lo tros de les guardies afrontatur [...] a ponent ab lo camí q va a servia» (Llibre 1549).

Cérvoles

V. **Majoral de C.*

Cérvoles, el camí de

«et cum heras de pedriya cum via que tendit apud Servolis» (Llibre 1330, f. 42r); «afrontatum cum vijs pu(bli)cis de servoles i de la pobla» (Llibre 1375, f. 146v); «un ferriginal prop la font afronta ab lo camj q va a Servoles» (Capb. 1436); «unes parades al camí de servoles» (Llibre 1445, f. 41v); «ab lo camj q va a Servoles» (Capb. xvi).

El document de 1375 diferencia el camí de Cérvoles del de la Pobra.

Chia

«Ana Chia Perez» (Padró 1965); «Chia Perez Ana» (Veïns 2005).

Chiguer

«Chiguer Hicham» i «Chiguer Mohammed» (Veïns 2005).

Cirer, cal

Al carrer del Raval. Hi ha qui també li diu *ca la Paula* i *cal Perotet*.

«Siré (Ciré)» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

«Cisco», cal

Al carrer del Bisbe Queixal. També *cal «Cisquet»*.

«el cafè de cal “Cisco” del carrer Major» (Farré, p. 186, s. xx).

«Cisco», l'era del

És una finca a l'est de la Carrerada, en el seu tram final, abans que trobi el camí de Vimbodí.

«Cisco» de la Fumada, cal

V. *Maria la Bepa, ca la*.

«Cisco» del Pastisser, cal

Al carrer del Bisbe Queixal. Tenia forn de coure pa.

«Cisco» del Pere Josa, cal

La casa és al carrer de la Costa.

«Sisco del Pere Josa» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

«Cisco» la Fanga, cal

Al carrer Major, també es coneix per *ca la Quitèria* i *cal Torroner*.

V. t. *Torroner, cal*.

«Abans: Cal Sisco la Fanga, Ara: Ca la Quiteria» (*Talaia*, núm. 4, p. 39).

Cisquer

«Joan Cisquer metge de la vila del Velusell» (*Bapt. 1807*, f. 23r, 1813); «Manuela Cisquer filla de Joan y Francisca Ferrer conjuges» (*Bapt. 1734*, Confir. 14-6-1814).

«Cisquet», cal

V. «Cisco», *cal*.

Ciurana

«1937 Francesc Ciurana» (Nogué, p. 164); «Ramon Ciurana Huix» (Padró 1939); «Ciurana Farre Gregori» (Veïns 2005).

Ciuró

«Foren Padrins Pau Ciuro Ferrer [...] de Alcover» (*Bapt.* 1734, f. 67v, 15-7-1772).

Fou padrí de Rosa Carrer.

Clapers

V. **Trilles dels C.*

Claret

«pel Notari i Rector del Vilosell, Joan Claret» (Farré, p. 69, 1371); «Johanes claret scholaris» (Llibre 1375, f. 44r); «Johanes claret p^o Rectore de vellosello» (Llibre 1400, f. 7r).

Clariana, de

«Guillem de Clariana» (Farré, p. 65, 1203); «Ego p. de clariana» i «ego Jo(an)hes de clariana» (Llibre 1302, 1303); «Jhe de cleriana» (Llibre 1330, f. 1v); «bn de cleriana de Velosello» (Llibre 1348, f. 46r).

L'hem trobat anotat al llarg de gairebé dos segles. Amb prenomns com *Arnau*, *Bertran*, *Guillem*, *Joan* i *Pere*.

claveguera

V. **Bassa*.

Claveguera, de la

«bn^o exela de la clavjguera» (Llibre 1445, f. 74v).

Pensem que el renom deu ser equivalent a *de la Botera*.

Clavell

«D. Xaviera Clavell y Alsamora» (*Òbits* 1735, f. 193r, 8-9-1845).

Era la muller del doctor Pau Clavell, metge de la vila de Tàrraga, però habitant al Vilosell.

Clemència, la senyora

«una mestra particular de nenes que fou la Sra. Clemència» (Nogué, p. 125, 1925).

Climent

«Magdalena Climent» (*Bapt.* 1734, f. 78v, 20-3-1776).

El pare de Magdalena, Josep Climent, era ferrer i procedia d'Alcover.

Clos

«Victoria Clos y Fort muller de Joseph Clos sabater natural del poble de Santa Leocadia de Empurdà Bisbat de Gerona, habitants empero en esta vila» (*Òbits* 1735, f. 65r, 21-10-1781).

Closa

V. **Comellar de la C.*

Closa, la

És a ponent de la Fumada, allí on el barranc queda tancat per un cingle abans d'ajuntar-se al riu de Set.

«altra pesa de terra dita la Closa» (*Cad.* 1726); «en la part dita la Closa [...] a tre-muntana ab lo camí de la Fumada» (Capb. 1754); «Partida dita la Closa» (MN 1824, f. 8r).

Closa, el camí de la

«de migdia ab lo camí de la Closa» (*Cad.* 1726); «part dita Malpartit [...] a po-
nent ab lo camí que baixa a la Closa», «ab lo camí de la Closa y a trem^a ab lo
camí de la fumada» i «a la part dt^a Malpartit [...] a migdie ab lo camí de la Clo-
sa» (Capb. 1754).

clot

V. **Albesa*, **Bruixa*, **Eixalà*, **Era*, **Figuerola*, **Foraster*, **Linya*, **Malpartit*,
**Marginet*, **Servera*, **Torner*.

Clot, el

«lo clot confrontat cum les heres et cum vico de Sent mjquel» i «unum trocium
vocato lo clot q frontat [...] et cum vico de la pobla» (MN 1507); «lo tros del
clot afrontatur [...] et cum jtinere quo jtur a vallclara» (MN 1528); «terre tro-
cium que dicitur lo clot in parte vocata la sereta de la hera den lurba [...] afron-
tat [...] cum viam quo jtur a vinbodi» (MN 1535, f. 6v); «jn parte vocata lo
Cami de Vallclara supra illam terre troceum meum vocata lo Clot» (Llibre
1569, f. 25v).

Com es pot veure per les anotacions, eren diversos llocs que rebien aquesta
denominació. Actualment, tan sols s'anomena en plural.

V. t. *Clots*.

Clot de l'Abelló, el

«in termino de Velusello in parte vocata lo clot del abello confrontat cum ter-
mino Vallisclare [...] et cum Sarreta dela talaya» (Llibre 1549).

Clot de Baix, el

«Clot de vaix» (*Amill*. 1942).

Era entre els camins de Vimbodí i de Vinaixa.

Clot de n'Ondaro, el

«loci de velosello in illa parte vocata lo clot den ondaró» (Llibre 1375, f. 94v).

Clota

«Antonia Clota» (*Bapt.* 1734, f. 17v, 26-12-1746); «Josepha Clota y Pere» (*Bapt.* 1807, f. 59r, 14-4-1822); «Joseph fill dels conjuges Joseph y Maria Clota y Olive» (*Confir.* 1853, 14-6-1853).

Antònia era filla de Sebastià Clota cirurgià i de Rosa Clota i Moya, cònjuges habitants del Vilosell.

clotet

V. **Camí de l'Albi*, **Camí de Vallclara*.

clots

V. **Camí de Vilanova*, **Donyana*.

Clots, els

Són a l'oest de la Carrerada en el seu tram final; pel sud, parteixen amb la sort Llarga i, a ponent, tenen les Cogulles; pel nord passa el camí de Vimbodí. Però el lloc designat pel document de 1754 deu ser un altre, ja que les confrontacions no coincideixen.

«a la part dita los Clots [...] afronta de sol ixent ab lo camí de St Miquel [...] a ponent ab lo camí de la Pobla» (Capb. 1754); «Clots» (Nogué, p. 178); «els Clots» (Farré, p. 22).

Clusela

«Pere Clusela» (Farré, p. 67, s. XIII).

Codina

«Fr. Albert Codina Mercedari» (*Bapt.* 1734, f. 158v, 31-7-1801).

Administrava el baptisme al Vilosell en absència del rector Josep Pàmies.

Codines, les

«loco vocato les codjnes afrontatur [...] et cum vja pc^a q itur al albj» (Llibre 1363, f. 55v); «ferriginal a les codines afronta ab lo camj q va al albj» (Capb. 1436); «lo fareginall dls codines qt a la sereta de poblet» (MN 1458, f. 18v); «un tros a les cudines» (Llibre 1493, f. 3v); «les codines afrontatur [...] et cum itinere quo itur a les cahulles [cogulles]» i «jn parte vocata les codines afrontatur [...] et cum jtinere quo jtur al stret» (MN 1528); «dictum las codinas [...] confrontatur ab horiente cum via publica que itur al albj» (Llibre 1549); «a la part dita las Codinas afronta a sol ixent ab lo cami del Albi [...] a tremuntana ab lo cami de la Fumada o del Moli Nou» i «a la part d^a les Codines [...] a sol ixent ab lo cami del Albi a mitg die [...] y part ab lo cami de la font den Pedris» (Capb. 1754).

La documentació delata que el nom s'aplicava a dos indrets diferents: un era al camí de l'Albi i l'altre, cap a les Cogulles i la serreta de Poblet.

Codines, les roques de les

«de tremuntana ab les roches de les Codines» (*Cad.* 1726).

Codines, el serret de les

«a la part de las Codinas, al cami del Albi [...] a ponent ab lo Cami Vell del Albi y a tremuntana ab lo Serret de las Codinas» (Capb. 1754).

Codines, la sort de les

«dita la Sort de les Codines» (*Cad.* 1726).

Codolar

«Antonio Cudulá Arbós» (Padró 1939).

Còdols, el pla dels

«de ponent ab lo Pla dels Còdols» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Cometa den Marrell [...] a mig dia ab lo pla dels Codols», «a la part dita lo Pla dels Codols» i «lo Paralló [...] a ponent [...] part ab lo pla dels Codols» (Capb. 1754).

Codronet, el

Els informants parlen d'una sola finca més enllà de les Sorts i al sud-est dels Collets; parteix a l'est amb el camí de l'Albi abans que aquest camí arribi a la creueta de Montserrat. Algunes vegades hem sentit pronunciar *Codornet*.

«partida lo Codronet afronta a sol ixent ab lo cami del Albi» (MN 1847, f. 272r); «Codronet» i «Cuadronet» (*Amill.* 1942); «Codornet» (Nogué, p. 178).

Codrons, els

«los codrons afronten ab [...] ab lo Clort [*sic per clot*] que ere den ferrer» (MN 1528).

Cogulla

V. *Nicasi C.*

Cogulla, cal

Una casa del carrer de la Botera.

Cogulles, les

La partida engloba finques de l'entorn del cementiri; les travessa la carretera i s'estenen del camí de Vinaixa al clot de la Bruixa. En les primeres anotacions documentals dels s. xiv i xv, hem vist que dominen les ortografies *Caules*, *Cauylles*, *Casules*, *Cassulles* i també *Coguylas*; al s. xvi, *Cahules* i *Cahulles*, que es manté fins a mitjan s. xviii; a partir d'aquí entra ja la forma *Cogulles*.

«jn loco vocato les caulebs [...] et cum vja puc^a q itur a vjnaxa» (Llibre 1363, f. 60v); «cueyles» (Llibre 1375, f. 19r); «un tros o sort a lescauylls» (Capb. 1436); «jn parte vocata les caules» i «vocata les casules» (MN 1458, f. 8r i f. 29v); «in termjno velosello jn parte vocata les Cassulles» (Llibre 1493, f. 43v); «jn parte nominata les cahulles afrontatur [...] et cum jter deles cahulles» (MN 1573, f. 5r); «de tremuntana ab les Caülles» (*Cad.* 1726); «a la part dita les Cahulles [...] a sol ixent ab lo Cami de Vinaixa» i «a la part dita les Cogullas» (Capb. 1754); «y partida de les Cugulles» (MN 1766, f. 230r).

Cogulles, el camí de les

«et cum via dls casules» (Llibre 1400, f. 1r); «afrontatum cum jtinere de les cahulles» i «cum camino delas quaulles» (MN 1528); «les Caulles [...] a oriente cum via deles Caulles» (MN 1564, f. 11r); «lo camí de vinayxa confrontatur ab oriente cum iter q dicitur de les caulles» (MN 1573, f. 82v); «dita las Cahullas [...] a ponent ab lo camí de las Cahullas» (Capb. 1754).

Cogulles, el pla de les

«situm al pla de les Coguylas» (Llibre 1348, f. 84r, 1349).

Cogulles, la recta de les

«Amb la construcció de la carretera [...] nasqueren els punts de referència com [...] la recta de les Cogulles» (Nogué, p. 113).

Cogulles, la serreta de les

«ab la Cerreta dicta de les Caulles» (Llibre 1561, f. 565v).

Cogulles, la sort de les

«la cort de les caulles» (MN 1573, f. 81r).

Coix, cal

Una casa del carrer de la Carretera. També *cal Nicasi* i *cal Dativa*.

«Abans era cal coix ja que n'hi havia un» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

coll

V. *Avellà*, **Batalla*, **Coma de n'Espígol*, **Comes*, **Malpartit*, **Messeguer*, **Moragues*, *Tàrrega*.

Coll

«foren padrins damia coll de Sant Marti de Malda y Maria queralto del lloch de Vinaixa» (*Bapt. 1591*, 16-5-1718); «Dolores Coll Corterans» (Padró 1939).

Damià fou padrí d'Isidro Forès.

Coll de na Botarella, el

«trocium terre in termino voloselli in loco vocato al col d(ena) botarela» (Llibre 1313, f. 21r); «loco vocato al coyl dna boterela [...] i cum vja p^a q itur a labj» (Llibre 1363, f. 1r); «vocata lo col de na boterela afront. [...] cum via pu^a que itur a cervia» (Llibre 1375, f. 111v); «loco vocato lo coll de na botarella» (Llibre 1420, f. 22r); «in parte vocata col de na boterela afront. [...] i cum via q itur a la font den fabra» (Llibre 1445, f. 66r); «jn parte nominata lo coll de na botarella» (MN 1573, f. 4v); «de la partida dita lo Coll de la Botarella» (Capb. 1754).

La partida es troba documentada des del s. xiv. Els papers sempre fan referència al *coll* i, pel que sembla, era a ponent del camí de l'Albi. Qui sap si no es tractava d'un sector dels Collets que, veritablement, són a ponent del camí esmentat. Actualment, els informants recorden només l'específic i en un indret que queda a sol ixent del camí de l'Albi, més enllà de la creueta del Pedro.

V. t. *Botarella, la*.

Coll de na Dolça, el

«vocata orta novella q frontatur cum rivo de Sed et cum petro lima major die-ris al col de na dolça» (MN 1535, f. 54r); «una devesa junt ab una font y pas de la aigua [...] a la part dita lo Coll de na Dolsa [...] a sol ixent ab lo Coll de na Dolsa [...] a ponent ab lo riu de Set» (Capb. 1754).

Coll de na Peboneta, el

«in termjno dictj loci in loco vocato al coyl de na peboneta» (Llibre 1363, f. 20v).

L'hem interpretat com a partida de terra. I mantenim la forma gràfica de l'anotació.

V. t. *Pobonetes* i variants.

Coll de les Serveres, el

«in parte vocata lo col dls serveres» (MN 1458, f. 13v).

L'interpretem com a partida.

Coll Roig, el

La documentació de les entrades següents demostra que, a part del Coll Roig sense complement locatiu, hi va haver dos llocs al terme amb la mateixa denominació, que es diferenciaven per la seva situació, segons fos el del camí de l'Albi o el del camí de Vinaixa. Actualment, sols s'anomena el que queda vora el camí de l'Albi i, com que és un de sol, només se li diu *el Coll Roig*.

«trocium in loco que vocat col Rog» (Llibre 1332, f. 2r); «lo coyl rog» (Llibre 1363, f. 16r); «unum trocium al col rog» (MN 1507); «jn parte vocata lo quol rog» (MN 1535, f. 28v); «a la part dita lo Coll Roitg» (Capb. 1754); «y partida llamada lo Coll Roig, la qual linda de oriente con el camino de la villa del albi» (MN 1766, f. 160r).

Coll Roig, la costa del

Es refereix a la forta pujada que experimenta el camí de l'Albi quan va cap al Vilosell. Després de deixar la partida dels Camins de l'Albi, s'ha d'enfil·lar per aquesta collada fins a arribar a les Alzines i la Planota.

Coll Roig camí de l'Albi, el

Un turonet poblat de pins blancs a l'extrem septentrional de la Planota li devia donar el nom. Les terres que formen part d'aquest indret són argiles rogenques, però sense exagerar. Les terres que hi parteixen pel nord formen la partida Camins de l'Albi. Tractant-se d'un punt elevat, des del cim s'albira una ampla vall i, al fons, la vila de l'Albi. El camí vell, que des del Vilosell porta fins en aquest poble, travessa encara aquesta collada.

«lo tros del col rog del albj» (MN 1507); «aliud terre trocium al coll roig afrontatur [...] et cum jtinere quo itur al albj» (MN 1528); «al col rog al camj del albj» (MN 1535, f. 68r); «jn parte vocata al coll roig quo itur al albj» (MN 1550, f. 5v); «la qual partida comença al Coll Roig qui va a Vinaixa, i puja a la Font den

Fabra, i passa al Coll Roig qui va al Albi» i «a la part dita lo Coll Roig Cami del Albi» (Capb. 1754).

Coll Roig camí de Vinaixa, el

«jn parte vocata lo coll rog q va avjnaxa» (MN 1458, f. 13r); «in parte vocata al col roig camj de Vinaxa» (MN 1492); «jn termino de velusello a col Rog de Vinaixa» (MN 1507); «in parte vocata les cahulles y lo coll roig confrontatur [...] et cum jtinere quo itur a vinaixa» (MN 1528); «in parte vocata lo coll roig del camj de vinaxa» (Llibre 1549).

Ja ningú no se'n recorda, però la documentació ho deixa ben clar.

Collado

«Carmen Collado Llop» (Padró 1939).

Collbató

«Benet Collbató» (Farré, p. 138, 1515).

Era el rector a principis del s. xvi.

collet

V. *Bons Aires, Crucifici, *Pere Gassol*.

Collets, els

Partida situada a poca distància al nord-oest de la vila. El nom el reben unes petites elevacions del terreny, a sol ixent de Comabella, a ponent del camí de l'Albi i al nord del Codronet. Ara s'anomena en plural però la documentació ho fa sempre en singular. *Amill. 1942* n'ubica un cap a les Guàrdies.

«in parte vocata lo collet» (MN 1528); «de tremuntana ab lo Collet» (*Cad. 1726*); «a la part dita lo Collet y Coma bella» (Capb. 1754); «y partida dita lo Collet afrontant a sol ixent ab lo camí del Albi» (MN 1847, f. 20v).

colls

V. **Perelló*.

Colom¹

«Ioanes colom» (*Bapt. 1591*, 3-2-1603); «Joan Colom» i «Josephus Colom» (*Òbits 1591*, 16-8-1622 i 29-8-1647); «Joseph Colom» (*Bapt. 1591*, 2-5-1703).

També hem vist els prenomes *Andreu, Felip* i *Jaume*.

Colom²

«Essent batlle Josep Nogué (Colom) es construí el nou Ajuntament» (Nogué, p. 103).

Interpretem *Colom* com a renom.

Colom, cal

Una casa al carrer del Bisbe Queixal. També coneguda per *cal Pere Vicenç i ca la Gregoria*.

Vegeu l'entrada següent.

«Colom» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Colom, el perxe del

És al carrer Major, anant ja al de Mitjavila.

Coloma, ca la

És al carrer de la Carretera. Un altre nom és *cal Bellanes*.

colomer

V. *Bertran*.

Colomer, el

Pròxim i a l'oest de la vila. Pel nord li passa el camí de la Fumada. Actualment, tan sols en reben el nom unes tres propietats que toquen a les cases del poble.

«al colomer» (MN 1528); «jn parte vocata lo colomer afrontatur [...] et cum serreta del malpartit» (MN 1535, f. 54v); «in termino Velusellj in parte dictam lo Colomer» (Llibre 1569, f. 8v); «dita la Sort del Colomé» (*Cad.* 1726); «a la part dita los Colomes [...] a sol iixent ab lo Cami de la Muralla» (Capb. 1754).

Colomer, la sort del

«dita la Sort del Colomer» (*Cad.* 1726).

Colomer de Baix, el

«Colome de Baig» (*Amill.* 1942).

Es refereix al sector del Colomer més pròxim a la carretera de la Pobla.

Colomet

Era batlle quan es varen plantar els plàtans a la plaça de Sant Sebastià.

«Josep Nogué (Colomet)» (Nogué, p. 131).

Colomet, cal

V. *Mariagnet, cal*.

coma

V. **Arau, *Font, *Gorgs, Noro, *Pruner, *Roja, *Sanceta, *Santa Caterina*.

Coma, la

Són terres al sud-oest de la font dels Gorgs, i ocupen el tram final d'un barrenc que baixa del Tossal d'en Maça i de Comabarra.

«un tros a la coma de una dreuera com hom va a Vallclara» (Capb. 1436); «una sort a la dita coma afte. [...] e ab lo camj q va al mas d josa» (Capb. xvi); «in parte vocato lo domenge afrontatur cum itinere de la coma» (MN 1528).

Coma Carmena

«Coma Carmena» (Farré, p. 22).

No s'hauria de descartar que fos una falsa lectura de *Coma Carrera* de l' anotació següent.

Coma Carrera

«citam in termino dicti loci veluselli in parte vocata Coma Carrera y lo tosall dels pins» (Llibre 1561, f. 572v); «a la part dita Coma Carrera» (Capb. 1754).

Coma d'en Borrell, la

«a la part dita la Coma den Borrell [...] a sol ixent ab lo riu dels Gorchs [...] a trem^a ab lo camí dels Ameradors» (Capb. 1754).

Coma d'en Marrell, la

«jn parte vocata la coma den marell afronta [...] ab lo tros dls capelles» (MN 1458, f. 7r); «per la coma den marell» (Capb. 1465); «jn termino vellusello jn parte dicta la coma den marrelli afrontat [...] et cum Serreta den Jaume Sol de vila» (MN 1535, f. 52r); «a la part dita la Cometa den Marrell [...] a mig dia ab lo pla dels Codols» (Capb. 1754).

Coma d'en Salvat, el camí de la

«jn parte vocata malpartit afrontatur [...] et cum via della coma den Salvat» (MN 1535, f. 26r).

Potser havia estat un fragment de la Coma.

Coma d'en Torroja, la

«loco vocato la coma den terroga» (Llibre 1348, f. 64r); «lo beneficiat de la capella de Sancta creu per la coma o devesa apel·lada den tarroga» (Capb. xvi).

Coma de n'Alda, la

«Confesem y denunciem que lo dit terme de Vallclara ço es desde la Partida de la Coma den Alda fins dalt a la Serra i mes avall aigua vesant fins a la Carretera que va de Vallclara a Vinaixa» (Capb. 1754); «Forn de la calç de la Coma d'Enalda» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

Coma de n'Almenara, la

«in parte vocata la coma den almanara» (Llibre 1445, f. 45r); «in parte vocata la coma den almenara afrontat [...] ab la serreta de na Johana ut vulgo di(citur)» (MN 1528); «a la part dita la Coma de Almenara [...] a mitg die ab la carrerada que va al Mas den Josa [...] a ponent ab lo camí de Vallclara y a tremà [...] part ab la Serreta de na Juana» (Capb. 1754).

Coma de n'Amigó

«fins al sol de la coma den amjgo» (Capb. 1465).

Coma de Bornà, la

Queda tocant al camí de Cervià i a ponent de la creueta del Rubió, al sud-oest té Comabella. Des d'aquest lloc el camí es divideix en tres ramals: a la dreta marxa el de Cervià; al mig, el dels Masos, i, a l'esquerra, el de Pla de Vintdiners. Al s. XIX, hem vist escrit *Murmá* però s'ha desestimat perquè pensem que es tractava d'una errada de l'escrivà. Igualment ha passat en *Amill. 1942*, en què s'ha vist una sola vegada *Bugná*.

«a la part dita la Coma de Borná» (Capb. 1754); «en la partida de la Coma den Borna» (MN 1824, f. 12v); «Coma de Burná» (*Amill. 1942*); «Coma de Burnar» (Farré, p. 22); «Sols separava el barranc de la Coma de Burnà» (Nogué, p. 146).

Coma de na Dugueta, la

«vocato la coma de na dugeta» i «jn loco vocato la coma de na dugueta» (Llibre 1363, f. 46r i f. 113v).

Coma de n'Espíol, la

«troci(um) te(rre) in T(ermi)no voloselli in loco vocato coma den espíol» (Llibre 1313, f. 24r); «in loco vocato coma den spíuol» (Llibre 1375, f. 55v); «coma naspíoll» (MN 1458, f. 7r); «a la coma den spíol» i «un tros a Coma

despigol camj del albi [...] afronte ab lo camj q va al albi» (Capb. xvi); «in parte vocato coma naspigol [...] cum vico deles guarrigues» (MN 1507); «hun tros a comenaspigol» (MN 1535, f. 9r); «jn parte vocata coma naspigol confrontata [...] cum via qua itur ab locum de Servia» i «comanaspigol baix [...] ab aquilone cum camino de les Guardies» (MN 1564, f. 1r i f. 40r); «y entre lo cami que va a les Guardies y salta a les Comes den Espigol», «a la part d^a Coma nas Pigol» i «d^a Coma Naspigol d^a lo Pla de Vindiners» (Capb. 1754).

Coma de n'Espígol, el coll de la

«loci de Velosello loco vocato lo col de coma nespigol afrontat cum vja q i(tu)r allalbj» (Llibre 1363, f. 39v).

Es fa difícil afirmar que «loco vocato» vulgui dir ‘partida de terra’.

Coma de la Vila, la

«in parte dicta la coma dela vila» (MN 1492).

Coma Estreta

«al terme della [...] al mateix terme un mas ab ses terres, un altre tros a coma streta prop la dita masia» (MN 1528).

Devia ser al terme de la Pobla de Cérvoles.

Coma Navarra

«la cessió de la partida coma de Navarra» (Farré, p. 52, 1171); «in loco vocata a coma navarra [...] af(rontat) cum via publica que itur ap(u)d vallem claram» (Llibre 1313, f. 41v, 1315); «in parte appellat^a la coma navarra» (Llibre 1400, f. 7r); «una vinha a coma navarra» (Llibre 1420, f. 1r); «un tros a comanavarra» i «in parte vocata coma nevara» (Llibre 1445, f. 2v i f. 30v); «vocata comanavarra afrontat [...] cum itinere q^o itur a valclara» (MN 1528); «jn parte vocata la coma navarra» (MN 1550, f. 3v); «a la partida dita Coma Navarra [...] y a migdia ab lo cami de Vallclara» i «Coma Navarra [...] a ponent ab lo cami de Prades» (Capb. 1754).

Només l'anotació de 1550 posa article davant del nom.

V. t. *Comabarra*.

Coma Navarra, el camí de

«lo tros cami de vallclara afronte a sol ixent ab lo cami de coma navarra» (Llibre 1549); «a la part dita comanavarra [...] a sol ixent ab lo cami de Coma Navarra» i «a la part dita lo cami de Vallclara [...] a sol ixent ab lo cami de Comanavarra [...] y a trem^a ab terres de la Rectoria» (Capb. 1754).

Comabarra

Partida molt extensa, que limita amb la Serra pel sud, a ponent té els Plans i les Barqueres; al nord, la carretera de Vallclara; a l'est, el terme de Vallclara, i al sud-est, la Coma de n'Alda. Totes les dues-centes deu anotacions antigues parlen de *Coma Navarra* i les confrontacions que donen indiquen que es tracta del mateix lloc.

«en lo terme del Velusell, Partida de las Comabarras» (MN 1824, f. 45r); «Comabarra» i «Comabarra avall i Comabarra amunt» (*Amill.* 1942).

Comabella¹

«Margarita Comabella Martinez» (Padró 1965).

Comabella²

Aquesta partida ocupa una ampla fondalada situada a nord-est de la Fumada, parteix amb els Collets per l'est i el seu extrem nord arriba fins al Pla de Vintdiners i la Coma de Bornà. L'olivera és el conreu dominant. És d'anomenada la *Comabella del Noro*, que ocupa l'extrem nord-est de la partida.

«jn termino veloselli in loco vocato coma bela» (Llibre 1313, f. 30v); «in loco vocato comabela» (Llibre 1348, f. 84r, 1349); «vocato comabela afrontat [...] cum via q jtur a cervja» (Llibre 1363, f. 115v); «una vinha ha coma bella» (Llibre 1420, f. 1r); «un tros de terra a comabella» (Llibre 1493, f. 3v); «jn parte vocata coma bella et de benjicio bte. Caterjne» (MN 1507); «nominatum coma bella» (MN 1535, f. 12r); «coma bella [...] a meridie cum itinere que itur a la fumada» (Llibre 1549); «a la part dita la Comabella», «a la part dita lo Collet y Comabella» i «a la part dita Comabella [...] a sol ixent ab lo tossal de la Guixera [...] y part ab lo cami de la fumada» (Capb. 1754); «amb pedra de Comabella» (Nogué, p. 158, 1948).

Comabella, el pla de

«in ter(mino) veloselli jn loco vocato pla de comabela» (Llibre 1313, f. 17v).

Comabella, el tossal de

«in loco vocata comabela afrontat [...] i cum lotoçal de comabela» (Llibre 1332, f. 7v).

Comaposada

«Adjutori Comaposada» (Farré, p. 163, 1748); «Miquel Comaposada» i «Joseph Comaposada» (*Bapt.* 1734, f. 24v, 22-1-1751, i f. 69v, 9-1-1773); «l'esculpí en Comaposada» (Nogué, p. 158, 1946).

Hem observat els prenomes femenins *Antonia* i *Angelina*. I el masculí *Jaume*.

comellar

V. **Fluvià*, **Font de la Piponeta*, **Forn de la Calç*.

Comellar, el

«al mas dn linya afrontat [...] cum lo comelar» (Llibre 1363, f. 19r); «vocatium lo Comelar» (Llibre 1375, f. 28r); «apellat lo comellar hafronta [...] ab lo cami de la fumada» (Llibre 1420, f. 1r); «lo tros del comelar que afronta ab lo camj de la pobla» (MN 1528); «que dicit lo comellar [...] afrontat [...] cum via qua jtur a les guardies» (MN 1535, f. 4v).

Les anotacions indiquen comellars en diferents parts del terme.

Comellar d'en Vilafranca, el

«loco vocato lo comelar dn vjlafrancha» (Llibre 1363, f. 23v).

Comellar de la Closa, el

«a la part dita lo comellar de la Closa» (Capb. 1754).

Pensem que cal entendre'l com a partida.

Comellar de les Eres, el

«altrum vocatum al comellar deles eres» (Llibre 1445, f. 68r).

Comellar de la Prunera, el

«a la part dita lo Coll Roig o lo Comellar de la Prunera» i «a la part dita lo Comellar den Pruner [...] atrem^a ab lo terme del Albi» (Capb. 1754).

Segurament la documentació fa referència als Pruners, partida septentrional del terme del Vilosell.

Comellar del Bosc, el

«a la part dita lo Comellar del Bosch» (Capb. 1754).

Comellar del Crucifici, el

«a la partida del Comelà del Crusifisi» (*Cad.* 1726).

L'única anotació diu que era partida.

Comellaret, el

Es recorda per les proximitats del Mas d'en Linya i les Vinyetes. *Amill.* 1942 el situa dins la partida de les Barqueres.

«Comallaret» (*Amill.* 1942).

comes

V. **Llima*.

Comes, el coll de les

«a la part dita lo Coll de les Comes [...] a sol ixent ab terme de Vinaixa», «ab lo terme de Vinaixa al Coll de las Comas» i «y a tramuntana [...] ab lo terme de Vinaixa ab lo Coll de las Comas» (Capb. 1754).

Els informants recorden que les Comes són ja en terme de Vinaixa. El coll devia ser al capdamunt de la pujada que feia el camí una vegada havia travessat el riu dels Gorgs.

cometa

V. **Gràcia*, **Marrell*.

Cometa, la

A 1 km de la vila i al sud de les Eres; toca al camí de Vilanova.

«a la part dita la Cometa» (Capb. 1754); «Cometa» (*Amill*. 1942).

Cometes, les

Rep aquest nom un barranquet que del nord-est dels Plans va en direcció a ponent fins a trobar per la riba esquerra el que baixa del Grec.

Cometes, la sort de les

«terra campa dita la Sort de les Cometes» (*Cad*. 1726).

Company

«petro company» (Llibre 1363, f. 30r); «Ego petº company i eius ux(or) Alresendis de velosello» (Llibre 1375, f. 14v); «padrins Joseph Compannj de la vila de Valls» (*Bapt*. 1591, 10-2-1701).

Només van estar al Vilosell una petita part del s. xiv. El *Company* de 1701 fou padrí de Josep Vives.

Compte

«Joannes Compte» (*Bapt*. 1591, 9-12-1645); «filius Mathei compte sartoris Veluselli habitatoris, loci de Biaforo Ilerdem. Dioc.» (*Òbits* 1591, 16-12-1645); «fill llegendim y natural de Pere Compte y de Josepha Compte y Anguera llur muller del lloch de Torroiga eiusdem Dioch. habitant en lo Velusell» (*Bapt*. 1591, 29-3-1700).

Conesa

«Ego Petro Conesa» (Llibre 1313, f. 2r); «obit franchisqus Conessa loci de Velosello» (*Òbits 1437*, f. 107v, 12-8-1549).

Com a prenom masculí també s'ha vist *Bartomeu*.

Conesa, la font del

Hom la situa cap al camí de Cervià.

«Les fonts que es troben al terme són les següents: [...] Conesa» (Nogué, p. 166).

Conet

«Jaume Conet» (Farré, p. 138, 1521).

Figura al rectorologi.

Conill

«Joan Conill» (Farré, p. 139, 1409).

Figura en la llista de notaris.

Conillera

Sis persones duen el cognom actualment. El llinatge arribà al Vilosell procedent de l'Albi i també va portar amb ell el renom *Garratxo*. Isidre fou padrí de Francesc Carrer. El pare de Rosa procedia de l'Espluga Calba i era sastre. Cosme Conillera anà a la guerra de Cuba i en tornà amb vida.

«foren padrins Isidro Conillera de la vila del Albi» (*Bapt. 1591*, 17-10-1721); «Raymunda Cunillera» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800); «Ramon Cunillera y Arques» i «Isidro Conillera y Arqué» (*Bapt. 1807*, f. 7r, 14-3-1809, i f. 51v, 17-6-1820); «Cosme Cunillera (Garracho)» (Nogué, p. 105); «Miguela Cunillerta Lladó» (Padró 1939); «Maria Cunillera Cau» (Padró 1965); «Cunillera Nogue Abel» (Veïns 2005).

Conxer, cal

La casa és al carrer del Raval, tot i que porta el mateix nom una del carrer Major. V. t. *Pere Maria-Antònia, cal*.

«Conxer. Feien matalassos fins a la decada dels 40» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Cooperativa, la

A la plaça de Sant Sebastià. Fou construïda els anys 1931 i 1932, per gestionar i transformar la producció agrària. Actualment està adherida a la de Cervià de les Garrigues. En la mateixa època es construí el Centre com a local d'esbarjo.

Copons, [de]

«p. copons» (Llibre 1330, f. 2r); «petro de quopons de Velosello» (Llibre 1348, f. 50r); «Ego petro copons [...] de velosello» (Llibre 1363, f. 5v); «foren padrins Isidro Copons» (*Bapt.* 1591, 28-8-1678).

En trobem constància al s. xiv, però després desapareix durant tres-cents anys. Només hem vist un sol prenom: *Pere*. L'Isidre de 1678 fou padrí de Joan Fàbregues.

Corbella, de

«Bernat de Corbella» (Farré, p. 35, 1204).

Cornador

En la llista de Veïns 2005, cinc dones porten aquest llinatge. La forma escrita dominant als s. xvi, xvii i xviii és *Cornador*, als s. xviii i xix comença a trobar-se *Cornadó* i alguna vegada també *Cornedor* i *Cornado*. Entre les persones que porten el cognom hem trobat clergues als s. xvi i xvii. A la segona meitat de segle passat també es troben dos agents de la propietat immobiliària, un tècnic en comunicacions, una professora d'EGB i una religiosa. Un Josep Cornador del 1709 era cirurgià i procedia de Poboleda. Els homes duïen per prenom: *Antoni*, *Celest*, *Domingo*, *Francesc*, *Gabriel*, *Joan*, *Josep*, *Miquel*, *Pere*, *Rafel* i *Ramon*. Les dones: *Assumpta*, *Maria* i *Teresa*.

«Antonius cornador loci de Velusello» (MN 1573, f. 32r); «jo Rafel Cornador Pv. i Rector de la vila» i «Domingo Cornador» (*Bapt.* 1591, 18-2-1693 i 21-12-1695); «Pau Cornador» (*Bapt.* 1734, f. 4r, 16-1-1737); «Rafel Cornadó Batlle de la Vila del Velusell», «Pere Joseph Cornado» i «Franº Cornado pages» (Capb. 1754); «Joan Cornador» (*Bapt.* 1734, f. 93r, 3-6-1780); «Maria Cornadó Farré» (Padró 1939); «Ester Cornadó Caballé» (Padró 1965); «Josep Cornadó» (Nogué, p. 149 i 152); «M. Assumpta Cornadó, Superiora Gel. Del Cor de Maria» (Nogué, p. 167); «Gabriel Cornadó i Farré» (*Talaia*, núm. 1, p. 13); «Cornado Sobreperera Clara» (Veïns 2005).

Corner

«pº corner» (MN 1458, f. 39r).

Coromines

Dos homes duen el cognom.

«Coromines Rovira Miquel» (Veïns 2005).

Coromines, cal

Al carrer del Raval. És un nom nou. També hi ha qui l'anomena *cal Jaume Xocolater* i *cal «Morcillo»*.

corral

V. **Almoïna, Botifarra, Cosme, Noguer, Picot del Pontils, *Rector.*

Corraló, el

És un pas estret entre el carrer de Mitjavila i el carrer de Dalt. Segons el DIEC, *corraló* equival a 'atzucac'.

«y en la part dita lo Corraló» (MN 1824, f. 233v); «El Corraló i els dos passos privats que hi ha al carrer de Mitja vila» (Nogué, p. 73).

Corredors, els

«in termjno de velosello primum trocium est jn parte vocato los coredos que frontat cum vico de vimbodjno» (MN 1507).

Cortada

«padrins [...] y Josepha Cortada del lloch de Torragrossa» (*Bapt.* 1591, 8-12-1707).

cortal

V. **Poblet.*

Cortals, els

«jn loco vocato lo quartal et afrontat cum vja q itur a poblet» (Llibre 1363, f. 87r); «in parte vocata los cortals afronta [...] et cum vico q itur avjmbodi et cum se-reta de poblet» (Llibre 1493, f. 16r); «in parte vocata los quortalls q frontat [...] i cum saret de poblet» (MN 1507); «jn parte dicta los cortals afrontat cum vico quo jtur a Vinbodj et cum Saret de poblet» (MN 1535, f. 40r); «a la part dita los Cortals [...] a mig dia ab lo cami de Vallclara» i «los Cortals [...] a mig dia ab la Cerreta de Poblet [...] a trem^a ab lo Cami de Vimbodi» (Capb. 1754).

Cortals és equivalent a 'corrals de bestiar'.

Cortera, la

«altra pesa de terra dita la Cortera» (*Cad.* 1726).

Cosconosa

«Ramon Cosconosa: 1240» (Farré, p. 61).

Segons Farré, fou batlle de la vila al s. XIII.

Cosme, el

«Joseph Prenafeta dit lo Cosme» (*Òbits* 1735, f. 184v, juliol 1840).

Cosme, cal

La casa és a la plaça de l'Església.

«Cosme» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Cosme, el corral del

És als Perellons; vora seu hi ha una alzina més que centenària.

Cosmet, cal

Al carrer de la Carretera.

Cosmet, el cafè del

Va ser a cal Cosmet, i s'hi establí l'any 1910.

costa

V. *Coll Roig, Gorgs, Guixera*, «*Pantano*».

Costa¹

V. *Pastisser de la C.*

Costa²

«Franº Costa Rector» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1881).

Costa, la

«in termino de velosello jn parte vocata la costa afron(tat) [...] cum rjvo» (MN 1458, f. 3v); «altra pesa de terra dita la Costa» (*Cad. 1726*); «a la part dita la Costa [...] a tremuntana ab lo cami del moli» (*Capb. 1754*).

Costa, de la

«ioanes torner dit da la costa» i «ballesteri de la costa» (Llibre 1549); «Joanj foraster dela costa» (*Bapt. 1591*, 12-12-1600); «obit tecla francha uxor Juani franch dicti de la costa» (*Òbits 1591*, 15-5-1645); «Franciscum Tarragò vulgo de la costa» (*Bapt. 1734*, f. 45r, 1766).

Costa, el carrer de la

Comunica la plaça de l'Ajuntament i la de l'Església.

«intra muros loci Veluselli jn vico dicto de la costa» (Llibre 1569, f. 14r); «al carrer de la Costa que afronta a sol ixent ab la Muralla», «al carrer de la Costa [...] a ponent ab lo carrer Estret y a tremuntana ab la Plassa Nova», «tot aquell corral badivol [...] al carrer de la Costa» i «en lo Carrer de la Costa [...] a ponent

ab lo carrer Major qui puja a la Costa» (Capb. 1754); «el carrer Alt i Costa» (Nogué, p. 73).

Costa, el sòl de la

«de tremuntana al Sol de la Costa» (*Cad.* 1726).

Es deu voler referir a la part baixa de la partida, pròxima al molí.

Costa de Vilanova, la

«altra pesa de terra de bosch a la partida de la Costa de Uilanova» (*Cad.* 1726).

Indret segurament a l'extrem sud del terme; es deu voler referir a la vessant nord de la serra de la Llena. Tot i que no es pot descartar que es tractés d'una finca al terme de Vilanova, on existeix una partida anomenada *la Costa*.

coster

V. **Riu*.

Cota

«Cota» (Nogué, p. 41).

Cotet¹

V. *Paco del C*.

Cotet²

«Cotet» i «Jaio Cotet» (Nogué, p. 41 i p. 169).

Cotet, lo

«lo Cotet» (Nogué, p. 103, 1883).

Cotet, cal

És al carrer del Bisbe Queixal.

«Cotet» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

cova

V. *Arnes*, **Ballester*, **Eixalà*, *Estrader*, *Home Fe*, **Mascarosa*, *Miracle*, *Noro*, *Pedrinya*, **Peirí*, **Sala*.

Cova, la

És a ponent de Comabella i pròxima al riu de Set. Es tracta d'una balma a la vessant esquerra d'un barranc que baixa de Comabella del Noro. És bastant gran i tancada amb una paret de pedra seca. Es pot observar que els anys de saó li surt un petit degotall. Durant la guerra del 1936, gent del Vilosell s'hi va refugiar.

«altra pesa de terra dita la Coua» (*Cad.* 1726); «La Cova» (*Amill.* 1942).

Cova Carrera

«dicta cova Carrera confrontat [...] ab aquilone cum itinere quo jtur a la garri-ga» (Llibre 1569, f. 24r); «pesa de terra de llaurao dita Coua Carrera» (*Cad.* 1726); «a la part dita Cova Carrera [...] a ponent y a trem^a ab lo camí que va del Albi a la Pobla» (Capb. 1754).

Crebaí, de

«Ego jacobus de crebaij» (Llibre 1302); «P. de Cerbahí» (Farré, p. 146, 1394).

A l'Albi el llinatge apareix al s. XIII, i el 1300 hem anotat un *Jaume*; es podria tractar de la mateixa persona que tingués terres al terme del Vilosell. Farré també l'anota.

creu

V. **Jorba, Paula*.

Creu

V. *Pubill de la C.*

Creu, la

La creu a què fan referència els capbreus dels s. XV, XVI, i el de 1754, deu ser la que encara avui és a l'extrem sud de la plaça de Sant Sebastià i davant l'ermita del mateix nom.

«ferriginal al cap de la bassa afronta [...] ab la creu» (Capb. 1436); «a la part d^a la Creu [...] a sol ixent y a mig dia ab lo camí de Prades» (Capb. 1754); «La del davant de Sant Sebastià era la senyera que donava la benvinguda als caminants de Vilanova de Prades i Vallclara» (Nogué, p. 51).

Creu, el camí de la

«et cum via qua jtur a la creu» (MN 1535, f. 7r).

Creu, la plaça de la

No és gran i també hi ha qui l'anomena *placeta*. Situada a l'extrem septentrional del nucli urbà, hi conflueixen el carrer del Raval i el carrer de Trascastell.

D'aquest indret parteixen, en direcció oest, el camí de la Fumada i el de Comabella, i cap al nord, el de l'Albi.

Creu Roja, la

«altra pesa de terra dita la Creu Roja» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Creu Roja [...] a sol ixent ab lo Camí de Prades [...] a tremuntana ab la Carrerada de Padrinýa» (*Capb.* 1754).

creueta

V. *Avellí, Montserrat, Pedro, Rubió.*

Creueta, la

Partida situada als entorns de la creu que al s. xvi devia ocupar la cruïlla del camí de l'Albi, de la Font d'en Fabra i de la Botarella. La creu ja no hi és, però queda el peiró i un pilar a sobre del qual hi ha una capelleta de pedra amb la Mare de Déu de Montserrat. Conten els informants que, des d'aquest punt, els dies prou clars es pot veure aquesta muntanya del Bages.

«Crehueta» (*Amill.* 1942); «la Creueta» (*Farré*, p. 22).

Creueta camí de l'Albi, la

«a la creueta sobre lo camj del albj en son tres fexes ab la vinya de dalt fins a la Serreta afrontan de sol ixent i tremuntana ab lo camj del albj y de cervia» (MN 1528); «lo tros de la creueta camj del albj» (MN 1573, f. 2v); «altra pesa de terra dita la Cerueta Camí del Albi» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Creuheta cami del Albi» i «dita la Creueta Cami del Albi y Cerviá [...] afronta a sol ixent ab lo cami del Albi [...] a mig dia ab lo cami de cerviá» (*Capb.* 1754).

És la mateixa avui anomenada *de Montserrat*. Devia originar el nom de la partida. Situada en una cruïlla de camins és fàcil de pensar que hi podia haver una creu de terme, encara que potser no tan gran com la que es troba davant de l'ermita de Sant Sebastià; segurament per això se l'anomenava en diminutiu.

Cristina, ca la

És un nom nou.

V. t. *Rei, cal.*

Crivillé

«Manuel Crivellé» i «Pius Crivillé» (*Farré*, p. 138, 1888, i p. 139, 1899).

Són anotats al rectorologi.

Crua

«mori Joseph Crua albat del lloch de Palau Dioch. Colsonem» (*Òbits* 1591, 14-9-1707).

Crucifici

V. **Comellar del C.*

Crucifici, el

Aquesta és la pronúncia generalitzada, equivalent a *Crucifix*. També les primeres notes documentals del s. XVIII apareixen amb aquesta grafia.

«altra pesa de terra dita lo Crucifici» (*Cad.* 1726); «a la partida dita lo Crucifici [...] a sol ixent ab lo camí de Sant Miquel» i «a la part dita lo Crucifici [...] a mig dia ab lo Bosch de Nicolau Carré» (*Capb.* 1754); «Crucifixi» (*Nogué*, p. 178).

Crucifici, el barranc del

Devia agafar el nom de la capella. Neix a l'extrem sud del terme, gairebé a la carena de la serra de la Llena i no lluny de la punta del Curull, tocant a la corba de nivell dels 1.000 m. Baixa amb fort pendent i en direcció nord-est, transita per la Serra, passa davant la capella del mateix nom, que és a la riba dreta, a una altura de 700 m, i s'ajunta amb el barranc de Sant Miquel, poc abans del pont de la carretera de la Pobra.

Crucifici, el camí vell del

Era el *de Sant Miquel*. En fer-se el pas de carro, que de la carretera de la Pobra anava a l'ermita de Sant Miquel, ja no es va fer servir tant. Actualment, és una pista que arriba fins a la capella i la font.

«El camí vell del Crucifix quedà en desús» (*Nogué*, p. 113).

Crucifici, la capella del

És una construcció petita sota un abric tocant al barranc del mateix nom. Abans de la guerra del 1936 es veu que hi havia un crucifix.

«la capella del Crucifix [...] es troba adosada a una cova, a ran del vell camí de Sant Miquel» (*Nogué*, p. 48).

Crucifici, el collet del

És al capdamunt de la pujada que ve de la capella i la font per baixar fins a l'ermita de Sant Miquel de la Tosca. Hi ha qui l'anomena *dels Bons Aires*.

Crucifici, la font del

A un centenar de metres de la capella, al punt en què el camí de Sant Miquel travessa el barranc. Encara raja i omple una basseta; al seu voltant, ara erm, hi ha uns àlbers i algun cirerer.

Crucifici, la mina del

Travessa el collet del Crucifici. Es construí el 1912, amb la finalitat de portar l'aigua de Sant Miquel de la Tosca fins en una canonada que la feia arribar a la vila.

Cruell, el

«a la part d^a lo Cruell qui va a St. Miquel dit del Crucifici [...] a mig dia ab lo Bosch de Nicolau Carré [...] a ponent [...] part ab terres de la ermita de Sant Miquel» (Capb. 1754).

Cucart

«Maria Cucart y Llaurador» (*Òbits 1591*, 17-3-1734).

Maria era una viuda de la vila de Prades, però vivia al Vilosell, on morí.

Cugat

«fran(ci)sco Cugat pvr. j economo del Velusell» (*Bapt. 1591*, 30-12-1642); «fra Refel Cugat Guarnidor de les Baronies de Poblet» (*Bapt. 1591*, Confir. 11-8-1647).

Fra Rafel fou padrí en la confirmació de Jacint Giner.

cul

V. *Martina*.

Cullerer

«Mn. Rafel Culleré» (Farré, p. 115, 1972).

Culles, les

«et dictum trocium terre a lescules» (Llibre 1363, f. 12v).

Culla, segons el doctor Joan Coromines, equival a 'clotet'.

cups

V. *Pedro*.

Curull, la punta del

A la partió amb el terme de Vilanova de Prades. També és coneguda de la gent del Vilosell. És el cim de la serra de la Llena, amb 1.023 m d'alçària.

Cuve

«Joseph Ferre Cuve del Albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-10-1688).

Fou padrí de Josep Ballester. No creiem que sigui ofici relacionat amb *cove*; més aviat era renom de procedència: d'Alcover.

Dalmau

Una dona i un home porten el cognom. Tanmateix, no els podem relacionar amb els Dalmau dels s. XVI i XVII. Entre les anotacions hem vist prenomes d'home com *Jaume, Joan, Miquel, Pau, Pere* i *Raimon*. Joan Dalmau, batlle del Vilosell, el 1560 fou mort d'una escopetada, al cap de la feixa del camí de Vilanova. Pau Dalmau, que morí el 1641, era rector i beneficiat de la causa pia de Sant Pere a l'església del Vilosell.

«miguelli dalmau loci de Velosello» (MN 1535, f. 2v); «Perot Dalmau del Vilosell» (Farré, p. 60, 1558); «Johanj dalmau bajulo de Velluselli» (*Òbits* 1437, f. 124v, ?-?-1560); «michaelle dalmau» (MN 1573, f. 2v); «Raymundo Dalmau» (*Bapt.* 1591, 3-7-1608); «Mn. Pau Dalmau» (Farré, p. 108, 1631); «Lluís Dalmau Estafanell» (Veïns 2005).

Dalt, de

«petro lima majore et dicto de dalt» i «Joane ballester dicto de dalt» (Llibre 1549); «iuanne foraster dalt» (MN 1573, f. 38v); «Josep Foraster (de dalt)» (Farré, p. 160, 1583).

El renom es devia voler referir a vilosellencs que vivien al carrer de Dalt.

Dalt, el carrer de

«in vico Superiori» (Llibre 1445, f. 46r); «vocata lo carrer de dalt» (MN 1492); «in parte vocata al carer dalt» i «cum vico superiori» (Llibre 1493, f. 19r i f. 40v); «in vico superior q fronta cum vico del castel» (MN 1507); «jn parte vocata lo carrer dalt afrontat [...] et murj ecclesie dicti loci» i «jn vico superiori afrontat cum dicto vico majori et cum vico stret» i «jn parte vocata lo carrer dalt afrontat [...] et cum vico majori et cum carrero qua itur al castell» (MN 1528); «jn vico que dicitur lo carer de dalt» (MN 1535, f. 26v); «part daquella casa situada dins la pnt vila al carrer de Dalt» i «al carrer de Dalt [...] a tremuntana ab lo Pati del Castell» (Capb. 1754).

V. t. **Major de D.*

Dalt, el molí de

«Morí en lo Moli de dalt del terme del Vilosell arquebisbat de Tarragona, de malatia corporal Alfonso Batet Moliner de edat de 38 anys poch mes o menos» (*Òbits* 1735, f. 29r, 17-1-1761).

Pensem que deu referir-se al primer molí que es construí al terme del Vilosell, quan existia ja el molí nou i devien funcionar encara tots dos.

V. t. **Més Amunt, el molí*.

damunt

V. **Bassa, *Forques, *Fossar*.

Damunt el Portal de la Bassa

«intro locum de Valusello in parte dicta damunt lo portal de la bassa confrontatur [...] ab aquilone ab lo carrer» i «quoddam patium sive cambra in dicto loco de valusello in parte nominata damunt lo portal de la baça» (Llibre 1549).

Obeint les anotacions del s. xvi l'hem entrat com a partida de terra. Però creiem que es deu tractar de la part construïda damunt mateix del portal esmentat.

darrere

V. **Abadia, *Muralla*.

Darrere el Castell

«a la part dita detrás lo Castell [...] a mig dia hablo Vall del Castell [...] a ponent ab lo cami del Albi» (Capb. 1754); «Darrere Castell» (*Amill*. 1942).

Actualment s'empra el mot *Trascastell* per anomenar el territori que queda a nord d'on hi havia hagut el castell. Al s. xviii ja devia ser partida.

Darrere el Mur, el camí

«ab hoccidente cum iter q passe dererelmur» (MN 1564, f. 68v); «y ab lo cami darere lo mur» (MN 1573, f. 4v).

Dativa, cal

V. *Coix, cal*.

Daura

«Josep Daura» (*Bapt*. 1591, 2-12-1731).

El pare de Josep era paleta i procedia de Seròs.

davall

V. **Abadia*, **Era*, **Font*, **Molí*.

davant

V. **Bassa*.

Delme, l'era del

«També l'era del Delme (era l'Escarré)» (Nogué, p. 86).

Delmer¹

«Ego Petri delmer» (Llibre 1313, 78r, 1316); «p. delmer de Velosello» (Llibre 1330, f. 2r); «ego Poncio delmer h(abitatore) de velosello» (Llibre 1348, f. 2r); «Guillermo delmery de velosello» i «bnº delmerj psbto. Beneficiato capelle bte. Caterine in eccia. de velosello» (Llibre 1375, f. 6r i f. 59v); «Raymundo delmer» (Llibre 1400, f. 19r); «obit Marja filia Petri dalmer» (*Òbits 1437*, f. 11r); «Ego petro delmer pbto. beneficiato in eclsa. be velusello» (Llibre 1493, f. 5v); «bndo delmer presbiter loci de velosello» (MN 1535, f. 10r); «bernat delmer» (*Bapt. 1591*, 20-8-1596).

De principis del s. XIV a finals del s. XVI, el llinatge roman al Vilosell. Hem vist uns quants clergues amb aquest cognom, al llarg de la cronologia observada, alguns eren rectors beneficiats de l'església del Vilosell. Guillem va ser batlle de la vila a mitjan s. XIV. Com a prenom tenim *Bernat*, *Guillem*, *Pere*, *Ponç* i *Raimon*.

Delmer² (renom)

«vocato me bnrdo gasol alias delmer presbitero vicario et notario pº Eccie Ville del Velosell» (MN 1535, f. 29r).

Delobion

«patrinj fuerunt franciscus delobion regni de napols» (*Bapt. 1591*, 8-10-1638).

Fou padrí de Josep Llurba.

Descarrega

«y de Marianna Descarrega» (*Òbits 1735*, f. 120r, 1812).

Deutú

«Pau Deutú» (*Òbits 1735*, f. 182r, 14-2-1839).

Era de Vimbodí i feia de boter al Vilosell, on morí.

Devat

«Carmen Devat Clota» (Padró 1939).

La lectura ha resultat dubtosa.

devesa

V. **Poblet*.

Devesa, la

«in parte vocata la devesa afrontat ab oriente [...] et cum itinere de pedrinya» (MN 1492); «per la devesa q es en lo lloch apellat serra migana» (Capb. xvi); «comelar vulgo dicto la devesa» (MN 1550, f. 4r); «jn parte itineri Sanctj Michaelis dicta la devesa» (Llibre 1569, f. 9r); «la devesa prort [*sic per prop*] confrontatur cum Les Seres» (MN 1573, f. 12v).

La partida ocupava un espai no gaire allunyat de la vila, puix que partia amb el camí de Pedrinya.

Dilla

«bonat dila de velosello» (Llibre 1302, 1303); «domenico dila» (Llibre 1332, f. 29r, 1333); «Gll dilla h(abitatore) de Velosello» (Llibre 1348, f. 4v); «Ego Romia ux(or) Guillermj dyla de Velosello» (Llibre 1375, f. 6v); «Johanj dilla di(ct)i loci de velosello» i «dmicij dylia htre. Loci de velosello» (Llibre 1400, f. 1r i f. 41r); «obit domjnico dilla loci de vallussellj» (*Òbits* 1412, f. 23r, 4-8-1420); «Joha Dilla» (Llibre 1420, f. 1r); «Petro dylla» (Llibre 1433, f. 1v); «petro djlla» (MN 1458, f. 7v); «obit Anthonia ux petro djlla» (*Òbits* 1458, f. 2r).

Aquest llinatge és present a la vila un segle i mig. L'hem trobat amb diverses variants ortogràfiques. Els homes portaven per nom: *Bonanat*, *Domingo*, *Guillem*, *Joan* i *Pere*. Les dones: *Antònia*, *Ramoneta* i *Romia*.

Dios, de

«foren padrins Domingo de Dios y Maria Paula de la Siutat de Lleida» (*Bapt.* 1591, 16-10-1721).

Diu

«Mateu Diu» (*Òbits* 1591, 1-9-1695).

Mateu, que era d'Esterri, morí als catorze anys.

Doix

«Maria Doix», «Sabastia Dois» i «Joan Doix» (*Bapt.* 1591, 26-2-1680, 24-3-1685 i 4-6-1733); «a un fill de Joseph Doix y Maria Doix y Llorens conjuges pa-

gesos de altafulla Camp y Arquebisbat de Tarragona» (*Òbits* 1735, f. 9r, 27-11-1744).

També hem vist els prenomes *Ramon* i *Llucià*.

Dolça

V. **Coll de na D.*

Domènec

«Bernat Domènec» (Farré, p. 65, 1235); «Maymoni domenech» (Llibre 1330, f. 6v); «Johanes domenech» (MN 1528); «Johanj domenech» (Llibre 1549); «iuan domenech» (MN 1573, f. 3v); «Pere Domenech» (*Bapt.* 1591, 19-7-1612); «Joan Domenech sabater del Velusell» (*Òbits* 1591, 24-12-1700); «un fill de Llorens Domenech sastre» (*Bapt.* 1734, f. 1v, 6-4-1735); «Gertrudis Domenech V^a de Pau Font Pages» (Capb. 1754); «Agnà Maria Domenech» (*Bapt.* 1734, f. 151v, 1-9-1798); «Maria Domenech y Giné» (*Bapt.* 1807, f. 115r, 15-11-1837); «Francisca Domenech ?» (Padró 1939).

Anotat a partir del s. XIII. Hem trobat pagesos, un sabater, un sastre i un mestre. Els homes portaven per nom: *Bernat*, *Cristòfol*, *Joan*, *Jaume*, *Llorenç*, *Maimó*, *Pere*, *Rafel* i *Ramon*. Les dones: *Agnà Maria*, *Esperança*, *Gertrudis* i *Maria*. Ramon Domènec, pare d'Agnà Maria, al s. XVIII era mestre de minyons i procedia de Cornudella. Joan Domènec era rector del Vilosell el 1632.

Domenge, el

«consta que el cenobi pobletà posseïa terres en propietat particular o “domenge” al Vilosell» (Farré, p. 53, 1250); «in termino veloselli in loco vocato al domenge» (Llibre 1313, f. 29r); «loci de valosello in loco vocato lo domenja» (Llibre 1332, f. 27r, 1333); «una sort asetiada en la part apelada lo domenge» (Capb. 1465); «in parte vocato lo domenge afrontatur cum itinere de la coma» (MN 1528).

Domenge, el cap del

«in termino dictj locj de velosello in loco vocato lo cap del domenje» (Llibre 1363, f. 118v).

Domenge, l'estret del

«al estret del domenge» (Capb. 1465).

Domenge, la serra del

«tros apellat la serra de la domenge» (Capb. 1436); «tros apellat la serra del domenge» (Capb. xvi).

Dominga, la font de na (o la)

És a la Coma, a la riba esquerra del barranc que va a parar a la font dels Gorgs. Els informants no recorden que hi hagués una font; com a molt, devia ser un clot d'aigua. La partida del Mas d'en Josa queda a sol ixent i no gaire lluny d'aquest indret, i el camí de Vimbodí passa pel seu nord, cosa que confirmen les anotacions de 1573 i 1754.

«loco vocato la font dna domjnga» (Llibre 1363, f. 24v); «un tros a la font de na domjnga» (Llibre 1445, f. 2v); «in parte nominata la font de na dominga sive lo mas den iossa» (MN 1573, f. 31r); «la Font de la Dominga [...] a trem^a ab lo Cami de Vimbodi» (Capb. 1754).

Domingo

«Pere Domingo del Vilosell dóna a Poblet una vinya i un terreny a la Coma de N'Espigol el 29 de maig de 1265» (Farré, p. 65, 1265); «Tecla Dominga» (*Bapt.* 1591, 4-8-1651).

Tecla era una nena de pares desconeguts; la batejaren i li posaren de nom *Tecla Dominga*. Fou padrí Jaume Gassió, adolescent de la Pobla de Cérvoles, i padrina, Tecla Revull, també adolescent d'Albarca.

Donyana, els clots de la

«pesa de terra dita los Clots de la Donyana» (*Cad.* 1726); «a la part dita los Clots de Dª Anna» (Capb. 1754).

Donyana, les sorts de la

«dita les Sorts de la Donyana» (*Cad.* 1726).

Donyanes, les

Són terres a l'est de la Botarella partint amb les Cogulles. L'aglutinació sembla que va tenir lloc a mitjan s. XVIII.

«de Dª Anna» (Capb. 1754); «Doñanes» (*Amill.* 1942); «Donaynes» (Nogué, p. 178).

drecera

V. *Vilanova a Vallclara*.

Duc

«R. Duch i D. Duch» (Farré, p. 156, 1287); «Ego d(ome)nico duc» (Llibre 1302, 1303); «Raymundo duch» i «p. duch, domingo duch» (Llibre 1313, f. 6r i f. 14r);

«Guill(ermo) duch» (Llibre 1330, f. 1r); «Ego Dnico duch jux portal» (Llibre 1348, f. 29r); «Dom(eni)co duch de velosello» (Llibre 1375, f. 8r); «monserrat duch» (Llibre 1433, f. 3r); «pº duc major loci de Valosello» (Llibre 1445, f. 3r); «johane duch» (MN 1458, f. 5v); «Johannes duc not(ari)o. oriundo loci de Velusello» (MN 1507); «Carmen Duch Clua» (Padró 1965).

El llinatge va ser a la vila poc més de dos segles. Hem pogut veure el renom *junt al portal*. Els homes es van dir *Domingo, Esteve, Guillem, Joan, Montserrat, Pere, Pericó* i *Raimon*. Una dona de prenom *Marió*. I també *Carme*, però al s. xx.

Duc, l'era d'en

«loco vocato a les heres den fores y den duch» (Llibre 1363, f. 23v).

Duc, la font d'en

«aliud trocium terre al perello a la font den duch» (MN 1528); «lo parello afrontatur cum via quo itur a la font den duch» (MN 1573, f. 46v).

Devia ser un lloc d'anomenada als Perellons.

Duc, el mas d'en

«quandam sortanella al mas den duc afronta cum via de poblet» (Llibre 1445, f. 37v).

Duc, la sort d'en

«altra pesa de terra dita la Sort d'en Duch» (*Cad.* 1726); «a la part dita lo Cami del Albi anomenada la Sort den Duch [...] a mig dia ab la Serreta que baixa de les Cahulles» (Capb. 1754).

Dufau

«Padrins [...] y Josepha Dufau y Cabories muller de Joan Dufau Moliner» (*Bapt.* 1734, f. 3r, 13-6-1736).

Fou padrina d'Antoni Linya.

Dugueta

V. **Coma de na D.*

Duran

«et petro duran» (Llibre 1330, f. 4v); «pº. duran Rectoris vellosello» (Llibre 1400, f. 17r); «Johannes duran presbiter regnj francie» (MN 1535, f. 38r).

Egues, el prat de les

«aliud al prat de les egues» (Llibre 1348, f. 74v).

No és segur que sigui dins el terme del Vilosell. Com que els vilosellencs tenien terres al Terme Dellà, potser es tracta d'una partida de la Pobla.

Eixalà¹

V. **Tossal de n'E*.

Eixalà²

«per exala de velosello» (Llibre 1302); «domingo exala» (Llibre 1313, f. 14r); «Ego R. exala» (Llibre 1332, f. 1r); «Gyllo exala» (Llibre 1348, f. 47v); «petº exala» (Llibre 1375, f. 15r); «Raymundo exala» (Llibre 1400, f. 3v); «pº exela dicti loci de velosello» (Llibre 1445, f. 4r); «bndo exella locj de valosello» (MN 1458, f. 10v); «obit blanq(ui)na ux Qº pet(ri) axela» (*Òbits* 1462, f. 4r); «el Pubill de na Blanquina d'en Eixalà» (Farré, p. 158, 1465); «Johes ayxalla» (MN 1535, f. 26v); «Johanj ayxela» (Llibre 1549); «Magdalena Aixela» (*Bapt.* 1734, f. 3v, 1-11-1736); «Miquel Aixelá» (Capb. 1754); «Rosa Aixala Carré» (Padró 1939).

Es fa present a principis del s. XIV, i es manté fins a finals del s. XVIII. Les formes escrites són diverses. Els prenomes masculins són: *Bertran*, *Berenguer*, *Bernat*, *Domingo*, *Guillem*, *Joan*, *Josep*, *Mateu*, *Miquel*, *Pere* i *Raimon*. I els de les dones: *Blanquina*, *Guillerma*, *Guillemona*, *Magdalena* i *Rosa*.

Eixalà, el clot de n'

«lo clot den ayxala afrontat [...] et cum via qua jtur a Vimbodino» (MN 1535, f. 37r).

Eixalà, la cova de n'

«loco vocato la cova dn exela afrontat [...] cum vja de Sera migana» (Llibre 1363, f. 18v); «j tros a la cova den exella» (MN 1458, f. 24r); «troci de la cova de na xala» (MN 1507).

Eixermada, l'

«Aixarmada» (*Amill.* 1942).

Era cap als Gorgs.

Elies

«Pere Elies» (*Bapt.* 1591, 18-3-1608); «obit Hieronyma elies parvula filia Petri Elies» (*Òbits* 1591, 25-4-1650); «Joan Elies» i «filla llegendita y natural de Agus-

ti Alies» (*Bapt.* 1591, 8-10-1676 i 17-9-1693); «Francisco Elías Cornadó» (Nogué, p. 119, 1912).

La forma escrita que domina és *Elies* però alguna vegada també s'ha vist *Alies*. Els prenom dels homes són *Agustí, Anton, Francesc, Jaume, Joan, Pere* i *Vicenç*, i una dona de nom *Jerònima*.

Emília

V. *Pep de l'E*.

Emília, ca l'

V. *Garratxo, cal*.

Emilieta, ca l'

A la plaça de Sant Sebastià. També *cal Pep de l'Emília*.

«Emilieta» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

«Emilio» Gravat, ca l'

Al carrer Alt. Temps endarrere, havia estat *cal Pedacet*. Un altre nom que se li donà és *cal «Silverio»*.

Empalme, l'

«Amb la construcció de la carretera [...] nasqueren els punts de referència com l'empalme» (Nogué, p. 113).

Enjuba, l'

Rep aquest nom una petita paret de cairats feta a sota d'un cinglet per les proximitats d'on hi va haver el castell.

«Sols queda l'enjuba feta per aguantar els cingles que donaven suport al Castell» (Nogué, p. 78).

Enric del Llarg, ca l'

És un nom relativament nou.

V. t. «*Simeón*», *cal*.

«Enric del Llarg» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

era

V. «*Cisco*», *Delme*, **Duc*, **Forès*, *Pontils*, **Vella*.

Era, l'

«una sort a la era sembrada de myl» (Llibre 1375, f. 20v); «la hera ab son ferreginal» (MN 1528); «altra pesa de terra dita la Era» (*Cad.* 1726); «L'era» (*Amill.* 1942).

Sembla que sols era peça de terra. *Amill.* 1942 la situa cap al camí de Tarrés.

Era, el clot de l'

«lo clot de la hera» (MN 1507); «trociium que dicit lo clot de la hera» (MN 1535, f. 10v); «dita lo Clot de la Era» (*Cad.* 1726).

Era, el pla de l'

Sortint de la vila per la carretera de Vallclara. Per aquell indret s'anomena l'*era del Pedro*, per les proximitats de la sort del Rector.

«Plá de l'era» (*Amill.* 1942).

Era, la sort davall l'

«altra pesa de terra dita la Sort deval la Era» (*Cad.* 1726).

Era, la sort de l'

«la sort de la era» (MN 1507); «pesa de terra dita la Sort de la Era» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Sort de la hera [...] a sol ixent ab lo Camí de la Muralla» (Capb. 1754).

MN 1492 parla de «la Sort de l'Era Amunt», afrontant amb «lo mur». Segons *Amill.*, partia amb la carretera; per tant, es tracta de la mateixa sort que esmenta Capb. 1754.

Era, les sortetes de l'

«terra campa nomenada les Sortetes de la Era» (*Cad.* 1726).

Era del Delme, l'

A ponent de l'era del Pedro i tocant al camí de Vallclara. Avui hi ha un xalet.

«L'era del delme fou l'era l'Escarré actualment del Recasens» (Nogué, p. 43).

Era i de la Devesa, el tros de l'

«trociium de la hera he de la devesa» (MN 1507).

Eral, l'

«una era in parte nominata lo eral» (MN 1573, f. 113r).

Potser es vol referir a l'agrupament d'eres de les entrades següents.

Erales, les

«les Erales» (*Amill.* 1942).

Amill. les esmenta com a partió amb el Freginal.

eres

V. **Messeguers*, **Poca*.

Eres

V. **Comellar de les E.*, **Pla de les E.*

Eres, les

Indret pròxim a la vila, al sud-est. S'hi agrupaven unes quantes eres de diferents veïns.

«loco vocato les heres» (Llibre 1363, f. 35r); «unam tersam de era a leseres en la era de pe uger» (MN 1492); «un ferraginal en les eres» (Capb. 1436); «jn parte vocato les heres» (MN 1507); «vocata les heres afrontatur cum la serreta de les heres [...] et cum plano de les Vives» (MN 1528); «a les eres confrontat cum itinere quo jtur a vilanova» (MN 1550, f. 9r); «a la part dita les heres [...] a mig dia ab lo camí de Vallclara», «a la part dita les heres anomenada lo tros de Nafranca afronta a sol ixent ab lo camí de Prades [...] a mig dia part ab lo camí de Padrinça y part ab lo Pla de les Vivas [...] y a tremuntana ab les heres de baix» i «a la part d^a Sol de vall de les heras» (Capb. 1754).

Eres, de les

«obit Jacobus Garenno dictus de les heres» (*Òbits* 1591, 7-7-1644).

Eres, la serra de les

«sita a la serra deles eres» (Llibre 1348, f. 77r, 1349).

Eres, el serral de les

«de tremuntana ab lo serral de les Eres» (*Cad.* 1726).

Deu ser el mateix indret que la *serreta* esmentada a continuació.

Eres, la serreta de les

«vocata les heres afrontatur cum la serreta de les heres» (MN 1528).

Erill, d'

«Cuio patrino fuit Dno. (Ricardo ?) de Eril et de Cardona barono Albij» (*Bapt. 1591*, Confir. 15-11-1611).

Fou padrí de Francisco Dalmau.

ermita

V. *Sant Sebastià*.

escaletes

V. *Palau*.

Escapolat

«petro scapolat» (Llibre 1313, f. 79v, 1316); «Guill(erm)o Scapolat» (Llibre 1330, f. 4r); «Johanj scapollat htre. Vellozellj» (Llibre 1400, f. 11v).

Encara no un segle van ser a la vila. Tan sols van donar tres prenomes masculins: *Guillem*, *Joan* i *Pere*.

Escapolat, la plana de n'

«a la plana den scapolat» (Llibre 1375, f. 20v).

Escoda

«Catarina escoda» (*Òbits 1591*, 21-5-1633); «Manuel Escoda de la vila de Reus fill de Manuel y Magdalena Pamies de esta vila» i «Rosa Escoda» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800 i Confir. 6-10-1849).

Escolà

«p. scholaris» (Llibre 1330, f. 2v); «Maria Rosa Escolà» (*Òbits 1735*, f. 178v, 14-5-1737); «Maria Escolà y Bonet» (*Bapt. 1807*, f. 114r, 9-4-1837).

La Maria era filla de Francesc Escolà, pagès de la Pobla de Cérvoles, però casat al Vilosell amb Francesca Bonet.

Escolà, ca l'

Al carrer de Mitjavila. També *cal Ferreró* i *cal Tonet de la Floresta*.

escoles, les

A la plaça de Sant Sebastià.

«les noves escoles, bastides l'any 1929» (Farré, p. 186); «Escoles» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Escoter

«Franº Escoté» (*Bapt. 1734*, f. 162v, 30-5-1803).

El pare de Francesc era pastor, i natural de Vimbodí.

Escrivà

«Manel Escrivà» (Nogué, p. 164).

Escuder

«mchl. escuder» (Llibre 1313, f. 14v); «jacobbo scuderj» i «michaeljs scuder de velosello» (Llibre 1348, f. 19r i f. 25v); «Franº Escude» (*Bapt. 1734*, f. 143r, 7-7-1795).

Van ser poc temps presents a la vila. Reapareixen al s. XVIII, però tampoc no hi fan estada llarga. El pare del Francesc, de 1795, Josep Anton Escuder, era de Rojals i feia de pastor; la mare, Teresa Queralt, era de Vinaixa i habitaven al mas del Fort, al terme de Poblet.

església, l'

És a la part alta de la vila, i no lluny d'on havia estat el castell. És dedicada a Santa Maria. La seva arquitectura actual és d'estil barroc i fou ampliada pels volts dels s. XVII i XVIII al mateix lloc de l'església vella, que era romànica. Davant d'aquest edifici desemboquen el carrer de la Costa i el carrer Alt. Per a més informació, vegeu *Talaia*, núm. 5, p. 6.

«L'Església de Santa Maria del Vilosell s'esmenta com a pertanyent a la diòcesi de Tarragona l'any 1191 segons una butlla del papa Celestí III» (Farré, p. 101); «en lo altar de nostra Senyora del Roser en la Iglesia del Velluzell» (MN 1573, f. 35v); «Als deu del mes de 8bre de mil set cents quaranta Sinch jo Franº Lletget Pre y Rtor del Velusell Archebisbat de Tarragona de llicencia del Sr Archebisbe benehi la campana Mitjana y li posi per nom Francisca» (*Bapt. 1734*, f. 15r, 10-10-1745); «dins dels quals ambits del Castell esta construïda i edificada la Jgla Parral de la pnt. Vila» (Capb. 1754).

Església, la plaça de l'

«Plaza Iglesia» (Padró 1939).

Ara anomenada *de Santa Maria*. És l'espai davant la façana del temple on convergeixen el carrer de la Costa i el carrer Alt.

Església, la placeta de l'

«Al cap damunt del carrer de la Costa y entrada a la Plaseta de la Jglesia de aquesta vila del Vilosell» (*Òbits* 1735, f. 184v, 1840).

Espà

«Ego bernardo sespa filio p. sespa de velosello» (Llibre 1363, f. 26r); «bnº spa» (Llibre 1375, f. 58r); «ego Raymundo spa filio i [...] Bnº spa htre. Loci de veloce-llo» (Llibre 1400, f. 51r); «bndo espa [...] locj de valosello» (MN 1458, f. 10v); «obit bndo espa» (*Òbits* 1437, f. 38r, 14-11-1489); «Raymundo spa jurati loci de Velu-sello» (Llibre 1493, f. 8v); «petro espa major dieris loci de velosello» (MN 1507).

Les grafies que empren els amanuenses són dues: *Sespa* i *Spa*. Les dues formes alternen igualment en les mateixes èpoques. Entre els prenomes dels homes tenim *Antoni*, *Bernat*, *Pere* i *Raimon*.

Espàrrago

Una dona porta el cognom.

«Esparrago Boyero Emilia» (Veïns 2005).

Espasa¹

V. **Rollet de n'E*.

Espasa²

«pels germans Guillem i Bernat Espasa» (Farré, p. 32, 1202); «bng spasa» (MN 1458, f. 7r); «raymundo Spasa» (Llibre 1493, f. 30r); «petro espasa» (MN 1507); «bernardo spasa presbiter vicario loci de Velusello» i «mateo spasa scholaris» (MN 1528); «ego antonius Spasa vitriarius loci Velusell» (Llibre 1549); «Joan-nis Spase vitriarij» (MN 1550, f. 1v); «ego franciscus spasa loci de Velusello» (MN 1573, f. 3r); «Joan Espasa» (*Bapt.* 1734, f. 31r, 7-5-1756).

El llinatge, que apareix al s. XIII, no es torna a fer present fins a mitjan s. XV; llavors es manté fins al s. XIX. Entre els prenomes que han portat els homes s'han vist: *Antoni*, *Bernat*, *Francesc*, *Guillem*, *Joan*, *Mateu*, *Pere* i *Raimon*. També trobem una dona: *Caterina*. Toni, el 1605, era majoral de la confraria de l'Hospital. Pere Espasa era familiar del Sant Ofici i fou enterrat a l'església del Vilosell el 20 de febrer de 1690. Els pares de Joan Espasa de 1756 eren moliners i procedien de Vilanova de Prades.

Espasa, ca l'

Al carrer Alt. Un nom anterior era *cal Perot*.

«Espasa» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Espígol¹

V. **Coma de n'E*.

Espígol²

«Bernat i Pere Espígol» (Farré, p. 35, 1201).

Espígol, ca l'

«Rvn. Maties Ballester, rector de Pontils [...] fou un capellà de ca l'Espígol» (Nogué, p. 83).

El llinatge va existir al s. XIII, i va deixar el nom a unes comes. Tanmateix, cap informant no ens ha sabut dir on havia estat la casa.

Espinagar, l'

«per lespinagar e per lort» (Capb. 1465).

Espinalbet, d'

«Arnau d'Espinalbet» (Farré, p. 65, 1231).

Arnau, que devia arribar al Vilosell amb els repobladors, donà tots els seus béns a Poblet.

Esquer

«Jaume Esquer» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631); «Teresa Esque» (*Bapt. 1591*, 5-8-1708).

Jaume va ser padrí de Josep Alsamora. Els pares Joan i Constança eren d'Arbeca.

Esquerrer

V. *Tonet de l'E*.

Esquerrer, d'

«G. d'Escarrer» i «G. d'Ezcarer» (Farré, p. 155 i p. 170, 1287).

Esquerrer, ca l'

Una casa del carrer de la Costa. A la plaça de Sant Sebastià hi ha una casa amb el mateix nom.

Estanyà

«fra Joan Stanyà: 1465» (Farré, p. 59).

Era majoral i recollia els delmes de Poblet al Vilosell.

Esteban

Dues persones porten el cognom.

«Esteban Ventura Rafael» (Veïns 2005).

Estella

«Estella Llugany Ana Maria» (Veïns 2005).

Esteve

«magdalena esteve» (*Bapt.* 1591, 9-5-1610); «Philip Esteve» (*Òbits* 1591, 4-7-1616); «Joan Esteve» (Farré, p. 161, 1632); «Francisco Esteve Rosarié de la ciutat de Lleyda» (*Òbits* 1735, f. 186r, 26-4-1841).

Entenem que *Rosarié* (si no era renom) era ofici: el de qui confecciona o ven rosaris.

Esteve, el pinar de n'

«de levant ab lo Pinà de n'Asteve» (*Cad.* 1726).

Segons aquest cadastre, el pinar limitava amb el Perelló.

Estivill

«miq(u)elis staviyl de velosello» (Llibre 1375, f. 144r); «mjquelis stavjll [...] locis velloselli» (Llibre 1400, f. 18r); «obit bertholomeo stevjll» (*Òbits* 1412, f. 16r, 22-7-1419); «brtolomeo stjvilio» (Llibre 1420, f. 22r); «p. stevill velosellj» (Llibre 1445, f. 7v); «pº estevjll habit. Loci de vallosello» (MN 1458, f. 39r); «Matil·de Estivill Forné» (Padró 1939).

Sembla que en Miquel, del s. XIV, era de Cornudella, però es casà al Vilosell. Durant el temps que els Estivill van ser al Vilosell, hem vist dues dones: *Maria* i *Ramoneta*.

Estopa

«testes [...] y anthonio estopa hitrs. Loci de velosellj» (MN 1507).

Estrader

Les primeres anotacions comencen al s. XVII. D'oficis hem vist pagès i barber. I més modernament, mestra. Actualment, tres persones porten el cognom. Com a prenom masculins tenim: *Antoni*, *Joan*, *Josep*, *Miquel*, *Pere* i *Sebastià*. De dones: *Isabel*, *Josepa*, *Magdalena*, *Margarida* i *Montserrat*.

«Margarita Estrader uxor Joani Estrader» (*Bapt.* 1591, 13-9-1626); «Joannes estrader Cirurgius» (*Òbits* 1591, 28-11-1645); «Petrus Estrader» (*Bapt.* 1591, 9-7-

1674); «Sebastià Estrader» (*Bapt.* 1734, f. 83v, 5-5-1777); «Padri Joseph Estrader pages del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 5-7-1805); «Sebastia Estrader y Oliveras» (*Bapt.* 1807, f. 4v, 14-2-1808); «Maria Estradé Lladó» (Padró 1939); «Estrade Rosinach Montserrat» (Veïns 2005).

Estrader, ca l'

Al carrer del Bisbe Queixal. És la casa pairal del vilosellenc que fou bisbe de la Seu d'Urgell.

«ca l'Estradé» (Nogué, p. 78); «Antigament era ca l'Estradé, que era el cognom. És la casa on va néixer el Bisbe Josep Caixal i Estradé» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Estrader, la cova de l'

És per les proximitats de Sant Miquel, però no és ben bé una cova sinó un forat en un cingle que fou el refugi d'un home de ca l'Estrader, durant les guerres carlines.

«La cova de l'Estradé» (Nogué, p. 178).

Estrader, el mas de l'

És a l'extrem nord-oest del terme, a la partida dels Masos.

«L'any 1982 el Dtr. Martorell de Barcelona instal·là al Mas de l'Estradé el Campament Disa» (Nogué, p. 183).

Estrader, el molí de l'

Era un molí d'oli. Va ser tocant a la muralla de la carretera de la Pobra.

estret

V. **Domenge*, **Font d'en Serra*.

Estret, el camí de l'

«loco vocato les caules et afrontat [...] et cum vja q itur a lestret» (Llibre 1363, f. 88r); «et cum vico del estret» (MN 1507).

Estret, el carrer

«cum lo carrer estret» (Llibre 1363, f. 18r); «jn loco vocato al carrer stret» (Llibre 1439, f. 4r); «i coralles en lo carer estret q munta al castell» (MN 1458, f. 17v); «aquella casa dins la ptn. Vila, y al carré Estret [...] a mig dia ab la Muralla», «al Cap del carrer Estret», «al carrer de Mitja Vila que afronta a sol ixent ab lo carrer estret, a mig die ab lo carrer de Mitja Vila», «al carrer Estret que afronta de sol ixent part ab lo camí de la Muralla» i «En lo carrer de la Costa que afronta de sol ixent ab lo carrer de la Costa a mitg die ab lo forn a ponent ab lo carrer Estret que puja a la Iglesia» (Capb. 1754).

Estret, el carreró

«una casa sit. dins la pnt vila y al Carreró Estret [...] afronta [...] a ponent ab lo carrer Estret y a trem^a [...] que antes era lo forn vell» i «al carrer Estret que afronta a sol ixent ab dit carreró Estret que puixa a la Jgla.» (Capb. 1754).

Estreta

V. **Coma E.*

Estrets, els

Hom els situa a ponent de la carretera de Vinaixa; al nord-est tenen les Planes, i al sud, les Cogulles; per ponent parteixen amb els Avellaners. La partida, la configura un barranc que va a parar als Pruners. A partir del s. XVIII, se'n comença a parlar en plural, per referir-se al conjunt de finques d'aquesta partida.

«del Farraginal del tros del estret» i «in termino voloselli in loco vocato estret afronta [...] cum via que tendit ad Vinaixa» (Llibre 1332, f. 9v i f. 13v); «vocata lestret afrontatum [...] i cum via pu^a que itur a la plana» (Llibre 1375, f. 27r); «una vinya al stret» (Capb. xvi); «hun tros alastret» (MN 1550, f. 19v); «pesa de terra campa dita los Estrets» (*Cad.* 1726); «a la part d^a los Estrets [...] y a trem^a ab lo camí de la Font den Fabra» (Capb. 1754); «Astrets» (*Amill.* 1942).

Estrets, la font dels

És una fonteta dins d'aquesta partida.

Estuell

«Marcial Estuell, també soldat» (Farré, p. 96, 1685).

Eugerí

«B. Eugerí» (Farré, p. 136).

Segons Farré, fou capellà del Vilosell el 1228.

Euquet, ca l'

Una casa del carrer Alt. També es coneix per *cal Pep de la Francisca* i *ca la Lucina*.

«*Euquet*. Un antic habitant tenia una euga, aquesta era petita i per això a l'amo li deien euquet» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Expósito

«Jaume Expósito» (Nogué, p. 155, 1936).

Fabra

V. *Font d'en F.*

Fabra, la font d'en

Situada en aquesta partida, és de les que encara es conserven. La seva aigua servia per a regar un hort clos en el qual és ubicada.

«y tremuntana ab la font d'en Fabra» (*Cad.* 1726); «Les fonts que es troben al terme són les següents: [...] d'en Fabra» (Nogué, p. 166).

Fabra, el tros d'en

«situm jn parte vocata lo troc den fabra» (MN 1458, f. 39r).

Fàbregues

«onofrio fabregues» (MN 1492); «Johanj fabregues loci de velosello» i «anthonjo fabregues vjdriario loci de Volosello» (MN 1507); «vital fabreges loci de velosello» (MN 1535, f. 7v); «anthonio fabreges vitriario bajulus loci de Velusello» i «ego onofrius fabregas vitriario loci de velosello» (Llibre 1549); «Franº Fabregas» (*Bapt.* 1734, f. 4r, 27-12-1736); «Isidro Fabregas pages del Velusell» (*Capb.* 1754).

Amb els més de dos segles i mig que el llinatge roman al Vilosell, va lligat a l'ofici de vidrier, tot i que també van exercir de batlles, de pagesos i de metges. Els prenomes dels homes han estat: *Antoni, Francesc, Isidre, Joan, Josep, Miquel, Onofre i Vidal*. Les dones: *Bàrbara, Cecília i Magdalena*. Gabriel Fàbregues, metge, fill del Vilosell, habitant de Lleida, morí el 29 de juliol de 1707, a Prades; el cos, però, fou dipositat a l'església del Vilosell pel rector Rafel Cornador.

Fàbrica, la

«afrontat cum fabrica dicti loci» (Llibre 1332, f. 17r, 1333).

La Fàbrica, al s. XIV, era la ferreria.

Faig, el pla del

«un tros al pla del faig afronte ab lo camj de prades» (MN 1528).

Fanga

V. «*Cisco*» *la F.*

Fanga, cal

Al carrer Major. Un altre nom és *cal Vega*.

«Fanga» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Fany, ca la

Pronunciat *Fàni*.

V. t. *Pere Petonet, cal*.

Fantasia, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

«salvant-se solament la creu gòtica mercès a la intervenció d'en Fantasia» (Nogué, p. 49).

Farell

«obit margarita fillia domjnicj farell» (*Òbits 1437*, f. 20r, 10-12-1486).

Farmàcia, la

«una casa ab un corral contiguo ahont te la Farmacia la ptn. Vila situat al portal del Albi, que afronta a sol ixent ab dit carrer [...] a ponent ab la Muralla» (Capb. 1754).

Farran

«Maria Farran» (*Òbits 1591*, 7-11-1624).

Els Farran procedien de Montblanc.

Farriginal, el

V. **Freginal*.

Fassina, la

«Diversos Vilosellencs, entre ells Joan Martí, eren fabricants d'aiguardent» (Farré, p. 181, s. XVIII); «La Facina. Aquest edifici de cal Foraster, avui magatzem d'en Terrassà, a ran de l'antic camí de Vinaixa darrera l'abadia» (Nogué, p. 130).

Fassina, el carrer de la

Forma part de l'expansió moderna de la vila, a la part de sol ixent. Ha pres el nom de l'antiga fàbrica d'aiguardent que hi va existir.

Fàxia, el

«lo Facsia» (Nogué, p. 103, 1883); «Facsia» (*Talaia*, núm. 2, p. 13).

Fàxia, cal

Al carrer Alt, vora la plaça de l'Església. També hi ha qui li diu *ca la Rogeta* i *cal «Ramiro Martín»*.

Febrer

«A. febrer» (Llibre 1348, f. 41r); «J. Anthonj fabrer veloselli» (MN 1507); «Matheus febrer pastor ovium» (*Òbits 1591*, 29-6-1671); «franº febre» i «llegítima y natural de Joseph Febre» (*Bapt. 1591*, 23-1-1701 i 24-12-1718); «Joseph Febrer» (*Òbits 1735*, f. 11r, 11-11-1745).

El llinatge s'eclipsa durant el s. xv, o almenys no n'hem trobat cap anotació; tanmateix, en cap època no són abundants. Al s. xvii, hem trobat l'ofici de pastor d'ovelles. Predomina la grafia *Febrer*, però se n'han vist d'altres. Els prenomes són: *Antoni, Francesc, Josep, Mateu, Pere* i *Tomàs*. I una dona anomenada *Maria*.

«Federico», cal

Al carrer de la Carretera; també es coneix per *cal Forn*.

«Federico» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

feixa

V. *Rodona, Tomos*, **Torner*.

Felip, cal

Al carrer de Mitjavila, també coneguda per *cal Paco del Patró*.

«cal Felip» (Nogué, p. 129).

Felip, la pujada del

«Amb la construcció de la carretera [...] nasqueren els punts de referència com [...] la pujada del Felip» (Nogué, p. 113).

Felipa

V. *Mundeta F*.

Femeret, el

Rep el nom una finca de reduïdes dimensions, tocant al camí de Vinaixa, prop de l'era de l'Estrader.

Fernandes

«Joan fernandes de mesones» (*Òbits 1591*, 28-4-1640).

Fou enterrat al fossar del Vilosell, però era procedent d'Arenal de Valdeg(?)a, diòcesi de Burgos.

Ferrer¹

V. *Hermenegild F.*, *Jaume del F.*, *Ton F.*

Ferrer²

Es podrà observar la quantitat que hi ha de variants ortogràfiques. Actualment, el porten quatre homes i tres dones. A mitjan s. xiv desapareix i no es torna a trobar fins a inicis del s. xvi; a partir d'aquí, es manté constant. Els noms dels homes que més hem pogut veure són: *Antoni, Balaguer, Domingo, Francesc, Gaietà, Giner, Guillem, Jaume, Joan, Josep, Mateu, Miquel, Pere, Rafel, Ramon i Sebastià*. Al s. xvi, una dona portava el nom de *Maria*. El 9 de febrer de 1711, Josep Ferrer de Vimbo-dí i un fill seu, del mateix nom, que vivia a Puigverd, foren morts, junt amb quatre persones més, pels sometents del Vilosell i de la Pobla, prop de l'ermita de Sant Miquel de la Tosca. Els sometents es negaren a portar els cossos al Vilosell, i el rector, Rafel Cornador, es va veure obligat a beneir el tros de terra on eren morts fins que els dies següents foren traslladats als fossars de les viles respectives. Vicenç Ferrer, pagès fill de Poboleda, bisbat de Tarragona, fou trobat mort dins el terme del Vilosell, portat a l'hospital de la vila i enterrat al fossar el 17 de febrer de 1749.

«Guillem Ferrer» i «Ferrer del Vilosell, el 1248, dóna a l'hospital de pobres del monestir un terreny situat al terme del mateix Poble» (Farré, p. 65, 1235, i p. 65, 1248); «balagueri ferer» (Llibre 1330, f. 9v); «Johan farer loci de Velosello» (MN 1535, f. 30v); «Giner Ferrer del Vilosell» (Farré, p. 93, 1568); «mateu fer-rer» (*Bapt. 1591*, 19-9-1593); «Jaume ferrer» (*Òbits 1591*, 29-11-1638); «Cebes-tia farre» (*Bapt. 1591*, 27-11-1694); «Jaume Ferre» (*Bapt. 1734*, f. 6v, 5-6-1739); «Domingo Ferré» i «Joseph Ferré» (Capb. 1754); «Miquel Ferrer» (*Bapt. 1734*, f. 153r, 1-2-1799); «Ramon Ferré y Suau» (*Òbits 1735*, f. 147v, 17-3-1823); «Joan Ferré Pbtro y Rector» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1840); «Miguel Farré Do-menech» (Padró 1939); «Clara Farré Llurba» (Padró 1965).

Ferrer, el mas d'en

És situat a la partida dels Masos, al sector nord-oest del terme.

Ferrera

V. *Pere F.*

Ferreria, de la

«Mateu Forés de la ferreria» (Farré, p. 162, 1687).

Ferreria, el carrer de la

«in loco vocato lo carer de la fararia [...] et cum muro ville» (Llibre 1549); «al carrer de la Farreria [...] a mig dia ab la casa de la font [...] a ponent ab lo cami

del Albi y a tremuntana ab la casa del Ospital de la pnt. Vila», «al carrer de la Ferreria [...] a mig dia ab lo carrer de mitja Vila [...] y a tremª ab lo carrer de dalt» i «al carrer de la Ferreria [...] a mig dia ab lo carrer Major [...] y a tremª ab lo carrer de mitja Vila» (Capb. 1754).

Ferreró, cal

V. *Baraneda, cal*.

«cal Farreró-Baraneda» (Nogué, p. 78); «Abans cal Farreró» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Ferreter

«p. Ferrate(ri)s» (Llibre 1330, f. 4r).

Ferro, la font del

Coneguda de la gent del Vilosell. És davant de la peixera al riu de Set, entre el pont de la carretera i el molí, però a la riba esquerra i, per tant, en terme de la Pobla.

Fidel, cal

Al carrer Major. És un nom nou. També hi ha qui li diu *ca la Núria*.

Figueres

«patrini Gabriel figueres loci de Albarca» (*Bapt. 1591*, 7-7-1655).

Fou padrí de Bàrbara Carrer.

Figuerola

«Susana figuerola» (*Òbits 1591*, 28-6-1599); «Marti Figuerola» (*Òbits 1735*, f. 177v, 15-10-1836).

Els Figuerola de finals del s. xvi procedien de Vilallonga del Camp. El Martí del s. xix, natural de Vila-rodona, era miquelet d'una de les companyies de guies de la ciutat de Tarragona; quan tenia vint-i-tres anys, fou passat per les armes per ordre del governador de Tarragona, i enterrat al Vilosell.

Figuerola, de

«balaguer de fig(uer)ola» (Llibre 1330, f. 12r).

Figuerola, el clot d'en

«in termino veloselli loco que dic(itur) clot den fig(uerol)a» (Llibre 1330, f. 13r).

Fineta, ca la

Al carrer del Bisbe Queixal. Un nom més antic és *ca la Maria del «Sebastiano»*. També *cal Remigi*. A la plaça de Sant Sebastià també hi ha una casa amb aquest nom.

«Fineta» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Fleix

«Antoni Fleix» (Farré, p. 163, 1748).

Flisco

«Pau Flisco» (Farré, p. 138, 1546).

Florença

«Magdalena florensa» i «Isabet florença» (*Bapt. 1591*, 26-4-1602 i 2-4-1605).

Elisabet, que moria el 1606, era la muller de Joan Florensa.

Florenci, cal

Al carrer del Raval.

«Florenci» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Floresta

V. *Tonet de la F*.

Fluvià, [de]

«Rubió de Fluvià» i «Agreamon de Fluvià» (Farré, p. 169, 1225, i p. 155, 1287); «Ego vincentis de Fluviano de) volosello» (Llibre 1332, f. 21v, 1333); «Guillermj de fluvia de Velosellj» (Llibre 1375, f. 6r); «Guillmo. de flovia» (Llibre 1400, f. 1r); «Arnaldo Flovja» (*Òbits 1412*, f. 24r); «Arnaldo fluvja» (Llibre 1433, f. 2r); «Arnaldo fluvia i petro fluvia loci de valosello» (MN 1458, f. 2v).

Gairebé dos segles i mig van romandre al Vilosell. Amb prenomes com *Agreamon*, *Antoni*, *Arnau*, *Guillem*, *Pere*, *Rubió* i *Vicenç*.

Fluvià, el comellar d'en

«jn parte dicta los Plans [...] en la mateixa partida afronte [...] al comellar den flovja» (MN 1550, f. 21v).

Foguet

«patrinus fuit Ludovico foguet dicto del mas» i «foren padrins Joseph Foguet de la vila de St. Marti» (*Bapt.* 1591, 24-11-1613 i 20-7-1721).

Josep, el 1721, fou padrí de Jaume Fuster.

Folc

«Fuerunt Patrini Paulus Folch [...] opidi dels Aumellons» (*Bapt.* 1734, f. 50v, 14-8-1767).

Fou padrí de Maria Cornador.

fondo

V. *Perellons*.

Fonolleres, de

«R. de Fonolleres» (Farré, p. 31, 1196); «Ego p. fonoleres...» (Llibre 1302); «Petro de Fonoyleres» (Llibre 1313 f. 6r); «P. de fonoleres» (Llibre 1332, f. 3r); «matheo de fonoyleres» (Llibre 1348, f. 25v).

font

V. *Ajuntament, Auró, Avellaners, Ballester, *Bàrbara, *Barberà, *Caldes, Carrer de Missa, Conesa, Crucifici, Dominga, *Duc, Estrets, Fabra, Ferro, Ginesta, Gorgs, *Hospital, Lledó, Marinyana, Pedrís, *Perelló, Plan, Poboneta, Popedrol, Pouet, Rabassa, Racó, Reina, Sant Miquel de la Tosca, Santos, Teula, *Tosca, Vella*.

Font

«Pau Font Pages» (Capb. 1754); «Maria Font y Oliva» i «Joseph Font y Anguera» (*Bapt.* 1807, f. 22v, 11-9-1813, i f. 108r, 28-3-1835); «Armengol Font menescal» (*Òbits* 1735, f. 192v, 19-7-1845); «Ramon Font fill de Armengol y Maria Anguera conjuges del Vilosell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849).

El llinatge és relativament modern al Vilosell; se'l comença a trobar a mitjan s. XVIII. Armengol, que feia de manescal i d'albarder al Vilosell, era natural de Bellpuig i casat amb Maria Anguera, de Capafonts.

Font, la

«in termino velosello in parte vocata la part de la font» (Llibre 1493, f. 61r); «jn parte vocata qui va a la font afrontatur cum itinere quo itur a la font» (MN 1528).

No és segur que fos partida, però les anotacions sembla que la vulguin presentar així.

Font, de la

«ab Jaume Vergé de la font» (Capb. 1754).

Font, el camí de la

«ab occidente cum vico dela font» (MN 1535, f. 51r); «situm iuxta murum dicti loci al camí de la font [...] ab occidente cum dicto camí de la font» (MN 1564, f. 34v); «de llevant ab lo camí de la Font» (*Cad.* 1726).

Les anotacions del s. XVI es deuen referir al *camí de la Font Vella*. I la del s. XVIII, al *camí de la Pobla*.

V. t. **Camí de la F.*

Font, la coma de la

«unes parades in dicto termino a la coma de la font q afronta [...] cum via pu^a qua it(u)r ad popula servolarj» (Llibre 1445, f. 74v); «la coma de la font confrontat [...] a meridie cum itinere quo itur ad Popula Servulorum ab occidente cum itinere que itur ad molendinum ab aquilone cum itinere quo itur ad molendinum sup speluncam» (Llibre 1561, f. 27r).

No diu que sigui partida de terra. La descripció que fa de l'indret deixa clar que es tracta de la petita depressió que s'obre al nord de la fonteta del camí, per on passa el camí del Molí. La cova a què es refereix deu ser la que avui s'anomena *de les Arnes*.

Font, davall la

«les pa(ra)des davall la font que afront(en) ab lo R(ec)tor sembrades de forment» (Llibre 1375, f. 106v).

Font, sobre la

«en dit terme nomenat sobre la font confronte [...] et cum vico de la font» (MN 1573, f. 15v).

Tan sols devia ser un lloc d'anomenada.

Font d'en Fabra, la

Al nord de la Creueta, en reben el nom les terres de l'entorn de la font, que queda dins un hort clos per una tanca de pedra seca; quan l'aigua no és aprofitada per l'hort, surt fora del clos i raja cap al barranc que du el nom de la mateixa partida. *Cad.* 1726 parla de *la Font d'en Fabra més amunt*, i *Amill.* 1942, de *la Font d'en Fabra de dalt i de baix*.

«Al 1195, la reina Sancha esposa del rei Alfons I, fa donació d'un hort situat a la Font d'en Fabra, a favor del capellà Pere» (Nogué, p. 34); «in t(ermino) de Velo-

sell loco que dic(itur) font den fabra» (Llibre 1330, f. 27r); «parte vocata la font d(en) fabre afront. [...] cum via pu^a que itur al albj» (Llibre 1375, f. 15v); «un tros a la font den fabra afronta ab lo camj» (Llibre 1493, f. 3v); «alla font den fabra» (MN 1573, f. 13v); «altra pesa de terra dita la Font d'en Fabra més amunt» (*Cad.* 1726); «puja a la Font d'en Fabra» (Capb. 1754); «Font d'Enfabra» (*Amill.* 1942).

Font d'en Fabra, el barranc de la

Més que un barranc és una fondalada oberta. A la riba dreta té l'hort clos amb la font.

Font d'en Fabra, el camí de la

És el de l'Albi fins a la creueta de Montserrat; a partir d'aquí, es divideix en tres: el del mig, que marxa en direcció nord, és el que baixa fins a la font.

«et cum vja q itur a la font dn fabra» (Llibre 1363, f. 72r); «a tremuntana ab lo camj de la font den fabra» (MN 1528); «de llevant ab lo camí de la Font d'en Fabra» (*Cad.* 1726).

Font d'en Fabra, el pla (o la plana) de la

«lo pruner confrontatur a solis ortum cum plana dela font den fabra» (MN 1550, f. 4r); «in parte vocata lo pla dela font den fabra» (MN 1564, f. 28v); «a la part d^a lo pla de la Font den Fabra a tremuntana ab lo camí de la Font den Fabra» (Capb. 1754).

Font d'en Fabra, la sort de la

«altra pesa de terra dita la Sort de la Font d'en Fabra» (*Cad.* 1726).

Font d'en Serra, la

Els informants la recorden cap al damunt de Sant Miquel i ja gairebé en terme de la Pobra. Tanmateix, fa estrany que Capb. 1754 digui que és la mateixa que la Font d'en Fabra. El llinatge *Serra* sols ha aparegut en dues ocasions esporàdiques al Vilosell: una el 1330 i l'altra el 1642. No sembla que hagués de ser suficient per a deixar el nom de la partida.

«unum trocium terre a la font den sera» (Llibre 1439, f. 28r); «jn termino de velosello jn parte vocata la font den Sera» (MN 1507); «nominatur la font den Serra» (Llibre 1549); «altra pesa de terra dita la Font d'en Serra» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Font den Fabra o font den serra [...] a trem^a ab lo camí de la font den fabra» (Capb. 1754).

Font d'en Serra, l'estret de la

«jn termino Veluselli jn parte dicta lo estret de la font den Serra» (Llibre 1561, f. 75v).

Font de na Catalana, la

«loci de Velusello in parte vocata la font de na Catalana» (Llibre 1549); «la font de na Cathalana confrontatur ab oriente cum itinere Cervianj» (Llibre 1561, f. 150r); «a la part dita la font de la Cathalana» (Capb. 1754).

Ningú la recorda; per la confrontació que dóna la segona anotació, devia ser vora el camí de Cervià.

Font de Paradís, la

«un altre ort a la font de paradís terme de la pobla» (MN 1528); «en lo terme de dellà y partida dita la font de paradís» (MN 1766, f. 218r).

Font de na Peboneta, la

«in termino dicti loco de velosello in loco vocato la font de na peboneta» (Llibre 1375, f. 47v); «in parte appellat^a la font de na peboneta, afrontat [...] cum [...] vallo clari» i «la font de ne poboneta» (Llibre 1400, f. 20v i f. 29v); «jn parte vocata la font de na poboneta [...] ab aquilone cum itinere Vallisclare» (Llibre 1561, f. 76v); «a la part dita la font de la Piboneta [...] a sol ixent ab [...] terme de Vallclara», «a la part dita la font de la Piboneta [...] a mitg die ab terres avgans del terme de Vallclara [...] a trem ab lo camí Vell de Vallclara» i «a la part dita la font de la Piboneta [...] a mitg die ab [...] a ponent ab la horta de Coma Navarra» (Capb. 1754); «en lo terme de la dita vila del velusell, y partida dita la Font de Piboneta» (MN 1766, f. 137v).

A partir de mitjan s. XIX, la primera vocal es tanca cap a *-i-* i la bilabial sonora s'ensordeix. Es tracta de la mateixa partida i de la font que avui s'anomena a les Pobonetes.

V. t. *Poboneta*, la font de la; *Pobonetes*.

Font de la Piboneta, el comellar de la

«pesa de terra dita lo Comelà de la Font de la Piboneta» (Cad. 1726); «a la part dita lo comellar de la Font de la Piboneta [...] a mig dia ab Joan Giné Tost de Valclara [...] a ponent ab la Serra den Sans» i «a la part dita la coma de la font de la Piboneta que afronta de sol ixent ab lo terme de Vallclara» (Capb. 1754).

Deu fer referència a la Font de na Peboneta.

Font de la Savina, la

Amb diverses ortografies, fins i tot en plural. No lluny del camí de l'Albi. Sembla que encara es conserva la font i, excepte en casos de sequera extrema, sol rajar.

«in termino dicti loci Veluselli in parte vocata la font de la savina» (MN 1564, f. 33r); «altra pesa de terra dita la Font de la Sevina» (Cad. 1726); «a la part dita la Font de

la Sivina», «a la part d^a la Font de na Sivina [...] a ponent ab lo camí del Albi» i «y a trem^a ab lo camí de la font de na Sibina» (Capb. 1754); «y partida dita de la font de la Sabina» (MN 1824, f. 146r); «Les fonts de la Sibina...» (Nogué, p. 18).

Font Franca, el camí de la

«lo clot q afrontat cum [...] vico de la font franca» i «et cum vico de la font franquam» (MN 1507).

Font Vella, la mina de la

Es féu per baixar l'aigua des d'un pou de les Sorts fins a la font esmentada. És feta de lloses i diuen que pot passar-hi un home plantat.

Fontana

«Maria Fontana Oliver» (Padró 1939).

fonteta

V. *Camí*.

Fontetes, les

És un barranquet. Els informants recorden que hi havia dos o tres fonts petites i el lloc queda a ponent del Prat Salat i a l'est dels Masos. En canvi, Farré les situa al mateix indret de la Tosca.

«Fontetes» (*Amill*. 1942); «El nom de la Tosca prové certament de la pedra esponjosa del cingle on brollen les aigües del riu de Set. Aquest indret, conegut per le Fontetes, està situat a uns 50m de l'ermita» (Farré, p. 115).

Fontnova

«com a mestres interins actuaren en [...] i Fontnova» (Nogué, p. 129, 1933).

Fonts, de

«Pere de Fonts [pseudònim de Pere Teixidor]» (Farré, p. 67, s. XIII).

Foraster¹

V. *Venanci F.*

Foraster²

«Pere Foraster» (Farré, p. 155, 1249); «ego girona foraster» (Llibre 1302, 1303); «b. forester» (Llibre 1313, f. 14r); «p. foraster» (Llibre 1332, f. 43r, 1333); «Ego petri forester de Velosello» (Llibre 1348, f. 31r); «P^o foraster» (Llibre 1400, f. 27v);

«obit pet(ro) forastery» (*Òbits 1412*, f. 11r, 19-10-1416); «Perico Foraster» (Farré, p. 56, 1415); «arg forester» (Llibre 1445, f. 17v); «Testes Arnaldo foraster» (MN 1458, f. 2r); «cum Petro foraster» (Llibre 1493, f. 6r); «anthonio forester major dieris» (MN 1507); «Johaes forester» (MN 1535, f. 5v); «Jaume foraster» i «obit Baptista foraster agricola Veluselli» (*Òbits 1591*, 18-5-1597 i 24-9-1646); «del batlle Jaume Foraster» (Farré, p. 107, 1691); «Joseph Foraster» (*Bapt. 1734*, f. 7v, 4-2-1740); «Jaume Foresté» (Capb. 1754); «Theresa Foraster y Pàmies» (*Bapt. 1807*, f. 27v, 19-8-1814).

Molt documentat al llarg de cinc segles i mig. Escrit preferentment *Foraster*, però també *Forester* i alguna vegada *Foraste* o *Forasté*. Els prenomes són abundants, els dels homes: *Arnau*, *Baptista*, *Bernat*, *Bertran*, *Francesc*, *Jaume*, *Joan*, *Jose*, *Miquel* i *Pere*. I els de les dones: *Dolça*, *Geralda*, *Girona* i *Teresa*.

Foraster, cal

És una casa del carrer de la Costa.

V. t. *Maria del Cabot, ca la*.

«Jauma Cornador (Forester)» (Nogué, p. 154); «Fa uns 80 anys va ser cal Foraster» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Foraster, el clot d'en

«jn loco vocato lo clot dn foraster» (Llibre 1363, f. 37v).

Foraster, el molí del

Al carrer de la Costa. En una casa diferent de cal Foraster.

«Abans: Molí del Foraster, Ara Pati del Calces» (*Talaia*, núm. 4, p. 38).

Forcada

«Joseph Forcada» (*Òbits 1591*, 2-7-1707).

Els pares de Josep eren de les Borges Blanques.

Forcadell

«Maria Forchadell» (*Bapt. 1591*, 29-7-1729).

Forcades

«Ermengol Forcades» (*Bapt. 1591*, 14-10-1733); «el doctor en medicina Armengol Forcades» (Farré, p. 163, 1748); «Armengol Forcades Dtr, en Medicina. És el nom que figura a la porta de cal Sec» (Nogué, p. 123); «Pere Forcades» i «Jo Fr. Blay Forcades Religios Mercenari regint la Cura en ausencia del Rtor Jph Pàmies y Font» (*Bapt. 1734*, f. 90r, 30-6-1779, i f. 154v, 21-2-1800).

El 1733 un fill del metge, també de nom *Armengol*, era batejat per Josep Golli cirurgià de la vila. El 1779, Armengol, pare de Pere, era adroguer, segons anota el llibre de baptismes. També hem vist el prenom femení *Paula*, i el masculí *Blasi*.

Forcades, cal

A la plaça de Santa Maria; ara es prefereix dir-ne *cal Sec*.

«Abans es deia cal Forcades que era cognom» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Forès

«Maimo Forés» (Farré, p. 67, 1210); «D(ome)nico Fores [...] in villa vellosselli» (Llibre 1313, f. 1r); «Ego Petro fores» (Llibre 1332, f. 26v, 1333); «bn fores» (Llibre 1348, f. 25v); «miquaelis fores de velosello» (Llibre 1375, f. 69v); «Ego bnt. Fores» (Llibre 1400, f. 15v); «ux. Raymundj fores loci veaosello» (*Òbits* 1412, f. 2v); «ego bndo fores p(res)bitero loci de velosello» (Llibre 1433, f. 9v); «arg fores» (Llibre 1445, f. 2v); «bndo fores loci de velosello» (MN 1507); «Joahni fores Sartore» i «Antonio fores presbtro loci de Velusello» (Llibre 1549); «iuan fores dicti loci de velusello» (MN 1573, f. 4v); «Anton fores» i «Mateu Fores» (*Òbits* 1591, 18-9-1637 i 25-4-1700); «Mateu Fores Hermità de St. Miquel» (*Bapt.* 1734, f. 9v, 29-6-1741); «Simon Fores pages del Velusell» (Capb. 1754); «Joseph Forès» (*Bapt.* 1734, f. 84v, 23-8-1777); «gabriel Fores y Folch» (*Bapt.* 1807, f. 1v, 28-3-1807); «Gabriel Fures» (*Òbits* 1735, f. 113v, 27-6-1809).

Des del s. XIII en què es fa present fins a principis del s. XIX, és dels llinatges que hem trobat més documentats. Hem anotat pagesos, clergues i ermitans. També el renom *de mitjavila*. És considerable la llista dels prenom emprats pels Forès; els homes s'han dit *Arnau, Bartomeu, Berenguer, Bernat, Bertran, Domingo, Maimó, Miquel, Pere, Pericó, Raimon, Ramon, Antoni, Francesc, Isidre, Joan, Josep, Mateu, Pau, Pere Joan i Sebastià*. Les dones, *Elisabet, Dolça i Geralda*. Bernat Forès va ser notari de la vila el 1428. Mosén Antoni Forès morí el 6 d'agost del 1595. I fou el fundador del benefici de Sant Antoni a l'església del Vilosell.

Forès, l'era d'en

«loco vocato a les heres den fores y den duch» (Llibre 1363, f. 23v); «in loco vocato la era den fores» (Llibre 1375, f. 28v); «una vinya de la era den fores» (Llibre 1445, f. 13r).

Es devia tractar només d'un lloc d'anomenada.

Forès, el mas d'en

«una vinya al mas den fores» (Llibre 1445, f. 13r); «unes fexes al mas den fores» (MN 1458, f. 41v).

Forga

«petro forga» i «Catharina forja» (*Bapt.* 1591, 11-7-1603 i 27-8-1604); «filio petri forga» i «obit joannes forga pastor gallus de la vila de Eines dioc. de Comen-ga» (*Òbits* 1591, 23-7-1603 i 8-7-1641).

També s'ha vist el prenom de dona *Oròsia*.

Forgues

«Agna forgues» (*Bapt.* 1591, Confir. 27-12-1635).

Va ser padrina de Paula Martí.

Forja, la

«la forja de Pere de Besora» (Farré, p. 170, 1214); «un alberch q afronte ab la forga» (MN 1458, f. 24r); «un alberch q es prop la plaça afte. [...] ab la forga» (Capb. xvi).

Es deu referir a la Fàbrica o ferreria.

forn

V. *Sant Miquel de la Tosca*, **Vilosell*.

forn, el

Hom recorda que el forn era al carrer de la Costa.

«in furno [...] publicis» (Llibre 1302); «que alenyaren lo forn del velosel» (Llibre 1313, f. 7v); «ab furnum veloselli» (Llibre 1313, f. 57v, 1315); «un forn de courer pa situat dins la pnt. Vila en lo carrer de la Costa, lo qual afronta a sol ixent ab dit carrer de la Costa que puja a la Igla. [...] a ponent [...] y part amb lo carrero estret que puja a la Igla.» i «al Carrer de la Costa [...] a ponent ab lo carrer qui va al forn y part ab lo pati de la Vila y a trem^a ab lo forn» (Capb. 1754); «Els edificis municipals fins al 1889 foren el forn de la vila (cal Pastisser la Costa)» (Nogué, p. 104).

Forn, del

«iuuan soldevila del forn» (MN 1573, f. 62v); «eius patrinus fuit petrus carrer del forn» i «filia Josephi carrer dicti del forn» (*Òbits* 1591, 9-8-1626 i 16-7-1656).

Forn, cal

V. «*Federico*», *cal*.

Forn, el carrer del

«loco de valosello in vico vocato lo forn» (Llibre 1420, f. 23r); «al carrer del forn» (Capb. 1436); «finat en lo dit lloch al carer del forn» i «in vico que di(cit) del forn de abjssar» (Llibre 1445, f. 2v i f. 54r); «jn vico del forn q frontat [...] cum abadia cum muro» (MN 1492); «in vico quj dicitur del forn de [?] q afrontat [...] i cum muro i cum vico majorj» (Llibre 1493, f. 32r); «una casa situada en lo carrer del forn» (MN 1528).

V. t. **Carrer del F.*

Forn, el carreró del

«y calle llamada lo Carrero del Forn» (MN 1766, f. 170v).

Forn de la Calç, el

«in loco vocato lo forn de la calç» (Llibre 1332, f. 19v, 1333); «unum est al forn de la calz» (Llibre 1348, f. 74v); «vjnya erma al forn de la calc» (MN 1458, f. 41v); «in parte dicta lo forn de la calcs» (Llibre 1549); «pesa de terra dita lo Fron [sic] de la Cals» (*Cad.* 1726).

Forn de la Calç, el comellar del

«lo comelar d forn de la quals» (MN 1535, f. 95r).

Fornier

«Cebastia Ros forné» (*Bapt.* 1591, 13-6-1734).

Fou padrí de Sebastià Preixens.

Fornier, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

Forques, les

El nom queda fixat a una plana a l'est del camí de Sant Miquel. Per ponent parteixen amb Pedrinya. Segons Capb. 1754, el camí de Prades passava per aquest lloc. També s'anota *damunt les Forques* i *el clot davall les Forques*.

«un tros prop les forques afronta [...] e ab la via publica q va a serra mjgana» (Capb. 1436); «damunt les forques [...] e ab lo camj q va a prades» (Capb. 1465); «lo clot de val les forques» (MN 1507); «a la part dita las Forcas [...] a tremª ab lo cami Vell de Prades», «a la part dita las forcas [...] a sol ixent ab lo cami vell de Prades [...] a ponent ab lo cami de Vilanova» i «a la part dita las Forcas [...] a sol ixent part ab lo cami Vell de Prades [...] a ponent ab lo cami nou de Prades» (Capb. 1754); «Les Forques. Al Vilosell, és el camp prop del poble al camí de Sant Miquel» (Nogué, p. 75).

Forques, la sorteta de les

«terra campa dita la Sorteta de les Forches» (*Cad.* 1726).

Fort

«bng. Fort de velosello» (Llibre 1375, f. 55r); «obit Catharina forta adolescentula filia Raphaeli fort Heremita Sti. Michaeli de la tosca» i «mori Manuel Fort Celurgia de la vila de Cerverra doch. Solsonem» (*Òbits* 1591, 25-3-1657 i 26-7-1707); «Jaume Fort» (*Bapt.* 1734, f. 30v, 12-10-1755); «Maria Fort, filla dels consorts Pau Fort pages y de francisca Fort y Servellò domiciliats en la present parròquia del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 20-10-1776); «Sebastia Fort» (*Bapt.* 1734, f. 164v, 22-5-1804); «Sebastia Fort y Rebascall» i «Sebastia Fort y Rubió» (*Bapt.* 1807, f. 12v, 7-10-1810, i f. 88v, 24-12-1829).

Apareix al s. XIV, s'eclipsa i apareix de nou al s. XVII en uns ermitans de Sant Miquel de la Tosca. El llinatge roman a la vila fins al s. XIX. Amb oficis com barber i pagès. De prenom masculins s'han deixat veure: *Berenguer, Jaume, Manuel, Pau, Rafel* i *Sebastià*. Les dones: *Caterina, Maria* i *Victòria*.

Fortit

Dues dones i dos homes porten el cognom.

«Lluís Fortit» (Nogué, p. 156, 1936); «Antonio Fortit Dalmau» (Padró 1939); «Teresa Fortit Alsina» (Padró 1965); «Albert Fortit. Enginyeria química» (Nogué, p. 168); «Sra. Teresa Fortit» (*Talaia*, núm. 5, p. 33); «Fortit Cornado Albert» (Veïns 2005).

Fossar

V. **Camí del F.*, **Portal del F.*

fossar, el

També conegut per *fossar Vell*. Era tocant a l'església.

«un pati ques te ab lo fosar» (Llibre 1445, f. 3v); «ajudar a fer una tapia al coralet dela lo fossar» (MN 1507); «afrontat [...] et cum lo fossar j cum itinere quod itur a vinbodj et cum vico demal maçat» (MN 1528); «al fossar vell» i «Al 1971 parròquia i ajuntament es posaren d'acord per enderrocar el fossar vell transformant-lo en plaça» (Nogué, p. 20 i p. 159).

Fossar, el carrer del

«in vico del fossa» i «in vico q dicitur del fosar q frontatur cum via publica cum muro» (MN 1492).

Fossar, damunt el

«damunt lo fosal» (Capb. 1465).

Fossar, el portal del

«un ferreginal al portal del fosal» (MN 1528); «al portal del Fossar [...] a sol ixeny ab lo cami de Vimbodi y Vinaixa [...] y a ponent ab lo cami del portal del Fossar» i «un corral dirruit situat fora la Muralla y al dit portal del fossá [...] a sol ixent ab lo cami de Vimbodi [...] a mig dia ab lo fossá» (Capb. 1754).

Per les anotacions, sembla que el portal tancava el nucli urbà al seu extrem nord-oriental, i que pròxim a l'església era on hi havia el fossar.

Fossar, prop lo

«terre trocium situm in termino de velusello prop lo fossar afrontat [...] et cum trocio benefici Santj petri et Sacte annis» (MN 1528).

Franc

Una dona porta aquest cognom actualment. Bonanat fou rector al s. xiv.

«Bonanat Franch» (Farré, p. 136, 1330); «p. Franch» (Llibre 1330, f. 4r); «obit Sibilia ux p franch loci de albarcha» (*Òbits 1412*, f. 44r); «Joannes franch» (*Bapt. 1591*, 9-5-1645); «Ramon Franc Manuel» (Padró 1939); «Rosa Frach Llurba» (Padró 1965).

Franca, lo tros de na

«altra pesa de terra dita lo Tros de na Francha» (*Cad. 1726*).

Francesc Macià, el carrer de

«Al 1931, amb la proclamació de la República. Les vies del poble canviaren de nom. [...]. El carrer del Bisbe Caixal, fou d'en Francesc Macià» (Nogué, p. 131).

«Francisca»

V. *Pep de la «F.»*

Franco

«laurentio Francho» (Llibre 1313, f. 2r).

Potser hauríem hagut d'interpretar *Franc*, en lloc de *Franco*, que és com diu el document.

Franton

«dona Franton» (Nogué, p. 103, 1883).

Figura en la llista de jornals esmerçats a picar pedra durant la construcció del campanar de la vila, el 1883. Fa l'efecte com si l'escrivà hagués volgut dir «la dona del Franton», és a dir, de Fra Anton, probable renom.

Franquet

«foren padrins Josep franquet Cilurgia [...] de la vila de Cornudella» (*Bapt.* 1591, 17-4-1734); «Joan Franquet y Blay» (*Bapt.* 1807, f. 50r, 15-4-1820); «Joan franquet fill de Pere y maria Ros conjuges del Vilosell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849).

Frassà, cal

Una casa del carrer de Mitjavila.

«Frassà» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

freginal

V. **Boldú*, **Bubols*, **Camí de Vinaixa*, **Castell*, **Llorer*, **Portal de l'Albi*.

Freginal, el

«pesa de terra campa dita lo Farriginall» i «pesa de terra dita los Farriginals en la partida del Camí de la Font» (*Cad.* 1726); «tot aquell petit tros de terra nomenat freginal [...] en les immediacions de la referida vila en aquella part anomenada la Pleta y afronta a sol ixent ab lo camí de la muralla a migdia ab lo fossa, a ponent ab lo camí de la Pleta y a tremuntana ab aquest mateix camí de la muralla» (MN 1847, f. 279v); «Frexinal» i «Freixinal» (*Amill.* 1942).

Un farraginar és un camp destinat a fer farratge, o sigui, herba per a alimentar el bestiar. Recorden els Farriginals sortint de la vila per la carretera de la Pobla.

Freixenet

«Elisabet Freixenet» (*Bapt.* 1591, 19-4-1651); «Carmen Freixenet Solanes» (Padró 1939).

El pare de l'Elisabet procedia de la Granadella.

Freixenet, cal

V. *Xirillo, cal*.

Freixes

Un home porta el cognom actualment.

«Rosa Freixes» (*Bapt.* 1734, Confir. 9-5-1828); «Freixes Pujades Josep Maria» (Veïns 2005).

Freixes, les

Partida al nord dels Perellons, a l'est té el terme de Vinaixa; a ponent, el riu dels Gorgs, i al nord, el «Pantano» i el Pontarró. Hi passava el camí de Vinaixa.

«un tros a les freixes» (MN 1528); «a la partida de les Freixes» (*Cad.* 1726); «a la part dita las Frexas, o camí de Vinaixa» (Capb. 1754); «y partida dita les Freixas [...] a ponent ab lo camí que va a Vinaixa» (MN 1766, f. 214v).

Freixes, cal

Una casa del carrer del Raval. Actualment també es dóna aquest nom a *ca l'Es-trader*, una casa del carrer del Bisbe Queixal.

«Freixes» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Freixes, el camí de les

«lo Pontarró [...] afronta a sol ixent ab lo camí de les Frexas [...] a ponent ab lo terme del Albi y a trem^a ab dit riu de les Frexas» i «a la part dita lo Riu de les frexas [...] a ponent ab lo camí de Vinaixa» (Capb. 1754).

El camí que duia a les Freixes devia ser el mateix *camí de Vinaixa* que passava per aquesta partida. I el riu de les Freixes a què fan referència les anotacions de 1754 devia ser el riu dels Gorgs.

Freixes, el riu de les

És el riu dels Gorgs que pren aquest nom quan passa per aquesta partida.

V. t. **Riu de les Freixes*.

«de tremuntana ab lo riu de les Freixes» (*Cad.* 1726).

Fresneda, cal

És un nom nou.

V. t. *Molinera*, *ca la*.

Fulleda, ca la

Al carrer de Mitjavila. També coneguda per *cal Maurici*, que és un nom més antic.

«Fulleda» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Fumada

V. *Camí de la F.*, «*Cisco*» de la *F.*

Fumada, la

S'anomena així un fondo bastant estret, a les feixes del qual encara es conserven alguns hortets. És entre el Pedrís i la Closa. El nom el devia originar el fet que el camí que duia a la granja que el monestir de Poblet tenia al terme de la Pobla de Cérvoles transités per aquest indret.

«in term(ino) Fumate» (Llibre 1313, f. 22r); «sita en dit terme a la part dita la Fumada [...] a mig dia ab lo camí de la Fumada» i «a la part dita la fumada [...] a sol ixent ab lo camí que baixa a la Closa» (Capb. 1754); «per la Fumada, granja i masia repoblada per gent de Vilosell al 1272» (Nogué, p. 21).

Fumada, el camí de la

Surt de la vila per la plaça de la Creu en direcció a ponent, passa per la vora del Pedrís i arriba en un fondo que té aquest nom; com diem en l'entrada anterior, el devia originar el camí, tot i que no es pot descartar que la granja de la Fumada en terme de la Pobla fos propietària de terres al Vilosell.

«et cum via de la Fumada» (Llibre 1332, f. 16v, 1333); «et cum vja q itur alafumada» (Llibre 1363, f. 78r); «malpartit afronta. [...] cum via que jtur a la fumada» (Llibre 1400, f. 32r); «ab lo camí de la Closa y a tremª ab lo camí de la fumada» (Capb. 1754).

Fuster¹

«Na Fustera» (Farré, p. 155, 1287); «obit Matheus Fuster parvulus filius franciscii Fuster fabri ferrari» (*Òbits 1591*, 22-11-1670).

Les dues anotacions estan massa espaiades en el temps perquè tinguin res a veure.

Fuster²

L'Hermenegild es deia *Palau* de cognom. Alguns informants empren la forma «*Miriquildo*».

V. t. *Hermenegild F.*

«l'Hermenegil (fusté)...)» (Nogué, p. 185).

Gabriel, el xalet del

Al carrer de la Carretera. És un nom modern.

«Gabriel» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Gai

«Francischo Gay textor lini» (*Òbits 1591*, 24-7-1691).

Gaia

«Rosa Gaya Vallverdú» (Padró 1965).

Gaiet

«obit Maria Gayet parvula filia Antonj Gayet magister domorum» (*Òbits 1591*, 20-11-1670).

Galadies

«Anton Galadies» (*Bapt. 1734*, f. 122r, 28-3-1789); «Dt. Armenter Galadies» (*Òbits 1735*, f. 99r, 16-3-1803); «Maria Galadies filla de Anton y agna Maria Torrent» (*Bapt. 1734*, Confir. 14-6-1814).

El pare d'Anton i de Maria, Armenter Galadies, era metge i procedia de Guissona. El funeral d'Armenter es féu al Vilosell, però el cos fou enterrat a Montblanc, al convent dels pares franciscans.

Galán i García, l'avinguda de

«Al 1931, amb la proclamació de la República. Les vies del poble canviaren de nom. [...]. Carretera se'n digué Avgda. De Galan i García» (Nogué, p. 131).

Galí

«Pere Galí» (Nogué, p. 72, 1553).

Galiana

«Manuel Galiana» (*Òbits 1735*, f. 80r, 25-2-1791).

El pare de Manuel era de València i la mare, Antonia Campors, de la vila de Casp.

Gallard

«M^o Matheu Gallart Cirurgia de Vinbodi» (*Bapt. 1591*, Confir. 11-8-1647); «Francesch Gallart» (*Bapt. 1734*, Confir. 26-3-1832).

Mateu fou padrí de Jaume Toló. Francesc es confirmà al Vilosell, però era de Vilanova de Prades.

Gallineta, cal

En un carreró al nord-est de l'església, vora la plaça de Santa Maria.

V. t. *Cabanes, cal*.

«es quedà Dolors (Gallineta)» (Nogué, p. 152); «Gallineta» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Galofre

«Magdalena Galofre y Ginè» (*Bapt. 1807*, f. 61v, 18-11-1822).

El pare de Magdalena, Pere Galofre, era pagès i natural de Montblanc.

Gansets, el molí dels

Era d'oli, a la plaça de Sant Sebastià, a cal Sancho. En formaven part vint-i-tres socis, però l'any 1926 es va desfer.

«Els molins d'oli de lliura, allargaren fins als vols de l'any 20. El del Foraster i l'Estradé i el grup dels Gansets feien la molenda de l'oliva» (Nogué, p. 131).

Garcia

Actualment dues dones duen aquest cognom; tanmateix, no tenen res a veure amb els Garcia que es van estroncar a inicis del s. XVIII.

«Gondysalvo garsie rector [...] loci de velosello» (Llibre 1313, f. 7r); «Ego frater Garcia de Pinos majoralj loci de Velosello p mastero pplti» (Llibre 1439, f. 7v); «Fra Garcia: 1446» (Farré, p. 59); «Margarida Garcia» i «mori Alfonso Garcia pastor» (*Òbits 1591*, 6-1-1704 i 24-4-1708).

Gareno

«obit Jacobus gareno dictus de les heres opidi de Cornudella» (*Òbits 1591*, 7-7-1644).

Garlandí

«Federico Garlandí Cortiella» (Padró 1939).

Garratxo

«Cosme Cunillera (Garracho)» (Nogué, p. 105).

Garratxo com a nom de casa també es troba en el nostre recull de l'Albi, on abunda el cognom *Conillera*. Els que van empeltar el renom al Vilosell procedien d'aquesta vila veïna. V. *Albi*, p. 242.

Garratxo, cal

Al carrer Major; també se li diu *ca l'Emília* i *cal Sebastià del Garratxo*. Al carrer de Mitjavila, una casa du el mateix nom, tot i que ara s'anomena *cal Lluís*. Una altra és també al carrer de les Sorts.

«Sebastià del Garratxo» i «Garratxo» (*Talaia*, núm. 4, p. 4 i 15).

Garrido

«Antonio Garrido Rosales» (Padró 1965).

Garrido, cal

A la plaça de Sant Sebastià. És un nom nou.

«Garrido» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Garrigues

V. **Camí de les G.*

Garrigues, les

Quan hom en parla, es refereix a terres de la riba esquerra del riu de Set, pròximes a la Fumada i, per tant, ja en terme de la Pobla de Cérvoles.

«trocium garrigue in t(ermi)no de la Fumada» (Llibre 1313, f. 2v); «un tros de terra a la garrjga» (Llibre 1363, f. 19v); «hun tros de terra campa a les garrjgues» (MN 1550, f. 19v).

Garrigues, el camí de les

El camí vell que hi portava era el de la Fumada. Actualment, és un camí de carro, que de la carretera de la Pobla baixa per la riba dreta del riu de Set i que, davant la cova del Miracle, travessa el riu per arribar a les Garrigues.

«dicta lo Tossal dels Pins [...] ab aquilone cum via de les garrigues» (Llibre 1561, f. 178r); «ab lo camí de les Garrigues» (*Cad.* 1726); «lo Mas del Bisbe [...] a mig dia ab lo cami de les Garrigas» (*Capb.* 1754).

Garrigues, el pas de les

«aliud terre trocium al pas de las garrigas» (MN 1528).

Gaspa

«mori Maria Gaspa viuda deixada del qº Joan Gaspa de la vila de Arbequa» (*Òbits* 1591, 13-10-1707).

Gassió

«cum p^o gassio» (Llibre 1400, f. 28v); «petrum gassio p(res)biterum [...] notarium publicum [...] loci de Velosello» (MN 1492); «iuanes gasio» (MN 1573, f. 109r).

Gassol¹

V. **Pere G.*

Gassol²

«cum Enrico gazol» (Llibre 1302, 1303); «Domingo gaçol» (Llibre 1313, f. 14v); «cum na bonast(ra) gaçola» (Llibre 1348, f. 48r); «borracjo guasçol de velosello» (Llibre 1363, f. 11v); «D(o)m(en)i(co) Guacol» i «Gillmo. guaçol» (Llibre 1375, f. 15v i f. 150r); «bnt^o gaçoll habitatore de vollosello» (Llibre 1400, f. 7r); «bndo. Gaçol major dier(is)» (Llibre 1433, f. 2r); «G^o gacol» (Llibre 1445, f. 2v); «bndg gacoll minor die(ri)s» (MN 1458, f. 4v); «obit bndg Guacoll» (*Òbits 1462*, f. 3r); «bnt. gacol» (MN 1507); «Petro gacol» (MN 1528); «Joannes gassol agricultor loci de velusello» (MN 1550, f. 16r); «La viu-da Gassola» (Nogué, p. 72, 1553).

El llinatge es fa present durant dos segles i mig. La grafia de les anotacions és variable. Els prenomes dels homes són *Antoni*, *Bartomeu*, *Berenguer*, *Bernat*, *Bertran*, *Borràs*, *Domingo*, *Enric*, *Guillem*, *Joan*, *Mateu* i *Pere*. Una dona es deia *Bonastra*. I hem trobat el renom *Gassolet*.

Gassolet

«mori un fill den gassolet» (*Òbits 1458*, f. 5v).

Gata Moixa, la

«altre ort a la gata moxa» (Llibre 1363, f. 21r); «ortum meum situm in termino dicti loci in illa parte vocata la gata moxa» i «ortum sit(um) a la gata moxa afront. [...] i cum torrente de riu de seth» (Llibre 1375, f. 5v i f. 28r); «j ort a la cata moxa» (MN 1458, f. 41v).

Ningú recorda aquest nom que, al s. xiv, es donava a un hort del riu de Set.

Gay

V. **Gai*.

Gaya

V. *Gaia*.

Gayet

V. **Gaiet*.

Gel, el pou del

«altra pesa de terra dita lo Pou del Gell» (*Cad.* 1726).

Tractant-se d'una peça de terra, no es deu voler referir al pou de gel del castell. Potser era cap al sector del Pou de Ventura a l'obaga de la serra de la Llena.

Gelasi, cal

Una casa del carrer Alt. Un nom més antic és *cal Cabòries*.

Gener

«bn janer de velosello» (Llibre 1348, f. 27r); «obit laurencio Jener» (*Òbits* 1437, f. 107v, 10-8-1549); «Joan Gener major» (*Òbits* 1591, 21-3-1696); «Joan Gené» (Farré, p. 163, 1748); «Salvador Jener» (*Bapt.* 1734, f. 138r, 1-1-1794); «Maria Gene» (*Òbits* 1735, f. 107r, 23-9-1806); «Rosa Gener y Alsina» (*Bapt.* 1807, f. 13r, 19-12-1810).

El llinatge, que apareix al s. xiv, roman uns tres segles i mig al Vilosell. La grafia varia poc. Els homes es deien: *Antoni, Arnau, Batiste, Bernat, Bertran, Francesc, Gregori, Isidre, Joan, Joan Baptista, Josep, Ludovic, Pere, Pau, Ramon, Salvador* i *Sebastià*. Les dones: *Bàrbara, Maria, Rosa* i *Teresa*.

V. t. **Giner*¹.

Germà

«mori Francisca Germa donssella filla de Joan Germa fuster» (*Òbits* 1591, 20-4-1712); «Franº Germa» (*Bapt.* 1734, f. 9r, 24-5-1741); «Franº Germá» i «ab Francisco Germá sastre» (Capb. 1754); «Marina Germà, Filla dels consorts Franº Germà Fuster los dos del Velusell, y de Antonia Germà y Bonet natural del lloch de Vinaixa» i «Catherina Germá del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 11-11-1772 i Confir. 6-10-1800); «Maria Germa y Marce» (*Bapt.* 1807, f. 3v, 25-10-1807).

Encara no un segle el cognom és present al Vilosell. D'oficis hem vist fusters i sastre. Els prenomes que més s'han observat són *Francesc* i *Josep* per als homes, i *Caterina, Francesca, Maria, Marina* i *Teresa* per a les dones.

Gil

El llinatge és viu a la vila. Josep Gil de Vallclara fou mort, junt amb sis homes més, prop de Sant Miquel de la Tosca, i portat a Vallclara a instància de Rafel Cornador, rector del Vilosell, perquè fos enterrat al fossar de la seva vila nadiua.

«Joseph Gil fadri de la vila de Vallclara» (*Òbits 1591*, 9-2-1711); «Antoni Gil» (Farré, p. 163, 1748); «Mª Gil Boqué» (Padró 1939); «Francisco Gil Llauradó» (Padró 1965).

Gili

«Fuerunt patrinj franciscus Gili pintoris tarraconis» (*Bapt. 1591*, 19-18-1638); «Pere Gili Albat» (*Òbits 1591*, 19-4-1647); «un fill de Llorens Gili alcultor abitant en lo Velusell» (*Bapt. 1591*, 3-5-1695).

Fou padrí de bateig a Jaume Domènec.

Giner¹

«arnaldo giner faber loci de velosello» (Llibre 1433, f. 3v); «obit na marjo ux johanis Giner» (*Òbits 1437*, f. 20r, 11-6-1486); «Johanes giner» (Llibre 1493, f. 11v); «petro giner» (MN 1507); «petro giner faber lignarius» i «ioan giner ferrer» (Llibre 1549); «anthonjo giner» (MN 1550, f. 2r); «ioanne giner» i «Ego petrus giner fuster de velusello» (MN 1573, f. 2v i f. 18v); «Salvador giner valusellj» i «obit Josephus Giner adolescens Scholasticus filius Joanis Giner fabrum lignari» (*Òbits 1591*, 3-5-1591 i 15-6-1649); «Isidro Giner» (*Bapt. 1591*, 21-2-1674); «Joan Baptista Giner» (*Bapt. 1734*, f. 78r, 4-11-1775).

V. t. **Gener*.

Giner²

«obit Speranca uxor petrj ferrer als giner q^o» (*Òbits 1437*, f. 85r, 30-6-1529).

Sembla que el 1529 s'emprava com a renom.

Ginesta, la font de la

Brolla a poca alçada del llit del barranc de Sant Miquel; encara que coneguda dels habitants del Vilosell, és a la riba del terme de la Pobla.

Girada, la serreta de la

«al Cami de Vallclara [...] a mitg die ab lo camí de Vallclara [...] a trem^a ab la Serreta del Pive eo de la girada» (Capb. 1754).

La Serreta parteix amb el Tossal d'en Maça.

Girona

«Cecilia Girona» (*Bapt. 1591*, 13-12-1658).

Els pares de Cecília eren de Capafonts però vivien al Vilosell.

Gisberga

«fonch padri Llorens Gisberga de Gratallops» (*Bapt.* 1591, Confir. 27-4-1608).

Va ser padrí de Sebastià Ballester.

Gispert

«Joseph fill dels conjuges Joseph y Antonia Chisper y Llurba» (*Confir.* 1853, 14-6-1853).

Gitano

«Joseph Roige Gitano» (*Bapt.* 1734, f. 150v, 4-4-1798).

Entenem que *Gitano* era renom. Procedia de Móra, però vivia a Llardecans, i el 1798 va batejar una filla al Vilosell.

Gitori, cal

Una casa del carrer Major. També coneguda per *cal Manresa*, que és cognom. És probable que el nom s'originés a partir d'una reducció de *Adjutori*.

«Gitori» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Givanells

«a partir del 1700 [...] trobem molts teixidors amb cognom de Català, Givanells i Llinà» (Nogué, p. 85).

Goitia

Un home i una dona duen el cognom.

«Goitia Muguerza Fermin» (Veïns 2005).

Golli

«Petro golli laborator [...] loci del velusello» i «bernardus golli dicti loci veluselli» (Llibre 1549); «pere gollj del loch del velusell» (MN 1550, f. 20r); «ionot Gollj» (MN 1573, f. 9v); «magdalena gollina» (*Òbits* 1591, 30-12-1593); «Joanes gollj», «Bonaventura Goli» i «Joseph Golli» (*Bapt.* 1591, 31-12-1604, 6-7-1655 i 17-6-1710); «Joseph Gulli cirurgia» (*Bapt.* 1734, Confir. 3-7-1740).

Els Golli, les anotacions documentals dels quals comencen al s. xvi, arriben fins a mitjan s. xviii. Hem vist diverses formes escrites. I un barber del 1740 amb la forma *Gulli*, que hem interpretat com el mateix cognom. Els prenomes dels homes són *Antoni*, *Bernat*, *Bonaventura*, *Francesc*, *Isidre*, *Joan*, *Joanot*, *Josep* i *Pere*. I tres dones: *Columbina*, *Magdalena* i *Maria*.

Golmès

«Angela Golmès» (Padró 1939).

Gomà

«Gomà» (Nogué, p. 129).

Gomis

«Diego Gomis de Tarragona» (*Bapt.* 1591, Confir. 16 i 17-5-1666); «Rosa Gomis de Juncosa filla dels consorts Joseph y Antonia Espasa» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800); «Joseph Gomis» (*Bapt.* 1734, f. 160v, 3-4-1802); «Maria Gomis y Nogue» (*Bapt.* 1807, f. 5v, 13-6-1808).

Dídac fou padrí d'Andreu Ballester. El pare de Rosa i de Josep era pagès i procedia de Juncosa.

González

Un sol home porta el cognom.

«Domingo Gonsales fill de la ciutat de Orensi Regne de Galicia soldat de cavall de la companyia de D. Joseph Mariano del Tercio de Bolons» (*Òbits* 1591, 29-11-1697); «El metge actual és el Sr. Eduard Gonzáles Verti» (Nogué, p. 124, 1984); «Anton Gonzáles. Capità de Corbeta. Francesc Gonzáles. Tinent de Navili (Capità de marina mercant)» (Nogué, p. 168); «Manuela Gonzalez Arias» i «Francisca Gonzalez Hidalgo» (Padró 1965); «Gonzalez Huix Antonio» (Veïns 2005).

Gorgs

V. **Camí dels G.*, **Horta dels G.*

Gorgs, els

Sempre en plural després de molta documentació observada. Són terres que ocupen les dues ribes del riu dels Gorgs. Antigament eren farcides d'hortets, com ho demostren les anotacions. Avui són gairebé terres ermes de les quals s'han ensenyorit els esbarzers. Tenint en compte l'aspecte físic del paisatge del lloc en qüestió, es pot veure que la denominació *gorgs* s'aplica a partir de la font en avall; de la font en amunt no és ben bé la llera de cap riu, sinó una gran coma oberta convertida en una àmplia feixa de sembradura; però de la font en avall forma un solc ara cobert de malesa, i que sí podia haver contingut gorgs, encara que fossin de mesura modesta, és clar. Segons els informants, a partir de la font hi ha una canal de pedra picada que al llarg d'uns vuit-cents metres repartia l'aigua que regava un bon grapat d'hortets. En el recull de l'Albi, trobem aquesta mateixa denominació; encara que en singular, vam observar que designa una partida de terra a

les dues bandes del riu que allí en diuen *Gorg* i que és el mateix que s'origina al terme del Vilosell a partir de la font dels Gorgs.

«te(rre) i vinya in ter(mino) veloselli als Gorgs» (Llibre 1313, f. 34v); «loco que dic(it) gogs [...] afronta cum cumba rrogie» (Llibre 1330, f. 42r); «in loco vocato als Gorgs» (Llibre 1332, f. 25r, 1333); «in loco vocato los gorchs» i «in loco vocato los guorcs» (Llibre 1375, f. 60r i f. 82r); «jn parte vocata los grosts» (MN 1458, f. 9r); «in parte vocata los gorcs» (MN 1492); «in parte vocata los guorchs afrontatur [...] et cum itinere quo itur a vinbodj» (MN 1528); «lort dels gorbs» i «situato in parte nominata als gobrs camj de Vinbodi al collet» (MN 1573, f. 3r i f. 7v).

Gorgs, la bassa dels

«in termino de velosello in parte vocato la bassa dels gorcs afrontat cum vico de vimbodj» (MN 1507); «un altre tros a la basa dels gorchs» (MN 1528).

Gorgs, el camí dels

És el *camí de Vimbodí*, que també serveix per a arribar als Gorgs.

«un tros de terra camj dels Gorchs» (Capb. 1465); «cum vico dicto dels Gorchs» (MN 1564, f. 34v); «altra pesa de terra al camí dels Gorchs» (*Cad.* 1726); «el camí dels Gorgs» (Nogué, p. 139).

Gorgs, la coma dels

«in ter(mino) de Veloselli in loco vocato la coma dels gorgs» (Llibre 1332, f. 16r, 1333).

Gorgs, la costa dels

És el tram de camí que de la partida Camí de Vimbodí baixa a la font dels Gorgs.

Gorgs, la font dels

Ja gairebé desapareguda. Toca al camí de Vimbodí. Era un clot d'aigua sota un marge que aguanta la terra d'una gran feixa que rep les aigües de la pluja de dues comes obertes; una que baixa del Mas d'en Josa i l'altra, de Comabarra. A partir d'aquest lloc és un sol barranc que s'anomena *riu dels Gorgs*.

«Les fonts que es troben al terme són les següents: [...] Gorchs» (Nogué, p. 166).

Gorgs, l'hort dels

«in parte vocata lo hort dels gorchs» (MN 1535, f. 2v); «Hort dels Gorchs» (*Amill.* 1942).

Amb tan poques anotacions trobades, no podem afirmar que fos partida de terra tal com proposa el manual del s. XVI. Els Gorgs era un indret on els horts abundaven.

Gorgs, el riu dels

És el solc més important que circula per l'est del terme. Neix a la font dels Gorgs, a l'est del Tossal d'en Maça, després de rebre les aigües de Comabarra i del Mas d'en Josa. El travessen els camins de Vinaixa, Vimbodí i Tarrés. Surt del terme pel sector de les Freixes i el «Pantano».

«a la partida dita los Gorgs [...] a ponent ab lo Riu dels Gorgs» i «un hort clos a la part dita los Gorgs [...] a tremuntana ab lo Riu dels Gorgs» (Capb. 1754); «a ponent ab lo Riu dels Gorcs» (MN 1824, f. 194r).

Gorra

«Miquel Gorra» (Farré, p. 91, 1560).

Gota

«morí Antoni Gota frances mestre de cases» (*Òbits 1591*, 16-5-1703).

Gottschalk

Una sola dona porta el cognom.

«Gottschalk Pujol Esther» (Veïns 2005).

Gràcia, la

«E mes diuen que en lo dit terme hi ha una partida ques diu La Gracia, la qual paga delme de gracia» (Capb. 1754).

El delme de gràcia, segons esmenta el document, consistia a pagar tan sols la dotzena part. Per les confrontacions que en dona el capbreu, sembla que el territori que ocupava la partida esmentada no era gaire llunyà del nucli de la població; si més no, no confrontava amb els termes veïns. El document dona les delimitacions d'aquesta gran partida, que en contenia d'altres. Tot i que un bocí està esborrat, explica que del Coll Roig camí de Vinaixa passava a la Font d'en Fabra, després al Coll Roig camí de l'Albi, cap a la Coma de n'Espígol, el Bassot del camí de Cervià, el coll de Malpartit, travessava el camí d'Horta Novella, pujava a la serreta del pla de les Vives, cap al camí de Sant Miquel, el camí de Prades (el tros que segueix no es pot llegir) però devia tornar al Coll Roig camí de Vinaixa.

Gràcia, la cometa de na

«al terme della la cometa de na grasia sembrada de for(ment)» (MN 1528).

Devia ser al terme de la Pobla.

Grajales

Una dona porta el cognom.

«Grajales Vazquez Luz Elena» (Veïns 2005).

Gramuntell, de

«Pere de Gramuntell, capella del Velosell» (Farré, p. 30).

Gran

V. **Pere G.*

Granell

«salvatore granel» i «G. granel» (Llibre 1313, f. 11v i 14v); «Ego p. Granel» (Llibre 1332, f. 1r); «Ts. Gullmo. Granelj» (Llibre 1375, f. 56v); «obit dna berenguerona ux Rdj granel» (Òbits 1412, f. 22r, 23-3-1420); «Domingo granel» (Llibre 1420, f. 1r); «Raydi granel velosellj» (Llibre 1439, f. 11v); «G^o granel» (MN 1458, f. 32r); «obit bndo granel» (Òbits 1462, f. 1v).

Durant els dos segles i mig que són presents a la vila, els homes han portat els noms següents: *Bernat, Domingo, Guillem, Pere, Raimon i Salvador*. I dues dones de nom *Berenguerona i Ramonica*.

Graner

«nos petrus graner et catarina con iugu(es) loci del velusello» (MN 1573, f. 74r); «Catharina granera» (Òbits 1591, 27-2-1604).

Granja, la

«de terra campā plantada de Albas y Noguers situada en lo terme de la pnt Vila a la partida dita lo terme de la Granja dit lo terme della que afronta a sol ixent y a mig dia ab lo Riu de Set, a ponent ab lo camí que puja de la Granja y a tre-muntana part ab dit camí y part ab lo Riu de Set» (Capb. 1754).

Per les situacions que dóna, es deu referir a la granja de la Fumada, del Terme Dellà o de la Pobla, que era el mateix.

Gras

«Ego francisqua uxor que fui Johannj gras q^o loci de alcover [...] h(ab)itatore in loco de velosello» (MN 1492).

Grau

«Margarida Grau» (*Bapt.* 1591, 22-2-1643); «Isidro Grau» (*Bapt.* 1734, Confir. 9-5-1828).

Grava, la serreta de la

«de tremuntana ab la serreta de la Grava» (*Cad.* 1726).

Gravat

V. «*Emilio*» G.

Gravat, cal

Al carrer Major. Hi va haver taverna i botiga. De cognom es deien *Gili*.

«Gravat» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Gravat Vell, cal

La casa era al Corraló.

V. t. *Corraló*.

Grec, el

En rep el nom una fondadeta situada al nord dels Plans, travessada pel camí de Sant Miquel, i que baixa en direcció a ponent fins al barranc del Crucifici.

«Greg» (Nogué, p. 178).

Gregori, cal

Al carrer de la Botera; també se li diu *cal Triquell*, que és un nom més nou.

Gregori Pastisseret, cal

Una casa del carrer del Raval.

Gregoria, ca la

V. *Colom, cal*.

Grinyó

«Ego Johes Griyo hbtre. loci velosello» (Llibre 1549); «obit Victoria Granijo uxor Josephi granio agla. ville del albi» (*Òbits* 1591, 16-5-1685); «Rosa Griño» (*Òbits* 1735, f. 95v, 18-9-1801).

Rosa, d'inici del s. XIX, era la muller de Miquel Lladó del Vilosell, però filla de l'Albi. En aquesta vila veïna el llinatge apareix el 1322.

Gros, el marge

«al coy l de na bota(re)la del marge gros amunt» i «al col dna bote(r)ela del marge gros aval» (Llibre 1363, f. 43r i f. 85r).

Grossa

V. **Paret G.*, **Roca G. del pas del riu.*

Guadalupe, ca la

V. *Carnisser, cal.*

Guàrdia

«N. Guàrdia fa testament el 1218 i anomena marmessors a més de Pere del Vilosell, a dos monjos de Poblet, i dona al monestir un hort al Riu de Set, i tot el que té a la Fumada» (Farré, p. 64, 1218).

Guàrdia Civil, la

«el 1968, es retirà la caserna i la Guàrdia Civil del Vilosell» (Farré, p. 186).

Guàrdies¹

V. **Camí de les G.*

Guàrdies²

«Joseph Guardies del Albi, fill dels consorts Andreu y Raymunda Guivenell» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 6-10-1800).

El document no diu que visquessin al Vilosell. Però sí explica que Josep s'hi va confirmar.

Guàrdies, les

A la frontera amb el terme de l'Albi. En reben el nom les terres pròximes a una elevació del terreny que s'esmenta més enllà.

«jn t(ermi)no veloselli in loco vocato ales guardies» (Llibre 1313, f. 35r); «loco que d(icitu)r guardies» (Llibre 1330, f. 16v); «les guardies afrontatum [...] i cum via pu^a que itur al albj» (Llibre 1375, f. 14v); «trociū terre jn termino vellosellj situm jn parte appellata les guardies confro. cum ter mjno del albj» (Llibre 1400, f. 19v); «un tros als guardjes afronte [...] j ab lo terme del albj» (MN 1458, f. 24r); «una vinya hi tires a lesguardies» (Llibre 1493, f. 3v); «les guardies [...] et cum vico de cervja» (MN 1507); «vocata les guardies afrontatur [...] et cum itinere quo itur a lesguardies» (Llibre 1549); «jn parte vocata les guardies afrontat [...] en lo tossal grosdel terme del albj» (MN 1550, f. 21r); «y a tremuntana ab lo terme del Albi partida de [...] las Guardias» i «les Guardias a ponent ab lo cami de Servia» (*Capb.* 1754).

Guàrdies, el camí de les

És el mateix que s'emprava per anar a Cervià, que passava per aquesta partida abans d'entrar al terme de l'Albi.

«a ponent i tremuntana ab lo camí de les Guàrdies» (*Cad.* 1726); «lo camí que va a les Guardies» (*Capb.* 1754).

Guàrdies, na

«q la vila es obligada a na guardies de cervja» (MN 1492).

Guàrdies, la punta de les

És una altra manera d'anomenar el tossal de l'entrada següent.

«La vanguardia nacional promte ocupà les puntes de les Guàrdies, Guixera i Picot» (Nogué, p. 146).

Guàrdies, el tossal de les

Correspon a la punta de 635,5 m per on passa la línia que divideix el territori del Vilosell del de l'Albi.

«els tossals de les Guàrdies, Picot i Guixera» (Nogué, p. 18).

Guàrdies camí de l'Albi, les

«nominata les guardies camí del albj» (MN 1573, f. 64v).

Encara avui el sector més oriental de les Guàrdies parteix amb la partida dels Camins de l'Albi.

Guardiola, de

«Rubert de Guardiola» (Farré, p. 155, 1287); «ego michaelis de guardiola» (Llibre 1313, f. 2v).

Una dona d'aquest llinatge es deia *Saura*.

Gui

«natural de franº Gui teixidor de lli» (*Bapt.* 1591, 12-6-1696).

Guilella

«Raymunda Guilella natural de Barcelona Filla dels consorts Ramon Guilella Cirurgià y de Maria Guilella y de Malò habitant en lo velusell» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 11-11-1772).

Guillem

«Ego bnº Guillermj capellano capellanie santi pet(ri) de Velosello» (Llibre 1375, f. 3v); «foren padrins Josep Guillem del Velusell y Cecilia Cots de la vila de Bellpuig» (*Bapt. 1591*, 15-1-1720).

Guimerà

«fra Joan Guimerà: 1559» (Farré, p. 59).

Com a majoral, recollia els delmes a mitjan s. xvi.

Guinot

«Sebastianus Guinot [?] albat» (*Òbits 1591*, 5-10-1649); «filius didaci Malet alias Guinot Gallus» (*Bapt. 1591*, 24-1-1650).

Guitard

«José Guitart Viñes» (Padró 1939).

Guiu¹

V. *Mas d'en G*.

Guiu²

«Ego Andreas giu hjtator loci de velosello» (Llibre 1439, f. 27r); «nata ex francisco Giu lini textore» i «Franº Guiu» (*Bapt. 1591*, 16-6-1669 i 17-10-1702); «Jaume Guiu» (*Òbits 1591*, 16-9-1719).

Apareix una sola vegada al s. xv. Passa quasi un segle i mig eclipsat. Reapareix al s. xvii amb l'ofici de teixidor de lli, però no va més enllà de principis del s. xviii. Els homes porten de prenom: *Andreu*, *Francesc* i *Jaume*. També dues dones: *Cecília* i *Margarida*.

Guixa, cal

Al carrer Alt. També es coneix per *ca la Monja del Preixens*.

Guixera, la costa de la

Es dona aquest nom al pendent del camí que, després de passar per la punta de la Guixera, va cap a les Guàrdies.

Guixera, la punta de la

Pròxima i d'alçada similar a la punta del Picot, al nord-est del camí que du a les Guàrdies, que passa entremig d'ambdues puntes. Segons els informants de les

seves rodalies, se n'extreia la pedra per a fabricar guix. L'anotació del s. xvi s'hi deu referir.

«vocata les guardies confrontatur ab oriente ab tosal q fan lo guix [...] ab occidente cum iter quo itur a servia» (MN 1564, f. 66r).

Gutiérrez

Una dona porta aquest cognom.

«Gutierrez Sanoja Ivonne Nataly» (Veïns 2005).

Hamid

Una persona du aquest cognom.

«Hamid Zairar» (Veïns 2005).

Herèdia

Una sola dona porta el cognom.

«Heredia Martinez Maria Antonia» (Veïns 2005).

Hereu del Calces

«Antonio Nogue, a. Hereu del Calses» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888).

Hermenegild Ferrer, ca l'

La tendència és pronunciar «*Meriquildo*».

V. t. *Carnisser, cal.*

Hermenegild Fuster, ca l'

V. *Madrid, cal.*

Hermida, ca l'

És un nom nou.

V. t. *Mateu de l'Agnès, cal.*

Hernandes

«Mathias Arnandes Gitano» (*Òbits* 1735, f. 63v, 10-4-1780); «Paula Hernandez y Alsina» (*Bapt.* 1807, f. 25v, 11-6-1814); «Joan Hernandez» (*Bapt.* 1734, Confir. 14-6-1814); «Baptista Hernandez Economo» (*Bapt.* 1807, f. 152r, febrer de 1851).

Els Hernandez procedien d'Alcover. El pare de Paula, Francesc, era casat al Vilosell amb Rosa Alzina.

Home Fe, la cova de l'

És la mateixa que a Vilanova de Prades hom ubica dins els calaixos de l'Arel-do, a l'obaga de la Llena i al terme del Vilosell. També hem sentit pronunciar la *cova de l'Ambefer*, una deformació moderna, ja que la referència documental sembla que queda definida el 1726.

«nomenada la Cova del Home Fe» (*Cad.* 1726); «de l'Home Fè» (Nogué, p. 179).

hort

V. *Capellà*, **Carretera*, **Castell*, **Gorgs*, **Josa*, **Muralla*, **Pleta*, **Riu*.

Hort, l'

«in termino Vellusello in parte quod nominatur lort» (Llibre 1493, f. 70v); «L'hort» (*Amill.* 1942).

Algunes vegades l'hem trobat anotat sense cap específic. Potser es tractava d'algun hort especialment significatiu perquè li donessin categoria de partida de terra, però no es pot assegurar.

horta

V. **Amaradors*, **Riu de Set*.

Horta, [d']

«(Bar)tolomeu dorta» (Llibre 1302); «Maria Horta Llurba» (Padró 1939); «Rosa Horta Llurba» (Padró 1965).

Horta, l'

«in parte vocato lorta» (MN 1507).

Horta de Riu de Set, l'

«in loco vocato orta de riu de Seth» (Llibre 1332, f. 29v, 1333).

Segons l'anotació, devia ser partida.

Horta del Molí, l'

«la orta del molj afrontat [...] cum paxera» (Llibre 1439, f. 38v); «in parte vocata la orta del molj afronta cum cequia del molj» i «situm in orta molendinj q afront. [...] cum torrente» (Llibre 1445, f. 6v i f. 18v); «jn orta del molj afrontat ab oriente cum rivo de set» (MN 1528).

Es recorden uns hortets per les proximitats del Molí. Segons les anotacions, sembla que era partida.

Horta dels Gorgs, l'

«jn termino vellosellj situm in parte appellata a la orta dels Gorchs» (Llibre 1400, f. 26r); «in parte vocata la orta dels gorchs [...] i cum fluvio» (MN 1564, f. 1r); «unum ortum in orta dels gorcs» (MN 1507); «y salta al sol de la horta dels Gorgs» (Capb. 1754).

Horta dels Gorgs, el camí de l'

«aliud als gorcs q afrontat [...] cum vico quo itur a lorta dels gorcs» (MN 1507).

Horta Novella

Actualment, la pronúncia tendeix a l'aglutinació: *ortanabella*. Els informants la situen al barranc de Sant Miquel, de la font de la Reina en avall. La documentació de mitjan s. XVII diu que la partida es trobava en part al Terme Dellà i, per tant, a la riba esquerra del riu de Set i no lluny del camí de la Granja de la Fumada; però segurament ocupava també part de la riba dreta del riu esmentat i, per tant, del terme del Vilosell, sobretot quan fa referència a les terres que pertanyen al Coll de na Dolça.

«in t(ermino) velosello in loco que d(icitu)r orta novella» (Llibre 1330, f. 28r); «quandam ortum situm in dicto termjno in orta novella afrontatum cum via de orta novella cum torrente» (Llibre 1348, f. 51r); «vocata orta novela» (Llibre 1375, f. 35r); «per un ort a orta novella» (Capb. 1465); «jn parte vocata orta novella q frontatur cum rivo de sed et cum petro lima maior dieris al col de na dolça» (MN 1535, f. 54r); «jn termino popula Servulorum in parte vocata orta novella comfrontatur ab oriente cum fluvio dicto de cet» (MN 1564, f. 9v); «en lo terme della a la partida dita Orta Novella que afronta a sol ixent ab lo Riu de Set [...] a ponent [...] y part ab lo cami de la Granja» i «a la part dita horta Novella [...] a ponent ab lo Riu de Set y a tremª ab terres del Benefici de St Pere y Stª Creu» (Capb. 1754); «Hortanavella» (*Amill.* 1942); «Ortanabella» (Nogué, p. 178).

Horta Novella, el camí d'

Els informants recorden un camí de carro que hi portava, i que arribava fins al pla del Santos.

«cum via de orta novella» (Llibre 1348, f. 51r); «cum via que itur dorta novela» (Llibre 1375, f. 2v); «y puja per lo cami de Orta Novella» (Capb. 1754).

Hortet, l'

«L'hortet» (*Amill.* 1942).

Horts, el camí dels

«vocato als gorcs afrontat [...] j cum vja dels orts» (Llibre 1363, f. 47v).

hospital, l'

Hom el situa entre cal Rubionet i cal Pauló, al carrer Major.

«qddam. Hospicium de ce capelle situm in dicto loco afrontatum cum hospitalj dicti loci» (Llibre 1375, f. 50r); «ospitalj loci de velosello» (Llibre 1445, f. 23r); «qqdam domum sita in loco de Velusello cum suo ovjle q. frontat cum hospitali cum genualj quo itur albio i cum via pu^a» (Llibre 1493, f. 21v); «in vico majori afrontatur [...] et cum ospitale dicte ville et cum muro» (MN 1528); «quodam terre troceum quo erat del espital in termino de la pobbla dela lo riu confrontatur ab oriente cum rivo de Set» i «domus del espital quod dicta universitate posidet intra dictum locum velusellj in parte vocata al portal del albi confrontatur cum vico a meridie cum dicto espital a ponente ab lo mur» (MN 1573, f. 44v i f. 110r); «una casa d^a lo Ospital situada en lo carrer del Portal del Albi [...] a ponent ab la Muralla mitjansant lo camí que va al Albi» (Capb. 1754); «Hospital de Sant Isidre de les ànimes» (Nogué, p. 65).

Hospital, el carrer de l'

«jn loco de velusello jn vico del Spital afrontat cum [...] domo spitalis» (MN 1528); «al carrer del Portal del Albi [...] y part ab lo Carrer del Hospital a tremuntana ab lo carrer de dalt» (Capb. 1754); «en lo carrer del Hospital [...] a ponent ab la Muralla» (MN 1824, f. 230r).

Hospital, la font casa de l'

«la Font casa de l'Ospital» (Capb. 1754).

Segons el capbreu, tenia cura de la font la Universitat de la vila, o l'Ajuntament, que era el mateix.

Hospital, el tros de l'

«situm al terme della afrontatum cum rivo de set et cum trocio del Spital» (MN 1528).

Hostal, de l'

«Joan Giner dit del ostal» (*Òbits* 1591, 21-5-1633); «nata ex francisco fores dicto del Hostal» (*Bapt.* 1591, 15-6-1689).

Joan Giner fou padrí de Jaume Teixidor.

Huix o Uix?

«Joani Vix» i «nata ex Joannes Ux faber lignarius» (*Bapt. 1591*, 23-3-1684 i 12-2-1690); «Joan Huix» (Farré, p. 162, 1687); «Ramon Ux» (*Bapt. 1591*, 19-11-1692); «fill de Joan Uix del Velusell» (*Òbits 1591*, 18-8-1693); «fill llegitim y natural de Joan Vuix fuster del Velussell» (*Bapt. 1591*, 16-4-1697); «Pere Huig y Rubio» (*Bapt. 1807*, f. 5v, 4-11-1808); «Camil Huix» (Nogué, p. 156, 1936).

Amb més de tres segles de permanència a la vila, hem trobat pagesos, però també fusters que duïen aquest cognom. Les formes escrites observades són diverses. Els prenom masculins són: *Anton, Camil, Francesc, Joan, Josep, Llorenç, Pere* i *Ramon*. I els de dones: *Isabel, Maria* i *Narcisa*.

Huguet

«Ramon Huguet» (*Bapt. 1734*, f. 19r, 4-2-1748); «Fran^a Huguet i Martí» (*Òbits 1735*, f. 14r, 6-2-1748); «Ramona Huguet Calderó» (Padró 1939).

El pare de Ramon i de Francesca, Francesc Huguet, era cirurgia o barber, que en aquella època era el mateix.

Indústria, la plaça de la

«Plaza de la Industria» (Padró 1939).

És un nom que va rebre l'actual *plaça de Sant Sebastià*.

Inglès

Un home i una dona porten aquest cognom actualment.

V. t. **Anglès*, el seu equivalent.

«Emilio Inglés Torrellas» (Padró 1939); «Mª Rosa Inglés Balcells» (Padró 1965).

Irene, ca la

V. «*Matildo*», *cal*.

Isidret, l'

«Isidret Vilosell» (*Amill. 1942*).

Jaume del Ferrer, cal

Una casa del carrer de Mitjavila. És la mateixa que *ca la Guadalupe*. També coneguda per *ca l'Hermenegild Ferrer*.

«Jaume del Farrer» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Jaume del Molí, cal

Una casa del carrer Major.

«cal Jaume Molí» (Nogué, p. 78); «Jaume del Molí» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Jaume del Noro, cal

Al carrer Major. És un nom nou.

«Jaume del Noro» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Jaume Pere, cal

Al carrer del Raval.

Jaume Pere, els plans de

«Plans Jaime Pere» (*Amill. 1942*).

Es deu voler referir a una finca d'aquest propietari situada a la partida dels Plans.

Jaume Soldevila, la serreta d'en

«jn parte dicta la coma den marrelli afrontat [...] cum serreta den Jaume Sol de vila» (MN 1535, f. 52r).

Jaume Xocolater, cal

V. *Xocolater, cal*.

Jaumet, cal

Al carrer de la Botera. També va ser *cal Pep del Rabassa*.

«Jaumet» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Jauset

«foren padrins Joan Jaucet de la vila de Prades» (*Bapt. 1591*, 23-1-1721); «foren padrins [...] y Tecla Jauset y Moragues de la vila de Prades» (*Bapt. 1734*, f. 5v, 18-8-1738).

Joan fou padrí de Sebastià Huix. I Tecla, d'Antoni Golli.

Jeremies, cal

Al carrer Alt.

«Jeremies» (Nogué, p. 73, i *Talaia*, núm. 4, p. 10).

Joan

V. **Mas d'en J.*

Joan del Perot, cal

La casa és al carrer del Raval.

V. t. *Barrabàs, cal.*

«Juan Llurba, a. Juan del Perot» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888); «Joan del Perot» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Joan del «Sano», cal

Al carrer del Raval. Nom relativament nou.

«Joan del Sano» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Joan del «Sebastiano», cal

Una casa que, igual que d'altres, del carrer de la Carretera arriba al de la Botera. També es coneix simplement per *cal* «*Sebastiano*».

Joan Romeu, el tros de

«un tros ques deie de Johan romeu al camj de vinaxa» (MN 1528).

Joana, la serreta de na

«loco vocato la S(erre)ta dna Johana» (Llibre 1363, f. 63r); «in parte vocata la coma den almenara afrontat [...] ab la serreta de na Johana ut vulgo di(citur)» (MN 1528); «lo total den maca afte [...] et cum la Serreta de na Joana exala» (MN 1535, f. 47r); «de llevant ab la serreta de na Juana» (*Cad.* 1726).

Joanet de la Mercè, cal

V. *Pep Adelaida, cal.*

Joanpere

«Jaume Joan-Pere» (Farré, p. 162, 1707); «filla llegitima y natural de Jaume Joanpere y Antonia llur muller del sobredit lloch del velusell» (*Bapt.* 1591, 16-2-1707).

Teresa Joanpere, que procedia de la Mussara, fou padrina de Maria, filla de Jaume i Antònia.

Joanic

«padrins [...] y Magdalena Joanich del lloch de Miralcamp» (*Bapt.* 1591, 17-7-1707).

Fou padrina de Jaume Tudela.

Jorba, [de]

«Guillem de Jorba» (Farré, p. 155, 1249); «bn de jorba» (Llibre 1302); «ego Michaelis de jorba i uxor mascharossa» (Llibre 1313, f. 46r, 1315); «p. Jorba» (Llibre 1330, f. 4r); «p. de jorba de Velosello» (Llibre 1348, f. 25r); «Guillem de Jorba senyor de Vallclara» (Farré, p. 107, 1371); «galceran de jorba» (Capb. xvi).

Vora un segle i quart s'han pogut trobar anotacions d'aquest llinatge. Va generar uns quants prenomes. Els masculins: *Bertran*, *Galceran*, *Gibert*, *Guillem*, *Joan*, *Mateu*, *Miquel*, *Pere* i *Tomàs*. I una dona de nom *Mascarosa*.

Jorba, la creu d'en

«una vinya als plans afronta ab la creu dn p. de jorba» (Llibre 1363, f. 21r).

Jorba, el mas d'en

«loco vocato lo mas dn jorba» (Llibre 1363, f. 105v); «cum lomas den jorba» i «vocato lo mas den jorba» (Llibre 1375, f. 54r i f. 106v); «una vinya al mas den Jorba» (Llibre 1493, f. 3v).

Jordà

«fou padrina (?) jordana del Albi» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631).

Jordi, cal

És al carrer Alt. També coneguda per *cal Manuel*.

V. t. *Recasens, cal*.

«Jordi» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Jornet

«obit Gjullermo jornet loci de Castelladasens» (*Òbits 1462*, f. 5r).

Josa¹

V. *Mas d'en J.*, *Pere J.*

Josa²

«Jacobi Josa» (*Òbits 1591*, 20-8-1661); «Fran^a Josa» (*Bapt. 1591*, 12-11-1701); «Joseph Josa pastor» (*Òbits 1735*, f. 13r, 18-4-1747); «Antoni Josa» (*Bapt. 1734*, f. 29r, 15-6-1754); «Gertrudis Josa muller de Joan Josa ausent» (Capb. 1754); «Miquel Josa» (*Bapt. 1734*, f. 137v, 28-8-1793); «Teresa Josa Santamaria» (Padró 1965).

També hem pogut veure el prenom femení *Isabel*. El pare de la Francesca, de 1701, era de Vallclara però casat al Vilosell.

Josa, cal

La casa dona a dos carrers: al de la Carretera i al de la Botera. Un altre nom més modern és *cal Pardo*.

«Josa» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Josa, l'hort d'en

«in parte vocata al ort den josa» (MN 1458, f. 13v).

Josep Maria Noguer, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

«Josep M. Nogué» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Josepet, cal

Al carrer de la Carretera.

«Josepet» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Jover

«patrini Joannes Jover dels homells de Na Gaya» (*Bapt. 1591*, 16-12-1666).

Fou padrí de Tomasa Llurba.

Julia

«p. julia» i «p. Jolia» (Llibre 1313, f. 1v i f. 14v).

Juncosa

«Josep Juncosa» (*Bapt. 1591*, 17-6-1734); «Joseph Juncosa fill leg. y nat. De Geroni y Florentina Juncosa pagesos de Prades» (*Bapt. 1734*, Confir. 3-7-1740); «Teresa Juncosa Pellejá» (Padró 1965).

Els pares de Josep eren de Prades, però vivien al Vilosell. La Teresa del s. xx figura com a minyona en el padró.

Juset

«Ramon Juset» (*Bapt. 1591*, Confir. 27-12-1635).

Fou padrí de Lluís Giner.

Just

«patrini Joannes Just agricultor loci de Povoleda» (*Bapt. 1591*, 2-6-1693).

Fou padrí de Maria Cornador.

Labartra

«Berthomeu Labartra» (*Bapt.* 1591, 13-30-1614).

Lahbib

Una sola persona porta aquest cognom.

«Lahbib Taybi» (Veïns 2005).

Lakehal

Només una persona du el cognom.

«Lakehal Abdelkader» (Veïns 2005).

«Leandro» Rabassa, cal

V. *Rabassa, cal*.

Lecha

«Antonia Lecha y Vallverdú» (*Bapt.* 1807, f. 102r, 27-8-1833).

El pare d'Antònia, Josep Lecha, era de Flix, d'ofici moliner; la mare, Maria Vallverdú, de la Vilella Baixa, i vivien al molí de Pau Anton.

Licana

«Eularia Licana filla de Miquel Licana cirurgia» (*Bapt.* 1591, Confir. s. xvii).

Lilla, [de]

«ego michaelis de llya» (Llibre 1302, 1303); «Ego miql liya» i «G. de liya» (Llibre 1332, f. 3r i f. 5v); «i p. liya» (Llibre 1332, f. 32r, 1333).

Linalt

«Pau Linalt» (*Bapt.* 1591, 2-2-1726); «mori Joan Linalt albat» (*Òbits* 1591, 11-12-1726); «Antonia Llinalt» i «Joseph Linalt» (*Bapt.* 1591, 7-6-1728 i 26-11-1730).

Linus

«Linus» (Farré, p. 136).

Figura amb el nom de rector el 1261. Devia ser nom de fonts.

Linya

V. **Mas d'en L*.

Linya, [de]

«marthj de lyna», «et cum bng^o daliyna», «vitalis de lyna», «A. de lina» i «michaelis de lyna» (Llibre 1313, f. 8v, f. 11v, f. 13r, f. 14r i 14v); «G. liyano de valosello» (Llibre 1332, f. 32r, 1333); «Raymundum linya» (Llibre 1400, f. 2r); «obit Domjnco linya» (*Òbits* 1412, f. 18v); «pe. liya» (Llibre 1493, f. 3v); «petro ljna minore et dicto de bax» (Llibre 1549); «Maria Llinyá» i «Madalena Lliñiá» (*Bapt.* 1591, 27-1-1732 i 1-6-1734); «Joan Llinyá teixidor de lli de la vila del Velusell» (Capb. 1754); «Osoria Llinya del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800); «Joseph Lliña» (*Òbits* 1735, f. 105r, 3-5-1806); «Francisco Liña» (*Bapt.* 1734, Confir. 9-5-1828).

Molta va ser l'activitat notarial que va tenir aquest llinatge al llarg de més de sis-cents anys. Trobem diferents grafies. Hem vist el renom *de baix*. Els noms que porten els homes són: *Bartomeu, Berenguer, Bernat, Domingo, Francesc, Guillem, Joan, Josep, Martí, Mateu, Miquel, Pau, Pere, Pericó, Raimon, Ramon* i *Vidal*. Les dones: *Josepa, Llúcia, Magdalena, Maria* i *Osoria*.

Linya, el clot d'en

«lo clot que ere den linya al camj de cervia» (MN 1528).

Llanera, de

«Guillem de Llanera» (Farré, p. 35, 1204).

Llarg

V. *Enric del L*.

Llarg, cal

És al carrer de la Botera, però té una sortida a la carretera. Un nom anterior era *cal Pep de l'Andelècia*.

«Llarg» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Llarga, la sort

Pròxima a la vila per l'est; és entre la feixa del Tomos i els Clots. Per sol ixent parteix amb la Carrerada.

«Sort Llarga» (*Amill.* 1942); «Sortllarga» (Nogué, p. 179).

Llargues, les

Són unes feixes al sud de Malpartit i a ponent del Colomer.

«porcio de terra viña dita la llarga» (MN 1824, f. 183v); «Les Llargues» (*Amill.* 1942).

Llaurador

Solament una dona porta el cognom actualment. El llinatge va ser al Vilosell des del s. xvi fins a mitjan s. xvii; després està un segle i mig desaparegut i, quan torna, ho fa des de Solivella. Eren menestrals. Hem vist ferrers, fusters i serrallers. Els noms que portaven els homes són: *Bonaventura, Francesc, Guillem, Joan, Josep, Pere i Sebastià*. Les dones: *Josepa, Magdalena, Maria i Tecla*. El pare del Sebastià, de 1796, era cirurgia i procedia de Solivella.

«et Johaes laurador» (MN 1528); «johanes laurador farralerio» i «m^o ioanes laurador seraller» (Llibre 1549); «mestre pere llaurador fuster» (MN 1573, f. 36r); «tecla llaurado» (*Bapt.* 1591, agost de 1591); «Sebastianus Llaurador» (*Òbits* 1591, 13-6-1647); «Josefa Llauradó Albagés» (Padró 1965).

Llebaria

«Gertrudis Llebaria y Piquer» (*Bapt.* 1807, f. 35r, 31-7-1816); «filla llegítima y natural del Dr. En Medicina Pere Llebaria» (*Òbits* 1735, f. 131r, 15-8-1817).

Seria més ortodox escriure *Llaberia*.

Lledó

Durant els s. xvi i xvii la grafia dominant és *Lledó*. Com passa en altres ocasions, al s. xviii es comença a veure *Lladó*. Actualment, vuit persones duen aquest cognom ortografiat *Lladó*. Entre els prenom dels homes tenim: *Felip, Gerard, Joan, Josep, Josep Maria, Miquel, Miquel Àngel, Pere i Ventura*. De dones hem vist: *Cecília, Emília, Joana, Magdalena, Maria i Marta*. Mossèn Josep Lledó, fill del Vilosell i rector de Vallclara, morí de sobte en aquesta vila de la Conca de Barberà el 29 de setembre de 1744. El 13 de setembre de 1747 foren traslladats els seus ossos allà on reposaven els dels seus pares, a la capella del Roser de l'església del Vilosell, i es féu un funeral amb nocturn i missa cantada, amb assistència de quatre sacerdots i el rector Francesc Lletget. A aquells se'ls donà de caritat quinze sous i al rector el doble. El 1844 Sebastià Lladó morí d'una escopetada al carrer Major prop del cantó del corral de Francesc Marcé, segons explica el llibre d'òbits.

«Cecilia Lledo», «Joan Lledo» i «Pere Lledo» (*Bapt.* 1591, 27-3-1658, 14-6-1667 i 10-1-1694); «Joan Lledo» (*Òbits* 1591, 21-8-1705); «Pau Lladó pages» (Capb. 1754); «foren padrins Joan Llado Estudiant de Theologia» (*Bapt.* 1734, f. 128r, 25-9-1790); «Rvr. Joan Lladó Pbre. Y Regent» (*Òbits* 1735, f. 105r, 1806); «Maria Llado y Balcells» i «Miquel Lladó y Prenafeta» (*Bapt.* 1807, f. 6r, 15-12-1808, i f. 104v, 13-4-1834); «José Lladó Cunillera» (Padró 1939); «Llado Nogue Joana» (Veïns 2005).

Lledó, el bosc del

«a mig dia ab lo Bosch de Joan Llado» (Capb. 1754).

Devien ser terres que tenia a la partida del Bosc.

Lledó, cal

Per la banda nord dóna a la plaça de l'Ajuntament i pel sud, al carrer de la Carretera. També hi ha qui la coneix per *ca la Ventura*, *cal Manxó*, *cal Soler* i *cal Sebastià la Tecla*, encara que són noms més moderns.

«Al desaparèixer cal Lladó, també desaparegué la farmàcia» (Nogué, p. 124);
«més antic cal Lladó que era el cognom de la família» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Lledó, la font del

És a la Serra, al camí de Vilanova, al sud i no gaire lluny del Badejo.

Llena, el carrer de la

Comunica el carrer de les Sorts amb el del Mestre Pasqual.

Llena, la torre de la

«altre tros [...] a la torra de la lena» (Llibre 1363, f. 19v).

Deu fer referència a una de les torres que hi havia a la carena de la serra de la Llena. Potser la mateixa que a Vilanova originà el nom de la partida *la Torre*.

Lleó

«Tecla Lleó de la vila de Gostanti» (*Òbits 1591*, 12-9-1641).

Fou enterrada al Vilosell, era criada de la senyora Foraster de Tarragona.

Lleonart

«Manuel Lleonart de la vila de Arbequa lo qual fonch enterrat al fossa del Velusell» (*Òbits 1591*, 9-2-1711).

Manuel, junt amb sis homes més, fou mort prop de Sant Miquel de la Tosca pels sometents del Vilosell i de la Pobla de Cérvoles.

Lletget

«Franº Lletget Rtor. y Preve.» (*Bapt. 1734*, f. 1r); «Franº Lletget Pvr y Rector» (Capb. 1754).

Morí el 8 de novembre de 1765, el dia 10 es féu l'enterrament, al qual assistiren setze sacerdots; oficià el funeral el rector d'aleshores, Francesc Prenafeta.

Llibertat, la plaça de la

«Al 1931, amb la proclamació de la República. Les vies del poble canviaren de nom. [...] i la de l'Església fou de la Llibertat» (Nogué, p. 131).

Llima, [de]

«G. de Lima» (Farré, p. 171, 1287); «Ego G lima» (Llibre 1302, 1303); G^o ljma» (Llibre 1420, f. 4r); «petro lima loci de velosello» (Llibre 1433, f. 4r); «johanes ljma» (MN 1458, f. 8v); «obit arnaldo ljma» (*Òbits 1462*, f. 8r); «petrj Lima p(res)bite(ro)» (MN 1492); «Johane lima» (Llibre 1493, f. 1r); «ego eularia lima vidua uxor antonio lima» (MN 1535, f. 2r); «cum vitridorio Antonj lima» (Llibre 1549); «pere Lima baix» (MN 1573, f. 2r); «fonc compare toni lima» (*Bapt. 1591*, 3-6-1591); «franciscus Llima» (*Òbits 1591*, 4-3-1648).

Basant-me en la fonètica comprovada del nom de la casa, opto per *Llima*, encara que els documents majoritàriament diuen *Lima*. Van ser al Vilosell tres segles i mig. Els homes portaven de nom: *Antoni*, *Bartomeu*, *Bernat*, *Guillem*, *Joan*, *Llorenç*, *Miquel* i *Pere*. Una dona de nom *Eulària*.

Llima, cal

Encara es recorda una casa amb aquest nom al carrer del Bisbe Queixal. També hi ha qui en diu *cal Toni Quintana*, que és un nom més modern.

«Llima» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Llima, les comes del

«a les Comes del Llima» (Nogué, p. 153).

Llima, la serra d'en

«jn parte nominata a la sera den Lima confrontatur cum via qua itur a lalbj» (MN 1573, f. 5r).

Devia ser un lloc d'anomenada.

Lliner

«Guillem Lliner del Vilosell» (Farré, p. 153, 1386).

Llobera¹

El llinatge és viu. Cecília va ser padrina de Maria Torner.

«Cecília Llobera del Albi» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631); «Josephum Llobera pbtr. ac Rtem opidi del Velosell» (*Bapt. 1591*, 23-2-1673); «Jaume Llobera y Tebé» (*Bapt. 1807*, f. 42v, 9-9-1818).

Llobera²

Hom la pronuncia sense l'article. Partida que per l'est parteix amb el terme de Vallclara, entre els Perellons, que li queden al nord, i els Cadarnesos, tocant per ponent. No gaire lluny passava el camí de Vimbodí quan volia sortir del terme.

V. t. *Plans d'en L*.

«a la part dita de Llobera [...] a fronta a sol ixent y a mig dia ab lo terme de Vallclara» (Capb. 1754); «y partida dita Llobera» (MN 1766, f. 217v); «Llovera» (*Amill*. 1942).

Llombard

«Maria Antolina i Pere Llombart», «Ponci Llombart» i «Bernat Llombart» (Farré, p. 170, 1214; p. 155, 1249, i p. 65, 1235).

Llop

«Barbera Llop» (*Òbits* 1591, 9-10-1716).

Bàrbara Llop i Foraster era la viuda del doctor Llop, metge del Vilosell a principis del s. XVIII.

Llopis

«elisabet Llopis filia Joanis Llopis et [?] conju. loci de porrera» (*Bapt.* 1591, 27-2-1629); «obit franciscus Iacobus Llopis parvulus filius magnificis drt. Madicine franciscii Lopis» (*Òbits* 1591, 25-2-1671).

Llorac

«Francisca Llorach» (*Bapt.* 1734, f. 140v, 18-9-1794).

Els pares de Francesca eren de Santa Perpètua i vivien al Vilosell.

Llordella

«Petro Jovanji Llordella fabro ferrario» (Llibre 1561, f. 565).

Llordés

«patrini fuerunt Joseph Llordes» (*Bapt.* 1591, 24-2-1637).

Fou padrí de Josep Mir.

Llorer, el freginal del

«al camí de la font sobre lo llorer» i «lo fareginal del lorer confrontatur ab horiente cum iter q itur ad fontem» (MN 1564, f. 50v i f. 69r).

Lloreta

«Pilar Lloreta Balcells» (Padró 1965); «Sor Concepció Lloreta, Paula» (Nogué, p. 167).

Llort

«Tecla Bernat y Llort» (*Òbits* 1735, f. 43v, 9-12-1768).

Tecla Llort era muller de Josep Bernat, pastor del Vilosell; procedia de Guimerà.

Lluc

«ego Stefano luch h[ab]itator [...] loci de velosello» (MN 1535, f. 43v); «Magdalena Lluch» i «Joseph Lluch» (*Bapt.* 1734, f. 91v, 20-2-1780, i f. 151r, 4-7-1798); «Theresa Lluch del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800).

El pare de Magdalena i de Josep, Ramon, era sastre i procedia de Castellserà, i era casat amb Antònia Cornador, del Vilosell. També hem pogut veure els pre-noms femenins *Maria* i *Raimunda*.

Lluc, cal

V. *Caminer, cal*.

«Lluc» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Lluçà

«Ego A. luça» (Llibre 1313, f. 78v, 1316); «Ego bn luça de populi de la fumada» (Llibre 1332, f. 31r, 1333); «Ego dom(en)ico luça» (Llibre 1348, f. 93v, 1349); «Anthonio luça» (Llibre 1445, f. 20v); «Mateo luça hte. loci de velusello» (Llibre 1493, f. 1r); «obit frater franciscus Llussa heremita Sti Michaelis» (*Òbits* 1591, 15-9-1626); «Madalena Llusa» (*Bapt.* 1591, 31-7-1707).

Si bé les anotacions no han estat abundants, aquest llinatge es deixa veure al Vilosell prop de quatre segles. Entre els noms dels homes trobem: *Antoni*, *Domingo*, *Mateu* i *Raimon*. Tres dones de noms *Angelina*, *Caterina* i *Magdalena*. Els pares de la Magdalena de 1707 eren de les Borges.

Llucera

«ego Jac lucera i uxor me Raymundeta de valosello» (Llibre 1332, f. 29v, 1333).

No és segur que no haguéssim de llegir *Llúcera*.

Llunyedars, els

«los Llunyedars» (Farré, p. 22).

Lluís, cal

És un nom nou.

V. t. *Garratxo, cal*.

Lluïset, cal

V. *Tecla, ca la*.

Llurba

Tres dones i un home porten el cognom. L'activitat notarial d'aquest llinatge ha fet que les dades documentals extretes siguin abundants. Es fa present del s. xv al s. xxi. La majoria eren pagesos. La llista dels noms que portaven els homes és: *Antoni, Arnau, Avellí, Domingo, Francesc, Joan, Josep, Martí, Pere* i *Ramon*. Dues dones duïen el nom *Amàlia*, i també trobem *Maria Núria, Rosa, Rossenda* i *Tomasa*.

«cum martjno lurba» (Llibre 1400, f. 29v); «pet(ro) lurba loci de valosello» (MN 1458, f. 2v); «ab en lurba» (Llibre 1493, f. 3v); «Petro lurba» (MN 1528); «antonjo lurba habit locj de velusello» (MN 1550, f. 1v); «ioan lurba» (*Bapt.* 1591, 28-10-1592); «Bartomeu Llurba» i «el jurat Sebastià Llurba» (Farré, p. 57, 1599, i p. 108, 1646); «Josephus Llurba» (*Bapt.* 1591, 10-1-1671); «Francisco Llurba» i «Joan Llurba major» (*Òbits* 1591, 11-10-1696 i 7-10-1728); «Rosaria Llurba» (*Bapt.* 1734, f. 2v, 19-2-1736); «Rafel Llurba» (Capb. 1754); «Joan Llurba y Soberana» (*Bapt.* 1807, f. 45v, 27-2-1819); «Rosend Llurba nasqué al Vilosell al 4 de desembre de 1887» i «Daniel Llurba» (Nogué, p. 129, i p. 156, 1936); «José Llurba Tarragó» (Padró 1939); «Llurba Astudillo Avelino» (Veïns 2005).

Llurba, cal

Una casa del carrer del Bisbe Queixal. També *ca la Rosa del Queixal* n'és un altre nom.

«cal Llurba» (Nogué, p. 78).

Llurba, el mas d'en

«in termino de velosello in illa parte vocata lo mas den lurba afrontatum cum via pu^a que itur a vinaxa» (Llibre 1375, f. 40r).

Amb una sola dada documental no es pot afirmar que fos partida.

Lonca

Només un home du aquest cognom.

«Lonca Aventin Emili» (Veïns 2005).

Lopes

«Margarida llopes viuda dl Albi» i «Dr. En Medicina Francisco lopes» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-10-1688).

Foren padrins en les confirmacions de 1688.

Lorda

«vidal lorda» (Llibre 1313, f. 14v).

Lucina, ca la

V. *Euquet, ca l'.*

Luna

«Pere Luna major» (Nogué, p. 72, 1553).

Maça, el tossal d'en

Rep aquest nom una elevació modesta al nord de la carretera de Vallclara, poblada de pins blancs, tot i que les seves parts més baixes són conreades (*Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*).

V. t. *Tossal d'en Maça*.

Maçana

«ego Petro maçana» (Llibre 1313, f. 4v); «Vicent Massana de Vinaixa» (*Bapt. 1591*, Confir. 26-10-1598).

El Vicenç del s. xvi va fer de padrí en la confirmació d'Antoni Soldevila del Vilosell.

Macià

Aquest llinatge, que comencem a trobar a mitjan s. xvi, ha estat present fins als nostres dies, o sigui, més de quatre segles i mig. Dos homes porten el cognom. Entre els noms dels homes trobats en les anotacions tenim: *Andreu, Francesc, Jaume, Joan, Josep, Miquel, Onofre i Pere*. De dones: *Brisia, Maria, Paula i Tecla*. Marc Macià era estudiant, fill de Camarasa, i morí a l'hospital del Vilosell el 23 d'agost de 1628. Anton Macià, el 1970, era batlle de la vila.

«ioanj macia magister domo dicti loci» i «mº iuan matia pedra piquer» (Llibre 1549); «andreu masia» (*Bapt. 1591*, 2-12-1591); «tecla masiana» (*Òbits 1591*, 20-12-1592); «Jacobus Macia» (*Bapt. 1591*, 1-6-1667); «Brisia Macia, filla de Jaume Macia» (*Bapt. 1591*, Confir. 18-6-1699); «Joseph Macià» i «Jaume Macià» (*Bapt. 1734*, f. 6r, 23-12-1738, i f. 93r, 3-5-1780); «Paula Macià y Cornet»

i «Jaume Macia y Ferrè» (*Bapt.* 1807, f. 11v, 11-7-1810, i f. 69r, 12-1-1825); «José Macià Balsells» (Padró 1939); «Miquel Macià, Advocat» (Nogué, p. 168); «Antoni Macià i Miró» (*Talaia*, núm. 1, p. 21); «Macia Marti Miquel» (Veïns 2005).

Maciana, el pla de la

Hom el situa cap al camí de Cervià, partint amb Catxapa. Els informants solen ometre la preposició *de* quan ho pronuncien. Era sols un lloc d'anomenada.

«Plà de la Maciana» (*Amill.* 1942); «Pla la Maciana» (Nogué, p. 179).

Macias

«Isidre Macias. Advocat» (Nogué, p. 168).

Macip

«patrina Joana Macip uxor Michaelis Macip» (*Bapt.* 1591, Confir. 15-11-1611); «Joan Maçip» i «Llorens maçip» (*Òbits* 1591, 24-11-1613 i 9-11-1641); «Jusep Macip de Ulldemolins mestre de Vinaixa» (*Bapt.* 1591, Confir. 16 i 17-5-1666).

El mestre ulldemolinenc fou padrí en la confirmació de Batista Alsamora del Vilosell, que, per cert, tingué lloc a la vila de l'Albi.

Madrid, cal

El Madrid era un home que va fer el soldat a Madrid. Al carrer de la Costa. També *cal* «Carlos» de l'Angeleta, i *ca* l'Hermenegild Fuster, perquè hi va tenir la fusteria.

«Abans fou cal Madrid perquè un home feu la "mili" a Madrid i sempre en parlava» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Maganya

El cognom el duen dues dones. La segona anotació amb metàtesi deu obeir a error d'escrivà.

«Fuensanta Magaña Gonzalez» i «José Mañaga Martínez» (Padró 1965); «Magaña Cornado Antonio» (Veïns 2005).

Maganya, cal

El Maganya era un foraster que va arribar al Vilosell quan es va construir la línia d'alta tensió.

V. t. *Perpinyà, cal*.

Magina, ca la

És en un carreró al nord-est de l'església, vora la plaça de Santa Maria.

Magnòlia, ca la

Al carrer Alt. És la mateixa que *cal Sabater*. Coneguda per *cal Preixens*, un nom més antic, i també per *ca la Monja*.

«Magnòlia» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Magraner, el

«jn parte dicta Lo Magraner [...] ab occidente cum vja muri a meridie cum hereditate dicta del Beneficio de St. Pere y Sancta Cruci» (Llibre 1561, f. 473r); «sobligue La Cort nomenada del mangraner» (MN 1573, f. 8r); «terra campa dita la Sort del Mangrané» (*Cad.* 1726); «a la part dita del Magraner [...] a ponent ab lo camí de Vimbodi» (Capb. 1754).

Cort, de la segona anotació, es deu haver de llegir *Çort* [Sort].

Magrinyà

«Dolores Magriña Llovera» (*Amill.* 1942).

El 1942 tenia finques al terme del Vilosell.

Maior

«Margarida Maior» i «filla llegal y natural de Joan Maior soldat del reigiment de D. Franchalberg de nacio Alemanja y de Ana Polonia Major llur muller tots de la ciutat de Hevilmay? bisbat en lo Palatinat foren padrins Joan Lledo pages del Velusell Tarrg. Dioch. y Ana Margarida Joanes de la vila de Salbig del Paletinat de nacio alemanja del mateix Bisbat de Vulm» (*Bapt.* 1591, 19-3-1712).

Els pares de Margarida eren alemanys. Potser hauríem d'haver fet l'entrada per *Major*.

Major, el carrer

Va del carrer del Bisbe Queixal al carrer de Trascastell; cap a la meitat del trajecte es comunica amb el del Raval per mitjà d'un carreró.

V. t. *Carrer Major*.

«hospicium situm in vico majorj» (Llibre 1420, f. 19v); «in vico maiorej afrontatum cum muro dicti loci» (Llibre 1445, f. 37r); «jn vico majori afrontat [...] et alia cum platea et cum la botiga» (MN 1535, f. 11r); «lo carrer maior confrontatur [...] ab aquilone cum lo carer de miga villa» (MN 1573, f. 28r); «En lo carer Major [...] a mig dia ab lo camí del Albi» (Capb. 1754).

Major, el portal

«casa en lo carrer Major [...] a mig dia part ab la Muralla y part ab lo Portal Major» i «una casa dins la prnt. vila y al portal Major prop la Bassa afronta [...] a migdia ab la Muralla a ponent ab lo carrer y aixida del portal [...] y a trem^a ab lo carrer Major» (Capb. 1754).

És el *portal de la Bassa*, i el mateix que també es va dir *portal de la Vila*.
V. t. **Vila, el portal de la*.

Major de la Costa, el carrer

«intro dictum locum veluselli in parte vocata lo carrer major de la Costa» i «in parte nominata lo carrer maior de la costa afrontatur cum dicto vico y ab la botiga de la vila» (Llibre 1549).

Major de Dalt, el carrer

«in parte vocata lo carrer major dalt confrontatur ab oriente et ab aquilone cum via publica que ducit ad castrum a meridie cum dicto vico majori» (MN 1564, f. 37v).

Majoral

«Fran^a Majoral» (*Òbits* 1735, f. 8v, 22-10-1743).

Era la muller de l'Antoni Majoral pagès de la Fondarella.

Majoral de Cérvoles, el

«lo majoral de Sérvoles» (Farré, p. 171, 1287).

Malena

V. *Pep de la M*.

Malena, ca la

Al carrer del Bisbe Queixal.

«Ca la Malena» (*Talaia*, núm. 4, p. 38).

Maleno, cal

Una casa del carrer del Bisbe Queixal. Abans també *cal Pau del Pedro*. És un renom que s'ha trobat en el recull de Vilanova de Prades, des d'on devia baixar al Vilosell. V. *Vilanova*, p. 135.

«Maleno» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Malet

«Matheus Malet» i «obit Petrus Malet parvulus filius Didaci Malet alias Guinot et Catharina eius uxoris habitatores Veliselli» (*Òbits 1591*, 24-1-1650 i 25-5-1650).

El pare de Mateu i de Pere era francès.

Malla

«Antonia Malla, Filia Antonii Malla chirurgi, et Maria Malla et Rodon, conjugum in velusello habitantium» (*Bapt. 1734*, Confir. 16-9-1766); «Fuerunt Patri-ni Antonius Malla chirurgus ex oppido de Targa» (*Bapt. 1734*, f. 56r, 4-2-1769).

Mallol, el

«la vinya dit lo malol camj de vinayxa» (MN 1573, f. 43v).

Malmaçat, el carrer de

«quamd(am) hospicio sito in dicto loco de Velosello in loco vocato malmaçart afrontat cum dicto hospicio» (Llibre 1332, f. 18v, 1333); «Ego petro canos filio pet(ri) minor dieris de malmaçar de velosello» (Llibre 1363, f. 120v); «unes cases en lo carrer de malmacat» (MN 1458, f. 36r); «afrontat [...] et cum lo fossar j cum jtinere quo itur a vinbodj et cum vico demal maçat» (MN 1528); «retro castellum dicti loci confrontatur ab oriente cum vico de mal maçat» (MN 1564, f. 11v); «Item un corral, o pleta sta en dit terme a la part dita lo carrer de mal Massat que afronta a sol ixent ab lo Cami de Vimbodi y part ab lo camí del Portal del fossar» (Capb. 1754).

Malmaçat, el portal de

«apres lo portal de mal massat afronta ab lo mur de la vjla» (Capb. 1436); «un alberch al portal de malmassat afte. [...] e ab lo honor de la jglesia» (Capb. xvi).

Per la ubicació del carrer del mateix nom, pensem que el portal era el mateix que el *del Fossar*, el qual també de vegades s'anomenava així.

Malpartit

Terres pròximes a la vila, entre aquesta i el riu de Set i al nord de la carretera de la Pobla. Com a partida, es troba ja documentada a principis del s. xiv. En molt poques ocasions el nom va precedir d'article.

«unum mansum in termino de velosello i duas pecias terre a part(ita) malpartit» (Llibre 1302, 1303); «i loco vocato mal partit» (Llibre 1348, f. 82r, 1349); «malpartit afront. [...] cum via que jtur a la fumada» (Llibre 1400, f. 32r); «in parte vocata malpartit» (Llibre 1420, f. 11v); «un tros de terra amalpartit en lo

qual ha dues taules de safra novell afronte ab lo camj de la fumada» (Llibre 1493, f. 3v); «jn parte vocata malpartit afrontatur [...] et cum via della coma den Salvat» (MN 1535, f. 26r); «in parte dicto lo mal partit confrontatur ab oriente cum iter q itur al moli» (Llibre 1549); «a la part dt^a lo mal partit» (Capb. 1754).

Malpartit, el clot de

«lo clot de malpartit» (MN 1492).

Malpartit, el coll de

«al Coll del Malpartit» (Capb. 1754).

Malpartit, la serreta de

«jn parte vocata lo colomer afrontatur [...] et cum la Serreta del malpartit» (MN 1535, f. 54v); «cum Serreta de malpartit» (Llibre 1569, f. 12r); «de mig dia ab la serreta de Malpartit» (*Cad.* 1726).

Es deu voler referir al Serrallet.

Managuerra

«obit Magdalena Managuerra viuda relict Michaelis Managuerra dicti de la Pujada loci de la Selva tarraconis dioch.» (*Òbits* 1591, 1-11-1647); «Ludovicus Managuerra pbtr.» (*Bapt.* 1591, 21-5-1650).

Lluís fou rector del Vilosell al s. xvii.

Mandanya

Una persona du el cognom.

«Maria Mandaña y Tarragó Vehina de la Vila del Albi» (MN 1824, f. 308r); «Rosa Mandaña Balsells» (Padró 1939); «Mandaña Cornado Antonio» (Veïns 2005).

Mandanya, cal

A la plaça de Sant Sebastià. Al carrer Major es coneix una casa amb el mateix nom. El renom de la casa prové d'un cognom.

«Mandaña» (Nogué, p. 188); «Mandanya» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Mandanya Vell, cal

Al carrer del Raval. També hi ha qui li diu *cal* «Pedrito» i *ca la Viuda*.

Manete

«Teresa Manete» (*Òbits* 1735, f. 95v, 19-7-1801).

Teresa era filla de Ferran Manete Sastre de Reus i de Teresa Martorell. En primeres núpcies es casà amb Francesc Freixe «parcher» de Reus, i en segones amb Ramon Rubió del Vilosell, on morí als quaranta anys i fou enterrada.

Manli

«Llorenç Manli» (Farré, p. 162, 1687).

Manresa

Una dona i dos homes duen aquest cognom. Mateu Manresa era paleta i natural de Cervià.

«Maria Manresa» (*Òbits* 1735, f. 192v, 27-12-1844); «Pere Manresa fill de Mateu y Magdalena Comaposada conjuges del Vilosell» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 6-10-1849); «Jeremias Manresa Carré» i «José Manresa Cunillera» (Padró 1939 i Padró 1965).

Manresa, cal

V. *Gitori, cal.*

Manseno

«Antonio Manseno Rector» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Era rector del Vilosell i anotava els confirmats el 19 d'agost de 1859.

Manuel

«Pau manuel» (*Bapt.* 1591, 23-7-1598); «Josepho Manuel» (*Òbits* 1591, 18-2-1616).

Manuel, cal

També *cal Manuel Recasens.*

V. t. *Jordi, cal.*

Manuel Recasens, cal

V. *Recasens, cal.*

Manxó, cal

V. *Lledó, cal.*

«Joan Recasens (Manchó)» (Nogué, p. 106).

Manxó, els pilans del

Són en aquesta casa i aguanten una porxada. Com que toquen a la carretera, quan aquesta es va construir els van haver d'enretirar una mica.

«Els pilans del Manxó era el refugi els dies de pluja» (Nogué, p. 166).

Manyera

V. **Mitger de la M.*

Manyera, cal

Al carrer del Raval.

«Manyera» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Manyereta, ca la

És al carrer de Mitjavila, fent cantonada amb el Corraló.

Marc

«fra Pere March» (Farré, p. 59, 1371); «obit Tecla Marca vidua opidi Velusellj» (*Òbits 1591*, 1-6-1632); «Jaume marc» i «nata ex Laurentio March» (*Bapt. 1591*, 22-4-1636 i 27-4-1659); «Joseph March fill de llorens march» (*Bapt. 1591*, Confir. 20-11-1688); «nata ex francischo March» (*Bapt. 1591*, 21-8-1689); «Pere Marc, soldat reformat» (Farré, p. 96, 1685).

Fra Pere fou majoral de Poblet.

Marcel, cal

Al carrer de la Fassina.

«Marcel» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Marcel·lí, cal

Al carrer de la Carretera.

«Marcel·lí» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Marcos

«Pere Marcos» (Farré, p. 78, 1684).

Marès

«G. Mares» (Llibre 1302); «petro mares» (*Bapt. 1591*, 27-8-1606); «Miquel Joan Mares fill de Bertran Mares» (*Bapt. 1591*, Confir. 27-4-1608).

El llinatge fa una aparició al s. XIV, i s'eclipsa fins al s. XVII.

«Margarito», el

«fuerunt patrini Antonius Sans el Margarito» (*Bapt.* 1591, 17-5-1635).

Fou padrí de Margarida Prenafeta.

marge

V. **Gros*.

Marginet

«frater petro marginet çellerario major monasterj populletj Regens locum velloselli» (Llibre 1400, f. 17v); «fra Pere Marginet» (Farré, p. 59, 1400).

L'any que se cita era majoral de Poblet al Vilosell.

Marginet, el clot d'en

«un altre tros ques deie lo clot d(en) marginet» (MN 1528).

Mari

«francisco Marj» (*Òbits* 1591, 4-6-1627); «Fuit Patrinus Marianus Mari Comensalis Tarraconensis» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766).

La interpretem com a paraula aguda. Francesc, al s. XVII, era mestre d'infants.

Maria-Antònia

V. *Pere M.-A.*

Maria la Bepa, ca la

És al carrer Alt. També coneguda per *cal «Cisco» de la Fumada*. Un altre nom és *cal Canela*.

Maria del Cabot, ca la

Al carrer de la Costa. Un nom més antic de la mateixa casa és *cal Foraster*.

«Maria del Cabot» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Maria del «Sebastiano», ca la

V. *Fineta, ca la*.

Maria Rosa, ca la

Una casa del carrer Alt.

V. t. *Violeta, ca la*.

«Maria Rosa-Violeta» (Nogué, p. 73); «Maria Rosa» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Mariagnet, cal

Al carrer del Bisbe Queixal, coneguda també per *cal Colomet*.

«Josep Camí (Mariagnet)» (Nogué, p. 105); «Mariagnet» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Mariner

«Francesc Mariné» (Farré, p. 139, 1912).

Fou rector a principis del s. xx.

«Marino», el

«cerca de la paret de la casa de Joseph Prenafeta, dit lo Marino» (*Òbits 1735*, f. 184v, 13-7-1840).

Marinyana, el barranc del

No gaire llarg. Té el seu inici al camí de Sant Miquel, per les proximitats de les Vinyetes, i desguassa al de Pedrinya.

Marinyana, cal

Al carrer del Bisbe Queixal, també *cal Silet* o *Pep Silet*.

«cal Marinyana-Pep Silet» (Nogué, p. 73).

Marinyana, la font del

A la Serra, al mig del barranc del Crucifici, uns 400 metres més amunt de la capella. Fa uns anys, l'aigua es feia arribar fins a la mina que travessa el collet del Crucifici i, des d'aquí, fins a la vila.

Marquès

«Ma Marques Preixens» (Padró 1939).

Marquet

Una sola dona porta el cognom.

«Jaume Marquet» (Nogué, p. 156, 1936); «Maria Marquet Preixens» (Padró 1965).

Marrades, les

«una devesa als marraders afronta ab lo terme de Vallclara e ab la devesa de poble» (Capb. 1436); «una devesa q te a les marades» (Capb. 1465); «una devesa e bosch a les marades» (Llibre 1493, f. 3v); «a la part d^a las Marradas qui va a Vila-nova de Prades [...] que afronta a sol ixent ab lo terme de Vallclara» (Capb. 1754).

El nom deu correspondre a una part del camí de Vilanova, quan s'enfila cap a la Llena, que devia ser partida de terra.

Marrell¹

V. **Coma d'en M.*

Marrell²

«testes Guyllermo marrel» (Llibre 1313, f. 6v); «p. marrelli de velosello» (Llibre 1348, f. 49r); «obit pet(ri) marejnj» (*Òbits* 1412, f. 6v); «Matheo marel» (Llibre 1433, f. 2r).

Amb els cent vint anys que foren al Vilosell, els Marrell van deixar el seu nom a unes quantes peces de terra.

Marrell, la cometa d'en

«de migdia y ponent ab la Cometa d'en Marrell» (*Cad.* 1726).

Marsal

«Salvador Marsal» (*Òbits* 1735, f. 197v, 10-8-1848).

Salvador Marsal de la Selva i Jaume N. de Porrera foren morts a la partida del Bosc del terme del Vilosell, per la columna al comandament de Don Joseph Gimenes de Cenurbe, capità de la companyia de Caçadors del primer batalló de Castilla, pertanyent a la Columna de Cervera.

Martí

«cum salvatore martini» (Llibre 1302, 1303); «domingo marti» (Llibre 1313, f. 14v); «Ego P. marti» (Llibre 1332, f. 27r, 1333); «Ego Gllo marti» (Llibre 1348, f. 28r); «Johanj marti de Velosello» (Llibre 1375, f. 5r); «Ego bntº martj htre. Vellosellj» (Llibre 1400, f. 20v); «matheo martj» (*Òbits* 1412, f. 11r); «petri marti» (Llibre 1420, f. 5v); «estefano martj» (MN 1458, f. 8v); «Gujllermo martinj Rectorj eccia. loci de velusello» (Llibre 1493, f. 18r); «jacobó marti» (MN 1507); «iyuanes marti de mitja vila» (Llibre 1549); «Tomas Marti» i «Blasi Marti» (*Òbits* 1591, 6-5-1653 i 19-11-1703); «Bonaventura Marti» (*Òbits* 1735, f. 111r, 25-3-1809); «Joseph Marti y Triquell» (*Bapt.* 1807, f. 60v, 23-9-1822); «Tersa Martí Rubió» (Padró 1965).

Aquest llinatge ha estat present a la vila des del s. xiv fins al s. xx. L'abundància d'anotacions és considerable. A mitjan s. xvi hem vist el renom *de mitjavila*. Els noms que han dut els homes són *Bartomeu, Bernat, Bertran, Blai, Bonaventura, Domingo, Esteve, Guillem, Jaume, Joan, Josep, Llorenç, Marcellí, Mateu, Pere,*

Salvador i *Tomàs*. I les dones: *Jaumeta*, *Miranda*, *Saurina* i *Teresa*. Guillem Martí fou rector de la vila del 1507 al 1514.

Martí, el reboll d'en

«dicti lo Reboll den Marti in parte vocata la coma del Pruner» (Llibre 1439, f. 30r); «jn parte vocata al raboll den martj» (MN 1528); «a la Font den Fabra [...] a tremuntana [...] y part ab lo camí que va al Reboll den Marti» i «a la part dita lo Raboll den Marti» (Capb. 1754).

Encara que alguna vegada es pugui entendre que era partida de terra, preferim considerar-lo un lloc d'anomenada als Pruners.

«Martín»

V. «*Ramiro M.*»

Martina, el cul de la

Un informant conta que era un gran tormo a la cruïlla del camí de l'Albi i el de Cervià. Irònicament, l'anomenaven d'aquesta forma.

Martines

«mori Joseph Nogue [...] fonch enterrat en la Iglesia parroquial del Velusell per lo Rb. Fra Joseph Martines religios de St. Franº del Convent de Alcover» (*Òbits* 1591, 13-3-1709).

Martorell

«Josepa Martorell y Roig» (*Bapt.* 1807, f. 9v, 11-2-1810); «Marti Martorell» (*Òbits* 1735, f. 111v, 16-4-1809); «Miquel Martorell» (*Bapt.* 1734, Confir. 26-3-1832); «Anselmo Martorell Huix» (Padró 1939).

Els pares de Martí eren moliners i procedien de Passanant. Miquel era de Vilanova de Prades, però fou confirmat al Vilosell.

Marxant

V. *Andreu M.*

Marxant, cal

Una casa del carrer de la Costa. Un altre nom de la mateixa casa és *cal Boquer*.

«En Cabotet tornant la guitarra a cal Marxant fou mort davant de la porta» (Nogué, p. 118); «Marxant» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Marxant, el cafè del

Al carrer de la Carretera.

«Els esquerrans s'agruparen al cafè del Marxant» (Nogué, p. 133).

mas

V. **Alanyà*, **Amargós*, **Anastasi*, **Cadita*, **Camí de l'Albi*, **Duc*, **Estrader*, **Ferrer*, **Forès*, **Jorba*, **Llurba*, **Mora*, **Ninyà*, **Pere Petit*, **Pijoan*, **Roig*, **Torner*.

Mas

«ego Dmco mas» (Llibre 1313, f. 22r); «Emmanuel Mas» (*Òbits* 1735, f. 50r, 12-8-1771).

Emmanuel era de la seu d'Urgell i morí com a pobre a l'hospital del Vilosell.

Mas, el

El nom també es fa servir per anomenar la partida dels *Masos*. Quan hom en parla, sap que es refereix al mateix indret.

«terra campa dita lo Mas» (*Cad.* 1726); «Mas» (*Amill.* 1942).

Mas, del

«Jo(an)es Prenafeta del mas» (Llibre 1439, f. 53v); «pascolet del mas» (Llibre 1445, f. 37v); «stefano del mas» (MN 1535, f. 42r); «Ludovico foguet dicto del mas» (*Bapt.* 1591, 24-11-1613).

Mas d'en Guiu, el

Queda a la part nord-oest del terme. Entre el veïnatge del Pla de Vintdiners i el Mas, partint amb el riu de Set i el terme de la Pobla.

«a la part dita lo Mas den Guiu» (Capb. 1754); «partida del Mas den Guiu» (MN 1824, f. 261r).

Mas d'en Joan, el

«el Mas d'en Joan» (Farré, p. 22).

Potser es refereix al *Mas de Fra Joan*.

Mas d'en Josa, el

Partida situada a sud-est dels Gorgs. Ocupa bona part de la fondalada que té el seu origen per les proximitats del terme de Vallclara, no lluny d'allí on la carretera que hi porta entra ja en aquest terme; a sol ixent parteix amb el Mas de Fra Joan. La sembradura i els ametllers són els conreus predominants. La partida té

una extensió considerable, i *Amill*. 1942 algunes vegades parla del *Mas d'en Josa de dalt* i *de baix*.

«lomas den jossa» (MN 1507); «jn parte vocata lo mas den josa» (MN 1528); «in parte dictam lo mas den Jossa» (Llibre 1569, f. 6r); «en la part dita lo Mas den Josa» i «dita lo Mas den Josa [...] a ponent ab la cerra den Sans» (Capb. 1754).

Mas d'en Linya, el

«loco vocato lo mas dn linya afrontat [...] et cum campo Rectorjs» (Llibre 1363, f. 81v); «loco vocato lo mas den linya afrontatum cum via que itur avalclara» (Llibre 1375, f. 39v); «in termino de valosello jn parte vocata lo mas den llnya» (MN 1458, f. 21v); «a la part dita lo Mas den Llinyá [...] a trem^a ab terres de la Rectoria» (Capb. 1754).

Mas d'en Perpinyà, el

«un ort al terme dela ab una devesa afronta [...] cum masia del mas den perpinya» (Llibre 1445, f. 43v); «un tros al mas den perpiya» (MN 1528).

Es deu tractar del Mas d'en Perpinyà del terme de la Pobla de Cérvoles.

Mas d'en Prats, el

«in termino velusello in parte vocata al mas den prats» (Llibre 1493, f. 50v).

Mas de n'Almenara, el

«vocatum lo mas den G^o almenara situm in termino loci de Velosello in parte vocata al camj de Valclara, q afronta cum dicta via qua itur ad locum vallisclare cum sereta de poblet [...] cum vico del tocal den maça» (Llibre 1445, f. 65r).

Mas de n'Alsamora, el

«a la part dita lo Mas den Alcamora [...] a mig dia ab Fran^o Boqué de Vallclara» i «lo Mas den Alsamora [...] a trem^a ab lo Camí de Vimbodi» (Capb. 1754).

Mas de Fra Joan, el

Són terres a l'est dels Gorgs. Els informants el situen entre els Cadarnesos, que li queden al nord, i el Mas d'en Josa, que hi parteix per ponent i pel sud. La partida és ocupada per ametllers i sembrats. Pel nord, vora els Cadarnesos, passa el camí de Vimbodí.

«a la part dita lo Mas de Fra Joan [...] a tremontana ab lo camí de Vinbodi» (Capb. 1754); «y partida llamada lo Mas de Fra Joan [...] y de tremuntana con el camino que va a Vimbodi» (MN 1766, f. 173r).

Mas de la Vidalona

«altre tros en la partida nomenada mas de na vjdalona» (Capb. 1436); «per altre tros en la partida apellada mas de la vidalona [...] afte. E ab lo camj de vall-clara e ab la serreta de po(ble)t» (Capb. xvi).

Mas del Bisbe, el

«vocata lo Mas del Bisbe» (Llibre 1561, f. 507r); «sitam in dicto termino veluzelli in parte vocata lo mas del bisbe» (MN 1573, f. 86v); «a la part dita lo Mas den Bisba [...] a ponent ab lo Riu de Set [...] a tremuntana ab lo terme del Albi» i «lo Mas del Bisbe [...] a mig dia ab lo camí de les Garrigues» (Capb. 1754).

Mascarosa, la cova de na

«un tros de serra sobre la cova de na Mascarosa» (Llibre 1445, f. 13r).

Maset

«fuerunt patrini Petrus Joannes Masset agricola loci de puig Vert» (*Bapt.* 1591, 4-8-1681).

Maset, el

Són terres no gaire lluny i al sud-est de la vila, a la cruïlla del camí de Sant Miquel i el camí de Vilanova. També rep aquest mateix nom un sector vora el camí de Vimbodí abans que aquest baixi cap als Gorgs. L' anotació del llinatge a la partida de baptisme anterior no és suficient per a pensar en l'origen del nom d'aquesta partida. A Vilanova de Prades, hem recollit una partida amb el mateix nom i un renom de casa. V. *Vilanova*, p. 144.

«a la part dita lo Maset [...] afronta de sol ixent ab lo camí de Prades» (Capb. 1754); «y partida dita lo Maset» (MN 1766, f. 208r).

masia

V. «Arturo».

Masia, la

«quandam massiam sitam jn [...] parte dicta riu de set q afrontat cum dicto riu de set et cum termino del albj» (MN 1492).

Es refereix a la partida dels Masos.

Masia, de la

«natus ex Matheo fores dit de la Masia» (*Bapt.* 1591, 3-5-1688).

Masos, els

Terres situades a l'extrem nord-oest del terme, a l'últim tram del vessant dret del barranc del Picot; al nord, parteixen amb el Perdut i el terme de l'Albi; a l'est, tenen les Guàrdies, i per ponent, el solc del riu de Set. Els informants recorden el mas de l'Estrader, el del Ferrer i el Mas d'en Guiu.

V. t. *Mas, el*.

«Massos» (Nogué, p. 178).

Massalles

«Paula Massalles muller de Miquel Valls pastor» (*Òbits 1735*, f. 138r, 24-9-1820).

Massot

«Honofrius Massot de Alfes» (*Òbits 1591*, 13-11-1646); «Lucia Masot» (*Bapt. 1591*, 13-12-1707); «Maria Masot natural de Puigvert Bisbat de Lleida y de part de nou any habitant en lo Velusell, filla dels consorts Ramon Masot y agna Maria Reig: Padrina Maria Verge del Velusell» (*Bapt. 1734*, Confir. 9-10-1792); «Rosa Masot Florensa» (Padró 1939).

Onofre era pagès. El pare de Llúcia era apotecari i procedent de Juneda.

Mata

«Thomas Mata de nyiñola fill leg y nat de Jaume Mata y de la Q^o Angela Mata y Vinyes conjuges pagesos de nyiñola» (*Bapt. 1734*, Confir. 3-7-1740).

Mateu

«Josep Matheu Torner» i «franciscus Matheu» (*Bapt. 1591*, 17-9-1625 i 12-8-1650); «Elena Matheu» (*Òbits 1591*, 16-2-1659); «Clemens Matheu» (*Bapt. 1591*, 24-11-1667); «Fran^o Mateu» (*Bapt. 1734*, f. 71r, 12-10-1773); «Mariagna Matheu, filla dels consorts Magí Matheu pagès natural del poble de Puntils» (*Bapt. 1734*, Confir. 21-6-1788); «Ramon Mateu y Forcadas» (*Bapt. 1807*, f. 4v, 9-2-1808); «Magdalena Mateu» (*Bapt. 1734*, Confir. 26-3-1832).

En la primera aportació documental pensem que, tractant-se d'una anotació del s. XVII, *Mateu* és cognom i *Torner*, ofici. Entre els prenomes dels homes tenim: *Blasi, Climent, Francesc, Josep, Magí, Miquel, Pere, Ramon* i *Sebastià*. Les dones es deien *Elena, Magdalena* i *Mariagna*. El pare de Francesc del 1773 era de Pontils, i la mare, del Vilosell.

Mateu de l'Agnès, cal

Una casa del carrer Major. També coneguda per *cal Castelló*, i *ca l'Hermida*, que és un nom més nou.

«cal Mateu de l'Agnès -Castelló- Hermida» (Nogué, p. 65).

«Matildo», cal

Al carrer del Raval. També *ca la Irene*.

«Matildo» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Maurici, cal

V. *Fulleda, ca la*.

Melcior

«Venerabilis pauli melchjor presbiter et vicario annj 1546, 47, 48, 49» (*Òbits* 1437, f. 104r, 1546).

Melos

«padrins [...] y Maria Melos» (*Bapt.* 1591, 20-7-1707).

Com que ignorem si era paraula aguda, la deixem tal com diu el document. Era de les Borges d'Urgell i fou padrina de Miquel Mònico.

Mercè¹

V. *Joanet de la M*.

Mercè²

«José Llurba, a. Mercé» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888).

Mercer

«et cum merçer» (Llibre 1330, f. 4v); «Mateu Marce» (*Bapt.* 1734, f. 26r, 19-2-1752); «Rosa Marcè, natural del Velusell, filla dels consorts Francisco Marcè Pagès del lloch de Barberà» (*Bapt.* 1734, Confir. 11-11-1772); «Franº Marcè» (*Bapt.* 1734, f. 87v, 19-10-1778); «Josep Marce y Noguer» i «Joseph Marcè y Rubió» (*Bapt.* 1807, f. 2v, 18-8-1807, i f. 80v, 9-3-1828).

Els prenomés més vistos són *Antoni, Francesc, Josep, Mateu* i *Ramon*, per als homes. I *Rosa* com a prenom femení.

Mercor

«Catarina Mercor» i «filla de [?] Mercor Jsabel Mercor de flandes de Brusela Bisbat de Brusela foren padrins Joan [?] de [?] y Catarina [?] del terma de Brusela» (*Bapt.* 1591, 6-9-1699).

Els pares de Caterina sembla ser que eren belgues.

Més Amunt, el molí

«Francisco Espasa Moliner del lloch de Vilanova de Prades, lo qual morí en lo moli mes amund del terme del Vilosell» (*Òbits* 1735, f. 7r, 9-9-1741).

Es feren els funerals al Vilosell, però fou enterrat a Vilanova tal com demanava en el testament. Quan ja hi havia dos molins, al del s. XIII se li deia el *molí Més Amunt*.

Més Avall

V. *Molí M. A.*

Messeguer

«Ego p meseger de velossello» (Llibre 1302, 1303); «Raymundo messeger uxor mea Sibilia habitatores velloselli» (Llibre 1313, f. 4v); «Joseph Messegué Apotecari» (*Òbits* 1735, f. 196r, febrer 1848).

L'estada inicial dels Messeguer va ser curta. Malgrat això, van deixar el nom a diferents llocs del terme, com es pot veure en les entrades següents. El Josep del s. XIX era casat amb Teresa Font del Vilosell, i se li morí als trenta-quatre anys.

Messeguer, el coll d'en

«Vocato lo coll den Messeguer afrontatum c(u)m via pu^a qu itur al albiu» (Llibre 1350, f. 109v); «jn loco vocato lo col dn messeger» (Llibre 1363, f. 88v).

Messeguer, la roca d'en

«un tros a la rocha den masag(uer) afr(on)ta ab lo terme del albi» (Llibre 1445, f. 2v).

Messeguers, les eres dels

«in loco vocato les heres dels messegues» (Llibre 1375, f. 161v).

Mestre

«et petro mestre» (Llibre 1375, f. 72r); «Jaume Mestre» (*Bapt.* 1591, 20-11-1711); «Joseph Mestre» (*Bapt.* 1734, Confir. 3-7-1740); «Polonia Mestre» (*Òbits* 1735, f. 14v, 11-5-1748); «Joseph Mestre Pages del Velusell» (Capb. 1754).

Polònia Mestre, que morí d'apoplexia, era filla de Ramon Figueres i de Raimunda Magerell, de Farran, bisbat de Solsona, però era casada amb Josep Mestre, pastor, habitant de Juneda. Fou enterrada al Vilosell.

Mestre Pasqual, el carrer del

Forma part de l'expansió extramurs de la vila. És a l'est de la plaça de Sant Sebastià i comunica el carrer de la Carretera amb la carretera de Vallclara. De la seva banda est, surten el carrer de la Llena i un que encara no té nom, que el comuniquen amb el carrer de les Sorts.

Mestric

«Elisabet Mestrich y Toldrà viuda habitant en lo Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 20-10-1776).

Va ser padrina en la confirmació de Rosa Prenafeta.

Metge, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

«cal Metge, és casa pairal del poble» (Nogué, p. 123); «Metge» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Mèxic

V. *Ton de M.*

Mexicà, cal

A la plaça de Sant Sebastià. Abans havia estat *cal Pere del Bessó*.

«Mexicà» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Millan

«Clemencia Millán Plana» (Padró 1965).

mina

V. *Crucifici, Font Vella*.

Minguell

Un home du aquest cognom.

«Minguell Medina Jorge» (Veïns 2005).

Minguet

«Maria Anna Minguet y Rubió» (*Òbits* 1735, f. 38r, 27-6-1766).

Era muller de Miquel Minguet de Torregrossa.

Miquel

«Antoni Miquel fadri girurgia habitant en lo Velusell» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 3-7-1740); «Ramon Miquel y Puiggali» (*Bapt.* 1807, f. 36v, 12-11-1816); «Carmen hija de los consortes Jose y Teresa Miquel y Carre» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Antoni fou padrí de Francesc Prenafeta. A mitjan s. XIX, Josep Miquel era metge del Vilosell i era casat amb Teresa Carrer.

Miquel del Bessó, cal

V. *Cabaler, cal.*

Miquel del Nen, cal

V. *Ramon de la Tecla, cal.*

Mir

«Bernat Mir» (Farré, p. 169, 1224); «Johanes mir de velosello» i «petº mir de velosello» (Llibre 1375, f. 15r i f. 46v); «Maria anna Mir» (*Òbits* 1591, 3-1-1643); «patrini Josephus Mir Cirurgus adolescents», «Ursola Mir obstetrice Velusellj» i «Baptista Mir Chirurgi Velluselli» (*Bapt.* 1591, 7-2-1663, 10-2-1666 i 2-4-1672).

Els Mir es van estar un segle i mig a la vila. Reapareixen a mitjan s. XVII, però aquests res no podien tenir a veure amb els Mir anteriors. Anna, el 1620, fou exorcitzada d'urgent necessitat i batejada per la llevadora Esperança Solanes.

Miracle, la cova del

La recorden al riu de Set, més avall de la del Noro, i cap al sud-oest del Tossal dels Pins. Sembla que el nom li donen a causa d'unes formacions d'estalactites i estalagmites que té a l'interior.

«La cova del Miracle» (Nogué, p. 179).

mirador

V. *Castell.*

Mirador de l'Arquebisbe Pont i Gol, la plaça del

És a la part de migdia de l'església, guaitant al carrer de la Fassina. Quan es va obrir, cap a mitjan s. XX, aprofitant una part de l'abadia, va quedar al descobert una portalada romànica.

«Plaça Mirador de l'Arquebisbe Pont i Gol» (Plànol).

Miralles

«testes [...] et petrus miralles» (Llibre 1549).

Mirarnau

«Joan Mirarnau» (*Bapt.* 1591, 18-7-1641).

Podria ser *Miarnau*, un cognom més conegut. El pare d'en Joan procedia de Maials.

Miravall

«cum miraval» (Llibre 1302, 1303); «miravallo del vallo» (Llibre 1330, f. 10r); «Dom(en)i co miraval de velosello» (Llibre 1375, f. 24v); «Gujllmo mjravall» (Llibre 1433, f. 13r); «obit Ramoneta ux dmjcio mjraval» (*Òbits* 1437, f. 1v); «petro miravall» (MN 1458, f. 13v); «Ramon fill dels conjuges Joseph y Quite-ria Miravall y Siurana» (*Confir.* 1835, Matrim. 14-6-1835); «Elisa Miravall Prenafeta» (Padró 1939).

El llinatge, que comença al s. xiv, s'estronca a finals del s. xv i reapareix a principis del s. xix. Al s. xiv trobem el renom *del vall*. Entre els prenomes dels homes llegim: *Domingo, Guillem, Josep, Pere* i *Ramon*. I de les dones: *Quitèria* i *Ramoneta*. Segons MN 1573, f. 31v, les Comes de Miravall, a ponent de la serra dels Estiràs, al terme de les Borges Blanques, confrontaven amb el camí de Cervià a les Borges i, per ponent, les comes esmentades partien amb el tros del senyor de Miravall. Ramon fou confirmat pel bisbe de la Seu d'Urgell, Josep Queixal i Estrader, en una visita que féu al Vilosell, la seva vila natal.

Miró

Dues dones duen aquest cognom actualment. N. Miró és anotat al rectorologi de 1933 a 1934.

«iuan miro» (*Bapt.* 1591, 21-6-1592); «Pere Miró» (Farré, p. 161, 1632); «Maria Mirò filla de Joseph y de Paula Abelló conjuges» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 14-6-1814); «Virginia Miró Bota» (Padró 1939); «Al novembre de 1951, pren possessió de la parròquia Mn. Magí Miró» (Nogué, p. 158); «Miro Preixens Anna» (Veïns 2005).

Miró, el carrer (o carreró) d'en

«al carrer de Mitjavila [...] a ponent ab lo carreró dit den Miró», «al carrer de dalt [...] a mig dia ab lo carrer den Miró» i «al cap de dalt del carreró den Miró» (Capb. 1754).

Es deu tractar del *Corraló*.

Missa, el carrer de

És el nom que també es dona al *carrer de Dalt*, especialment a la part més pròxima a la plaça de Santa Maria.

V. t. **Carrer de Missa*.

Mitger de la Manjera

«Francisco Domenech, a. Mitge de la Manjera» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1888).

Mitgers, cal

Al carrer de Mitjavila.

«*Mitges*. Eren mitgers amb cal Puntils» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Mitjà, el carrer

«loco de velusello sitam in parte dicta lo carrer mija» (*Llibre 1549*); «jn vico inferiori confrontatur [...] ab aquilone cum vico medio» (*MN 1564*, f. 8v).

Deu voler dir el *carrer de Mitjavila*.

Mitjàs del Camí de Prades, els

«in parte vocata los migas del camj de prades» (*MN 1535*, f. 26r).

Mitjavila, de

«obit Magdalena [...] filia petri tarrago de media villa» (*Òbits 1550*); «filius Antoni Carrer dicti de mitja vila» i «natus ex Matheo fores dictus de mitja vila» (*Bapt. 1591*, 20-8-1645 i 16-3-1691).

Mitjavila, el carrer de

Situat a la meitat de la vila, va del carrer de la Costa al carrer Major. Es comunica amb el carrer Alt per mitjà del Corraló.

«lo carrer maior confrontatur [...] ab aquilone cum lo carer de miga villa» (*MN 1573*, f. 28r); «al carrer Major [...] a trem^a ab lo carrer de mitja vila» (*Capb. 1754*).

Mitjavila, el carreró que va a

«situat dins la pnt. Vila al carreró qui va a mitja vila» (*Capb. 1754*).

Moce

Dues persones duen aquest cognom.

«Moce Llivina Oscar» (*Veïns 2005*).

Modolell

«Joan Modolell» (*Bapt. 1734*, f. 43r, 24-9-1765).

Era religiós franciscà del convent de Sant Francesc de Montblanc, però regia la parròquia del Vilosell i batejava.

Mogobrio

«Enric Mogobrio de la Bastida del regne de França, pastor de Pere Dalmau» (Farré, p. 92, 1568).

Moixa

V. **Gata M.*

molí

V. *Calces*, **Dalt*, *Estrader*, *Foraster*, *Gansets*, **Més Amunt*, **Oli*, **Pau Anton*, *Roselló*, **Rubió*, *Tarresà*.

Molí

V. **Horta del M.*, *Jaume del M.*

Molí, el

Al sector de riu de Set més pròxim a la vila encara se'n poden veure les ruïnes. Va deixar el nom a les terres del seu entorn. La documentació que s'aporta dels s. XIII i XIV fa l'efecte que s'hi refereix.

«El castlà del Vilosell, Pere de Besora, el 7 de decembre de 1206, ven al suara esmentat Pere els drets que tenia al molí construït pel mateix Pere Capellà en el Riu Set» (Farré, p. 32, 1206); «ortum jn t(ermino) voloselli afrontatum cum molendino cum torete de ryu de Seth» (Llibre 1313, f. 6r); «in illo molendino que est in termino de velosello in loco vocato riu de Set» (Llibre 1332, f. 26v, 1333); «un ort al molj» (Llibre 1375, f. 86v); «per hunt ort prop lo moli afronta ab la bassa del moli e ab lort del moli» (Capb. xvi); «altra pesa de terra a la partida del Molí» (*Cad.* 1726); «l'aiguat de Santa Tecla, al 1874, destruí el molí del riu de Set» (Farré, p. 184, 1847).

Molí, el camí del

Sortia del nord de la carretera de la Pobla, tocant al Colomer, i passava per la cova de les Arnes. Ara ja és mig perdut. Antigament, devia arribar fins al molí. La documentació de vegades empra el diminutiu. També dóna a entendre que als s. XVIII i XIX amb aquest nom es designava una partida de terra.

V. t. *Caminet del Molí*.

«vocato malpartit afront. [...] cum via que itur al moli» (Llibre 1375, f. 82r); «un tros prop la era den Lima afronte ab lo camj que va al molj» (Llibre 1493, f. 3v); «quandam corte in dicto termino afronte cum lo caminet al molj» (MN 1573, f. 4r); «a la part dita lo Cami de la Font [...] a tremuntana ab lo cami del Molí» i «a la part dita lo cami del moli [...] a tremuntana ab dit cami del moli» (Capb. 1754).

Molí, davall el

«un ort daval lo molj» (Llibre 1375, f. 106v); «un ort davall lo molj» (Capb. 1465).

Molí, la peixera del

Era al riu de Set, abans del molí, i servia per a captar l'aigua que després, per mitjà d'una séquia, era conduïda cap a la bassa que la regulava i el feia moure. Fou durant anys la piscina del Vilosell, fins que es feren les de debò. Era un lloc d'anomenada o una peça de terra.

«un ort a la pexera del molj» (Llibre 1363, f. 21r); «la orta del molj afrontat [...] cum paxera» (Llibre 1439, f. 38v); «altra pesa de terra dita la Peixera» (*Cad.* 1726); «dita la Peixera del Moli [...] a mig dia y a ponent ab lo Riu de Set y a trem^a ab lo camí de la Pobla» (Capb. 1754).

Molí, la roca del

«a riu de Set comense a la roqua del molj fins al sol de la coma den amigo» (Capb. 1465).

Molí, la séquia del

«a la part dita les Parades [...] a ponent ab la Siquia del Moli» (Capb. 1754).

Deu voler dir la séquia que de la peixera conduïa l'aigua del riu cap a la bassa del Molí.

Molí Més Avall, el camí del

«a la partida dita lo moli nou [...] a ponent ab lo camí del moli mes avall» (MN 1766, f. 4r).

Molí Nou, el

Com a partida de terra, el comencem a trobar documentat al s. xvi. Diuen que no tenia bassa i que rebia l'aigua per mitjà d'una séquia que la hi feia arribar del molí Més Amunt. Hi ha qui diu que del molí, ja quasi desaparegut, encara es poden veure unes runes cobertes d'esbarzers. Segons expliquen els informants, el famós aiguat de Santa Tecla (23 de setembre del 1874) se l'endugué. Situada al riu de Set, la partida parteix per l'est amb un sector de Comabella. En un fragment de la partida té anomenada el *Molí Nou del Pedro*.

«jn termino de valosello in parte vocata lo molj nou» (MN 1528); «lo tros dit del moli nou» (Llibre 1549); «a la part dita lo Moli Nou o camí de la fumada [...] a ponent ab lo camí del Moli» i «part en dit terme y part en lo terme de la Pobla a la part dita lo Molinou» (Capb. 1754); «a la partida dita lo moli nou [...] a ponent ab lo camí del moli mes avall» (MN 1766, f. 4r).

Molina

Dos homes duen el cognom.

«Molina Sutorra Jaime» (Veïns 2005).

Moliner¹

V. *Ton M.*

Moliner²

«fou compare March Moliner» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-10-1596).

Moliner³

«La maqueta del campanar fou feta per Ramon Roselló (Ramon Moliné)» (Nogué, p. 101, 1888).

Molinera, ca la

Al carrer de la Botera. Coneguda també per *cal Fresneda*.

«Molinera» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Molinos

«Gaspar Molinos» (*Bapt. 1591*, Confir. 13-11-1606).

Fou padrí en la confirmació de Pere Joan Manuel.

molins

V. **Puigdengoles*.

Moni, cal

V. *Bufat, cal*.

«Moni» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Mònico

«Miquel Moniquo» (*Bapt. 1591*, 20-7-1707).

Els pares eren de les Borges d'Urgell.

Monja, ca la

V. *Magnòlia, ca la*.

Monja del Preixens, ca la

Es refereix a una religiosa de cal Preixens. És un altre nom de la casa de l'entrada anterior.

V. t. *Guixa, cal*.

Monner

«Maria Monne» (*Òbits 1591*, 22-9-1711); «Raphael Munnè, Filius Martini Munnè Fabri Cannabini et Elisabetis Munnè et Giner Conjugum, in Velusello habitantium» (*Bapt. 1734*, Confir. 16-9-1766).

Maria, que morí el 1711, fou enterrada a l'església del Vilosell; tant ella com els seus pares procedien de la plana d'Urgell. Martí, el pare de Rafel, era espar-denyer i procedia de la Selva del Camp.

Monravà

«Madrona Ros y Monravà» (*Òbits 1735*, f. 46r, 6-1-1770).

Madrona era filla del doctor en medicina Antoni Monravà i era casada amb Josep Ros del Vilosell.

Montagudo

«fuerunt patrini Jacobus Joanus Montagudo magister porcularum velusellj» (*Bapt. 1591*, 27-11-1637).

Fou padrí de Margarida Torner. Quan morí, el 21 de setembre de 1641, fou enterrat dins l'església del Vilosell pel rector Jaume Domènec.

Montagut, de

«Franº de Montagut» (*Òbits 1735*, f. 18v, 26-8-1751).

Morí a l'hospital del Vilosell; no tenia pare ni mare, només àvia, i procedia d'una masia del terme de Montagut.

Montero

«Jesua Montero Fernandez» (Padró 1965); «Els caporals [...], i l'últim Montero» (Nogué, p. 120).

Montlleó

«eius patrini Petrus Montlleo adolescens habitatorij ville de Mora» (*Bapt. 1591*, 6-11-1667).

Va ser padrí de Pere Romeu.

Montoliu, de

«R. de Montoliu» (Farré, p. 32, 1196).

Montoro

«Benito Montoro Rivas» (Padró 1965).

Mont-ral, de

«Ego p. de monte regali» (Llibre 1302, 1303); «Ego Dulcia uxor domenico de montreal» (Llibre 1332, f. 42r, 1333); «bnº de monreal de velosello» (Llibre 1375, f. 21r).

Mont-ros, de

«Pere de Monrós» (Farré, p. 36, 1203).

Montserrat

«Al 1843 trobem a Gregori Montserrat, cirurgià fill de Gratallops» (Nogué, p. 123); «Jaume Montserrat y Font» (*Bapt.* 1807, f. 131v, 15-5-1843); «Llucia Montserrat y Bellvé» (*Òbits* 1735, f. 197r, 28-2-1848); «Salvador hijo de los consortes Gregorio y Maria Montserrat y Font» (*Confir.* 1853, 19-8-1859); «Teresa Montserrat Zamora» (Padró 1965).

Llúcia, que morí de sobte al camí de Vallclara i prop del tros de la Rectoria, era de Gratallops, i el seu marit va ser boter a la vila. Gregori, barber, era casat amb Maria Font del Vilosell.

Montserrat, la creueta de

«La Creueta de Montserrat, que més que una creu és una capella, es troba a menys d'un quilòmetre vers el camí d'Albi-Cervià» (Nogué, p. 51).

Monya, la

Fa pensar en *almoïna*, potser una finca que estava carregada amb alguna mena de cens. A l'oest de la vila, partint amb el Serrallet i Malpartit.

«la Almanya [...] a mig die ab lo camí que va al Moli» (Capb. 1754); «La Monya» i «El trós de la Monya es coneixia com el trós de les animes» (Nogué, p. 179 i p. 64).

Mor

«bernardo mor» (MN 1528); «Joannes Mor» i «Joseph Mor» (*Òbits* 1591, 27-1-1661 i 22-11-1703).

Joan Mor era cirurgià, o barber, que era el mateix.

Mora

«et bnardo mora omnes dicti loci de Velosello» (MN 1528); «obit Catharjina mora» (*Òbits* 1437, f. 88r, 7-3-1530).

Deu ser la forma femenina de *Mor* de l'entrada anterior.

Mora, el mas de na

«té i posoeix una pesa de terra dita lo Mas de na Mora» (*Cad.* 1726).

Limita amb el terme de Vallclara.

Moragues

«Pericono moragues» (Llibre 1313, f. 40v); «Petrus Moragues» (*Bapt.* 1591, 9-9-1647); «Pere Sebastia Moragues» i «obit Ursola Moragues uxor francisci Moragues Lapidarij habitatores Velusellj» (*Òbits* 1591, 8-10-1647 i 25-11-1647); «Josefa Moragues Sala» (Padró 1939).

Els Moragues del s. xvii res no podien tenir a veure amb el del s. xiv. A la partida d'òbits de 1647, entenem que *Sebastià* forma part del prenom. Com a prenom també hem vist *Joan*.

Moragues, el coll d'en

«terre trocium situm al coll den moragues afrontatur cum termino del albj» (MN 1528).

Morana

«testes [...] petº morana scholaris» (Llibre 1375, f. 148r).

Morar

Sis persones duen el cognom.

«Morar Luminita» (Veïns 2005).

«Morcillo», cal

V. *Coromines, cal*.

Morell

«Mariagna Morella ville Borgiarum» (*Bapt.* 1591, Confir. 15-11-1611).

Fou padrina de Jaume Llurba.

Morer

V. **Pla del M.*

Morer, la sort del

«la sort del morer» (MN 1528).

Moret, cal

Al carrer Major. El Moret era de la Pobla però es casà a cal Torroner.

V. t. «*Sebastiano*», *cal*; *Torroner*, *cal*.

Morgó

«Joseph Morgó albat» (*Òbits* 1735, f. 28r, 12-1-1760).

Els pares eren del bisbat d'Urgell.

Mosca, el pla la

No lluny de la vila, hom l'ubica al Camí de Tarrés. El nom es dona a una sola finca.

«Pla la Mosca» (Nogué, p. 179).

Mossenyes, les

Un informant recorda aquest nom aplicat a uns bocinets de terra que pertanyien a la rectoria, per les proximitats del camí de Vallclara i els Oliverets. *Amill*. 1942 l'ubica cap als Gorgs i diu que era propietat de la parròquia.

«Mossenya» (*Amill*. 1942).

Mosso, cal

Al carrer del Raval.

«Mosso» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Mulet

«Ego vitalis mulet» i «michaelis mulet» (Llibre 1302, 1303); «Johanes muleti de velosello» (Llibre 1348, f. 3v).

Una dona portava el prenom *Rasendís*.

Mullor

Un sol home porta aquest cognom.

«Mullor Caixach Francisco» (Veïns 2005).

Mundeta

V. Salvador de la M.

Mundeta Felipa, ca la

V. Avel·lí, ca l'.

Muntaner

«cum miguel muntaner» (MN 1573, f. 111r); «Maria Muntané Calderó» (Padró 1965).

Muntanya

«Lluís Montanja albat» (*Òbits 1591*, 24-9-1700).

Era fill de Pere Montanya, soldat del rei.

Munter

«Ego miguel munter loci de velusello» (MN 1573, f. 14r).

Muralla, la

El nom és viu, i encara s'empra per designar el tros del raval més pròxim a la carretera de la Pobla. Tancava la vila i el castell a l'edat mitjana. Es conserva un portal que dona accés a l'interior de la vila si s'hi entra per la banda de la carretera o la plaça de Sant Sebastià. Les anotacions més antigues prefereixen la forma *mur*.

«unum trocium terre in termino velloselli j afrontat(um) in muro ip(s)io ville [...] j in via publica» (Llibre 1302); «et cum muro ville» (Llibre 1313, f. 54v, 1315); «cum muro dicti loci» (Llibre 1400, f. 28v); «al carrer Major [...] a mig dia ab la Muralla», «a la Muralla [...] a mig dia ab lo camí de Vimbodi [...] a ponent ab la casa del Benefici de St. Antoni y a tremª ab lo carrer estret» i «al carrer de la Costa afronta a sol ixent ab la Muralla» (Capb. 1754); «La muralla a l'arribar a cal Ramon del Ton s'orienta vers el castell» (Nogué, p. 74).

Muralla, el camí de la

«a la part dita los Colomes [...] a sol ixent ab lo Camí de la Muralla», «al carrer Estret que afronta de sol ixent part ab lo camí de la Muralla», «al carrer del Portal del Albi [...] a tremª ab lo camí de la Muralla» i «a la part dita la Sort de la hera [...] a sol ixent ab lo Camí de la Muralla» (Capb. 1754).

Es deu referir al camí que donava el tomb a la vila per l'exterior de la muralla, ja que totes les confrontacions formen part dels límits del perímetre de la vila.

Muralla, el carrer de la

Paral·lel al carrer del Bisbe Queixal, forma part de l'extrem sud-est del carrer del Raval.

V. t. *Muralla, la*.

Muralla, darrere la

«les corts que te dare lo mur» (MN 1573, f. 4v); «un corral de Bestiar a la part d^a darrera la Muralla», «darrera la Muralla [...] a mig dia [...] y part ab lo camí de Vallclara a ponent ab lo de Vimbodi» i «detrás la Muralla [...] a rem^a ab lo camí del albi» (Capb. 1754).

Muralla, l'hort de la

«Hort Muralla» (*Amill*. 1942).

Segons *Amill*., era tocant al carrer encara recordat per *de la Muralla*.

Murtra

«Catharina Murtra i Josep Murtra» (*Bapt.* 1591, 21-4-1645); «Orosia Murtra» (*Òbits* 1591, 8-10-1647).

Caterina i Josep eren bessons; el pare era teixidor de lli i vivia al Vilosell.

Mustapha

Una sola persona figura a Veïns 2005 amb aquest cognom.

«Mustapha Ziani» (Veïns 2005).

Nadal

«Mariangela nadal» (*Bapt.* 1591, 30-10-1633); «Maria Nadal y Oliveres» (*Òbits* 1735, f. 5v, 24-2-1740); «Pere Miquel Nadal» (Farré, p. 163, 1748).

Narbonès

«ego arnaldo narbones» (Llibre 1313, f. 13v).

Narcís, cal

Al carrer Major, vora la placeta dels Alls. Un altre nom és *cal Valeri*.

Naudí

«Ramon Naudí» (Nogué, p. 156, 1936).

Navarra

V. **Coma N.*, *Quarta de N.*

Nebot

«foren padrins Jaume Nebot y Maria Nebot de la vila Ulldemolins» (*Bapt.* 1591, 24-3-1721).

Foren padrins de Jaume Noguer.

Nen¹

V. *Miquel del N.*

Nen²

«en Josep Tarragó (Nen)» (Nogué, p. 135); «el Pep del Nen va ser l'últim pregoner del Vilosell» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Nen, cal

Al carrer Alt. També *cal Norman*.

«Es deia cal Nen perquè els pares en lloc de cridar-lo pel nom li deien nen» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Nicasi, cal

V. *Coix, cal*.

Nicasi Benet, cal

Al carrer de la Botera. Ara *cal Vicenç Aguado*. *Cal Venanci Foraster* és un nom més antic.

Nicasi Cogulla, cal

Al carrer Major. També *cal Palau* i *ca la Núria*.

Nicolau, cal

Una casa del carrer de la Botera. Sovint hem sentit pronunciar «Micolau».

«cal Nicolau» (Nogué, p. 159).

Nin, cal

Al carrer Major. Un altre nom és *cal Caterí*.

Ninyà

«Francisco Niña y Martorell» (*Bapt.* 1807, f. 1v, 1-4-1807); «fill llegitim y natural de Juan Niña Pages» (*Òbits* 1735, f. 111v, 9-4-1809).

Ninyà, el mas de

Els informants el situen per les proximitats del camí de Vallclara i les Vinyetes. Per la ubicació faria pensar en el Mas d'en Linya, si no fos que el llinatge Ninyà ha aparegut documentat. També es podria tractar d'una variant del mateix llinatge.

V. t. **Mas d'en Linya*.

«Mas den niñá» (*Amill*. 1942).

Noguer

Aquest llinatge, que comencem a trobar anotat al s. xv, arriba fins ara. Actualment és el més abundant, amb vint-i-set persones a la vila que porten el cognom. Al llarg d'aquests cinc segles, el pas per cal notari ha proporcionat una gran abundància d'anotacions. La grafia dominant als s. xv, xvi i xvii és *Noguer*; al s. xviii comencem a veure *Nogué*. Entre els oficis hem vist barbers, paletes i pagesos. De renom: *Hereu del Calces*. Entre els prenomes dels homes: *Agustí, Aleix, Antoni, Arnau, Bernat, Bertran, Blai, David, Francesc, Francesc Xavier, Isidre, Jaume, Joan, Josep, Josep Antoni, Josep Ma, Josep Oriol, Jordi, Llorenç, Lluís, Mateu, Miquel Àngel, Pere i Raimon*. Els de les dones: *Amanda, Anna Maria, Carme, Cecília, Coloma, Estel, Francesca, Immaculada, Jaumeta, Josepa, Magdalena, Maria, Maria Assumpció, Maria Dolors, Maria Jesús, Maria Rosa, Mònica, Ramona, Sandra, Teresa i Xènia*.

«pet(ro) noguer loci de velosello» (Llibre 1433, f. 3v); «Pº nog(uer)» (Llibre 1445, f. 3r); «obit na Jaumeta ux den noges» (*Òbits* 1458, f. 1r); «Mateo noguer» (MN 1492); «bnt noguer» (Llibre 1493, f. 3v); «anthonjo noguer» (MN 1507); «francischus noguer barbitonsor» i «Petro Noguer major magister domos» (MN 1528); «petro noguer» (MN 1535, f. 2v); «Pascasi Nogué, saestre» i «sotsbatlle Bernat Noguer, barber d'ofici» (Farré, p. 89, 1560, i p. 93, 1568); «magdalena noguera» i «Alexius Noguer» (*Bapt.* 1591, 10-1-1593 i 18-7-1657); «Joseph Noguer» (*Òbits* 1591, 25-8-1706); «Fco. Noguer mayor» (Nogué, p. 58, 1772); «Blay Noguer» (*Bapt.* 1734, f. 98r, 10-11-1781); «Sebastia Nogue y Llado» (*Bapt.* 1807, f. 7r, 24-3-1809); «Carlos Nogue Llovera» (Padró 1965); «Miquel Àngel Nogué i Estradé» (*Talaia*, núm. 1, p. 18); «Nogue Rovira Sandra» (Veïns 2005).

Noguer, cal

V. *Pujades, cal*.

Noguer, el corral del

N'hi ha dos, ja en ruïnes. Un és a l'est i tocant al camí de Sant Miquel enfront de l'Abulló; a l'interior, es poden veure encara unes arcades. Des d'aquest punt es produeix el fenomen de l'eco, llençant un crit en direcció a ponent el so s'escar-neix des del Vilosell. L'altre és a la partida de les Freixes vora el camí de Vinaixa.

«El corral del Nogué, tocant al camí de Vinaixa a les Freixes» (Nogué, p. 162).

Noguer, el pla d'en

És una plana al nord de la Fumada, entre aquesta i el camí que va fins a la Cova; per l'est parteix amb Comabella.

«Pla del Nogué» (Nogué, p. 179).

noguers

V. **Cantaluela*.

Nolla

«Natal Nolla» (Farré, p. 138, 1481).

Fou rector del Vilosell a finals del s. xv.

Nonaja, de

«Gabriel de Nonaja del lloch de Bardonesa de la provincia del delfinat del regne de Fransa» (*Òbits 1591*, 15-3-1623).

Norman, cal

V. *Nen, cal*.

«Norman» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Noro

V. *Jaume del N.*, *Parent del N.*

Noro, cal

Una casa del carrer de Mitjavila. Al carrer de la Costa n'hi ha una altra coneguda per *cal Noro de França*.

«Noro» i «Cal Noro de França» (*Talaia*, núm. 4, p. 10 i p. 37).

Noro, la coma del

Es refereix a *Comabella*, on els de cal Noro tenen terres.

«la Coma del Noro» (Nogué, p. 139).

Noro, la cova del

Hom la situa a nord-est del Tossal dels Pins, al final del «Pino» i a la vessant dreta del riu de Set.

«Ortanabella i rui Set fins a la cova del Noro» i «La cova del Noro» (Nogué, p. 18-19 i p. 178).

Nostre

«lo Ramon Nostre» (Nogué, p. 103, 1883).

Not

«Miguel Not Fabregas» (Padró 1965).

Nou

V. **Barri N.*, **Camí N.*, **Molí N.*

Nou, el tros

Es tracta d'una finca que parteix amb el Mas d'en Guiu.

«Tros Nou» (*Amill.* 1942).

Nova

V. **Casa N.*

Nova, la plaça

«domum sitam jn dicto loco a la plaça nova» (MN 1528); «intro dicto loco de velusello in parte nominata la plasa nova confrontatur ab oriente en lo carer a meridie ab lo forn [...] ab aquilone in la plasa» (MN 1573, f. 74v); «a la Plaça nova devant la Portalada de la Ygla [...] a sol ixent [...] part ab la Muralla cami de Vimbodi y part ab la Rectoria a mig dia ab lo carrer de la Costa [...] a trem^a ab dita Plaça nova» i «una casa a la Plaça nova ab un corral contiguo que afronta de sol ixent ab lo pasadis del Castell, à mitg dia ab dita Plaça [...] y a trem^a ab lo Pati del Castell» (Capb. 1754).

Per la documentació, sembla la mateixa que la *plaça de l'Església*.

Nova, la placeta

«Al segle xvi s'esmenta [...] la placeta nova» (Farré, p. 159).

V. t. **Nova, la plaça*.

Novell

«fou padri (?) novell del albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-11-1631); «Josep Novel» (Nogué, p. 164, s. xx).

Novella

V. *Horta N.*

Novella, Na

«Na Novela de Jorba» (Farré, p. 156, 1300); «de na novella ux(or) domici ay-mar» (Llibre 1445, f. 44r).

Núria, ca la

V. *Nicasi Cogulla, cal.*

Obac, l'

«de velosello in loco vocato lobach afront. [...] cum via que itur a riu de set» (Llibre 1375, f. 29r); «t(ro)cjum terre al obach afrontat cum vja qua itur ad splans» (Llibre 1439, f. 54v).

Obagues, les

«a les obagues» (Llibre 1375, f. 55v).

Oli, el molí de l'

«dos horts ab dos Pous junt ab un corral [...] fora la ptn. Vila al Cami qui va a la Pobla [...] a sol ixent [...] y part ab lo molí del oli y part ab lo Cami de la Pobla [...] a tremuntana ab lo Pla del Hom» (Capb. 1754).

Oliva

«Anna Maria Oliva (vidua)» (Farré, p. 163, 1748); «Joan Oliva» (*Bapt.* 1734, f. 24r, 12-12-1750); «Francesc Oliva (apotecari)» (Farré, p. 181, s. XVIII); «Maria Oliva» (*Bapt.* 1734, 18-10-1767); «Anton Oliva» (*Bapt.* 1734, Confir. 11-11-1772).

Francesc Oliva, farmacèutic, provenia de Tiurana. S'ha vist el prenom femení *Raimunda*.

Olivar, l'

És un indret entre el Pla de Vintdiners, les Guàrdies i el barranc del Picot. S'anomena *l'Olivar del Foraster* a ponent de la costa de la Guixera.

«Olivá» (*Amill.* 1942).

Olivart

«al 1888, Josep Olivart (Mestre de minyons)» (Nogué, p. 124); «Emilia Olivart» (Padró 1939); «Guadalupe Olivart Solé» (Padró 1965).

Oliver

«obit Joannes Oliver, miles natione Gallus» (*Òbits* 1591, 19-5-1647); «nata ex Chistophoro oliver» i «Petrus Oliver» (*Bapt.* 1591, 5-2-1661 i 5-3-1663); «fo-

ren padrins [...] y Fran^a Oliver y Josa del Mas del Oliver Terme de Ciurana, y Parroquia de Aubarca del mateix Archt.», «Ramon Olivé» i «Miquel Olivè Hermita de St. Miquel de la Tosca» (*Bapt.* 1734, f. 13r, 27-12-1743; f. 76r, 18-4-1775, i f. 91v, 27-1-1780); «Maria Oliver y Angles» (*Bapt.* 1807, f. 66v, 28-6-1824).

El soldat francès procedia de Vilanova de Bossie, Llenguadoc. D'altres *Oliver* procedien de Prades i de Siurana. El 1754 Jaume Oliver, pare de Miquel, era ermità de Sant Miquel de la Tosca. El 1775 Manuel Olivé de la Selva feia de cirurgià al Vilosell. També hem pogut veure els prenomes *Josep* i *Tecla*.

Oliveres

«obit Joannes Oliveres» i «Maria Oliveres Vidua relict a Joanne Oliveres de Servia» (*Òbits* 1591, 13-1-1649 i 18-1-1661); «Sperancia Oliveres» (*Bapt.* 1591, 24-5-1671); «Sebastià Oliveres» (Farré, p. 162, 1707); «Geroni Oliveres» (*Òbits* 1591, 18-1-1708); «Jaume Oliveres» (*Òbits* 1735, f. 14r, 24-4-1748); «y al ponent ab Agna Maria Oliveres» i «Confessió dels Pobills de Ramon y Maria Oliveres» (Capb. 1754).

L'hem trobat anotat poc més d'un segle. Sembla que el cognom va venir de Cervià. Entre els prenomes masculins vistos tenim: *Jeroni*, *Joan*, *Pere*, *Ramon* i *Sebastià*. Els de les dones: *Agna Maria*, *Esperança* i *Maria*.

Oliveres, les

«un tros q li done sa mare a les holiveres» (MN 1535, f. 95r); «hun tros al camj del albj anomenat las oliveres afronte ab lo camj quj va al albj» (MN 1550, f. 19v).

Oliverets, els

Queden entre la Carrerada i el nucli urbà en la seva part més oriental; parteixen pel sud amb les Eres i pel nord amb la feixa del Tomos. És una fondalada plantada d'oliveres.

«Oliverets» (*Amill.* 1942); «Olivarets» (Nogué, p. 179).

Olivero

«un tros que solia esser den oljvero» (Capb. 1436).

Oller

«P. oler» (Llibre 1313, f. 14v); «petro oler» (Llibre 1330, f. 9v); «Bn olerj» (Llibre 1348, f. 18v); «Paulina Ollé?» (Padró 1939).

Olzina, l'

«per un tros a la olzina afronte ab lo camj q va a poblet» (Capb. 1436 i Capb. xvi).

Si afrontava amb el camí de Poblet devia ser un lloc diferent de *les Alzines*.

Om, el pla de l'

«un corral al pla del olm» (Capb. 1436); «per lo coral a la placa del hom afte. [...] e ab lo camj dela font» (Capb. 1465); «dins lo pla del hom junt al portal de la baça de dit loch del Vellorell» (MN 1528); «un hort Clos ab son cup Cuberta y Pou [...] a la part dita lo pla del hom [...] a tremuntana ab lo Pla del Hom», «fora los Murs de la pnt Vila a la part dita lo pla del hom que vuy se encontra Officina de Aiguarent, que afronta a sol ixent ab lo Cami de la Bassa, a mig dia ab lo Moli del Oli [...] y a trem^a ab lo pla del hom», «a la part dita lo pla del hom [...] a ponent ab lo camí de la font [...] a trem^a ab lo pla del hom» i «a la part dita lo pla del Om [...] a sol ixent ab lo camí que va a la Pobla» (Capb. 1754).

Ara ja ningú no se'n recorda, però la documentació deixa ben clar on era. Tan sols el capbreu de 1465 parla de *plaça*; pensem que deu ser una errada de l'escrivà, tot i que una plaça sol ser en terreny planer.

Oms

«micolau oms vidrier et angela uxor del valusell» (Llibre 1549); «mestre micolau homs del valuzell (vidrier)» (MN 1573, f. 36r).

Ondara, [d']

«els fills d'Ondara» (Farré, p. 155, 1287); «ego P. dondara de velosello» (Llibre 1302, 1303); «R^o ondara» (Llibre 1330, f. 12v); «Raymundo dondara» (Llibre 1375, f. 2v); «donj al dit hondara» (*Òbits* 1412, f. 13v); «obit petro ondara» (*Òbits* 1437, f. 36r, 7-4-1491); «obit ca(ta)rjna ux Raymundj Ondara» (*Òbits* 1462, f. 9r); «Guaspar hondara» (MN 1492); «antino hondara» (Llibre 1493, f. 5v); «gaspasio ondara» (MN 1507); «ego francisco ondara loci de Velusello» (MN 1528); «miquel ondara» i «petrus ondara soguer» (Llibre 1549); «joannes ondara» (MN 1550, f. 4r); «ioan hondara soguer del log del valusell» (MN 1573, f. 5r); «m^a ondara» (*Bapt.* 1591, ?-8-1592).

A partir de finals del s. XIII i fins a finals del s. XVI són abundants les anotacions. Així com els prenomes. No presenta gaires variants d'escriptura: *d'Ondara*, *Dondara* i *Hondara*. Fins al s. XIV, manté el *de* de procedència. Entre els noms dels homes tenim: *Antoni*, *Domingo*, *Francesc*, *Gaspar*, *Joan*, *Miquel*, *Pere* i *Raimon*. Tres dones de noms *Caterina*, *Margarida* i *Maria*.

Ondara, la plana de n'

«I en un altre indret vers el riu de Set, que els homes del Vilosell anomenen La Plana d'Ondara» (Farré, p. 145, 1252); «jn ter(mino) voloselli in loco vocato la plana den hondara [...] afrontat [...] et cum termino del Albi» (Llibre 1313, f. 10v); «la plana den ondara» (Llibre 1332, f. 22v, 1333); «vocato la plana dn ondara afrontat [...] et cum vja p^a q itur apud vjnaxia» (Llibre 1363, f. 18v); «apellat la plana den andara» (Llibre 1400, f. 8v).

La primera anotació situa el lloc cap al riu de Set; les del segle següent, cap a la frontera amb l'Albi; potser era a l'extrem nord-occidental del terme. Si bé cal pensar que els Ondara també podien tenir terres en altres indrets plans del terme del Vilosell.

Orgaz

«Els caporals [...], Orgaz» (Nogué, p. 120).

Oriol, ca l'

Una casa del carrer Alt. Antigament havia estat *cal Castelló*.

«Oriol» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Oriola, d'

«Ego Frater Guylhermo doriola» (Llibre 1313, f. 9r).

Oró

«Sebastián Oro Roig» i «Mª de la Junquera Oró Miró» (Padró 1939).

Oromir

«A. Oromir» (Farré, p. 36, 1209).

Orteu

El cognom el porta només una dona.

«Soledad Orteu Benet» (Padró 1965); «Orteu Benet Soledad» (Veïns 2005).

Ortoneda

«obit Joannes ortoneda agla. de Riudecanyes Camp i dioc. Tarracone» (*Òbits 1591*, 11-6-1676).

Osona, [d']

«Ego bernardo dosona» (Llibre 1363, f. 20r); «Ego Bn. osona de velosello» (Llibre 1375, f. 34r); «obit bertolomena filia bng osona» (*Òbits 1412*, f. 43v).

Ossó

«Joan Osso» (*Òbits* 1591, 9-10-1597).

Otger

«Ego bn hotger» (Llibre 1332, f. 26v, 1333); «pet(ro) otger de velosello» (Llibre 1375, f. 3r); «obit gerunda ux gujlermj oger» (*Òbits* 1412, f. 46v); «i ferrario otger» (Llibre 1420, f. 1v); «obit tecla filia gujllermi oger» i «obit Johanes uger» (*Òbits* 1437, f. 24v, 18-7-1494, i f. 25v, 5-7-1495); «ego bndg. oger» (MN 1458, f. 3r); «jacobo hoger hte. in loco de Vellusellj» (Llibre 1493, f. 71r); «simon oger» (MN 1507).

La constància documental dura una mica més de dos segles. Les formes escrites que hem trobat són diverses. Els noms que porten els homes són: *Bernat, Bertran, Domingo, Ferran, Guillem, Jaume, Joan i Pere*. Els de les dones: *Caterina, Girona i Montserrat*.

Pacàs¹

V. *Ton del P.*

Pacàs²

«Pacàs» (*Talaia*, núm. 2, p. 13); «lo Pacàs del Ton Tonet» i «Joan Pacàs» (Nogué, p. 103, 1883, i p. 156, 1936).

El renom surt en una llista de jornals emprats per unes obres del campanar el 1884.

Pacàs, cal

Una casa del carrer del Raval.

«Pacàs» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Paco del Cotet, cal

V. *Caterí, cal*.

Paco del Patró, cal

V. *Felip, cal*.

Paco del Xollador, cal

Al carrer Alt. També hi ha qui li diu *ca l'Antonieta*.

«Paco del Xollador» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Paganell

«els Paganell feren donació del castell» (Farré, p. 52, 1244).

Palau¹

V. **Pas d'en P.*

Palau²

«Ego [...] palau de velosello» (Llibre 1302, 1303); «Jacobj Palacy h(abitator) de Velosello» (Llibre 1330, f. 31r); «jacobj palau de speluncha calva [...] h(ab)itatore in loco de Velosello» (Llibre 1375, f. 1v); «Petrus Palau» (*Bapt.* 1591, 29-6-1654); «Magdalena Palau» i «Ramon Palau» (*Bapt.* 1734, f. 32v, 27-2-1757, i f. 34v, 24-12-1758); «Jph. Palau» (Nogué, p. 86, 1777); «Anton Palau» (*Bapt.* 1734, f. 150r, 17-2-1798); «Joan Palau y Estrader» (*Bapt.* 1807, f. 45r, 9-2-1819); «Mn Ramon Palau» (Nogué, p. 155, 1936); «Buenaventura Palau Ricar» (Padró 1939); «Soledad Palau Farre» (Padró 1965).

És present durant el s. xiv, desapareix durant els s. xv i xvi i reapareix a mitjan s. xvii. Els prenomes masculins són *Bertran* i *Jaume*, en la primera estada, i *Antoni*, *Bonaventura*, *Hermenegild*, *Jaume*, *Joan*, *Josep*, *Pere* i *Ramon*, en la segona. Els de les dones: *Elisabet*, *Josepa*, *Magdalena* i *Maria*. Gaspar Palau fou rector el 1630.

Palau, cal

Al carrer de la Costa. Al carrer Major també una casa porta el nom.

V. t. *Nicasi Cogulla, cal.*

«Palau» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Palau, les escaletes del

Són al Corraló.

Pallaol, de

«Pere de Pallaol» (Farré, p. 35, 1204).

Obtingut del testament de Pere del Vilosell, en el qual Pere de Pallaol consta com un dels marmessors.

Pallarès

«Ego A palares» (Llibre 1302, 1303); «Guillermj paylares de velosello» (Llibre 1375, f. 7r); «pº. palleres htre. Vellocelli» (Llibre 1400, f. 13v).

Pallejà

«foren Padrins Franº Pallejá Pages de Albarca» (*Bapt. 1734*, f. 4v, 11-6-1737);
«Salvador Palleja» (Padró 1939).

Francesc fou padrí de Josep Tarragó.

Pàmies

«Jo(an)hes pamies» (Llibre 1302); «Rayº de pamies htre. de loci de velosello» (Llibre 1433, f. 6v); «foren Padrins Blasi Pamias fadri pages del Mas de Sercós del terme de Alaixa» i «Jph. Pamies i Font Rector» (*Bapt. 1734*, f. 28r, 11-12-1753, i f. 143v, 10-8-1795); «Francisco Pamies de la vila de Reus, fill dels consorts Miquel Pamies y Teresa» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800).

El llinatge tan sols es presenta esporàdicament, sense arrelar.

Paner

«Ramon Pané» (Nogué, p. 164).

Pansa, cal

Al carrer Alt.

«Pansa» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

«Pantalón», cal

A la plaça de Santa Maria. No fora estrany que vingués del prenom *Pantaleó*.
V. t. *Amàlia*, ca l'.

«Pantaló» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

«Pantano», el

Hom el situa al nord de les Freixes, entre aquestes i el pantà de l'Albi. En el recull de l'Albi, p. 324, parlem d'aquest lloc que l'any 1920 ja es coneixia per aquest nom. Pel que sembla, en aquell indret ja estava fixat el nom de «*Pantano*» abans que es fes la carretera i, naturalment, abans que, el 1980, es construís el pantà de l'Albi. L' anotació trobada en el manual de 1507 ho confirma. Coromines diu que és un italianisme que utilitzaven autors catalans del s. xv.

«lo troç del pantano» (MN 1507); «Pantano» (*Amill. 1942*); «El pont del pantà, en el camí vell s'enderroca l'aiguat de 1907» (Nogué, p. 113).

«Pantano», la costa del

Fa referència al tros de carretera de Vinaixa i l'Albi quan, després de travessar el riu dels Gorgs, puja cap al terme del Vilosell.

«Amb la construcció de la carretera [...] nasqueren els punts de referència com [...] la costa del Pantà» (Nogué, p. 113).

parada

V. **Camí de Vallclara*.

Parades, les

Són unes feixes d'un barranquet que baixa de l'Abulló i que arriben fins al riu de Set. Hi ha tendència cap a la pronúncia *Prades*. Queden a ponent i no lluny de la vila. Per la riba esquerra passa la carretera que va del Vilosell a la Pobla. Segons la documentació consultada, abans de la carretera hi transitava el camí de la Pobla de Cérvoles.

«les parades camí del riu» (MN 1528); «jn termino de Vellusello jn parte dicta les parades [...] afront [...] a meridie cum vico quo jtur a la pobla» (MN 1550, f. 22r); «a la part dita les Parades [...] a ponent ab la Siquia del Moli» (Capb. 1754).

Paradís

V. **Font de P*.

Pardo, cal

És un nom nou.

V. t. *Josa, cal*.

Parent del Noro, cal

Una casa situada entre la placeta dels Alls i el carrer Alt.

«Parent del Noro» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Paret Grossa, la

«un tros al camj de vjnaxa [...] ab la paret grossa» (MN 1458, f. 24r); «a la part dita Camí de Vinaixa, dita la paret grossa», «dita la paret grossa [...] a mig dia ab lo camí de Vinaixa» i «a la part dita la Paret grossa [...] a sol ixent ab lo camí de Vinaixa [...] a ponent ab lo camí de las Planas» (Capb. 1754).

París

«iuannes paris» (MN 1573, f. 99r); «pere paris» i «Margarida Parisa» (*Bapt.* 1591, 29 de març dia de pasqua de 1592 i 1-3-1643).

També hem vist els prenomes *Jaume* i *Maria*.

Parra, ca la

Al carrer del Raval.

Parramona

Una dona en du el cognom.

«Parramona Alfonso Magdalena» (Veïns 2005).

Part de la Font, la

«in t(er)mi(n)o velosello in parte vocata la part dla font» (Llibre 1493, f. 61r).

Partissant, del

«Perelló [*sic*] del Partissant» (*Talaia*, núm. 3, p. 23).

pas

V. **Cabrer*, **Garrigues*.

Pas d'en Palau, el

«vocato lo pas dn palau y afrontat [...] cum lo torrent de riu de Set» (Llibre 1363, f. 27v); «al pas den palau» (Llibre 1445, f. 74v); «ortum situatum jn dicto termjno jn parte apellada al pas den palau» i «j ort al pas den palau» (MN 1458, f. 33r i f. 41v).

Per les anotacions de la documentació, sembla que era partida de terra.

Pasqual¹

V. *Mestre P.*

Pasqual²

«Gllmo paschal» (Llibre 1313, f. 12r); «pericono paschali» (Llibre 1330, f. 3v); «jacobo pascuall» (Llibre 1400, f. 29v); «Ramon Pascual Planella» (Padró 1939).

Pasqualet

«Jo Rafel Cornador Rector del sobredit lloch del Velusell he enterrat en lo fosar del Vilosell a Rafel Pasqualet soldat del lloch de Alaral Dioch. Celsonem» (*Òbits 1591*, 27-1-1713).

Pasqualet, el tros d'en

«dicta lo tros den Pasqualet retro Casteli» (Llibre 1561, f. 414r); «detrás lo Castell anomenada lo tros den Pasqualet [...] a mig dia ab lo cami de Vimbodi» (Capb. 1754).

passadís

V. *Castell*.

Pastisser¹

V. «*Cisco*» del P.

Pastisser²

«José Ciurana, a. Pastisé» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1888).

Pastisser, cal

Una casa del carrer del Bisbe Queixal. També coneguda per *cal Pastisser Vell*.

«Francesc Ciurana (Pastissé)» (Nogué, p. 142); «Pastisser» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Pastisser de la Costa, cal

Al carrer de la Costa. Hi havia el forn de la vila. També hi va haver l'escola femenina, fins que es feren les noves a la plaça de Sant Sebastià.

«Pastisser de la Costa» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Pastisser Vell, cal

V. *Pastisser, cal*.

Pastisseret, cal

Al carrer del Raval.

V. t. *Gregori P.*

«Pastisseret» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Pastor

Dues dones i dos homes porten el cognom. Llorenç fou padrí de Maria Toló. Pilar ha fet cessió de documents a l'Arxiu Municipal del Vilosell.

«patrini Laurentius pastor dels omells» (*Bapt. 1591*, 27-2-1642); «José Pastó Llaurador» (Padró 1939); «Gelasio Pasto Prenafeta» (Padró 1965); «Pasto García Cristina» (Veïns 2005).

pati

V. **Castell, Silet*.

Pati, el

«intro dictum locum in parte dicta lo pati afrontat [...] ab oriente cum muro [...] a poniente cum dicto pati» (Llibre 1549); «Lo patí» (*Amill. 1942*).

Amill. diu que a ponent tenia la carretera. Es deu tractar del mateix lloc que *la Muralla*, ja que l'indret que es recorda amb aquest nom toca a la carretera esmentada.

Pati, del

«petrus ballester dit del pati» (Llibre 1549); «filia honorabile petri ballester dicti del pati» (*Òbits* 1550).

Patró

V. *Paco del P.*

Patró, cal

Al carrer de Mitjavila. També *cal Manxó-Patró*.

«la del Patró» (Nogué, p. 103, 1883); «Patró» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Patronet, cal

Una casa de la placeta de la Creu. També en porta el nom una del carrer del Raval.

V. t. *Benet, cal*.

Patrocinio

«Patrocinio» (Nogué, p. 129).

Pau

«el rector Mn. Lluís Pau» (Farré, p. 111, 1599); «Hieronima pau» i «obit venerabilis Llodovicus pau rector huius loci del Vellusell» (*Òbits* 1591, 16-10-1612 i 15-8-1629).

El marit de Jerònima, Antoni Pau, era brodador i natural de l'Espluga de Francolí.

Pau Anton, el molí del

«En una partida d'obit de 1823 diu: *Joseph Sech, moliner de farina habitant al molí del Pau Anton*» (Nogué, p. 131); «i vivint al molí del Pau Anton» i «en lo molí de farina dit del Pau Anton terme y parroquia del Velusell» (*Bapt.* 1807, f. 102r, agost de 1833, i f. 138v, 12-1845).

Pau Anton Puigdengoles era de la Pobla de Cérvoles, segons un capbreu de 1768 que s'ha pogut consultar.

V. t. **Puigdengoles, els molins de*.

Pau de la Tecla, cal

V. *Tecla, ca la*.

Pau del Pedro, cal

V. *Maleno, cal*.

Pau Pedrol, cal

V. *Càbila*.

Paula, ca la

Una casa de la placeta de la Creu.

V. t. *Cirer, cal*.

Paula, la creu de la

Es refereix a la creueta de Montserrat. També s'anomena d'aquesta manera la que és situada a la placeta de la Creu davant de ca la Paula.

«La creu de la Paula fou situada a la cruïlla dels camins de l'Albi, Cervià, Fumada i Pobla. L'any 1936 fou enderrocada [...] l'any 1968 la família de la Paula la tornà al seu lloc» (Nogué, p. 51).

Pauló, del

«Quim del Pauló» (Nogué, p. 185).

Pauló, cal

Una casa del carrer Major.

«Pauló» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Paulus

«baptistata per me ludovico Paulus» i «ludovicus Paulus rector de Veluselli» (*Bapt.* 1591, 14-4-1602 i 21-10-1602).

Era un monjo de Poblet que ocasionalment administrava el baptisme al Vilosell com a rector.

Payà, cal

És un nom nou.

V. t. *Poblet, la casa de*.

«Payà» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Peboneta

V. **Coll de na P.*, **Font de na P.*

Pedacet, cal

V. «*Emilio*» *Gravat, ca l'.*

Pedregal, el

«dita lo Pedregal» (*Cad.* 1726); «a la part dita lo Pedregal [...] a tremuntana ab lo camí de Terres» (*Capb.* 1754).

Tan sols devia ser un lloc d'anomenada.

Pedrenya

«Mariangela Pedenya» (*Òbits* 1735, f. 1v, 17-2-1736).

Entenem que l'escrivà es va deixar la *r.* Mariàngela era viuda i procedia de la Febró.

Pedrer

«Jacobus Pedrer» (*Bapt.* 1591, 27-7-1681).

Pedrera

«Francisco Pedrera fadri del present lloch del Velusell habitant en la Espluga de Francoli» (*Òbits* 1591, 9-2-1711).

Fou un dels morts pel sometent del Vilosell i de la Pobla, prop de Sant Miquel de la Tosca, i enterrat el dia 13 de febrer al fossar de la Pobla de Cérvoles.

Pedrera, la

Era a la Carrerada. Se'n va treure la pedra per a construir el Centre i la Cooperativa. També se'n recorda una altra cap al camí de Vilanova.

Pedrinya¹

V. **Camí de P.*

Pedrinya²

Partida al sud i pròxima al poble. És travessada pel camí de Sant Miquel. L'entrada s'ha fet sense l'article, perquè en totes les anotacions documentals revisades no se l'ha pogut veure, exceptuant, és clar, les més modernes, que tanmateix són poc significatives. La gent, quan s'hi refereix, de vegades també l'omet.

«loco que dicitur pedrinya ad devesiam [...] afr(onta) cum plana den vives» (Llibre 1330, f. 10r); «in illa parte vocata pedrinya» (Llibre 1375, f. 45r); «appellata pedreya» (Llibre 1400, f. 32v); «in parte vocata pedrinya [...] et cum via qua tendit a pedjnya» (Llibre 1420, f. 22v); «in parte vocata padriya» i «vocata pedrjya a fronta cum vico de sent miquel» (MN 1507); «jn parte vocata padri-nya» (MN 1528); «pesa de terra dita Pedrinya» (*Cad.* 1726); «a la part d^a Padrinÿa [...] a tremuntana ab lo pla de les Vivas», «a la part dita lo Pedriÿa», «a la part d^a Padrinÿa o Cami de Sant Miquel» i «a la part d^a Padrinya [...] a ponent ab lo riu de Set» (Capb. 1754).

Pedrinya, el barranc de

El barranc que s'origina en aquesta partida, i que no és gaire llarg, forma part de la riba dreta del riu de Set i s'hi reuneix uns centenars de metres més avall d'on ho fa el del Crucifici.

Pedrinya, el camí de

«parata terre jn vico de pedriya» (MN 1507).

Pedrinya, la cova de

És una balma a la riba dreta del barranc del mateix nom. Es veu que, a causa d'una ensulsiada, està gairebé partida en dos. El camí que hi portava ha desaparegut entre la malesa.

«de ponent ab la cova de Pedrinya» (*Cad.* 1726); «a la part d^a la cova de Padri-nya [...] a trem^a ab la Serra del Pla de les Vivas» (Capb. 1754).

Pedrinya, la plana de

«afronta cum plana de pedrinya» (Llibre 1330, f. 14r).

Pedrinya, la serreta de

«al pla de na vjves [...] afronta ab la carreta de pedrjnya» (Llibre 1363, f. 15v).

Pedrinya, el solà de

«in parte vocata al Sola de padrinya» (Llibre 1549).

Pedrinya, el tomb de

El fa la carretera de la Pobla abans d'arribar al pont.

Pedris

V. *Sorts d'en P.

Pedrés, el

L'indret és pròxim a la vila i a l'oest del Codronet, pel sud li passa el camí de la Fumada i el que va també a Comabella, que en el primer tram és el mateix. Actualment, el nom queda restringit a una porció de terra no gaire gran. Potser no era ben bé partida. En les anotacions hem vist sovint que se li dona el tractament de *tros* i *peça* de terra.

«fereginala jux villa al pedriç afron(ta) [...] cum viis publicus» (Llibre 1375, f. 56v); «una vinya al pedriç» (Capb. 1436); «in via qua itur ad locum de albjo q afronta cum lo pedrics» (Llibre 1445, f. 60r); «in termino de velosello jn parte vocata lo padriç q frontat [...] cum vico de la fumada» (MN 1507); «in parte vocata lo padrjs» (MN 1535, f. 15r); «lo tros del pedris» (MN 1564, f. 65v); «pesa de terra dita lo Padrís» (*Cad.* 1726); «a la part dita lo Padris [...] a sol ixent part ab lo camí del Albi» (Capb. 1754).

Pedrés, la font del

És en aquesta partida. Al peu d'un marge i coberta de lloses de pedra.

«in parte dicta la font del Padris» (Llibre 1561, f. 182r); «que la dita Universitat te y posseix fora la present vila y a la part dita del Padris una font voltada» (Capb. 1754).

«Pedrito», cal

És un nom nou.

V. t. *Mandanya Vell, cal*.

«Pedrito» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Pedro

«Pablo Carre, a. Pedro» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888).

V. t. *Pau del P*.

Pedró

«Maria Pedró y Goli filla de Miquel y Teresa» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

Pedro, cal

A la plaça de l'Ajuntament.

«cal Pedro» (Nogué, p. 36); «Pedro» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Pedro, la creueta del

És una finca dins la partida de la Creueta; el Pedro, que era batlle, n'era el propietari.

«a la Creueta del Pedro (Batlle)» (Nogué, p. 136).

Pedro, els cups del

Van ser a la plaça de Sant Sebastià. Els propietaris van cedir l'espai dels cups al municipi perquè hi fes el consultori del metge.

«*Consultori mèdic*. Hi ha el consultori i la farmàcia s'inaugurà el 1998. Abans hi havia els cups del Pedro» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Pedro, la serra del

«Forn de la calç de la Serra del Pedro» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

Pedrol

«Maria Padrol y Palau» (*Bapt. 1807*, f. 8r, 28-7-1809); «Mercede Pedrol» (*Òbits 1735*, f. 114v, 22-9-1809); «Joseph Pedrol fill de Pau y Maria Palau» (*Bapt. 1734*, Confir. 14-6-1814).

Pau Pedrol era de Montblanc, i es casà al Vilosell amb la Maria Palau.
V. t. *Pau P*.

Peguera

«Maria Peguera y Cabot» (*Bapt. 1807*, f. 20r, 25-5-1813).

El pare, Domingo Peguera, era de Juneda i feia de moliner al Vilosell.

Peirí

«ursola elisabet peiri» i «Esperansa peiri» (*Òbits 1591*, 7-10-1638 i 13-11-1642); «Pasqual Peyri fill de francesch Peyri» (*Bapt. 1591*, Confir. 11-8-1647); «foren Padrins Ramon Pairi i Ursola Pairi de la vila de Povuleda» (*Bapt. 1591*, 16-11-1719).

També hem vist el prenom *Jerònim*. Els Peirí de 1719 foren els padrins de Ramon Llurba.

Peirí, la cova de

«una cova de tancar bestiar a la part dita la cova de Peyri» (Capb. 1754).

Peiró

«Sebastia Peiró y Caixal» (*Bapt. 1807*, f. 109v, 14-9-1835).

La mare de Sebastià era del Vilosell i el pare, d'Alfés.

Peiró, el

«in ter(mino) veloselli in loco vocato al paio» (Llibre 1313, f. 71v, 1315).

Peirolet

«Joano peirolet» i «Francesch Pejrolet» (*Bapt. 1591*, 10-2-1620 i 2-12-1626);
«Margarida peiroleta vidua» (*Òbits 1591*, 20-8-1641).

peixera

V. *Molí*.

Pellisser

«patrinos fuit Antonio pellicer dels homells» (*Bapt. 1591*, 20-2-1617); «Tecla palisera» (*Òbits 1591*, 28-1-1636); «Foren padrins [...] i Rosa Pellicer j Franquet [...] de la vila de Cornudella» (*Bapt. 1591*, 17-4-1734).

Antoni fou padrí de Pere Joan Carrer. Tecla era viuda de Jeroni Pallicer dels Omellons.

pena

V. **Alberic*, **Rabassó*.

Penedès

«Elvira Panadés Estradé» (Padró 1939); «Elvira Panades Estradé» (Padró 1965).

Pep Adelaida, cal

Al carrer Major. També *cal Joanet de la Mercè*.

Pep de l'Andelècia, cal

V. *Llarg, cal*.

«Abans era cal Pep de l'Andelècia» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Pep de l'Emília, cal

V. *Emilieta, ca l'*.

Pep de la «Francisca», cal

Al carrer Alt.

V. t. *Euquet, ca l'*.

Pep de la Malena, cal

V. «*Silverio*», *cal*.

Pep del Rabassa, cal

V. *Jaumet, cal*.

Pep Silet, cal

Una casa del carrer del Bisbe Queixal.

V. t. *Marinyana, cal*; *Silet, cal*.

«Josep Lladó (Silet)» (Nogué, p. 105).

Pepet de la Valla, el

Era foraster, però es va casar al Vilosell amb la Valla. L'home va agafar el renom de la seva muller.

«el Pepet del ponil es casà amb la Valla» (Nogué, p. 169).

Pepió

«obit Magdalena Pepio, parvula filia Bernardus Pepio et Marie conjugum, habitatoris Veluselli» (*Òbits 1591*, 28-8-1661); «Josephus Pepio» (*Bapt. 1591*, 15-3-1662).

Pepus, cal

És un nom nou.

V. t. *Vergeret, cal*.

Pera

«Francisco Pera» (*Òbits 1735*, f. 108v, 3-11-1807).

Els Pera del Vilosell procedien de Vilanova de Prades, on vàrem trobar *Pera* com a nom de casa. V. *Vilanova*, p. 168.

Peramola, de

«R. de Peremola» (Farré, p. 36, 1209).

Perarnau

«obit Joannes perarnau adolescens opidi del albi» (*Òbits 1591*, 5-6-1629).

Perdut, el

Ocupa la falca de terra que es posa entre el terme de l'Albi i el de la Pobla de Cérvoles, entre el riu de Set i els Masos.

«Perdut» (*Amill. 1942*); «Perdut» (Nogué, p. 178); «lo Perdut» (Farré, p. 22).

Pere¹

V. *Jaume P.*

Pere²

«Pere Capellà del Velosell» (Farré, p. 101, 1191); «Jaume Pere albat» (*Òbits* 1591, 19-1-1711); «Antonia Pere (vidua)» (Farré, p. 163, 1748); «Franº Pere» (*Bapt.* 1734, f. 27r, 27-8-1752); «Joseph Pere» (Capb. 1754).

La primera anotació potser correspon al prenom. Segons Farré, va ser el primer rector de la parròquia i va fer construir el molí. Els altres van ser poc temps al Vilosell. Hem pogut veure els prenomes *Antoni* i *Raimunda*.

Pere del Bessó, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

Pere Ferrera, cal

V. «*Sano*», *cal*.

Pere Gassol, el collet d'en

«un altre tros al collet den pe(re) gaçol» (MN 1528).

Pere Gran, lo

«lo Pere Gran» (Nogué, p. 103, 1883).

Pere Josa

V. «*Cisco*» *del P. J.*

Pere Josa, cal

Al carrer del Raval. Abans havia estat *cal Patró*.

«Pere Josa» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Pere Maria-Antònia, cal

Una casa del carrer Major. També hi ha qui li diu *cal Conxer*.

Pere Petit, cal

La casa és al carrer Alt, tot i que ara se'n diu *cal Sebastià del Xicurrill*. També un xalet als afores de la vila du aquest nom.

«Abans es deia cal Pere Petit» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Pere Petit, el mas d'en

Reben aquest nom unes terres situades al nord de la Font d'en Fabra i pròximes als Avellaners.

«Mas d'en Pere Petit» (Nogué, p. 179).

Pere Petit, la torre del

La torre és un xalet, esmentat en l'entrada *cal Pere Petit*.

«Torre del Pere Petit» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Pere Petó, cal

La casa pairal havia estat al carrer del Raval. Ara és una casa del carrer de la Costa. Al carrer de Mitjavila també se'n recorda una altra.

«Pere Petó» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Pere Petonet, cal

Al carrer Major. Els propietaris provenien de cal Pere Petó. Un altre nom és *ca la Fany*.

«Cal Perepetonet» (*Talaia*, núm. 4, p. 39).

Pere Vicenç, cal

És un nom nou.

V. t. *Colom, cal*.

Perelló

«obit elisabet Perello damicella filia Antonij Perello et Magina ejus uxoris loci de Arbeca» i «Francisco Perello albat de la vila de arbequa, fill de Joseph Perello y de Hisabel Perello llur muller conjugues» (*Òbits 1591*, 1-12-1646 i 16-8-1711).

Perelló, el camí del

«als gorgs afrontat [...] et cum torrente et cum vja q vadit al peralo» (Llibre 1363, f. 32v).

Perelló, els colls del

«loco vocato los cols del pereyllo» (Llibre 1363, f. 72r).

Perelló, la font del

«in ter(mino) veloselli in loco vocato a la font del perejlo» (Llibre 1313, f. 33v).

Perelló, la serra del

«jn parte vocato lo parello q frontat [...] i cum sera del parello» (MN 1507);
«pladio del pi Spes [...] ad orientem cum la serra del parello» (MN 1528).

Perellons, els

La denominació predominant és en plural, referint-se al conjunt de finques d'aquesta partida. La documentació no ho fa així fins a mitjan s. XVIII. És una de les partides més extenses del terme. Eren terres de bones vinyes; després van esdevenir sembradura i, actualment, s'hi ha plantat una altra vegada vinya. Són a l'est, entre el riu dels Gorgs i el terme de Vinaixa; al nord parteixen amb les Freixes, i al sud, amb els Cadarnesos. Hom les considera les millors terres de conreu. Sembla que al s. XVIII existia una carretera de Vallclara a Vinaixa que transitava a tocar del terme del Vilosell, als Perellons. Alguna vegada s'ha vist la preposició *a prop* acompanyant el nom, segurament volent-se referir al sector de la partida més pròxim a la vila. La lectura de MN 1458 ha estat comprovada; hi devia haver vacil·lació de l'escrivà.

«trocium te(rre) in ter(mino) veloselli in loco vocato al pereylo» (Llibre 1313, f. 24v); «in loco vocato al peraylo» (Llibre 1313, f. 55r, 1315); «que dicit perreylo» (Llibre 1330, f. 1r); «albareda del pereylo» (Llibre 1348, f. 41r); «lo pereilo» (Llibre 1400, f. 30r); «qdd(am) trocium al perelio» i «un tros al perello afronta [...] ab la serre den johan djlla» (Llibre 1445, f. 8r i f. 43v); «jn parte vocata lo peralaro» (MN 1458, f. 9v); «jn parte vocato lo parello q frontat [...] i cum sera del parello» (MN 1507); «lo paralo afront [...] cum lo comellar jacob i alsamora loci de valisclare» i «lo parallo [...] afrontat [...] a ponente cum vico puº qua itur a vjmbody ab aquilone cum sorte beneficii Sante caterjne» (Llibre 1549); «lo parello confrontatur cum via qua itur a vinayxa» (MN 1573, f. 46v); «un corral de Bestiar y hera [...] a la part dita los Parallons» i «loa Parallons [...] a sol ixent ab lo terme de Vinaixa mitjensant la Carretera [...] a tremuntana part ab la Carretera» (Capb. 1754); «y en la partida dels Perellons» (MN 1824, f. 236v); «Perelló aprop» (*Amill.* 1942).

Perellons, el fondo dels

La fondalada que travessa aquesta partida que n'agafa el nom és bastant llarga, i al primer tram fa com dos barrancs; circula entre el riu dels Gorgs i la frontera amb el terme de Vinaixa. El seu punt més alt és pròxim als Cadarnesos, i el més baix s'ajunta amb el riu, just abans de sortir del terme. *Amill.* 1942 fa referència a una finca dels Perellons.

«Fondo» (*Amill.* 1942).

Peret de l'Albi, del

«obit Magdalena Torner vidua dicta del peret del Albi loci de Velosello» (*Òbits* 1591, 2-10-1647).

Pérez

«marit de Gertrudis Pèrez» (*Òbits* 1735, f. 184v, 1840).

Era la muller de Josep Casas, de Montblanc, però que vivia al Vilosell, i fou mort al capdamunt del carrer de la Costa.

Peris

«Peris», «Antoni Peris» i «Francesc Peris» (Farré, p. 158, 1435; p. 158, 1465, i p. 162, 1687).

Perot

V. *Joan del P.*

Perot, cal

Una casa del carrer Major. Al carrer Alt una casa també en va dur el nom.

V. t. *Espasa, ca l'.*

«cal Perot» (Nogué, p. 78).

Perot del Carrer de Missa, cal

Al carrer Alt.

Perotet, cal

Una casa del carrer del Raval.

V. t. *Cirer, cal.*

Perpinyà

«Rº perpi(ny)a» (Llibre 1330, f. 3r).

Perpinyà, cal

Una casa del carrer Major que també es coneix per *cal Maganya*.

«Perpinyà» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Perramon

«Miquel Perramón» (Farré, p. 139, 1941); «El 1942 fou substituït per Mn. Miquel Parramon» (Nogué, p. 157).

Fou el rector del Vilosell durant deu anys.

perxe

V. *Colom*.

Petit

V. *Pere P*.

Petó

V. *Pere P*.

Petonet

V. *Pere P*.

Pi

«Pere Pi Guillem» (Farré, p. 162, 1707); «Mestre Pere Pi de Torruella de Mongri» (*Òbits 1735*, f. 12v, 5-3-1747).

Pere Pi era fuster i morí als vuitanta anys, al Vilosell.

Pi Espès, el pla del

«vocata lo parello afrontatur [...] ad partem occidentis cum pladio del pi Spes» (MN 1528).

Devia ser lloc d'anomenada.

Pi Ver, el

«a la part dita lo Tossal den Massa dit lo Pive» (Capb. 1754).

Pi Ver, la serreta del

El Pi Ver devia ser un lloc d'anomenada d'aquells indrets.

V. t. **Girada, la serreta de la*.

Pibernat

«Pere Pibernat» (*Òbits 1735*, f. 15v, 1-4-1749).

Era un pagès de l'Albi, fou trobat mort al terme del Vilosell i portat a l'hospital de la vila.

Picasso

«Jaume Arbós (Picaso)» i «Juan de Picasso» (Nogué, p. 121 i p. 185).

Picasso, cal

Al carrer Major.

«Picasso» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Picot, el

Aquesta partida ocupa les terres situades als voltants d'allà on neix el barranc del mateix nom. El camí que porta a les Guàrdies hi passa. En *Amill. 1942* s'ha vist *Picot dalt i fondo*.

«a la part dita lo Picot» (Capb. 1754); «y partida dita lo Picòt» (MN 1766, f. 273r); «terme del Velusell y partida dels Picots» (MN 1824, f. 128v); «y partida lo Piquot» (MN 1847, f. 310v).

Picot, el barranc del

S'origina a ponent de les Alzines, vora l'indret anomenat *Picot del Pontils*, i té un recorregut en direcció nord-oest per trobar-se amb el riu de Set, a l'extrem nord-occidental del terme.

Picot, la punta del

És un tossalet que s'alça a ponent del camí de les Guàrdies. Amb la presència d'aquest accident orogràfic, fóra temerari afirmar que el nom de la partida l'hagués originat l'ocell.

Picot del Pontils, el

A cal Pontils tenien terres en aquesta partida i hi van deixar el nom.

«les garberes del Picot del Puntils» (Nogué, p. 136).

Picot del Pontils, el corral del

«la fabricació de guix al corral del Picot del Puntils» (Nogué, p. 130).

Pierris

«die vigesima septima 9bris 1642, obit (?) Pierris miles sepultus fuit in Sementerio Veluselli» (*Òbits 1591*, 27-11-1642).

Sembla que *Pierris* era cognom.

Piguillem

«Pere Piguillen fuster del Velusell» (*Bapt. 1591*, 16-12-1695); «Engracia Piguillem» (*Òbits 1591*, 20-9-1733).

Engràcia era ermitana de Sant Miquel de la Tosca, i morí sense rebre els sants sagraments.

Pijoan, el mas de

«et cum via que rendit ad mansum P. pijuanj» (Llibre 1313, f. 12r).

No havent sortit el llinatge, potser era al terme de la Pobla.

pilans

V. *Manxó*.

Piles

«Columbina Piles» (*Òbits 1591, 2-10-1642*).

Columbina era de Vimbodí, i quan morí era ja viuda.

Pilia

«la coma anomenada d'Arnau Pilia» i «B. Pilia» (Farré, p. 31 i p. 32, 1196).

pinar

V. **Esteve*.

Pineda

V. *Àngel P.*

«Pino», el

Quant a la presència de l'article, hi ha discrepància entre el dir de la gent, que l'hi posen, i els documents, que l'ometen. Per la ubicació que li donen, entre les Guàrdies, la Coma de Bornà i el riu de Set, sembla que concorda amb la documentació del segle XVIII que va aparèixer en el recull de l'Albi, p. 344. Dels informants d'aquella vila ningú no en recordava el nom, potser perquè en realitat el sud de les Guàrdies és terme del Vilosell, on sí que es conserva viu.

«les Guardies [...] a meridie cum Pino» (MN 1730, p. 90, die 18 Februarij, 1733); «Pino» (*Amill. 1942*); «Pino» (Nogué, p. 178); «el Pino» (Farré, p. 22).

Pins

V. *Tossal dels P.*

Pinyol

«padrina Margarida pinjola de Vinaixa» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631); «et Catarina Pinyola loci de la Pobla de la Granadella» (*Bapt. 1591*, 7-10-1652).

Margarida fou padrina en la confirmació de Cecília Carrer. I Caterina ho fou en el bateig de Joan Giner del Vilosell.

Piquer

«Na Piquerona» i «Berenguer Piquer» (Farré, p. 155, 1287, i p. 156, 1300); «Domingo piquer» (Llibre 1313, f. 14v).

piques

V. **Vila*.

Pitxo

«Pitxo» (Nogué, p. 169).

Pitxo, cal

Entre el carrer Alt i la placeta dels Alls.

«Pitxo» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

pla

V. **Bosc*, **Bruixetes*, **Canosa*, **Còdols*, **Cogulles*, **Comabella*, **Era*, **Faig*, **Font d'en Fabra*, **Maciana*, **Mosca*, **Noguer*, **Om*, **Pi Espès*, **Quela*, **Riu*, **Romeu*, **Santos*, **Valla*, **Vaques*, **Vives*, **Xetxo*.

Pla

«Pla» (Farré, p. 161, 1632); «foren padrins [...] y Maria Pla tots del velusell» (*Bapt. 1591*, 2-4-1705); «Joseph Pla albat» (*Òbits 1735*, f. 20v, 26-2-1754).

El pare del Josep era sabater.

Pla, el

«loco vocato al pla afronta unum cum vja p^a q ducit popula» i «loco vocato lo pla et afrontat [...] et cum vja de Serra mlgana» (Llibre 1363, f. 2r i f. 15r).

Pla de n'Aimara, el

Es troba a l'extrem nord-oriental del terme, entre les Freixes i els Perellons. És un bosc famós per les llenegues. Capb. 1754 en parla com si fos partida.

«altra pesa de terra dita lo pla de n'Aimara» (*Cad.* 1726); «a la part dita lo pla de la Aïmara», «lo Parallo [...] a ponent ab lo pla de la Aïmara» i «a la part dita lo Pla de la Aïmada» (*Capb.* 1754); «Plá Aimara» (*Amill.* 1942).

Pla de les Eres, el

«loci de Velosello in parte vo(ca)ta lo pla de les eres» (*Llibre* 1445, f. 30r); «unam heram sitam jn dicto termjno al pla de las eras» (*MN* 1528); «jn parte dicta et nomjnata lo pla de les heres» (*MN* 1535, f. 44r); «a la part dita les eras cami de Vilanova» (*Capb.* 1754).

En aquesta partida s'establia el 1458 el benefici de la Santa Creu.

Pla de Vintdiners, el

Toca a la partida del «Pino» per ponent, i a l'est amb la Coma de Bornà, al nord parteix amb el camí de Cervià. La majoria d'anotacions documentals el presenten com a partida de terra.

«jn termino de velosello in parte vocata lo pla de vin dñes» (*MN* 1507); «hun tros de terra camp a j vinya al pla de vint dñes a fronte [...] j ab lo camj quj va a servja» (*MN* 1550, f. 19v); «nominatur dictum terre troceum lo pla de vint dñes» (*MN* 1573, f. 15r); «a la part d^a lo pla de Vint diners [...] a ponent ab lo Cami de las Garrigas» i «d^a Coma Naspigol d^a lo Pla de Vindiners [...] y a ponent ab lo cami de Cerviá» (*Capb.* 1754).

Pla de les Vinyes, el

«a la part dita lo Pla de les Vinyas» (*Capb.* 1754).

Sembla que devia ser partida.

Pla de les Vinyetes, el

«a la part dita lo pla de les Vinyetes [...] a sol ixent ab terres de la Rectoria» i «a la part dita lo Pla de les Vinjetas» (*Capb.* 1754).

Pensem que també era partida. Però tractant-se d'anotacions del mateix capbreu devia ser un lloc diferent del de l'entrada anterior.

Pla del Morer, el

«aliud jn parte vocata lo pla del morer» (*MN* 1458, f. 13v).

Interpretem que devia ser partida.

plaça

V. *Ajuntament*, *Creu*, **Església*, **Indústria*, **Llibertat*, *Mirador de l'Arquebisbe Pont i Gol*, **Nova*, **República*, *Sant Sebastià*, *Santa Maria*, *Vila*.

Plaça, la

Es tracta de la *plaça de l'Ajuntament*.

«cum platea i cum via pu^a» (Llibre 1375, f. 27v); «situm in platea dicti loci» (Llibre 1420, f. 5v); «in vjco majorj afronta [...] cum pletea» (MN 1458, f. 12v); «jntro platea de Velosello» (MN 1507); «en lo loch del velusell prop la plaça» (MN 1528); «un Pati de Plassa que afronta ab lo carrer Majó, [...] y ab la Botiga de la casa de la Vila» (Capb. 1754).

Plaça, de la

«dnico cabrer de la placa» (Llibre 1445, f. 4r); «Joane tolo dicto de la plaça» i «michael tarrago [...] dicti de la plasa» (Llibre 1549); «iohan tarragp dela plasa pages del valusell» (MN 1573, f. 48v).

Plaça a l'Església, el carrer que va de la

«in dicta villa de Velusello sitam in parte vocata lo carrer quj va de la plasa a la esglesia afrontatur [...] et cum muro» (MN 1535, f. 55r).

Sembla que el carrer esmentat era el *de la Costa*. Sempre, és clar, que la plaça a què es refereixi sigui la de la Vila, ja que no hem d'oblidar que set anys abans ja es parla de la *plaça Nova*.

V. t. *Plaça Nova, el carrer de la*.

Plaça Nova, el carrer de la

«al carrer de la Plassa Nova [...] a ponent ab lo carrer de la Costa», «al carrer de la Plassa nova que afronta [...] a mig dia ab dita Plassa nova [...] a ponent ab los avegans del Señor y a trem^a ab lo Cami qui puja al Castell» i «al carrer dit de la Plaça Nova» (Capb. 1754).

Segons Capb. 1754, una casa que formava part del benefici de Santa Caterina era en aquest carrer.

placeta

V. *Alls, Castell, *Església, *Nova*.

Plan, la font del

No és coneguda de la gent del Vilosell. Allunyada a l'extrem sud del terme, sí que ho és dels veïns de Vilanova que encara tenen terres a l'Obaga. Cal Plan és una casa de Vilanova.

plana

V. **Aguiló, *Aguilona, *Castellnova, *Escapolat, *Font d'en Fabra, *Ondara, *Pedrinya, *Poca, *Sança o Sanceta, *Vives*.

Plana de na Rossella, la

«in termino veloselli i loco que d(icitu)r plana de na rossela afta. cum na rossela» (Llibre 1330, f. 12r); «in parte vocata la p(lan)a de na rosella» (Llibre 1445, f. 25v).

Per les anotacions sembla que fou partida de terra. El llinatge *Rossell* se'ns ha fet present a principis del s. xiv.

Planella

«Guillem Planella» (Farré, p. 136).

Era capellà de la vila el 1252.

Planes

«foren Padrins Ramon Planes Apotecari y Isabel Planes j Fabre, conjuges habitants en lo Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 41r, 17-1-1764).

Foren padrins d'Isabel Josa.

Planes, les

Partida extensa per on transita la carretera de Vinaixa amb una recta de llargada considerable. A l'est tenen el camí de Vinaixa i el riu dels Gorgs; al nord, la frontera amb el terme de l'Albi; a l'oest, els Pruners i els Avellaners, i al sud, els Estrets. Hi predominen els conreus d'ametllers i els sembrats. Actualment, s'empra el plural, però les anotacions del s. xiv són sempre en singular. En l'*Amill.* 1942 hem vist *Planes amunt*, per indicar la part de la partida pròxima a la vila, i *més avall*, per referir-se al sector més allunyat del poble.

«una vinya a la plana» (Llibre 1363, f. 19v); «a la plana afront. [...] i cum via pu^a que itur a vinaxa» (Llibre 1375, f. 21v); «lo tros de la plana» (Llibre 1445, f. 18r); «vocato les planes confrontat [...] et cum termino de albio» (MN 1507); «altra pesa de terra en la partida de les Planes» (*Cad.* 1726).

Planes, el camí de les

Actualment és la carretera. Antigament era el *camí de Vinaixa*.

«vocato lestret [...] j cum vja pub^a de la plana» (Llibre 1363, f. 69r); «a la part dita lo camí de Vinaixa [...] a trem^a ab lo camí de les Planes» (Capb. 1754).

Planes, la serreta de les

«de llevant ab la serreta de les Planes» (*Cad.* 1726); «a la part dita las Planas [...] a tremuntana ab la serra de las Planas» i «a la part dita las Planas [...] a sol ixent ab la sarreta de las Planas» (Capb. 1754).

Planota, la

A ponent de la Font d'en Fabra, enlairada a la riba esquerra del barranc de la dita font. L'ametller i l'oliver són els conreus actuals. Ja fa uns quants anys que s'hi van trobar restes de molins ibèrics i destrals del Neolític, fet que indica que l'indret fou habitat en la prehistòria.

«Planota» (Nogué, p. 179).

plans

V. **Jaume Pere, Tarresà, *Vives.*

Plans, els

És una partida molt extensa. Per la seva part occidental passa el camí de Sant Miquel abans d'arribar al Crucifici. És on hi ha la bassa o «pantano» que serveix per a regar bona part del terme, especialment les oliveres. Al sud-est, limita amb la Serra i Comabarra, al nord té el Maset. El camí de Vilanova travessa aquesta partida. L'*Amill. 1942* parla dels Plans de *dalt*, dels de *baix* i dels *més amunt*.

«alium trocium terre als Plans» (Llibre 1330, f. 36r); «loco vocato al plans» (Llibre 1332, f. 20r, 1333); «los plans» (Llibre 1375, f. 37r); «in parte vocata los plans q fronta cum via q itur af villa de prades» (Llibre 1445, f. 63v); «als plans q frontatur cum camjno qua jtur ad Sanctum mjchaelle dela tosca» (MN 1535, f. 54r); «a la part d^a los Plans [...] a tremuntana part ab lo camí de Prades y part ab lo Benefici de Santa Caterina» (Capb. 1754); «Plans de vaix» i «Plans de dalt» (*Amill. 1942*).

Plans, la bassa dels

És una gran bassa de lona que els vilosellencs van fer, no fa gaires anys, en aquesta partida, amb finalitat agrícola, per a reg de suport del conreu de l'olivera, principalment. Obté l'aigua d'un pou al riu de Set, i se la bombeja fins a la gran bassa. Les seves dimensions espectaculars fan que els vilatans també l'anomenin «*pantano*».

Plans, el camí dels

És el mateix que *camí de Vilanova*.

«un camí de carro, anomenat dels Plans» (Farré, p. 116).

Plans d'en Llobera, els

S'anomenen a la partida de Llobera partint amb el terme de Vallclara. Devia ser el nom antic de l'actual partida. Per tant, són un lloc diferent dels Plans on hi ha la bassa.

«dita la partida dels Plans de Llubera» (*Cad.* 1726); «en lo terme del Velusellô la part dita los Plans den Llobera [...] afronta de sol ixent ab lo terme de Vallclara» i «los Plans de Llobra [*sic* per *Llobera*] [...] a sol ixent ab lo terme de Vallclara» (*Capb.* 1754).

Plans més amunt, els

«altra pesa de terra dita los Plans més amunt» (*Cad.* 1726).

Plas, els

«in loco vocato los plas» (*Llibre* 1348, f. 26r).

Fa estrany que tan sols hagin sortit anotats una vegada. A l'Albi és el nom d'una partida que no vam poder documentar. V. *Albi*, p. 352.

Pleta, la

Sortint de la vila en direcció a Vinaixa, queda partida per la carretera. Algun informant recorda que hi havia un corral de bestiar. Devia donar el nom a les terres que hi limitaven; segons *Amill.*, la finca que esmenta partia al nord amb els rentadors i al sud amb el cementiri vell.

«la plana davant del Vilosell, avui anomenada la pleta, es deia abans, plana de na Sança» (*Farré*, p. 169, 1225); «un altre tros a la pleta» (*MN* 1528).

Pleta, el camí de la

«tota aquella casa que tinch situada devant lo fossar de esta vila en lo camí de la Pleta [...] a mig dia ab lo camí de la Pleta» (*MN* 1824, f. 331r).

Pleta, el carrer de la

Segons un plànol de la zona urbana, va des de la plaça de Santa Maria, en direcció nord-est, fins a trobar el carrer de Trascastell.

Pleta, l'hort de la

«Hort Pleta» (*Amill.* 1942).

Pluma

«Pere Pluma» (*Farré*, p. 158, 1465).

Pobla, el tomb de la

És un revolt que fa la carretera quan s'atansa al riu de Set i abans d'arribar al pont que el creua.

Pobla de Cérvoles, la

Vila veïna, el terme de la qual parteix amb el del Vilosell al llarg del riu de Set i el barranc de Sant Miquel.

«de popula Servula(ris)» (Llibre 1363, f. 4r).

Pobla de Cérvoles, el camí de la

Avui dia és la carretera. Les terres que vorejaven el camí que comunicava aquesta vila amb el Vilosell va esdevenir partida.

V. t. **Camí de la P.*

«ab lo cami de la Pobla» (Llibre 1348, f. 41r); «afrontatum cum vijs pu(bli)cis de servoles i de la pobla» (Llibre 1375, f. 146v); «una parada dels malgranes afronte ab lo camj de la pobla» (Llibre 1493, f. 3v); «aliud trocium al camj de la pobla afrontat cum vico del moli [...] et cum vico de la pobla» (MN 1507); «sobre la font del cami de la Pobla» (Capb. 1754); «Hortet Camí Pobla» (*Amill.* 1942).

Pobla de Cérvoles, la serreta de la

«un ort a riu de set afronta ab lo torrent [...] i ab la carreta de la pobla de Servols» (Llibre 1363, f. 16v).

Pobla de la Fumada, la

«in illa pobla de la fumada» (Llibre 1313, f. 23r).

És un altre nom amb què es coneixia la Pobla de Cérvoles al s. XIV, per la influència de la granja que el monestir de Poblet tenia al terme d'aquesta vila.

Poblet, el camí de

«los Gorchs et afrontat [...] et cum via p^a q itur a poblet» (Llibre 1363, f. 72r); «i cum via pu^a que itur apoblet» (Llibre 1375, f. 138v); «vocata los gorchs afrontat [...] et cum via qua it(u)r ad populetum» (Llibre 1439, f. 58r); «ab lo camj q va a poblet» (Capb. 1465); «el Camí de Poblet» (Farré, p. 22); «una era la qual es al cami d po(ble)t he de vinaxa affte. [...] e ab los dos camins» (Capb. XVI).

Poblet, la carretera de

«y a trem^a ab la Carretera de Poblet» (Capb. 1754).

Es refereix a un camí de carro que comunicava el monestir amb Vinaixa, i que passava pel terme de Vallclara i quasi partint amb el del Vilosell.

Poblet, la casa de

Va ser al carrer Major. També dita *ca l'Anyep Vell* i *cal Payà*.

«la casa de Poblet anomenada Cal Anyep, on a la llinda de la porta hi ha vestigis de l'escut del monestir amb data de 1786, i està situada al carrer Major» (Faré, p. 159).

Poblet, el celler de

«et afrontat cum cellerio pp(opuleti)» (Llibre 1363, f. 84v).

Poblet, el cortal de

«in loco vocato lo quartal de poblet» (Llibre 1375, f. 67r).

Devia ser una finca de la partida dels Cortals.

Poblet, la devesa de

«una devesa als marraders afronta ab lo terme de Vallclara [...] e ab la devesa de poblet» (Capb. 1436).

Poblet, la serreta de

«in parte vocata la Sera de poblet» (Llibre 1445, f. 66v); «jn parte vocata la ser(re)ta de poblet» (MN 1458, f. 8v); «los cortals confrontatur [...] ab la sereta de poblet» (MN 1573, f. 18r); «a migdia ab la serreta de Poblet» (*Cad.* 1726); «a la part dita la Serreta [...] a ponent y a tremuntana part ab la Serreta de Poblet» i «lo Tossal den Massa [...] a tremª ab la Serreta de Poblet» (Capb. 1754).

Devia ser un fragment de la partida de la Serreta. Més tard, quan el monestir va perdre la influència, també en va desaparèixer el nom.

Poblet, el tros de

Segons els informants, limita amb la partida de Camí de Vallclara, i queda al nord de la sort del Rector.

Poboneta, la font de la

És a les Pobonetes, a la partida de Comabarra.

V. t. **Font de na Peboneta*.

Pobonetes, les

Són dins la partida de Comabarra, al seu extrem d'orient, partint amb el terme de Vallclara. A *Amill.* 1942, hem vist escrit *Piconeta*; pensem que l'escrivà es volia referir a *Poboneta*. Sembla que, per l'anotació de 1824, fou partida de terra.

«partida de la Poboneta» (MN 1824, f. 45r); «Povaneta» (*Amill.* 1942); «les Pobonetes» (Farré, p. 22).

Poca

«p. pocha», «maymo pocha» i «G. pocha» (Llibre 1313, f. 14r); «Ego Petro pocha de Velosello» (Llibre 1348, f. 20r); «Raym(un)do poqua» (Llibre 1375, f. 46v).

Una mica més d'un segle hem trobat els Poca en anotacions. Tan sols amb tres variants gràfiques: *Poca*, *Pocha* i *Poqua*. De prenom: *Guillem*, *Pere*, *Maimó* i *Raimon*.

Poca, les eres d'en

«in loco vocato las heres dn pocha» (Llibre 1363, f. 5v).

Poca, la plana d'en

«loco vocato la plana den pocha afrontat cum vja publ^a q hitur a cervja» (Llibre 1363, f. 42v); «una sort de terra a la plana den poq(ua)» (Llibre 1375, f. 19r); «a la plana den poca afronta [...] a mig jorn ab lo camj ques va a les guardies» (MN 1550, f. 6r).

Pocurull

«obit frater bartolomeo pocurull eremjta» (*Òbits* 1437, f. 93v, 22-9-1534).

Pons

«perig[ono] ponci» (Llibre 1302); «Joannes pons», «margarida ponsa», «Pere pons» i «mori Joseph Pons albat del lloch de Miralcamp» (*Òbits* 1591, 16-4-1601, 2-7-1634, 3-8-1638 i 9-12-1707); «foren compares Joan Pons de la vila de Alforge» (*Bapt.* 1591, 6-10-1720).

Joan, de 1720, fou padrí de Francesc Amorós.

Ponsà, cal

Una casa del carrer de Trascastell. A *cal Cabaler* de vegades també se li dóna aquest nom.

V. t. *Cabaler, cal*.

«Ponçà» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Pontarró, el

Segons els informants, queda cap a l'extrem nord-oriental del terme, i prop del camí de Vinaixa, abans que aquest camí surti del territori del Vilosell, fet que

els documents confirmen. Les anotacions en parlen com a partida de terra. Un informant ens va dir que en aquell indret hi havia un pontet que el camí de Vinaixa utilitzava per travessar el riu dels Gorgs, i que un aiguat se l'endugué. Llibre 1549 sembla que s'hi refereixi.

«lo Pontarró» (Farré, p. 145, 1252); «termino Veloselli in loco vocato al pontarro [...] et cum ter(mino) de albi» (Llibre 1313, f. 13r); «loci de velosello in loco vocato lo puntaro afrontat [...] i cum vja q itur a vjnaxa» (Llibre 1363, f. 83v); «quandam masium cum huno trocio terre [...] jn parte dicta et nominata lo puntaro» (MN 1535, f. 35r); «jn parte dicta al pontarró que va a Vinaixa [...] ab aquilone cum vega termini del Albj» (Llibre 1549); «jn parte vocata al pontarro confrontat cum termjno de Vjnaixa» (MN 1550, f. 3v); «a la part dita lo Pontarró [...] a tremuntana ab lo terme del Albi y part ab lo terme de Vinaixa» i «lo Pontarró [...] afronta a sol ixent ab lo camí de les Frexas [...] a ponent ab lo terme del Albi y a tremuntana ab dit riu de les Frexas» (Capb. 1754); «la discòrdia era motivada en les partides Mixona per als d'Albi, (Pontarró) per als del Velusello» (Nogué, p. 37).

Pontarró, de

«Mn. Joan de Pontarró, rector del poble» (Farré, p. 88, 1560).

Pontils

«José Ballester, a. Puntils» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888).

És possible que el renom s'implantés a la vila, perquè Magí Mateu, de Pontils, el 1773 es casà al Vilosell i s'hi establí com a pagès.

Pontils, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

V. t. *Picot del P.*

«Puntils» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Pontils, l'era del

Sortint de la vila pel camí de Vallclara.

«Era del Puntils. Els germans Buvé es van comprar l'era de cal Puntils i s'hi feren la casa» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Popedrol

És tal com ho pronuncien, encara que sàpiguen que es tracta de *Pau Pedrol*.

«fou Benet Llurba (Paupedrol)» (Nogué, p. 143).

Popedrol, cal

Al carrer del Raval.

«Popedrol» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Popedrol, la font del

La situen pròxima al camí de Cervià.

Porcell

«pº porçel» i «petº porcel mayori die» (Llibre 1330, f. 31v i f. 32r).

Porta

«Petrus Porta» (*Bapt.* 1591, 8-10-1663); «franciscus Porta parvulus» (*Òbits* 1591, 8-7-1666); «foren padrins Magi Porta y [...] de la vila de Targua dioch. Solsona» (*Bapt.* 1591, 20-1-1721); «mori Pere Porta farre del dit lloch del Velu-sell» (*Òbits* 1591, 26-8-1726).

Durant poc més d'un segle i mig n'hem trobat anotacions. De prenom d'home hem vist *Francesc*, *Magí* i *Pere*. I una dona que es deia *Dionila*. Magí, el 1721, fou padrí de Mateu Rubió.

portal

V. **Bassa*, **Fossar*, **Major*, **Malmaçat*, **Vila*.

Portal, del

«Obit gerald ux. Bnº fores del portal» (*Òbits* 1412, f. 12r, 1-1-1417); «bnt fores del portal» (Capb. xvi); «Mateu Carrer menor del portal» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-10-1688).

Mateu Carrer fou padrí de Josep Rubió.

Portal, el carrer del

És el que va de la plaça de l'Ajuntament i del carrer del Bisbe Queixal fins al carrer de la Carretera i la plaça de Sant Sebastià passant per sota del Portal.

«al Portal de la Bassa que afronta de sol ixent ab lo carrer del portal [...] a mitg die ab la Muralla del Pla del hom» (Capb. 1754); «en lo carrer anomenat del Portal [...] a migdia ab lo camí de la Muralla [...] y a tremuntana [...] y part ab la Plasa median un corredoret» (MN 1847, f. 275r).

Portal de l'Albi, el

«altre alberch [...] al portal del Albj» (Llibre 1439, f. 64r); «in dicto loco velosellj in parte vocata al portal del albj» (Llibre 1445, f. 61v); «primo trobam una casa jntro

lo portal quj va al albj» (MN 1528); «in parte dicta lo portal del albj [...] ab occidente cum codina sine itinere quo itur ad Albj» (Llibre 1561, f. 46r); «a la part dita lo Portal del Albi [...] a ponent ab lo Carre del portal y a trem^a ab la Muralla contra lo pou de gel ab una finestra que done à la Muralla» (Capb. 1754); «en la part dita lo Portal del albi [...] a ponent ab lo carrer de dit Portal» (MN 1824, f. 238r).

Atesa la insistència dels documents a parlar de «in parte» i «a la part», entenem que el nom designava una partida de terra. El portal era al carrer Major; a cal Rabassa es poden veure encara algunes pedres que en configuraven l'arc.

Portal de l'Albi, del

«pere noguer del portal del albj» (MN 1573, f. 4r); «Joan Torner (del Portal de l'Albi)» (Farré, p. 161, 1632); «uxor Petri Solanes del portal del Albi» (*Òbits* 1591, 29-12-1646); «nata ex Sebastiano Torner del portal del Albj» (*Bapt.* 1591, 5-7-1659).

Portal de l'Albi, el carrer del

«cum via publica dicta del portal del albi» (MN 1564, f. 15r); «una casa en lo carrer del Portal del Albi» i «al carrer del Portal del Albi [...] a trem^a ab lo camí de la Muralla» (Capb. 1754); «y calle llamada del Portal del Albi, [...] a poniente con el Muro [...] y de tremuntana con el camino que baxa al Muro» (MN 1766, f. 167v).

Portal de l'Albi, el freginal del

«lo fereginal del portal del albi que en temps pasat ere del Senior confrontatur ab oriente cum iter quo itur al albi a meridie en la vila ab hoccidente cum iter q passe dererelmur» (MN 1564, f. 68v).

Portal del Fossar, el camí del

«en dit terme a la part dita lo carrer de mal Massat que afronta a sol ixent ab lo camí de Vimbodi y part ab lo camí del Portal del fossar» i «al portal del Fossar [...] a sol ixeny ab lo camí de Vimbodi y Vinaixa [...] y a ponent ab lo camí del portal del Fossar» (Capb. 1754).

portell

V. *Sala.

Poter

«patrinus [...] et Josepha Potera filia Michaelis Poter Medicine Doctoris et Thomasa conjugues hodie habitatorus veluselli» (*Bapt.* 1591, 25-1-1672).

Josepa fou padrina de Francisca Ballester.

pou

V. **Gel, Tarragó.*

Pou¹

V. **Sort del P.*

Pou²

«Joan Pou» (*Òbits 1591*, 1-4-1676).

Joan era de Palau, bisbat de Lleida, i vivia al Vilosell, on feia de pagès.

Pou de Ventura, el

«tot aquell Bosch [...] a la part dita lo Pou de Ventura [...] a sol ixent ab lo cami de Vilanova de Prades [...] a mig dia ab lo terme de Vilanova de Prades y a ponent passa per lo mig del torrent del Pou de Ventura fins al Pou de la Neu de la Povilla Vilalta de Vilanova de Prades» (Capb. 1754).

Sembla que fou partida de terra. El capbreu no esmenta si el Pou de Ventura era de gel. Però per la seva situació geogràfica, no lluny del cim de la serra de la Llena i partint amb el de la Pubilla Vilalta, que sí que ho era, és probable que també ho fos.

Pouet, el

Situen el nom dins un petit fondo que queda entre el camí de Vinaixa i la carretera; pel sud parteix amb les Cogulles.

«altra pesa de terra dita lo Pouet» (*Cad. 1726*); «a la part d^a lo Pohuet» i «ab un hort clos [...] a la part dita lo Pohet [...] a mitg die ab lo cami de Vinaixa» (Capb. 1754).

Pouet, la font del

Està enrunada, però, segons els informants, sortia al peu d'un marge d'aquesta partida.

Pradedà

Una dona figura amb aquest cognom.

«Pradedà Guardia Joaquima» (Veïns 2005).

Prades¹

V. **Camí de P.*

Prades²

«Joanes Prades presbiter loci de Gaios Vallis de Aran» (*Òbits 1591*, 17-11-1619).

Prades, el camí de

«prop del camí que va a Prades» (Farré, p. 75, 1222); «cum via que itur a prades» (Llibre 1375, f. 26r); «troci dels plans q afronta [...] i cum via q itur a prades» (Llibre 1445, f. 8r); «la sort del camj de prades» (MN 1507); «y enca lo cami de Prades», «Coma Navarra [...] a ponent ab lo cami de Prades» i «a la part d^a los Plans de les Vinyetas [...] amig dia y a ponent ab lo cami de Prades» (Capb. 1754).

prat

V. **Egues*.

Prat, el

«altra pesa de terra dita lo Prat» (*Cad. 1726*).

Prat Salat, el

Hom l'ubica al nord-oest de les Guàrdies i entre aquestes i els Masos, partint al nord amb el terme de l'Albi.

«un oliver al prat salat» (MN 1528); «in parte dicta lo prat salat» (Llibre 1561, f. 84r); «altra pesa de terra de bosch en la partida del Prat Salat» (*Cad. 1726*); «y a tremuntana ab lo terme del Albi partida de Prat Salat, i las Guardias, las Planas y Pontarró» i «a la part dita lo Prat Salat [...] a tremuntana ab lo terme del Albi» (Capb. 1754).

Prats

V. **Mas d'en P*.

Prats, [dels]

«Pere Dezprats» (Farré, p. 155, 1249); «Ego p. dez pratç...» (Llibre 1302, 1303); «ubis Geraldo des prats» (Llibre 1313, f. 2r); «Ego bn des prats» (Llibre 1332, f. 42v, 1333); «Jacobo dez prats de Velosello» (Llibre 1348, f. 23v); «bng^o prats de velosello» (Llibre 1375, f. 15r); «obit elicsen ux bndj prats» (*Òbits 1412*, f. 46v); «Ego petro prats hita. loci de Velusello» (Llibre 1493, f. 22r); «anthonjo prats» (MN 1507); «Johanes prats» (MN 1528); «Margarida prats» (*Bapt. 1591*, 20-12-1597); «Joseph Prats» (*Òbits 1735*, f. 148v, 14-7-1823).

Són quatre els segles que aquest llinatge s'ha deixat veure d'una manera constant, del s. XIII al s. XVII. Una vegada hem vist la grafia *Pratç*, altrament sempre *Prats*. Els homes han dut per nom: *Bartomeu*, *Berenguer*, *Bernat*, *Bertran*, *Gerald*,

Jaume, Joan, Onofre i Pere. Dues dones de noms *Elicsèn i Margarida*. Josep, que morí el 1823, era de Vimbodí.

Preixens¹

V. *Monja del P.*

Preixens²

«obit Jacobus Preixen opidi de Servia tarraconem dioc.» (*Òbits 1591*, 17-3-1647); «Petrus Preixens» i «foren padrins Joseph Preixens dels Omells de na Gaia» (*Bapt. 1591*, 4-11-1648 i 29-1-1719); «Maria Preixens albat» (*Òbits 1591*, 5-7-1726); «Cebastia Preixens» (*Bapt. 1591*, 13-6-1734); «Ramon Preixens y Llurba» (*Bapt. 1807*, f. 8v, 21-10-1809); «Teresa Preixens Estradé» (Padró 1939).

Comencem a trobar anotacions al s. XVII. La primera anotació indica procedència de Cervià. Entre els prenomes dels homes tenim: *Esteve, Francesc, Jaume, Joan, Josep, Pau, Pere, Ramon i Sebastià*. Els de les dones: *Josepa, Magdalena, Maria, Natàlia, Rosa i Teresa*.

Preixens, cal

V. *Magnòlia, ca la*.

Prenafeta, [de]

«p. de pranafreja» (Llibre 1302); «Enrico de pena fracta» (Llibre 1302, 1303); «D(ome)nico de panafreyta» i «Raymundo de panafreja» (Llibre 1313, f. 5v i f. 6r); «R. de penafrayta» (Llibre 1332, f. 2v); «Raym(un)do de penafreyta» (Llibre 1375, f. 2v); «petro de penefreyta» (MN 1458, f. 7v); «damia prenafeta» (MN 1573, f. 83v); «Cosmas Prenafeta» (*Bapt. 1591*, 4-11-1655); «Joannes Prenafeta» (*Òbits 1591*, 7-3-1669); «Rvn damianus Prenafeta Rvdo Beneficiatus opidi velusell» (*Bapt. 1591*, 22-6-1676); «un fill de Simó Prenafeta», «fonch batejat per lo Rrt Franº Prenafeta Pbre y Rtor de Sta. Magdalena de la Ciutat de Lleyda» i «Isidro Prenafeta» (*Bapt. 1734*, f. 1r, 11-1-1735; f. 5r, 8-11-1737, i f. 6r, 10-3-1739); «Cosma Prenafeta, i Isidro Prenafeta» (Capb. 1754); «Anton Prenafeta» (*Bapt. 1734*, f. 147v, 5-3-1797).

Es manté viu com a segon cognom. Es fa present a partir del s. XIII i es manté al llarg de gairebé cinc-cents anys. Fins entrat el s. XVI, les grafies són vacil·lants. Al s. XIX, algunes vegades hem trobat *Plenafeta*. Els homes portaven per nom: *Antoni, Cosme, Damià, Domingo, Enric, Francesc, Isidre, Jaume, Jeroni, Joan, Josep, Nicolau Pere, Raimon, Sebastià, Simó i Vicenç*. I les dones: *Estefania, Magdalena i Margarida*. Hi ha hagut clergues com Domingo Prenafeta, rector beneficiat del benefici de Sant Pere, que fou enterrat dins l'església, el 26 de setembre de 1646, per Lluís Managuerra, el rector d'aleshores. Damià Prenafeta, també rector i be-

neficiat de la mateixa església, fou enterrat per mossèn Rafel Cornador el 9 de gener de 1715.

Prerenya

«altra pesa de terra de bosch dita Prerenya» (*Cad.* 1726); «Perenya» (Nogué, p. 129).

Segons S. Arbós, la lectura del topònim ofereix alguns dubtes. També a nosaltres ens va resultar conflictiva.

prop

V. **Fossar*.

Pruner, el

És el mateix *fondo dels Pruners* esmentat en el recull de l'Albi, a la seva part més alta, que és al nord dels Avellaners, encara dins el terme del Vilosell. Parteix a l'est amb les Planes, a l'oest amb la partida Camins de l'Albi i, al nord, amb el terme d'aquesta vila veïna. Actualment, es prefereix la denominació en plural, però tota la documentació la dóna en singular, coincidint amb la que vam veure a l'Albi. V. *Albi*, p. 362.

«in term(ino) veloselli in loco vocato lo pruner» i «in loco vocato al pru(ner)» (Llibre 1313, f. 12v i f. 31v); «lo pruner afront. cum [...] via pu^a que itur al albj» (Llibre 1375, f. 15v); «cum via que itur pruner» (Llibre 1400, f. 26r); «in termino dicti loci de Velusello in Partita dicta la Coma del Pruner, vulgo dictum lo Raboll den Marti» (Llibre 1439, f. 30r); «in partida del pruner afronta [...] i cum termino de albio» (Llibre 1493, f. 45v); «jn parte vocato lo pruner confrontat [...] et cum vico de la font den fabra» (MN 1507); «una vinya al pruner» (MN 1528); «jn parte vocata lo pruner confrontatur a solis ortum cum plana dela font den fabra» (MN 1550, f. 4r); «a la part dita lo Pruner cô coll Roig» (Capb. 1754).

Pruner, el camí del

«la font dn fabra afrontat [...] et cum vja q itur al pruner» (Llibre 1363, f. 88v).

Pruner, la coma del

«in ter(mino) veloselli loco vocato cumba del pruner» (Llibre 1313, f. 15v); «in termino dicti loci de Velusello in Partita dicta la Coma del Pruner» (Llibre 1439, f. 30r).

Tot i que una vegada hem vist l'anotació com a partida, pensem que la coma era un sector del Pruner, que és el que generalment demostren la majoria de les altres anotacions.

Prunera

V. **Comellar de la P.*

Pubill, el

«bnº gacol pobil» (Llibre 1445, f. 19r); «bng gacoll pobjll» (MN 1458, f. 7v); «Johanes tarrago dicto lo pobill» (Llibre 1549); «Petrus Amoros dictus lo pobill» (*Bapt.* 1591, 8-9-1645); «Joseph Rubió dit lo Povill» (Capb. 1754).

Pubill Cancat

«Pubill Cancat» (*Talaia*, núm. 2, p. 13).

Figura com a jornalera a les obres que es feren al campanar de la vila el 1884.

Pubill de la Creu, cal

Al carrer Major.

«La Sort que de temps immemorial cultivaven a cal Pubill de la Creu» i «la Ramona de cal Pubill de la Creu» (Nogué, p. 64 i p. 154); «Pubill de Creu» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Pubillet, cal

Una casa del carrer Major. També és coneguda per *ca l'Arquer*.

«Pubillet» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Puig

Un home porta aquest cognom. Andreu Puig d'Alforja, el 1640, feia de boter al Vilosell i va ser padrí de Bàrbara Gener.

«P. pug» i «maymo p(ui)g» (Llibre 1313, f. 14r i f. 14v); «fuerunt patrini Andreu puix loci del forge» (*Bapt.* 1591, 21-10-1640); «obit Agnes Puig» (*Òbits* 1591, 17-10-1647); «padrins Gaspar Puig del lloch de Puigvert» (*Bapt.* 1591, 31-1-1721); «Miquel Puig y Rubira» (*Bapt.* 1807, f. 8v, 14-11-1809).

Puig Pelat

«in termino velosello in loco vocato puyg pelat» (Llibre 1313, f. 10v); «loco vocato pug pelat» (Llibre 1363, f. 37r).

Per les anotacions potser no devia ser partida de terra, però sí lloc d'anomenada.

Puigdengoles

«foren Padrins Crjstofol Puig de Angolas vidrier de la Pobla de Servols» (*Bapt.* 1734, f. 2v, 21-2-1736); «Pau Anton Puigdengoles» (Capb. 1768, f. 215r).

Cristòfol fou padrí de Petronila Carrer. Pau Anton era propietari dels molins del terme del Vilosell.

Puigdengoles, els molins de

«habitant en los molins de Puigdengoles de la Pobra de Cervols situats en lo terme y Parroquia del Velusell» (*Bapt.* 1807, f. 93r, febrer de 1831).

L'anotació es deu referir als molins del riu de Set, existents aleshores a la riba del Vilosell. En aquelles dates eren de Pau Anton Puigdengoles de la Pobra.

Puiggali

«Fran^a Puigali» (*Bapt.* 1734, f. 28r, 11-11-1753); «Antonius Puiggali Velusellanus», «Maria Puiggali del Velusell» i «Gertrudis Puiggali» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766, 6-10-1800 i 9-5-1828).

El pare de Francisca, de 1753, era cirurgià o barber, que aleshores era gairebé el mateix.

pujada

V. *Felip*.

Pujades

«Joan Pujades. Farmàcia» (Nogué, p. 168).

Pujades, cal

Una casa del carrer del Bisbe Queixal. També havia estat *cal Noguera*.

«cal Nogué-Pujades» (Nogué, p. 78); «*Pujades*. Cognom de la família. En aquesta casa hi havia la caserna de la Guàrdia civil des del 1912 fins al 1975, per això també s'anomenava "El Cuartel"» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Pujalt

«petrus puialt» (Llibre 1549); «harnaldo Pujalt regni francii» (Llibre 1561, f. 17r); «Pere pujalt» (*Òbits* 1591, 5-3-1629); «fou padri Joan Pujalt de Servia» (*Bapt.* 1591, Confir. 9-11-1631); «Margarida pujalta» (*Òbits* 1591, 5-6-1641).

Pere era sastre.

Pujol

«Josep Pujol» (Farré, p. 163, 1748).

Pujós

«Roser Puyos filla de Anton Puyos Pages y de Antonia Puyos y Costa conjuges tots de Cubells Bisbat de la Ceu de Urgell» (*Òbits 1735*, f. 110v, 4-3-1809).

punta

V. *Curull, Guàrdies, Guixera, Picot, *Tossal*.

Puyla

«concedo vobis Petro Puyla vobis et infantibus vestris et omnibus illis populatoribus qui vobiscum et sine vobis venerent apopulare in Velosello et in termino eius» (José Mª Font Rius, *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid; Barcelona, 1969, núm. 171, Fraga, maig 1184).

Quadro, el

«tros de terra al quadro» (MN 1550, f. 19v).

Quadronet, el

V. *Codronet*.

«en la partida dita lo Quadronet» (MN 1847, f. 10v); «el Quadronet» (Farré, p. 22).

Quarta de Navarra, l'avinguda

Nom que es donà al *carrer de la Carretera* perquè, al final de la guerra de 1936, la IV Divisió de Navarra entrà a la vila per aquest sector.

«Avda. 4^a de Navarra» (*Talaia*, núm. 3, p. 8).

Quarter, el

V. *Pujades, cal*.

Quarterada, la

«in termino veluselli in parte vocata la corterada afrontatum [...] a ponente [...] cum vico dicto dels amerados» i «dictum lo clot den troner in termino del velusell in parte vocata les cort(era)des» (Llibre 1549); «in parte vocata la quarterada» (MN 1564, f. 38r); «vinya de la corterada confrontatam [...] et cum lo cami dels ayguades» (MN 1573, f. 8r); «a la part dita la quarterada dit lo Camí de Tarres», «a la part dita la Corterada, y lo Coll Roig [...] a sol ixent ab lo cami de Terres [...] a ponent ab lo cami de Vinaixa [...] i a tremuntana ab dit cami de Vinaixa» i «a la part dita la Corterada [...] a mig dia ab lo cami de Vimbodi [...] a ponent ab lo cami de Tarrés» (Capb. 1754).

Una quarterada és una mesura de superfície agrària a les Balears equivalent a 70,03 àrees.

Queixal¹

V. *Bisbe Q.*, *Rosa del Q.*

Queixal²

Un home i una dona en conserven el llinatge. El pare de Josep de 1792 era de Vimbodi.

«Joseph Queixal» i «Anton Queixal» (*Bapt.* 1734, f. 133v, 27-4-1792, i f. 144v, 5-1-1796); «Rosa Caixal del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800); «El dia 10 de juliol de 1803, nasqué al nostre poble Josep Caixal Estradé, el que seria professor de Balma, Canonge de Tarragona, Bisbe de la Seu d'Urgell, Vicari general de l'exercit Carlista i gran literat» (Nogué, p. 89); «Maria Caixal y Roig» (*Bapt.* 1807, f. 73r, 4-5-1826); «Joseph Caixal Pbr. Catedratic de Filosofia en lo Tridentino y estudi de Tarragona» (MN 1824, f. 246v); «Joan Caixal y Roig» (*Bapt.* 1807, f. 88v, 29-12-1829); «Sebastián Caixal Carré» (Padró 1939); «Sebastian Caixal Marquet» (Padró 1965); «L'abat Pere Queixal, fill del Vilosell» (Nogué, p. 68); «Caixal Llurba Rosa» (Veïns 2005).

Queixal, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

«cal Caixal» (Nogué, p. 78); «Caixal» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Quela

V. *Tonet Q.*

Quela, cal

Al carrer del Raval. A la plaça de Sant Sebastià també es recorda aquest mateix nom referit a una casa.

«Quela» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Quela, el pla el

És a la partida del Mas d'en Josa. També es parla de la *font del Quela* en aquesta mateixa partida.

Queralt

«Ramon Queralt» (Farré, p. 155, 1249); «Ego pelec(ri)no queralt filio» (Llibre 1302, 1303); «borracio queralt» (Llibre 1313, f. 10r); «Ego G. queralt» (Llibre 1332, f. 1r); «Petro quaral» (Llibre 1420, f. 24r); «bng quaral» (Llibre 1445, f. 1r);

«anthonjo garal» (MN 1507); «Maria Queralta filla de Massia Queral» (*Bapt. 1591*, Confir. 27-4-1608).

Escrit amb poques variacions gràfiques. De prenom hem vist: *Antoni, Berenguer, Borràs, Guillem, Joan, Josep, Macià, Pelegrí, Pere* i *Ramon*. I els de les dones: *Maria* i *Maria Teresa*.

Queraltó, les vinyes del

«vinyes del Queraltó» (Farré, p. 52, 1244).

Quico, lo

«lo Quico» i «Josep Maria Cunillera (Quico)» (Nogué, p. 103, 1883, i p. 139).

Quico, cal

Una casa del carrer de la Costa.

«Quico» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Quintana¹

V. *Toni Q.*

Quintana²

Una sola vegada hem vist el cognom a Veïns 2005.

«Gabriel quintana» (*Bapt. 1591*, 3-5-1591); «Antoni Quintana i Sans» (*Talaia*, núm. 1, p. 11); «Quintana Llado Anna» (Veïns 2005).

Quintana, el xalet del

Al carrer de les Sorts.

«Xalet del Quintana» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Quiteri, cal

Al carrer del Raval.

«Quiteri» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Quitèria, ca la

Una casa del carrer Major.

«Quitèria» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Rabassa¹

V. *Pep del R.*

Rabassa²

«madalena Rabasa» (*Òbits 1591*, 8-10-1685).

Rabassa, cal

Al carrer Major. També hi ha qui li diu *cal «Leandro» Rabassa*.

«Rabassa» (Nogué, p. 169, i *Talaia*, núm. 4, p. 11).

Rabassa, la font del

És una font pública que es va construir quan van portar l'aigua de Sant Miquel a la vila, i que toca a la paret de cal Rabassa.

«Al portar l'aigua de Sant Miquel es feren tres fonts públiques, [...], la del Rabassa» (Nogué, p. 115); «i el Portal del Albi (a l'alçada de la font d'en Rabassa)» (*Talaia*, núm. 2, p. 8).

Rabasseta, cal

En du el nom una casa del carrer Major. També se li diu *cal Cosme*, que és un nom més nou.

Rabassó, la pena d'en

«una devesa a serra mjgana afronta [...] e ab la pena den rabaço» (Capb. 1436); «per una devesa a la pena den rabast» (Capb. 1465); «una devesa q es a serra migana afte. [...] e ab la pena den rabaço» (Capb. xvi).

Una anotació parla de la *pena d'en Rabast*. Hem optat per fer l'entrada per *Rabassó*, ja que és la forma majoritària dels documents.

Racó, del

«Ego alresendis uxor P. Cana del Raço» (Llibre 1302).

Racó, la font del

És a ponent i davall de la Closa, prop del riu de Set, però ja abandonada i plena d'esbarzers.

«Les fonts que es troben al terme són les següents: [...] Racó» (Nogué, p. 166).

Radicoris

«p. radicoris» i «per^o radicoris de Velosello» (Llibre 1330, f. 24r i f. 27v).

Raedor

«G. Raedor» (Farré, p. 156, 1287); «Ego p. raedor de velosello» (Llibre 1302, 1303); «mql. Raedor» (Llibre 1330, f. 1r); «Ego Petro Raedor» (Llibre 1332, f. 6r).

Una dona d'aquest llinatge duia el nom de *Geralda*.

Ràfols

«Maria Rafols» i «Joseph Rafols» (*Bapt. 1734*, f. 148r, 1-5-1797, i f. 153v, 9-4-1799); «Maria Raymunda Rafols del Velusell» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800); «Marianna Rafols» (*Òbits 1735*, f. 188v, 23-10-1842).

El pare de Maria i de Josep de 1797-1799, Ramon Ràfols, era metge, natural de Vilafranca del Penedès, i es casà amb Maria Vergé, del Vilosell. Un altre Ràfols, també de nom Ramon, va ser mestre de la vila a mitjan s. XIX. Noguer no esmenta el prenom, però un vilosellenc de cognom *Ràfols* morí a la guerra de Cuba.

Ràfols, els

«a la part dita los Rafols [...] a ponent ab lo camí que va a Coma navarra y a tremª ab lo camí de Vallclara» (Capb. 1754).

El llinatge *Ràfols* ens ha aparegut el 1797. Potser no fóra temerari dir que haguessin deixat el nom al bocinet de terra esmentat en aquesta entrada.

Ràfols, cal

Una casa del carrer del Raval.

Rainer

«Pere Rainer» (Farré, p. 38, 1209).

Ramblí

«Bartomeu Ramblí» (Farré, p. 136).

Era rector a mitjan s. XIV.

«Ramiro Martín», cal

És un nom nou.

V. t. *Fàxia*, *cal*.

Ramon

«fou batejada per mi Fr. Franº Ramon Religió de St. Francesch per ausencia del reverent Franº Lletget Rector» (*Bapt. 1734*, f. 12r, 20-9-1743); «Miguel Ramón Marti, Presbitero» (*Amill. 1942*).

Mossèn Miquel Ramon, el 1942, posseïa la sorteta camí de Vallclara, la sort de l'Era i la Mossenya, als Gorgs.

Ramon de la Tecla, cal

Una casa del carrer Major. També *cal Miquel del Nen*.

Ramon del Ton, cal

V. *Ton Moliner, cal*.

«la muralla acabava a cal Ramon del Ton» (Nogué, p. 65); «Ramon del Ton» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Rana, cal

Al carrer de la Botera. També *cal Benet de la Rana*, fent referència al carrer.

Rana, el carrer de la

Un altre nom del *carrer de la Botera*.

«del carrer de la Botera o del carrer de la Rana» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Raspall

«Joseph Raspall fadri de la ciutat de Valls» (*Òbits 1591, 9-2-1711*).

Fou un dels morts pels sometents prop de Sant Miquel de la Tosca.

V. t. *Ferrer*².

Raval, el carrer del

Circula en paral·lel a ponent del carrer Major i de la plaça de la Creu. Va fins al carrer de la Carretera, incloent el tros que també es coneix per *de la Muralla*. És natural que, quan el Vilosell va créixer, es formés el raval extramurs. Un altre nom que també se li va donar és «*arrabal del Albi*», segurament perquè en l'extrem septentrional comunica amb el camí d'aquesta població veïna.

V. t. **Albi, el raval de l'*.

reboll

V. **Martí*.

Rebullida

«Felisa Rebullida Romia» (Padró 1965).

Recasens

El llinatge era ja a la vila a principis del s. XVIII. Actualment, el porta tan sols un home. La grafia dominant és *Recasens* però alguna vegada també hem vist

Rechasens i *Requesens*. Entre els prenomes dels homes tenim: *Antoni*, *Francesc*, *Francesc Xavier*, *Jaume*, *Joan*, *Josep*, *Manuel*, *Mateu* i *Xavier*. I els de les dones: *Bàrbara*, *Francesca*, *Maria*, *Rosa* i *Zulema*. A la segona meitat del s. xx, presenta bastants persones d'estudis universitaris; trobem enginyer agrícola, metges, farmacèutics, notari, corredor de comerç, llicenciat en filosofia i lletres i catedràtica de música.

«filla llegítima de Joan Recasens» (*Bapt.* 1591, 30-11-1726); «Jaume Rechasens albat» (*Òbits* 1591, 1-12-1725); «Padrins Joan Recasens pastor» (*Bapt.* 1734, f. 9v, 29-6-1741); «Joan Requesens» (Farré, p. 163, 1748); «Francisco Recasens» i «Anton Recasens mestre de cases del Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 145v, 12-4-1796, i f. 152r, 16-9-1798); «Barbera Recasens y Prenafeta» i «Mateu Recasens y Gili» (*Bapt.* 1807, f. 15v, 4-12-1811, i f. 115r, 3-12-1837); «Manuel hijo de los consortes Jose y Tecla Recasens y Gil» (*Confir.* 1853, 19-8-1859); «Maria Recasens» i «el vell Recasens» (Nogué, p. 51, 1978, i p. 103); «Soledad Recasens Huix» (Padró 1965); «Javier Recasens. Enginyer tècnic agrícola» (Nogué, p. 168); «Recasens Sole Francisco Javier» (Veïns 2005).

Recasens, cal

Una casa del carrer Alt. Coneguda també per *cal Manuel Recasens* i *cal Jordi*. La casa pairal era al carrer de Mitjavila.

«Abans cal Recasens que era el cognom de la família» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

recta

V. *Cogulles*.

Rector, el camp del

«et cum campo Rectorjs» (Llibre 1363, f. 81v).

Rector, el corral del

«cum vja publica i corale rectoris» (MN 1458, f. 13r).

Rector, la sort del

Hom la situa sortint del poble a la carretera de Vallclara, tocant a les Eres.

«Sort del Rector» (Nogué, p. 179).

Rectoral, la casa

«Casa Rectoral de la vila del Vilosell» (*Òbits* 1735, f. 184v, juliol 1840).

Ha quedat bastant minvada. Es prefereix dir-ne l'*abadia*.

Rectoria, el tros de la

«En lo cami de Vallclara cerca lo tros de la Rectoria terme y parroquia de aquesta vila del Vilosell» (*Òbits 1735*, f. 197r, febrer 1848).

Redorat

«obit Johanes redorat» (*Òbits 1458*, f. 3v).

Refi

«Jauma Refi mestre de primeres lletres natural de Vilabella» (*Òbits 1735*, f. 114r, 13-7-1809).

Reguer

«També a peu del presbiteri hi ha la tomba del Canonge Regué» (Nogué, p. 59).

Rei, cal

Una casa del carrer Major. També es coneix per *ca la Cristina*.

«Rei» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Reig

«fou padri Pere Reig del Albi» (*Bapt. 1591*, Confir. 9-11-1631); «Joseph Reig» (*Bapt. 1591*, 8-9-1707).

Els pares de Josep eren de Torregrossa.

Reina, la font de la

És al barranc de Sant Miquel, poc abans d'arribar a l'ermita; regava un hortet, però sembla que es va estroncar.

Remigi, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

V. t. *Fineta*, *ca la*.

rentadors, els

Tocant a la Pleta; per la vora passava el camí vell de Vinaixa.

Rentadors, el carrer dels

Forma part de l'última expansió fora murs de la vila, i va del carrer de la Carretera al carrer de la Fassina.

Renyer

«el Dr. En Medicina Sebastia Reñer» (MN 1824, f. 174r); «Reñé» (Nogué, p. 129).

República, la plaça de la

«Al 1931, amb la proclamació de la República. Les vies del poble canviaren de nom. La plaça de Sant Sebastià fou plaça de la República» (Nogué, p. 131).

Requesens

V. *Recasens*.

Requesens, la serra del

Fa referència a una finca del Recasens a la partida de la Serra.

«Forn de la calç de la Serra del Requesens» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

«Resalado», cal

V. «*Sano*», *cal*.

Reverter

«pel Rector del Vilosell Mn. Sebastià Reverter» (Farré, p. 79, 1689); «? Reverté» (Padró 1939); «Matilde Reverte Reverte» (Padró 1965).

Revin

«obit Mathias T. Miles pedester et Gallus Tercio de Monsieur Revin» (*Òbits 1591*, 22-4-1645).

Revull

«Pere Joan Revull» (*Òbits 1591*, 20-9-1641); «filio Petri Revull sartori» (*Bapt. 1591*, 1-1-1650); «Angeli Revull fill de Pere Revull sastre» (*Bapt. 1591*, Confir. 16 i 17-5-1666).

Els Revull que com a sastres s'establiren al Vilosell al s. xvii venien d'Alcover. També hem vist el prenom *Magdalena*.

Rial, de

«miraval de rial» (Llibre 1313, f. 14v).

Ribelles, [de]

«mjql de ribeles» (Llibre 1302, 1303); «Ego munta(ne)r de ribeles» (Llibre 1332, f. 28r, 1333); «Petro ribelles loci valosello» (Llibre 1420, f. 10r); «fra Bartomeu Ribelles: 1455-1460» (Farré, p. 59).

Fa estrany veure *Muntaner* de prenom. Fra Bartomeu Ribelles fou majoral i recollia els delmes de Poblet al Vilosell.

Ribera

«Lluís Ribera y Conillera» (*Bapt.* 1807, f. 138v, 19-12-1845); «Joseph Ribera y Angles» (*Òbits* 1735, f. 195r, 8-7-1847).

Josep era fill de Joan Ribera, adroguer de l'Albi, i vivia amb Antònia Conillera al molí de Pau Anton, terme i parròquia del Vilosell, on morí dos anys després de néixer el seu fill Lluís.

Ribes

Dues dones duen aquest cognom, que ja havia estat present a la vila segles enrere.

«petrus ribes de arbecha [...] abitator veluselli» (MN 1573, f. 32v); «Rafel Ribes escrivent» (Capb. 1754); «Carmen Ribes Ricart» i «Asuncion Rivas Seles» (Padró 1965); «Ribes Ricart Carme» i «Ribas Preixens Marta» (Veïns 2005).

Ricard

«patrini Joannes Ricart agla. [...] omnes Juneda» (*Bapt.* 1591, 5-7-1675); «per lo P Fr Miguel Ricart Religios Franciscano» (*Bapt.* 1734, f. 8v, 10-2-1741); «Gabriela Ricart» (Padró 1939).

Joan fou padrí de Joan Colom. El Ricard, religiós, batejava al Vilosell amb llicència de Francesc Lletget, que era el rector.

Riera

Un home du el cognom actualment.

«Riera Garcia Albert» (Veïns 2005).

Rimoc

«vitali Rimoch judeo» (Llibre 1330, f. 2r).

Deixava diners als vilosellencs de l'època. Unes vegades se'l troba amb residència a Lleida, d'altres a Aitona, d'altres a Balaguer, etc.

Ripoll, [de]

«amb la casa de Ripoll» i «Jordi Ripoll» (Farré, p. 32, 1208, i p. 65, 1235); «catala ripol» (Llibre 1313, f. 14v); «R. de Ripoll» (Farré, p. 157, 1330); «P. ripollj» (Llibre 1348, f. 24v); «petº ripol de velosello» (Llibre 1375, f. 48r).

A part dels prenom que figuren a les anotacions, també hem vist *Carles*.

Ripollès

«i Joan Ripollés, anaren a poblar les Besses» (Farré, p. 38, 1209).

Ritet, lo

«lo Ritet» (Nogué, p. 103, 1883).

Ritet, cal

Una casa del carrer de la Botera. Un altre nom és *ca la Serafina*, però és més nou.

«En Ramon Tarragó, fill de cal Ritet, nasqué a mig segle passat» (Nogué, p. 107).

riu

V. **Amaradors, Freixes, Gorgs, Set*.

Riu

V. **Camí del R*.

Riu, el

Tenen aquest nom unes quantes finques situades entre el Molí Nou i el camí de la Fumada, tocant al riu de Set. Ja al s. xvi devien ser partida.

«in parte vocata lo riu afrontatur [...] cum via quo itur a orta novella» i «un tros al riu terme de la pobla» (MN 1528).

Riu, el camí del

«y partida las Paradas ó Camí del Riu [...] a tremuntana ab lo camí del Riu» (MN 1847, f. 293v).

Sembla que el camí que de la vila s'emprava per accedir al riu passava per les Parades.

Riu, el coster del

«Coste del Riu» (*Amill*. 1942).

Segons *Amill*., era a la partida de les Parades i tocant a la carretera de la Pobra.

Riu, l'hort del

«Hort Riu» (*Amill*. 1942).

S'ha interpretat que ha de ser amb *del*. Una de les característiques d'*Amill*. 1942 és l'absència d'articles i preposicions.

Riu, el pla del

«Pla del Riu» (*Amill. 1942*).

El riu a què es refereix deu ser els dels Gorgs, ja que *Amill. 1942* el situa per les rodalies del «Pantano». No devia ser partida, tan sols un tros de terra.

Riu de les Freixes, el

«ab un corral de bestiar siti en dit terme a la part dita lo Riu de les frexas [...] a ponent ab lo camí de Vinaixa» (Capb. 1754).

Era el mateix que el dels Gorgs, que prenia aquest nom quan passava per aquesta partida. Tanmateix, l'anotació ens el presenta com a partida.

Riu de Set

Només rarament els documents introdueixen el nom amb article, quan es refereixen a la partida. Són finques tocant a aquest riu, del pont de la carretera de la Pobla en avall.

«ortum in loco vocato Riu de Seth» (Llibre 1332, f. 13v); «lesplet de canem del ort de rui de seth» i «in loco vocato riudeset» (Llibre 1375, f. 20v i f. 136r); «jn parte vocata riu de set [...] ab oriente cum rivo de set» (MN 1528); «in parte vocata lo riu de set» (MN 1535, f. 1r); «ortum situm a rju de Set confrontatur cum vico quo jtur a orta novela» (MN 1550, f. 4r); «altra pesa de terra a la partida del Riu de Set» (*Cad. 1726*); «a la part dita Riu de Set [...] a ponent ab lo Riu de set» (Capb. 1754).

Riu de Set, el camí de

És el mateix que el *de les Garrigues*.

V. t. *Garrigues, el camí de les*.

«in t(ermino) veloselli afronta [...] cum via que tendit ap(u)d a riu de Seth» (Llibre 1313, f. 10r); «afrontat cum vja pblca q tendit a rju deset» (Llibre 1363, f. 37r).

Riu de Set, el cap del

«Sant Miquel de la Tosca junt ab ses terras anexas a dita ermita situades part en lo terma de la prt. vila y part al Terme della al Cap del Riu de Set» (Capb. 1754).

Riu de Set, l'horta de

«jn orta de Riu de Set [...] et cum torrente de riu de set» (Llibre 1363, f. 39r).

Rius

«Bernat Rius» (Farré, p. 161, 1632); «Isabet Rius» i «foren padrins Jaume Rius del lloch de Albarcha» (*Bapt.* 1591, 18-2-1635 i 11-1-1720); «Fuit Patrinus Reverentus Doctor Franciscus Rius Diacono Tarraconensis» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766); «Maria Rius Gaya» (Padró 1939).

Pel que es pot veure en les anotacions, les procedències dels Rius que apareixen pel Vilosell són diverses.

Riusec

«filio G^o bn savoij de valosello [...] trocium que habeo in rivo sico» (Llibre 1332, f. 26r, 1333).

Ningú no ens n'ha sabut donar raó. Una sola anotació fa pensar que aquest vilosellenc potser tenia terres al terme de l'Albi, on a mitjan s. XIII ja existia aquesta partida. V. *Albi*, p. 389.

Robert

«Ego P. rubert» (Llibre 1302, 1303); «a. rubert de velosello» (Llibre 1332, f. 26v, 1333); «Ego D(ome)nico roberti de Velosello» (Llibre 1348, f. 44r); «Salvador Robert Feliu» (Padró 1965).

Entre els prenomes masculins hem vist *Antoni, Arnau, Domingo, Pere, Raimon, Salvador*, i els de les dones, *Alresendís i Joaneta*.

roca

V. **Messeguer*, **Molí*.

Roca

«Al 1673 trobem el nom de l'ermità Pere Roca» (Nogué, p. 45); «obit Petri Roca heremita Sti. Michaelj de la tosca» (*Òbits* 1591, 29-12-1673); «foren Padrins Joseph Roca teixidor de Prades» (*Bapt.* 1734, f. 6v, 15-3-1739); «Joan Baptista Roca» (*Òbits* 1735, f. 93r, 8-12-1798); «al 1888 Dolors Roca (Maestra de niñas)» (Nogué, p. 124).

Joan Baptista Roca, que morí el 1798, vivia al Vilosell però era d'Aitona.

Roca Grossa del pas del riu, la

«e munta fins a la rogua grosa del pas del riu» (Capb. 1465).

Rodona, la feixa

És una feixa vora la Monya que té aquesta forma.

«Feixa redona» (*Amill.* 1942).

Rodríguez

Quatre dones i un home duen el cognom.

«Rodriguez Diaz Alonso» (Veïns 2005).

Roger

«Mariagna Roige» (*Bapt.* 1734, f. 150v, 4-4-1798).

El pare de Mariagna, Josep Roige, *Gitano*, era de Móra i vivia a Llardecans; la mare, Joana Hernández, era de Prades.

Rogeta, ca la

És a la plaça de l'Església, o de Santa Maria. Un altre nom és *cal Fàxia*.

Roig¹

V. *Coll R.*, *Coll R. camí de l'Albi*, **Coll R. camí de Vinaixa*.

Roig²

Fa acte de presència al s. xiv, al s. xv es torna a veure en els manuals notariais i es manté fins a la segona meitat del s. xvi. Actualment el du una dona. Els homes duen els noms *Bernat*, *Joan*, *Maimó* i *Miquel*. I les dones, *Anna* i *Maria*.

«cum maymo royg» (Llibre 1313, f. 9r); «Joha Royg» (Llibre 1420, f. 1r); «Ego Johanes rog» (MN 1458, f. 31v); «mori una neta dana roga» (*Òbits* 1458, f. 6r); «Bernat Roig» (Farré, p. 88, 1559); «Miquel Roig» (Nogué, p. 156, 1936).

Roig, cal

Una casa de la plaça de Sant Sebastià.

«Roig» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Roig, el mas

«un tros al mas roig afronta ab la plana» (MN 1528).

Roja

V. **Creu R.*

Roja, coma

«loco que dic(itur) gorgs [...] afronta cum cumba rrogie» i «Cumba roigie» (Llibre 1330, f. 42r i f. 42v).

La primera anotació diu que era cap als Gorgs. Potser formava part de la Coma, partida encara viva al sud-oest de la font dels Gorgs.

Rollet de n'Espasa, el

«in parte vocata lo rollet den spasa» (MN 1528).

Romà

V. *Ton del R.*

Romà, cal

Al carrer Alt.

«Romà» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Romeu¹

V. **Joan R.*

Romeu²

«mateo romeu» (MN 1492); «Johannj romeu» (MN 1528); «Miquel romeu laborator loci de Veluselli» (Llibre 1549); «iuannes romeu loci de velusello» (MN 1573, f. 12v); «Josephus Romeu» (*Bapt. 1591*, 21-11-1655); «obit Michael Romeu agla.» (*Òbits 1591*, 3-1-1683); «Franº Romeu» (*Bapt. 1591*, 18-3-1695); «Polonia Romeu» i «Franº Romeu major» (*Òbits 1591*, 21-11-1700 i 19-10-1715).

A finals del s. xv comencem a constatar la presència d'aquest llinatge, que es manté fins a principis del s. XVIII. La majoria dels Romeu van ser pagesos. Entre els noms que van dur els homes tenim: *Andreu, Antoni, Francesc, Jaume, Jerònim, Joan, Josep, Mateu, Miquel* i *Sebastià*. Les dones: *Caterina, Jerònima* i *Teresa*. Els Romeu del s. XVIII eren pagesos i procedien de Fullella.

Romeu, el pla d'en

«vocata serra mjtjana afrontatur [...] ad occidente cum [...] cum plano den romeu» (MN 1528); «jn parte vocata lo pla den Romeu» (Llibre 1569, f. 20v).

Devia ser només tros de terra, ja que la primera anotació el situa dins de Serra Mitjana.

Romia, de

«Pere de Romia» (Farré, p. 42, 18 de febrer de 1206, àpoca).

Roquer

«lo Retr. Llorens Roquer pr. y Beneficiat de dit lloch del Velusell» i «Maria Ana Roquer» (*Òbits 1591*, 1715 i 4-5-1719).

roques

V. **Codines*.

Roques, les

Són prop de la vila tocant al clot de la Bruixa, i al nord del Castell.

«y partida les Rocas ô Cami del Albi, afrontat a sol ixent ab dit camí» (MN 1847, f. 391r); «Sort Roques» (*Amill*. 1942).

Roqueta, la

«tota aquella porcio de terra campa, dita la Roqueta [...] y en la partida del Camí de Vinaixa [...] a mig dia ab lo camí de Vimbodi» (MN 1824, f. 58r).

Roquís, el

«un altre tros al rogujs» (MN 1528).

Ros¹

«Bernat Ros» (Farré, p. 169, 1224); «Jo(seph) ros» (Llibre 1302); «majmo ros» i «Johan ros» (Llibre 1313, f. 14r i f. 14v); «Johanes ros» (Llibre 1375, f. 55v); «eius patrini Petrus Ros adolescens loci de Alfes» (*Bapt.* 1591, 3-7-1664); «fill de Pere Ros farrer» (*Òbits* 1591, 18-3-1699); «Sebastia Ros ferrer de la vila del Velusell», «Josep Ros», «Matheu Ros» i «Joseph Ros» (Capb. 1754); «Anton Ros» (*Bapt.* 1734, f. 79v, 29-4-1776); «Theresa Ros y Martorell» (*Bapt.* 1807, f. 3r, 13-10-1807).

El cognom es comença a trobar al s. XIII, segueix fins a mitjan s. XV i desapareix durant dos segles. El 1664 es fa present de nou i s'allarga fins al 1807. Hem vist als s. XVII i XVIII l'ofici de ferrer lligat al llinatge. Com a prenom masculins: *Agustí, Antoni, Bernat, Francesc, Joan, Josep, Macià, Mateu, Pau, Pere, Pere Joan* i *Sebastià*. I per a les dones: *Gregòria Jerònima, Maria* i *Teresa*.

Ros²

«Ramon Espasa, a. Ros» (*Bapt.* 1734, Comp. Pas., 1888).

Ros, cal

Al carrer Major. També hi ha qui li diu *cal Mandanya*.

Rosa del Queixal, ca la

V. *Llurba, cal*.

«Rosa del Caixal» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Roselló

La pronunciació és amb -s- sonora. Un home du el cognom. Sembla que el llinatge va existir al s. XVI. Més d'un segle i mig més tard els Roselló moliners batejaven la seva filla Engràcia a l'església del Vilosell.

«Eulalia Rosellona» (*Òbits* 1591, 13-7-1606); «dels consortes Joseph Rossellò moliner, natural de Vilavert [...] y de Maria Rosellò y Mirò natural de Vilanova de Prades [...] habitant emperò en esta vila del Velusell» (*Bapt.* 1734, f. 106r, 18-4-1784); «Anton roselló y Cami» (*Bapt.* 1807, f. 77v, 5-4-1827); «José Ma^a Roselló Cornadó» (Padró 1965); «Rosello Cornado Josep Maria» (Veïns 2005).

Roselló, el molí del

El molí ja no es recorda, però sí una finca que du aquest nom cap a l'extrem nord-occidental del terme entre el camí de Cervià i el riu de Set.

«i el molí del Roselló» (Nogué, p. 130).

Rosinac

Actualment, du el cognom una dona. Pere-Pau, procedent de Juneda, fou padrí de Mateu Marce. Josepa Rosinach, també de Juneda, ha estat mestra del Vilosell, on es casà.

«foren padrins Pere Pau Rosinach fadrí pages de Juneda» (*Bapt.* 1734, f. 38r, 4-8-1761); «l'escola [...] regentada per la Sta. Josepa Rosinach des del 1953» (Nogué, p. 129).

Rosell

«Ego bertoli rosel» (Llibre 1302, 1303); «Ego Sancia uxor Vda bertoli rosel de velosello» (Llibre 1332, f. 26v, 1333); «Rosa Rocell albat» (*Òbits* 1591, 22-1-1713); «Ramiro Rosell Griño» (Padró 1965).

Feren poca estada a la vila. A part de *Bartolí*, també hem vist de prenom *Pere* i molt modernament *Ramir*. Els pares de la Rosa que morí el 1713 eren de Corbins.

Rosset

«uxor condam bartolinj roset» (Llibre 1313, f. 6r).

Rosset, cal

Al carrer Major. També es coneix per *cal Mandanya*.

«cal Roset-Mandaña» (Nogué, p. 78).

Rossinos

«fuit patrino Gabriel rossinos» (*Bapt. 1591*, Confir. 13-11-1606).

Fou padrí de Caterina Manuel en una confirmació que tingué lloc a Poblet.

Rotllan

«Mn. Rotllan» (Farré, p. 86, 1415).

Roure

«Roure» (Nogué, p. 129).

Rovira

El cognom el du només una dona.

«Rovira Ingles Maria Rosa» (Veïns 2005).

Rubey

«ego An. Rubey filio q^oda do(me)njco rubey» (Llibre 1330, f. 34r).

Rubió

«patrini Matheus Robio adolescens opidi de Cervia abitatore Veluselli» i «Baptista Robio» (*Bapt. 1591*, 10-4-1676 i 1-1-1688); «Ramon Rubio albat» i «mori Ana Maria Robijo donsell» (*Òbits 1591*, 31-3-1695 i 16-8-1710); «Jph Rubió», «Fran^o Rubió pages del Velusell» i «Anton Rubió Pages» (Capb. 1754); «Maria Rubió» (Nogué, p. 61, 1797); «Joseph Rubio Boter» (*Òbits 1735*, f. 169r, ?-7-1832); «Carmen Rubió Rius» (Padró 1965).

De finals del s. xvii que el llinatge es deixa veure pel Vilosell. Predominen els pagesos. Però d'aquesta saga destaca mossèn Josep Rubió i Nadal, fill de la vila que, a més de ser rector de Vilanova de Prades i de Bràfim, fou també científic i desenvolupà una avançada teoria sobre la brúixola. Entre els prenomes masculins tenim: *Antoni, Ferran, Francesc, Josep, Mateu, Miquel, Ramon* i *Salvador*. I de dones, *Assumpció* i *Maria*.

Rubió, cal

Al carrer Alt. També *ca l'Alemanya*.

«cal Rubió» (Nogué, p. 78); «Rubió» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Rubió, la creueta del

En rep el nom una sola finca que va pertànyer a cal Rubió, casa pairal de mossèn Josep Rubió i Nadal. Es troba per les proximitats de la partida de Camí de Cervià i, per tant, una mica allunyada de les Creuetes.

Rubió, el molí d'en

«del molí d'en Mateu Rubió, de moldre un sac de blat» (Farré, p. 97, 1711).

Rubionet, cal

Al carrer Major. També *cal Sebastianet*.

«Rubionet» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Rumbo

«Doroteo Rumbo Cantero» (Padró 1965).

Sabata

«testes antonio hondara j Johanes çabata loci velosello» (Llibre 1493, f. 5v).

Sabater

«afronte [...] ab los heredibos den pere çabater» (Capb. xvi); «Pere Sabater» i «fuerunt patrini Joannes Sabater de Cornudella» (*Bapt. 1591*, 23-4-1617 i 27-8-1640); «Francisco Sabate Planells» (Padró 1965).

El llinatge ja era present al s. xvi. Joan Sabater de Cornudella va ser padrí de Margarida Soldevila.

Sabater, cal

És al carrer Alt. Segons Nogué, 1984, una persona del Vilosell que duia aquest renom morí a la guerra de Cuba.

V. t. *Magnòlia, ca la*.

«Sabater» i «Eusebi Català (Sabaté)» (Nogué, p. 105 i p. 139); «Sabater» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Sabertí

«Ego R. cabertj i uxor mea alresendis de valosello» (Llibre 1332, f. 40v, 1333).

Sadao

«Arnald Sadao» (Farré, p. 139, 1345).

Va ser notari de la vila durant dos anys a mitjan s. xiv.

Safrà, el

«altra pesa de terra dita lo Safrà» (*Cad. 1726*).

Hi ha uns altres documents que confirmen el conreu d'aquesta espècie.

Sala

«A. Sala», «Bernat Sala» i «Vital Sala» (Farré, p. 32, 1196; p. 169, 1224, i p. 155, 1249); «P. sala» (Llibre 1302); «Perico Sala» (Llibre 1302, 1303); «d(ome)nico Sala» (Llibre 1313, f. 1v); «buno. Sala» (Llibre 1375, f. 165r); «dalmacio sala» (Llibre 1433, f. 3v); «Guillem Sala» (Farré, p. 56, 1415).

El llinatge, que apareix al s. XII, es manté al llarg de més de tres segles a la vila, després desapareix. Els prenomes masculins que hem trobat són: *Bernat, Bonanat, Dalmau, Domingo, Pere, Pericó, Raimon* i *Vidal*. I dues dones de nom *Alresendis* i *Bonastra*.

V. t. **Salla*.

Sala, la cova d'en

«trocium terre a la cova den sala» (Llibre 1375, f. 56v).

Sala, el portell d'en

«loco vocato lo portel den Sala» (Llibre 1363, f. 66v); «al portel den sala que afront. [...] ab la via pu^a» i «una era al portel den sala» (Llibre 1375, f. 19r i f. 106v); «farreginale al portell den Salla afronta [...] cum via qua tendit ad agua dels fore-sos» (Llibre 1420, f. 22v); «un ferraginal al portell den Sala camj de la font» (Capb. xvi); «quodam terre troceo al portal [*sic per portell*] den Salla» (MN 1573, f. 5v).

No separem la forma *Salla* de 1420 i 1573, tot i que *Salla* també té una entrada més enllà.

Salarasen

«Ego jacobo salarasen» (Llibre 1302).

Salat¹

V. *Prat S*.

Salat²

«Ego bn salat» (Llibre 1302, 1303).

Saleres

«G. Saleres» (Farré, p. 156, 1330); «Marcelino Saleres Balcells» (Padró 1965).

Sales

«Raymunda Sales viuda de Armengol Forcades candeler» (*Òbits* 1735, f. 153v, 3-2-1825).

Saleses

Una dona du aquest cognom.

«Saleses Llaurado Margarita» (Veïns 2005).

Salí, lo

«lo Salí» (Nogué, p. 103, 1883).

Salina o Çalina?

«Johane caljna de velosello» (Llibre 1363, f. 39r); «Johanes çalina et eius ux. Guillermona de velosello» (Llibre 1375, f. 141v); «Johanis çolina htre. Velosellj» (Llibre 1400, f. 32v).

El cognom s'ha trobat anotat tan sols durant trenta-set anys. El capbreu de 1436 hi fa referència, però no en parla en present.

Salino, cal

Al carrer del Bisbe Queixal.

«Salino» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Salla

«D. Saila» (Farré, p. 156, 1330); «Q^o p. salla de valosello» (Llibre 1332, f. 33r, 1333); «Ego Petro Salla de Velosello» (Llibre 1348, f. 23v); «Jacobo Salla htre. Velloello» (Llibre 1400, f. 9v); «obit G^o saylla» (*Òbits 1412*, f. 8v, 24-2-1417); «Guyllmj. Salla loci de velosello» (Llibre 1433, f. 1v).

Salla és un cognom conegut. No estem segurs que ací s'hagués d'interpretar com si diguéss *Sala*.

V. t. **Sala*.

Saltet

«Esperansa Saltet» (*Bapt. 1591*, 15-4-1669).

El pare d'Esperança, Jaume Saltet, era fuster.

Saltó

«fuit patrina Catharina Saltona ville Vinbodinj» (*Bapt. 1591*, Confir. 13-11-1606).

Va ser padrina en la confirmació de Joan Golli.

Saludes

«obit Joanes Saludes sartor oppidi de Cires Regni fransiar» (*Òbits* 1591, 4-1-1633); «foren compares [...] y Maria Saludes de Ulldemolins» (*Bapt.* 1591, 6-10-1720); «fuerunt Patrini Michael Saludes [...] Oppido de Alforja» (*Bapt.* 1734, f. 58r, 29-12-1769).

Maria fou padrina en el bateig de Francesc Amorós.

Salvà

«Na Selvana» (Farré, p. 156, 1300); «ego Raymundo Salva» (Llibre 1313, f. 4r); «Ego P. Salva» (Llibre 1332, f. 1r); «cum na Salvana» (Llibre 1375, f. 62r).

També hem vist els prenomes *Guillem* i *Domingo*.

Salvador

«Maria Salvado y Liña» (*Bapt.* 1807, f. 91r, 21-10-1830); «Al 1878 en trobem una altra de Pere Salvador, moliner de farina» (Nogué, p. 131); «Joaquin Salvador Martí» (Padró 1939).

Salvador de la Mundeta, cal

Al carrer de la Costa.

«Salvador de la Mundeta» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Salvany

«Pere Salvany» (Farré, p. 139, 1302).

Salvat

«ego [...] salvat» (Llibre 1302, 1303); «obit mario uxor Johnis Salvat» (*Òbits* 1437, f. 17r, 3-4-1485).

Hem vist també els prenomes *Bernat*, *Berenguer* i *Bertran*.

Salvet¹

V. **Coma d'en S.*

Salvet²

«bn. selvet» (Llibre 1313, f. 14v); «Na Elisen Salveta» (Farré, p. 157, 1330); «bn salvet de velosello» (Llibre 1348, f. 28v); «R. Salvet» (Llibre 1400, f. 21v); «ab lo pobil den salvet» i «bnt Salvet» (Llibre 1420, f. 1r i f. 6v); «bng Salvet» (MN 1458, f. 32r); «bndo. Salvet» (*Òbits* 1458, f. 4v); «btido salvet» (MN 1507).

Gairebé durant dos segles hem trobat el llinatge anotat. Escrit preferentment *Salvet*, però la primera anotació del s. XIV diu *Selvet*. De prenom masculins tenim: *Berenguer*, *Bernat*, *Bertran* i *Raimon*. I dues dones: *Elícsèn* i *Esperança*.

Samsó

«petris Samsó» (*Bapt.* 1591, 19-3-1608); «Catharina Samsó» (*Òbits* 1591, 7-11-1615).

Sanaiüja

«Joan Sanahuja de Terrés, fill dels consorts Joseph y Maria» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800); «Josep Mª Sanahuja» (Farré, p. 139, 1915).

És possible que no visquessin al Vilosell. Però Joan hi fou confirmat. Josep M. va ser rector del Vilosell de 1915 a 1924.

Sanç

«P. Sanç» i «Pere Sanz» (Farré, p. 155, 1287, i p. 170, 1287); «cum p(erico) Sans» (Llibre 1302, 1303); «Joh(an) Sanç» (Llibre 1313, f. 14v); «Ego b^o Sanç» (Llibre 1332, f. 3r); «Ego Joanes Sancij» (Llibre 1363, f. 20v); «obit de na Sança» (*Òbits* 1412, f. 13v, 16-10-1418); «Johanes Sanç loci de valosello» (MN 1458, f. 3r); «Guabrejell Sanc» (Llibre 1493, f. 10r); «Johan Sanç» (MN 1507); «Mjchaelj Sans» (MN 1528); «natalis Sans sastre» (Llibre 1549); «iuannes sans sastre loci de veluzello» (MN 1573, f. 17v); «Barbera Sans» i «M^o Jeroni Sans Celurgia de la vila de Artech» (*Òbits* 1591, 20-4-1641 i 4-9-1695); «Francesch Sans» (*Bapt.* 1734, Confir. 26-3-1832).

De finals del s. XIII que es fan presents, romanen a la vila prop de cinc segles i mig. Les variants escrites són *Sanç*, *Sans* i *Sanz*. Els prenom dominants al llarg dels temps són per als homes: *Antoni*, *Berenguer*, *Francesc*, *Gabriel*, *Jeroni*, *Joan*, *Mateu*, *Miquel*, *Nadal*, *Pere*, *Pericó* i *Raimon*. De dones: *Bàrbara*, *Caterina*, *Elisabet*, *Maria* i *Mariagna*. Entre els oficis hem vist *sastre* i *barber*. El Sans que fou confirmat el 1832 era de Vilanova de Prades.

Sança o Sanceta, la plana de na

«plana de na Sança» i «la Plana de na Sança o Sanceta» (Farré, p. 169, 1225, i p. 22).

Sanceta, la coma de na

«situat a la coma de Sanceta» (Farré, p. 32, 1202).

Potser només era un fragment de la Coma, o un lloc d'anomenada.

Sancho

«Antonio Sancho Boleda» (Padró 1939); «*Sanxo*. Era carreter procedent de la Floresta, tancà l'ofici als 70, Sanxo era el cognom» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Sancho, cal

A la plaça de Sant Sebastià.

«Sanxo» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

«Sano»

V. *Joan del «S.»*

«Sano», cal

Una casa del carrer del Raval. També es coneix per *cal Pere Ferrera* i *cal «Resalado»*.

«Sano» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Sanou

El cognom el porta un sol home.

«Sanou Amigó Francisco» (Veïns 2005).

Sans, la serra d'en

«confronta de llevant ab la serra d'en Sans» (*Cad.* 1726); «Coma Navarra [...] a sol ixent ab la Serra den Sans» (*Capb.* 1754).

Les aportacions documentals ens diuen que la serra era per les proximitats de Comabarra i de les Barqueres.

Sant

«Bernat Sant» (Farré, p. 170, 1287).

Potser hauria calgut llegir *Sanç*.

Sant Guim

V. t. **Bassa de Sant G.*

Sant Miquel¹

V. *Camí de Sant M.*

Sant Miquel²

«a la part dita de St Miquel [...] a ponent y a trem^a ab la heretat de St Miquel» (Capb. 1754).

L'anotació no menciona la Tosca, però es deu referir a terres de l'entorn de l'ermita.

Sant Miquel de la Tosca

Aquesta ermita és a l'extrem sud del terme, a la falca que va a trobar la frontera amb Vilanova i tocant per l'oest al terme de la Pobla de Cérvoles. L'aigua que vessen els cims calcaris de la Llena ha originat una gran tosca.

«Sto michaeli de la toscha» (MN 1492); «dtº beato mjcaelj de la tosca» (Llibre 1493, f. 1v); «bti. Mjcaelli de la toscha» (MN 1507); «capelle archangelis mjchaelis dela tosqua» (MN 1528); «una missa [...] dito beato mjchaelj dela toscha» (Llibre 1549); «obit Joannes Lledo loci de Alcover habitator Veluselli Heremita Sti. Michaeli de la Tosca» (*Òbits* 1591, 4-7-1662); «posseix una Ermita dº de Sant Miquel de la Tosca junt ab ses terres» (Capb. 1754); «L'any 1964, l'Ajuntament emprengué [...] la canalització de l'aigua, des de Sant Miquel de la Tosca fins a la vila» (Farré, p. 188).

Sant Miquel de la Tosca, el barranc de

Ha pres el nom de l'ermita. Té l'origen a la carena de la serra de la Llena. Es defineix millor a partir de l'ermita esmentada. Solament raja quan plou.

Sant Miquel de la Tosca, el camí de

S'hi accedeix per una pista que des de la carretera de la Pobla s'enfila barranc amunt fins a l'ermita. El camí vell que surt del poble en direcció al sud passa pel Pedrinya, les Forques, els Plans i la capella del Crucifici; des d'aquí, puja al coll del Crucifici i baixa després fins a Sant Miquel.

«ex alia parte cum via qua itur Santis micalis de la tosca» (MN 1535, f. 53v); «tremuntana ab lo camí de Sant Miquel» (*Cad.* 1726); «y lo camí de Sant Miquel» (Capb. 1754).

Sant Miquel de la Tosca, la font de

Es dona el nom a set aixetes instal·lades a la Tosca. Donen l'aigua d'un dipòsit construït més amunt, que la regula. La veu popular considera que les set aixetes són el lloc de naixement del riu de Set.

Sant Miquel de la Tosca, el forn de la calç de

Un informant el recorda cap a Horta Novella, prop de Sant Miquel.

«Forn de la calç de Sant Miquel de la Tosca» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

Sant Sebastià, la capella (o l'ermita) de

Pròxima a la vila, però ja fora dels murs que tancaven la població a l'edat mitjana; és a l'extrem sud de l'actual plaça que du el seu nom; té davant una creu de terme gòtica. En parteixen els camins de Vilanova, de Sant Miquel i de Vallclara. L'òbit de 1641 parla de *església*, però entenem que es refereix a l'ermita de Sant Sebastià.

«a la Capella de Sant sebastia en la parroquia del Velusell» (MN 1564, f. 49r); «Die vigesima sexto mensis julii anno dm. 1641. Obit honorabilis franciscus Gili et de frigola finis finitatis tarraconem depositatus que est in eclesia Santi Sebastiani iunta altare in (?) evangelii non fecit testamentum» (*Òbits 1591*, 26-7-1641); «a tremuntana ab la capella de Sant Sebastià» (*Cad. 1726*).

Sant Sebastià, la plaça de

Allà on hi va haver la Bassa. Forma part de l'expansió extramurs de la vila. Al nord, limita amb la carretera i, al sud, hi ha l'ermita del mateix nom i la creu de terme gòtica. Té forma rectangular i és plantada de plàtans.

«es feu a la vegada la transformació de la bassa que hi havia a l'entrada del poble en una gran plaça, embellida amb arbres i amb una font al seu centre» (Far-ré, p. 186, 1933-1935).

Santa Caterina, coma de

«vocata comabella q afrontat [...] et cum coma de Santa caterina» (Llibre 1493, f. 32v).

Santa Maria, la plaça de

V. **Església, la plaça de l'*.

Santafè, de

«Bartolomeo de Santa fe» (Llibre 1433, f. 3v).

Santcristo, el

És un renom que es donava al Mateu de l'Agnès.

Sanfeliu, cal

Portava aquest cognom un guàrdia civil que es casà a cal Teixidor.
V. t. *Teixidor, cal*.

«Merced Sanfeliu Boleda» (Padró 1939).

Santi, cal

V. *Sastre, cal*.

Santos, el

Era de Mataró. A principis del s. xx comprà terres al terme del Vilosell i posà en marxa una serradora al molí.

«A primers de segle, fou en Santos de Mataró, que adquirí el molí de la Peixera» (Nogué, p. 131).

Santos, la font del

Hom la situa a la Cometa, a la seva part més pròxima al barranc del Crucifici.

Santos, el pla del

És una plana situada entremig del barranc del Crucifici i el de Sant Miquel.

Saperes

«Josepha Seperas» i «Josep Seperas» (*Bapt. 1734*, f. 147r, 15-11-1796, i f. 150v, 14-4-1798); «Maria Ceperas del Velusell» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800); «Sebastia Ceperes» i «Theresa Zeperas» (*Bapt. 1734*, f. 167r, 25-12-1804, i f. 170r, 21-2-1806).

Hem pogut veure les formes escrites següents: *Seperas*, *Ceperas*, *Zeperas* i *Saperas*. El pare de Josepa i de Josep, Magí Saperes, procedia de Picamoixons; la mare, Maria Teresa Forès, era del Vilosell. També s'han vist els prenomns femenins *Josepa* i *Isabeliana*.

Saranyana, [de]

«p. de saraynana» (Llibre 1313, f. 14v); «petro de Sarraynana» (Llibre 1313, f. 77v, 1316); «Ego P. de Sarayana h(abitatore) de Velosello» (Llibre 1332, f. 8v); «G. de Saranyana de velosello» (Llibre 1348, f. 19v); «marmesors [...] antonj serenyan» (*Òbits 1437*, f. 2r); «et cum anthonio sarayana» (MN 1507).

Durant els quasi dos segles que hem trobat anotat el llinatge les grafies han estat: *Saraynana*, *Sarraynana*, *Sarayana*, *Saranyana* i *Serenyana*. De prenomns, *Antoni*, *Guillem* i *Pere*.

Saragossa

«Laurentius Saragossa» (Llibre 1549); «Susanna Saragossa» (*Bapt. 1591*, 10-9-1604); «Sra. Montserrat Saragossa i Espasa» (*Talaia*, núm. 5, p. 33).

El llinatge del s. xvi res deu tenir a veure amb l'actual.

Sardà

V. **Cerdà*.

Sarral, de

«Martj de Sarral» (Llibre 1302, 1303).

Sarret

«Pere Sarret criat de la família de Sa Itma. Sr Rector de Vallclara» (*Bapt. 1591*, Confir. 16 i 17-5-1666).

Va ser padrí de Jaume Palau.

Sarroca

«p. çaroca» (Llibre 1302).

Sartí

«Ego maymono Sarty de Velosello» (Llibre 1302, 1303).

Sastre

«Bernat Sastre» (Farré, p. 136).

Era el rector el 1271.

Sastre, ca la

Al carrer de Mitjavila. És la casa pairal de cal Garratxo.

V. t. *Garratxo, cal*.

Sastre, cal

Al carrer de la Botera. Algú també en diu *cal Santi*, que és un nom més nou.

«a l'era del Sastre» (Nogué, p. 152); «Sastre» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Sastret, cal

Una casa del carrer Major.

«Sastret» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Saura

«Joan Saura» (*Òbits 1591*, 11-11-1644).

Els pares de Joan eren d'Anglesola, bisbat d'Urgell.

Savina

V. *Font de la S.*

Savina, el tros de la

«tres feyxes del tros dela Savina» (MN 1573, f. 96r).

Savoi

«filio G^o bn savoj de valosello» (Llibre 1332, f. 26r, 1333); «foren padrins Joan Savoi de la vila de Esparraguera Dioc. Barcelona» (*Bapt.* 1591, 21-1-1719).

Sebastià del Garratxo, cal

V. *Garratxo, cal.*

«Sebastià del Garratxo» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Sebastià del Xicurrill, cal

V. *Pere Petit, cal.*

«Sebastià Xicurrill» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Sebastià la Tecla, cal

V. *Lledó, cal.*

Sebastianet, cal

V. *Rubionet, cal.*

«Sebastiano»

V. *Joan del «S.»*, *Maria del «S.»*

«Sebastiano», cal

Al carrer del Raval. També se'n diu *cal Moret*. Una casa també té aquest nom al carrer de la Botera.

«li deien Sebastiano en lloc de Sebastià» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Sec, cal

V. *Forcades, cal.*

«Sec» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Sec de Sant Miquel, el torrent

«de ponent y tremuntana ab lo torrent Sech de Sant Miquell» (*Cad.* 1726).

Sedó

«Ramona Sedó Sesplugues» (Padró 1939).

Segarra

«padrins Joseph Sagarra del lloch de Torregrossa» (*Bapt. 1591*, 4-8-1707); «Joan Segarra Rector» (*Bapt. 1734*, Comp. Pas., 1852); «Loreto Segarra Inglés» (Padró 1939); «Joan Segarra. Professor d'E.G.B.» (Nogué, p. 168).

Segrià, [de]

«ego [?] de seg(ri)a de velossello» (Llibre 1302, 1303); «p. de seg(ri)a» (Llibre 1313, f. 14v); «Ego petro de Seg(ri)ano» (Llibre 1348, f. 28r); «Gujllmo Seg(ri)a» (Llibre 1363, f. 24v); «Johanes sag(ri)a scolarjs» (MN 1458, f. 28r).

Poc més de segle i mig veiem el cognom a la vila. La majoria de les anotacions porten encara el *de* de procedència.

Segur

«Antonius Segù Velusellanus. Filius Antonii Segù Molitoris et Thomasa Segù et Gener Conyugum in Velusello conmorantium» (*Bapt. 1734*, Confir. 16-9-1766).

Sembla que els Segú eren moliners.

Segura

Una sola persona figura a Veïns 2005. Els Segura que apareixen al s. XIX eren pastors.

«Joseph Segura y Marce» i «Miquel Segura y Brunet» (*Bapt. 1807*, f. 89v, 16-4-1830, i f. 120r, 11-11-1839); «Antonia Segura filla de Ramon y Antonia Brunet conjuges veïns del Vilosell» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1849).

Segura, cal

A la plaça de Santa Maria.

Sella

«Ramon Sella» (Farré, p. 169, 1225).

Potser hauria calgut llegir *Salla*.

Sellent

«Sellent» (Farré, p. 158, 1435).

Segons Farré, el llinatge figura entre els quaranta-set vassalls d'aquell any.

Sellers, de

«Pere de Sellers» i «Na Boneta de Selers» (Farré, p. 32, 1196, i p. 155, 1249); «obit Ramonica ux qº bernardj seler de veloselo» (*Òbits 1412*, f. 40r).

Selma

«p. selma» (Llibre 1313, f. 14r).

També s'ha vist el prenom *Andreu*.

Selva

«D. Selva» (Llibre 1330, f. 1r); «R. selva mayor dierj» (Llibre 1348, f. 20v); «ego petro Selva» (Llibre 1363, f. 4r).

Senyor, la botiga del

«desde la botiga del Senyor fins a la Sala» (Capb. 1754).

Potser es refereix a la botiga que el monestir de Poblet tenia al Vilosell.

Septenari, la sort del

Partia amb el camí de Vallclara per les proximitats de l'era del Pedro. Sembla als informants que estava subjecta a algun impost religiós.

séquia

V. **Molí*.

Serafina, ca la

V. *Ritet, cal*.

Serna

Dues persones porten aquest cognom.

«Serna Tarrago Pol» (Veïns 2005).

Seró

«mori Teresa Seró albat del lloch de Miralcamp» (*Òbits 1591*, 29-11-1707).

serra

V. **Argan*, *Ballester*, **Domenge*, **Eres*, **Llima*, *Pedro*, **Perelló*, *Requesens*, **Sans*, *Talaia*.

Serra

«Pere Serra» (Farré, p. 156, 1330); «patrini franciscus Serra textor lini» (*Bapt.* 1591, 30-11-1642); «Joseph Sera de donsell» (*Òbits* 1735, f. 10v, 13-9-1745); «Ventura Serra Lluch» (Padró 1939); «Andrés Serra Llurba» (Padró 1965).

Josep, de 1745, era pagès i procedia de Donzell, sufragani de Seró, bisbat d'Urgell. Seró és un agregat de Tudela de Segre.

Serra, la

La partida ocupa l'extrem sud del terme, que és la zona de màxima alçària per la seva proximitat a la carena de la serra de la Llena. És un sector erm de fa anys, poblat de pins corneguers, aurons, etc. Al nord limita amb els Plans i Comabarra, i transita pel mig el barranc del Crucifici i, per ponent, el barranc de Sant Miquel és la frontera amb el terme de la Pobla de Cérvoles; al sud parteix amb el terme de Vilanova de Prades, i a l'est, amb el de Vallclara a la part de la Coma de n'Alda.

«partida de la Serra» (MN 1824, f. 264v); «Serra» i «Serra camino de S. Miguel» (*Amill.* 1942).

Serra Mitjana¹

V. **Camí de Serra M.*

Serra Mitjana²

«in termino veloselli in loco vocato de Sirra migana» (Llibre 1313, f. 11v); «loco vocato Serra miyana afronta [...] cum via pba. Dorta novella» (Llibre 1348, f. 64r); «una devesa en lo lloch apellat serra mjgana» (Capb. 1436); «una devesa a Seramigana» (Llibre 1445, f. 2v); «in p(arte) vocata la serra mjgana» (MN 1458, f. 13v); «vocata seremjgana» (Llibre 1493, f. 6r); «in parte vocata serra mitjana» (MN 1528); «a la part dita la cerra Mitjana» (Capb. 1754).

Ningú no recorda la partida. Si el camí que hi portava passava per Pedrinya, la Serra Mitjana havia de ser al sud dels Plans, on la geografia comença a adquirir una certa alçada, però sense igualar encara la de la Llena, que en aquest cas és la serra per excel·lència.

Serra Mitjana, el camí de

«et cum via q(ua) itur a serra migana» (Llibre 1313, f. 50v, 1315); «in illa parte vocata pedrinya afronta [...] cum via que itur a s(terr)a migana» (Llibre 1375, f. 128r); «devesiam sitam in termino de velosello al camj de Serra migana» (Llibre 1445, f. 27r); «ab lo camj de serra mjgana» (MN 1458, f. 41v); «jn parte vocato lo camj de sera migana» (MN 1507).

Les anotacions de 1445 i 1507 podrien fer creure que era un nom de partida que es digués *el Camí de Serra Mitjana*.

Serra Mitjana, el torrent de

«de llevant ab lo torrent de Terra Mitjana» (*Cad.* 1726).

Entenem que l'escrivà va voler escriure *Serra* en lloc de *Terra*.

serral

V. **Eres*.

Serrallet, el

Com el seu nom indica, no és gran, és una elevació del terreny entre el Colomer i Malpartit.

Serrano

«Alfonsus Serrano alferes del Rey de espania ciutatis tarracona» (*Bapt.* 1591, 7-4-1656).

Devia venir amb les tropes de Felip IV. Va ser padrí de Pau Carrer.

Serrateix

«Martina Serrateixa» i «P. Serrateix» (Farré, p. 156, 1330).

serret

V. **Codines*.

serreta

V. **Cogulles*, **Eres*, **Girada*, **Grava*, **Jaume Soldevila*, **Joana*, **Malpartit*, **Pedrinya*, **Pi Ver*, **Planes*, **Pobla de Cérvols*, **Poblet*, **Talaia*.

Serreta, la

Finques que queden a sol ixent de la Carrerada i entre aquesta i el tossal d'en Maça. Pel sud passa el camí de Vallclara, avui carretera. L'anotació més antiga la ubica per les proximitats del camí de la Fumada, que no queda lluny del Serrallet; potser al s. xvi hom li dava aquest nom. Totes les altres anotacions es refereixen a l'indret on es coneix actualment.

«a meridie cum iter quo itur a la fumada [...] et ab aquilone cum la cereta» (Llibre 1549); «altra pesa de terra dita la Serreta» (*Cad.* 1726); «dita la Cerreta [...] y a trem^a ab la cerreta de Poblet» (Capb. 1754).

Servat

«Simona Sirvada uxor petrij Sirvat» (*Òbits 1591*, 5-5-1601); «padrina Angela Servada muller de pe Servat» (*Bapt. 1591*, Confir. 27-4-1608); «Petro Servat» (*Òbits 1591*, 29-9-1612).

Servelló

«Maria Servelló» (*Bapt. 1734*, f. 74v, 9-10-1774).

El pare de Maria, Jaume Servelló, era manescal.

Servera, la

«altra pesa de terra dita la Servera» (*Cad. 1726*); «a la part dita lo Cami de St. Miquel anomenada la Cervera» (*Capb. 1754*).

Servera, el clot de la

«lo clot de la Servera» (MN 1507).

Serveres

V. **Coll de les S.*

Servet

«Pere Servet» (Farré, p. 160, 1599).

Sesplugues

«Maria Sesplugas y Huix» (*Bapt. 1807*, f. 55r, 21-4-1821); «Franº hijo de los consortes Juan y Antonia Susplugas y Balleste» (*Confir. 1853*, 19-8-1859).

Set, el riu de

Ocupa una mica més de la meitat de la partió amb el terme de la Pobla de Cérvoles. S'origina a partir de la confluència d'uns quants barrancs que tenen naixença a la part obaga de l'extrem nord-oriental de la serra de la Llena; els que transcorren per territori del Vilosell són el de Sant Miquel i el del Crucifici, així com el de Pedrinya, que s'inicia dins la partida dels Plans.

V. t. *Riu de Set*.

«in rivo de Set» (*Cartas de población...*, document núm. 319, establiment de les granges de Cérvoles i de la Fumada, any 1271); «in illo orto que est in riu de set afr(ontat) [...] cum torrente de Riu de set» (*Llibre 1313*, f. 40v); «a sol ponent ab lo terme de la Pobla y de la Fumada mitgensant lo Riu de Set» (*Capb. 1754*); «El riu de Set que voreja l'Ermida s'origina una mica més amunt, a uns 950 m. d'altitud, entre els cims de la Tossa i de l'Abellà» (Farré, p. 116).

Setó

Dues dones porten el cognom.

«Luisa Setó Pastó» (Padró 1939); «Asunción Setó Salat» (Padró 1965); «Magdalena Setó i Vallverdú» (*Talaia*, núm. 1, p. 21).

Silet, lo

«lo Silet» (Nogué, p. 103, 1883).

Silet, cal

V. *Marinyana, cal*; *Pep S.*

«Silet» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Silet, el pati del

Al carrer Major.

«*Pati del Silet*. Pati de cal Silet, abans als segles xvii i xviii hi hagué l'hospital de sant Isidre de les ànimes» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

«Silverio», cal

Al carrer Alt. També *cal Pep de la Malena*.

«Simeón», cal

Al carrer de la Carretera, davant del Centre. Nogué l'anota com a mestre de la vila durant la postguerra. Qui sap si deu tenir res a veure amb el renom de la casa de la carretera. Un altre nom amb què també es coneix és *ca l'Enric del Llarg*.

«Simeón» (Nogué, p. 129); «Antigament era cal Simeó pel prenom d'un antic habitant» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Simó

«p. simo» (Llibre 1313, f. 14v); «obit Jhas filli pet(ri) simo de les beces» (*Òbits 1437*, f. 47r, 15-10-1503); «Mariagna Simona vidua amore dei» i «franciscus Simo parvulus loci de Servia» (*Òbits 1591*, 6-7-1653 i 29-10-1669).

Sindicat, el

A la plaça de Sant Sebastià.

V. t. *Cooperativa*.

«*Sindicat*. (Cooperativa de Sant Sebastià) Es va construir durant la II República, llavors un local gran, espaiós i modern per produir oli i vi. Actualment s'ha quedat antiquat i ja no funciona» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Singler

«Obit G^o Cingler vicario vellosellj» (*Òbits 1412*, f. 15r, 7-7-1419).

Siscart

«filla de Pere Joan Siscart mestre de Minyons de la Vila del Carrás bisbat de Lleyda» (*Òbits 1735*, f. 177v, 5-12-1836); «y natural de Pere Joan Siscart» (*Bapt. 1807*, f. 117v, 10-2-1839).

Vivia al Vilosell, on devia fer de mestre.

Sitges

«Maria Siges» (*Bapt. 1734*, f. 40r, 20-5-1763); «Augustinus Siges, Filius Josephi Siges Domificatoris» (*Bapt. 1734*, Confir. 16-9-1766); «Pere Siges» i «Raymunda Sitjes» (*Bapt. 1734*, f. 99v, 31-1-1782, i f. 137r, 30-5-1793); «Pau Sitges del Velusell» (*Bapt. 1734*, Confir. 6-10-1800); «Ramon Sitges y Liña» i «Maria Sitges y Niñá» (*Bapt. 1807*, f. 70r, 14-3-1825, i f. 96v, 30-12-1831).

El pare de Maria, d'Agustí i de Pere, Josep Siges, era mestre de cases, i procedia de Casserres.

Sitges, les

Es recorden per les proximitats d'on hi va haver el castell, al lloc ara hi ha uns garatges.

«t(ermino) de Velosello loco que d(icitu)r ciges» (*Llibre 1330*, f. 36v).

Sobrepere

«Mateo Sobrepere» (*Nogué*, p. 119, 1912); «Diego Sobrepere Cabré» (*Padró 1939*).

sòl

V. **Costa*.

solà

V. **Barrufet*, **Pedrinya*.

Solà, el

«jn termjno velosellj jn parte vocata lo sola» (*Llibre 1439*, f. 54r); «loco vocato lo sola a padrinya» (*MN 1507*); «jn termino de Velusello jn parte vocata lo sola afrontatur [...] et cum itinere quo itur al molj» (*MN 1528*).

La documentació en parla com si fos partida. Tanmateix, la ubicació que en dona varia entre Pedrinya i el camí del Molí.

V. t. **Barrufet, el solà d'en*; **Pedrinya, el solà de*.

Solanelles

Una sola dona figura a Veïns 2005 amb aquest cognom.

«Mª Solanelles Mas» (Padró 1939); «Carmen Solanelles Graells» (Padró 1965).

Solanes

«Pere Solanes» (*Bapt.* 1591, 15-9-1594); «filia Josephi Solanes textoris lini Veluselli» i «obit Josephus Solanes Heremita sancti Michaelis de la Tosca» (*Òbits* 1591, 25-11-1649 i 9-10-1661); «nata ex Bartholomeo Solanes» i «Mateu Solanes» (*Bapt.* 1591, 16-2-1670 i 25-12-1705); «Damià Solanes. Architecte» (Nogué, p. 168).

De finals del s. xvi a principis del s. xviii pensem que es deu tractar de la mateixa saga; les seves activitats són diverses, com ara teixidors o bé eremites. Entre els homes hem vist els prenomes *Bartomeu, Josep, Marc, Mateu, Pere* i *Vicenç*. Entre les dones: *Esperança* i *Maria*. Pere era majoral de la confraria de l'Hospital l'any 1605.

Solanes, cal

V. *Càndida, ca la*.

Soldat, lo

«ioani tolo dit lo soldat» (Llibre 1549).

Soldevila¹

V. **Jaume S*.

Soldevila², [de]

«p. de Soldevila» (Llibre 1302, 1303); «Ego Raymundo de soldevila» (Llibre 1313, f. 45r, 1315); «jacobj de soldevila» (Llibre 1348, f. 25v); «Raymundo soldevilla» (Llibre 1400, f. 15v); «Raymundo soldevila» (*Òbits* 1412, f. 5v, 10-1-1413); «jacobso soldevila de velosello» (Llibre 1433, f. 3r); «Johane soldevila loci de velosello» (MN 1492); «petro soldevila» (MN 1535, f. 2v); «jonot soldevila» (MN 1550, f. 6r); «Pere Soldevila» (Nogué, p. 72, 1553); «Tomas Soldevila» (Farre, p. 88, 1559); «Magi soldevila» (MN 1573, f. 4r); «Teccla soldevila» (*Bapt.* 1591, 18-10-1593).

El cognom roman al Vilosell quasi tres segles. Hem vist els prenomes masculins següents: *Janot, Jaume, Joan, Magí, Pere, Raimon* i *Tomàs*. I els de les dones:

Constança, Margarida i Tecla. Francesc Soldevila fou rector del Vilosell al s. xvi. Un Jaume Soldevila al s. xvii era rector de Vilaverd, morí el 1627 i fou enterrat a l'església del Vilosell, d'on era fill.

Soler

Dues persones porten el cognom a Veïns 2005. El 1774 el pare de Francesc, Jaume Soler, era metge. La grafia dominant és *Soler* però al s. xiv també s'ha vist *Çoler*. Els homes porten els prenom *Bernat, Francesc, Joan, Josep, Nadal, Pericó, Raimon i Sebastià*. I tres dones: *Eulàlia, Jerònima i Ramonica*.

«N. Soler» (Farré, p. 155, 1249); «R^o Soler» (Llibre 1330, f. 3r); «ego pericono Çoler de velosello» (Llibre 1363, f. 8v); «foren padrins Josep Soler mestre de minyons del Velusell» (*Bapt.* 1591, 12-1-1700); «Gerònima Solé» (*Òbits* 1591, 30-12-1733); «Fran^o Soler» (*Bapt.* 1734, f. 74r, 26-7-1774); «Sebastián Solé Lladó» (Padró 1965).

Soler, cal

V. *Lledó, cal*.

«La porta de la farmàcia de cal Lladó-Solé, marca el 1512» (Nogué, p. 73).

Solsona

«Maria Solsona» (*Òbits* 1735, f. 6v, 21-7-1741).

Maria morí a l'hospital del Vilosell.

Sorolla

«L'últim metge al poble, fou l'any 1953, el Dtr, Sorolla» (Nogué, p. 123).

sort

V. **Abadia, *Almoïna, *Bassa, *Boldú, *Camí de Vallclara, *Codines, *Cogulles, *Colomer, *Cometes, *Duc, *Era, *Font d'en Fabra, Llarga, *Magraner, *Morer, Rector, Septenari*.

Sort del Pou, la

«Sort del pou» (*Amill.* 1942).

El nom encara era viu a mitjan s. xx; tanmateix, cap dels informants consultats no ens n'ha sabut dar raó.

sorteta

V. **Camí de Vallclara, *Forques*.

Sorteta, la

Hom recorda el nom entre el camí de l'Albi i les Donyanes. *Amill. 1942* l'ubica cap al camí de Vinaixa.

«Sorteta» (*Amill. 1942*); «del fruit de la Sorteta donada durant sis anys a Joan Vergé» (Nogué, p. 82).

sortetes

V. **Era*.

sorts

V. **Donyana*.

Sorts, les

Reben aquest nom unes finques a l'extrem est de l'expansió de la vila i que parteixen amb la carretera de Vinaixa.

Sorts, el carrer de les

Ha pres el nom de la partida de terra de les Sorts en la qual es va obrir el carrer. Un extrem comunica amb la carretera de Vinaixa, i l'altre, amb un carrer que encara no té nom. El carrer de la Llena l'enllaça amb el carrer del Mestre Pasqual en direcció a ponent.

Sorts d'en Pedrís, les

«a la part dita las sorts den Padris [...] a mig dia ab lo camí de la Fumada» (Capb. 1754).

El document del 1754 es deu voler referir al Pedrís, el qual, situat al nord-oest i prop de la vila, no queda lluny del camí esmentat, que justament li passa pel sud. A més, el llinatge *Pedrís* no s'ha fet visible. Igual que en l'entrada següent pensem que era partida de terra.

Sorts de la Bassa, les

«in parte vocata a les Corts de la basa afrontatur [...] ab aquilone cum iter quo itur a valeclara» (Llibre 1549).

Ho interpretem com a partida, ja que es devia tractar d'un conjunt de finques pròximes a la Bassa.

Suau

«Albat Ramon fill legitim y natural de Ramon Suau pages difunt del lloch de la Floresta y de Ignes Suau y ara Prenafeta habitant en lo Velusell» (*Òbits 1735*, f. 123v, 18-5-1813).

Sugranyes

Dues dones porten aquest cognom.

«Jaime Sugrañes Farré» (Padró 1939); «Miguel Sugrañes Miravall» (Padró 1965); «Mª Rosa Sugrañes. Arquitecte tècnic» (Nogué, p. 168); «Sugrañes Masot Elisa» (Veïns 2005).

Tabé

«Pere Tebè Apotecari» (*Òbits* 1735, f. 66v, 28-7-1782); «Pere Tabè» i «Franº Tabè» (*Bapt.* 1734, f. 100v, 28-6-1782, i f. 107r, 26-9-1784); «Franº Taber, fill dels consorts Jaume Tabe y Agnes Nogue» i «a Joseph Teber del Velusell fill dels consorts Jaume Teber y Agnes Noguer» (*Bapt.* 1734, Confir. 9-10-1792 i 6-10-1800).

Hi ha vacil·lació ortogràfica: *Tebé*, *Tabé*, *Teber* i *Taber*. Els Tabé que apareixen al s. XVIII eren d'ofici boters, i procedien de Montgai. A excepció de l'apotecari, que morí als setanta anys i era natural de Ponts, bisbat d'Urgell. Hem pogut veure els prenomes *Magdalena* i *Maria*.

Taix

«magister Antonio Taix Architectori gallo siume habitator loco del veluzell» (MN 1573, f. 86v).

Talaia, la

Mapa 2001 la situa a la frontera amb el terme de Vallclara a la corba de nivell de 686 m.

Talaia, la serra de la

Ocupa una part de la línia divisòria del terme de Vallclara i el del Vilosell; és un serrall poblat per bosc de pins blancs. A ponent té les terres del Mas de Fra Joan, al sud limita amb Llobera i al nord hi ha els Perellons.

«lo Parallo [...] a sol ixent ab lo terme de Vallclara a mitg die ab la Serra de la atalaya» (Capb. 1754); «Atalaya» (*Amill.* 1942).

Talaia, la serreta de la

«lo clot del abello confrontat cum termino Vallisclare [...] et cum Sarreta dela talaya» (Llibre 1549).

Tallada

«obit Bertran Tallada gallus, pastor ovius Sebastianus Llurba dicti de Vinaixa agricola Veluselli, loci de Tarros episcopatus de Tarba» (*Òbits* 1591, 5-6-1645).

Tàpies

«Josepha Tapiés y Franch» (*Bapt.* 1807, f. 93r, 7-2-1831).

Josep Tàpies era moliner de farina, natural de Riudecols, i vivia als molins de Puigdengoles de la Pobla de Cérvoles, però al terme de Vilosell, segons el llibre de baptismes.

Tapioles

«Pere Tapioles» (Farré, p. 139, 1419); «Johanes tapioles scholaris» (Llibre 1493, f. 17v).

Pere va ser notari de l'any 1419 al 1420.

Tarascó, de

«el castell del Velosell estigui sota la dependencia de vós Pere de Tarascó» (Farré, p. 41, 1206).

Pere de Basora fill empenyorà el castell i la vila del Vilosell a Pere de Tarascó.

Tardiu, el xalet del

Al carrer de la Carretera.

«Tardiu» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Tarongeta, la

«altra pesa de terra campa dita la Tarongeta» (*Cad.* 1726).

Tarongeta, la capella de la

«en dit terme a la part d^a la Capella de la tarongeta [...] a sol ixent y ponent ab lo Cami Vell de Prades [...] y a tremuntana ab la Capella de Snt. Sebastia» (Capb. 1754).

Si el capbreu no enganya, devia ser al sud i no lluny de l'ermita de Sant Sebastià. Per aquells verals, avui es recorda una finca que porta per nom *la Capella*.

V. t. *Capella, la*.

Tarragó

Durant quasi set-cents anys els Tarragó són al Vilosell. Actualment tres dones i un home porten el cognom. Amb una activitat notarial considerable, que ha generat un gruix important d'anotacions amb la llista de prenom masculins següent: *Agustí, Anastasi, Antoni, Arnau, Bernat, Cosme, Francesc, Guillem, Joan, Josep, Miquel, Miquel Àngel Sebastià, Pere, Plàcid, Ramon i Vicenç*. De prenom

femenins tenim: *Magdalena, Maria, Judit, Georgina i Mireia*. Un Antoni Tarragó va ser notari al s. xv.

«A. Terrago» (Llibre 1313, f. 14r); «Ego V. Tarrago» (Llibre 1332, f. 2v); «arnaldj terrago» i «Raymundo tarago» (Llibre 1375, f. 28v i f. 150r); «el batlle Joan Tarragó» (Farré, p. 57, 1415); «Antonium tarrago» (*Òbits 1458*, f. 3v); «obit Magdalena damicella filia petri tarrago» (*Òbits 1550*); «Petro tarego major dies» (Llibre 1493, f. 21v); «Johane tarrago maiore dies» (Llibre 1549); «magdalena tarragona» (*Bapt. 1591*, 8-12-1592); «Sebastia tarrago» (*Òbits 1591*, 27-3-1638); «Placidus Tarrago» i «Joseph Tarrago» (*Bapt. 1591*, 13-3-1655 i 17-3-1705); «Ramon Tarrago» i «Agusti Tarrago» (*Òbits 1591*, 15-8-1706 i 14-4-1730); «Joan Tarragó, Anastasi Tarragó» (Capb. 1754); «Cosme Tarragó» (*Bapt. 1734*, f. 163v, 11-2-1804); «Guillem Tarragó» (Nogué, p. 156, 1936); «Fernando Taragó Preixens» (Padró 1939); «Miguel Tarrago Casals» (Padró 1965); «1984 Miquel Àngel Tarragó» (Nogué, p. 164).

Tarragó, del

«l'Enric del Tarragó» (Nogué, p. 185).

Tarragó, cal

Una casa del carrer Alt.

«Emili Tarragó de cal Tarragó» (Nogué, p. 105); «Tarragó» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Tarragó, el pou del

Hom el situa a la partida dels Perellons. Diuen que era un clot que solia omplir-se d'aigua els anys de prou saó.

Tàrrega, de

«F de tarrega» (Llibre 1348, f. 32r).

Hem pogut veure els prenomes *Francesc, Guillem i Pere*.

Tàrrega, el coll de

No és conegut de la gent del Vilosell. És a la carretera i en la línia divisòria del terme de Vallclara, on sí que el coneixen.

«Tàrrega, coll de» (*Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*).

Tarrés

V. *Camí de T*.

Tarrés, de

«Gujllermj bonet de terres d velosello» (Llibre 1363, f. 35r).

Tarrés, el camí de

Marxava a l'esquerra del de Vimbodí, després que aquest hagués deixat el de Vinaixa; passava pels Pouets i, una vegada passat el riu dels Gorgs, sortia del terme pels Perellons.

«de llevant ab lo camí de Tarrés» (*Cad.* 1726).

Tarresà, el

Originari del poble de Tarrés, va venir al Vilosell a fer de mosso de ca l'Estrader. Sembla que va acabar comprant bona part de la hisenda d'aquesta casa.

Tarresà, cal

La casa és al carrer del Bisbe Queixal. Tenien la centraleta de telèfons i botiga. També funcionà com a cafè.

«Tarresà» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Tarresà, el cafè de Cal

Va ser a cal Tarresà.

«cafè de cal Tarrassà» (Nogué, p. 133).

Tarresà, el molí del

Era un molí d'oli, al carrer del Raval, a la seva part també coneguda per *la Muralla*.

Tarresà, els plans del

Es tracta d'un fragment dels Plans.

«Forn de la calç dels Plans del Tarresà» (Arbós-Ibarz-Piñol, p. 149).

Tatat, el tros del

Una sola finca que queda entre els Perellons i els Gorgs.

«Tros del Tatà» (Nogué, p. 179).

Taüll

«Joan Taüll» (Capb. 1754).

Teas

«foren padrins Joan Teas del pont de la Ermentera» (*Bapt.* 1591, 1-8-1717).

Fou padrí de Caterina Mestre.

Tecla

V. *Pau de la T.*, *Ramon de la T.*, *Sebastià la T.*

Tecla, ca la

Una casa del carrer del Bisbe Queixal, coneguda per *cal Pau de la Tecla*; també en diuen *cal Lluïset*.

Teixidor

«amb les cases de Ponç Teixidor» i «a Teixidor» (Farré, p. 32, 1208, i p. 88, 1559); «Magdalena Teixidor uxor Jacobj Joannis teixidor loci de veluselli» (*Bapt. 1591*, 21-6-1645); «mori Jaume Teixido pobre del lloch de Torrafarrera» (*Òbits 1591*, 3-12-1707).

Els Teixidor del s. xvii procedien de la Granja d'Escarp. Un Jaume Teixidor va ser rector de 1882 a 1886.

Teixidor, cal

Al carrer de Mitjavila. *Teixidor* és el nom antic; més tard també es va dir *cal Santfeliu* i després *cal Callau*.

«Texidó» (Nogué, p. 73).

Tejada

«Antonia Tejada Hernandez» (Padró 1965).

Tell

«Raymundus Tell» (*Òbits 1591*, 15-10-1646).

R. Tell era de les Borges Blanques.

Terés

«Magdalena Terés Miró» (Padró 1965).

Teresita del Cabot, ca la

Al carrer del Raval.

«Teresita del Cabot» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Terma

«Sebastia Terma» (*Òbits 1735*, f. 84r, 11-8-1793).

El pare de Sebastià, Francesc Terma, era fuster i vivia al Vilosell; la mare, Antònia Bonet, era de Vinaixa.

Terme Dellà, el

«un ort al terme dela ab una devesa afronta [...] i cum masia del mas den perpinya» (Llibre 1445, f. 43v); «j troc al terme dela» (MN 1458, f. 41v); «alterme della» i «situm al terme della afrontatum cum rivo de set et cum trocio del Spital» (MN 1528); «lo tros del terme della de la pobbla» (MN 1573, f. 78r); «a la part dita della [...] a sol ixent ab lo Riu de Set, a mig dia ab lo cami de la Pobla y a tremª ab lo Riu de Set» i «en lo terme de la pnt Vila della del Riu» (Capb. 1754).

Terrats

«Andrés Terrats Maliá» (Padró 1939).

Terrés

«Fr. Joseph Terrés Religiós menor y Pre(dica)dor de la quaresma» (*Bapt.* 1734, f. 20v, 13-10-1749); «y Juan Terrès Maestro de Niños ambos domiciliados en Velusell» (MN 1766, f. 191v); «Franº Terrès» i «Joseph Terrès Mestre de Minyons natural de la vila de Verdù, Bisbat de Solsona habitant emperò en la present vila del Velusell Arquebisbat de Tarragona, batejà en casa en instant de necessitat» (*Bapt.* 1734, f. 59v, 5-5-1770, i f. 63r, 14-4-1771).

El religiós batejava amb llicència de Francesc Lletget, el rector.

Teula, la font de la

Més enllà de l'extrem nord-est del terme, és encara coneguda de la gent del Vilosell, que la ubica al terme de la Pobla, on realment és. És de propietat de terratinents de l'Albi pels quals és bastant més freqüentada. V. *Albi*, p. 433 i 434.

Thernat

«Pere Thernat» (Farré, p. 161, 1632).

Tiboi

«Mateu Tiboj» (*Òbits* 1591, 7-10-1615).

Toda

«Padrina Maria Toda y Pons de Reus muller de Matheu Toda» (*Bapt.* 1734, *Confir.* 6-10-1800).

Va fer de padrina a diversos confirmats.

Toia, ca la

Una casa del carrer Major. És un nom provinent de la Pobla de Cérvoles on hi ha cal Toio.

«Toia» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Toldrà

«Ego Josephus Toldrà presbiter ac Rector Ecclesia Parrochialis Sancta Maria Veluselli» (*Bapt.* 1734, f. 44v, 1-5-1766).

Toló

«el lloctinent del batlle, Toló» (Farré, p. 85, 1415); «Anthoni tolo loci de valo-sello» (MN 1458, f. 3r); «petro tolo» (MN 1492); «antonjo tolo i Johanj tolo htr. Loci de Velosello» (Llibre 1493, f. 1v); «mjchaellj tolo botiquerij dictj loci de Velusello» (MN 1528); «Antonio tolo» (MN 1535, f. 1r); «Petro tolo del carrerro» (MN 1550, f. 3v); «miguel tolo» (MN 1573, f. 4v); «Josephus Tolo» (*Òbits* 1591, 24-9-1647).

El llinatge era al Vilosell ja a principi del s. xv. Entre els oficis, a part de pagesos, hem vist clergues, notaris i un boticari. El renom *del Carreró*, al s. xvi. De pre-noms masculins tenim: *Antoni, Jaume, Joan, Miquel* i *Pere*. Antoni Toló, rector de Tarrés, però fill del Vilosell, el 1563 fou enterrat a l'església de la seva vila natal.

Tolosa, de

«jusefo de tolosa judeo falceto» (Llibre 1375, f. 93v).

Tomàs

Dos homes porten el cognom. Joan Tomàs fou rector de 1934 a 1936.

«fill [...] de Anton Casas Teixidor de Lli y de Maria Thomas conjuges difunts» (*Òbits* 1735, f. 184v, 1840); «Mn. Joan Tomàs» (Nogué, p. 80); «Tomas Esquer-rer Albert» (Veïns 2005).

Tomàs, el senyor

«L'últim mestre de nens fou el Sr. Tomàs. El 1975, l'escola quedà com a mixta» (Nogué, p. 129).

tomb

V. *Pedrinya, Pobra*.

Tomos, la feixa del

A l'est de la vila és entre els Oliverets i la sort Llarga; parteix amb la Carrerada per sol ixent. Sembla que el nom procedeix d'una casa de la Pobra de Cérvoles.

«Feixa Tomos» (*Amill.* 1942); «Feixa Tomos» (Nogué, p. 178).

Ton

V. *Ramon del T*.

Ton de l'Ambròs, cal

Al carrer de la Costa, també *ca l'Ambròs*. Amb el mateix nom es coneix una casa del carrer de les Sorts.

«Ton de l'Ambròs» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Ton de Mèxic, cal

A la placeta del Castell.

«Ton de Mèxic» (*Talaia*, núm. 4, p. 15).

Ton del Pacàs, cal

Al carrer Major.

«Ton del Pacàs» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Ton del Romà, cal

Una casa del carrer de la Costa.

V. t. *Vergès, cal*.

Ton Ferrer, cal

És a la plaça de Sant Sebastià.

V. t. *Balcells, cal*.

«cal Ton Farré» (Nogué, p. 133); «Ton farrer» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Ton Ferrer, la «cantarilla» del

Els informants diuen *cantarilla* en lloc de *alcantarilla*. És a la carretera de Vinaixa.

«Amb la construcció de la carretera [...] nasqueren els punts de referència com [...] l'alcantarilla del Ton Farré» (Nogué, p. 113).

Ton Moliner, cal

Al carrer del Bisbe Queixal. També *cal Ramon del Ton*.

Tondo

«Teresa Tondo y Verdala» (*Bapt. 1807*, f. 141r, 19-12-1846).

El pare, Josep Tondo, era de França, i la mare, Lluïsa Verdala, de Vallbona de les Monges.

Tonet de l'Esquerrer, el

«era porter el Tonet de l'Escarré» (Nogué, p. 138).

Tonet de la Floresta, el

En Tonet tenia terres a la partida de les Vinyetes, que es van utilitzar per jugar-hi a futbol.

«les Vinyetes del Tonet de la Floresta» (Nogué, p. 185).

Tonet de la Floresta, cal

V. *Escolà, ca l'*.

Tonet Quela, cal

Al carrer de la Costa.

Tonganes de Santa Caterina, les

«les Tonganes de Santa Caterina» i «A la partida anomenada les Tonganes de Santa Caterina» (Farré, p. 22, i p. 87, 1558).

Toni Quintana, cal

V. *Llima, cal*.

Torner

«Ego Ad. Tor(ne)rj de velosello» (Llibre 1348, f. 87r, 1349); «arnaldj torn(eri) loci de velosello» (Llibre 1400 f. 15r); «Arnaldo torner» (MN 1458, f. 1r); «obit Mont(se)rrat tor(ner)» (*Òbits* 1462, f. 6v); «Arg torner» (MN 1492); «Jacobo torner» (Llibre 1493, f. 33r); «bernardo torner» (MN 1507); «Jhani torner» (Llibre 1549); «petro torner agricola» (MN 1550, f. 2r); «iuannes torner dictus de la costa» (MN 1573, f. 3v); «Miquel Torner» (*Òbits* 1591, 8-10-1642).

Durant tres-cents setanta-sis anys que hem trobat anotacions, hem pogut veure els prenom masculins següents: *Arnau, Bartomeu, Bernat, Jaume, Joan, Josep, Mateu, Miquel, Montserrat, Pere* i *Sebastià*. Els de dones: *Eularia, Magdalena, Maria Anna* i *Tolosa*. Hem vist batlles, pagesos i el renom *de la Costa* durant el s. xvi.

Torner, l'aigüera d'en

«in termino de veluselli in parte vocata al camj de vjnayxa et nominata la ayguesa den torner» (Llibre 1549).

Hem interpretat que l'escrivà volia dir *aigüera* en lloc de *ayguesa*.

Torner, el clot d'en

«nominatum lo clot den torner» i «dictum lo clot den torner in termino del velusell in parte vocata les cort(era)des» (Llibre 1549).

Torner, la feixa d'en

«nomenat la feixa den torner afrontat [...] a meridie jn via qua itur vinayxa» (MN 1550, f. 20r).

Torner, el mas d'en

«al mas den torner afte. Ab lo camj de Vallclara» (Capb. 1465).

torre

V. **Llena, Pere Petit*.

Torrell

«Joan Torrell» (*Bapt.* 1591, 10-12-1733); «Macia Torrell» (*Òbits* 1735, f. 7v, 29-8-1742); «ab Miquel Torrell» (Capb. 1754); «Magdalena Torrell Velusellana» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766).

Torrelles

«Barthomeu Torrelles Rtor. del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 14-6-1814); «Marina Torrelles y Berga» (*Òbits* 1735, f. 130r, 24-11-1816); «Francisco Torrelles fill de Pere y Magdalena Prenafeta conjuges de Nalech» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849).

El pare de Bartomeu, que fou rector del Vilosell, era Francesc Torrelles, pagès de Ciutadilla. Marina Torrelles, que morí el 1816 al Vilosell, igual que els seus pares, era també de Ciutadilla.

torrent

V. **Sec de Sant Miquel, *Serra Mitjana*.

Torrent

«Maria Torrent Iglesias» (*Amill.* 1942).

Tenia terres al terme del Vilosell, on pagava la contribució.

Torrent, el

«loci de velosello vocata al torrent [...] et cum via qua itur ad popula Servolarj i «situm in orta molendinj q afront. [...] cum torrente» (Llibre 1445, f. 10r i f. 18v).

Pensem que devia ser el nom que també es donava ocasionalment al riu de Set.

Torres

«Joseph Torres de Martorell» (*Òbits* 1735, f. 10r, 14-5-1745); «Raymunda Torres» i «Franº Torres» (*Bapt.* 1734, f. 38r, 9-1761, i f. 40v, 16-10-1763); «Antonius Torres Velusellanus. Filius Bernardi Torres Fabri lignarii» (*Bapt.* 1734, Confir. 16-9-1766).

Josep, que procedia de Martorell, era fuster i morí a l'hospital del Vilosell.

Torroja

V. **Coma d'en T.*

Torroja, de

«Ferrer de Terroja» i «Ramon de Terroja» (Farré, p. 155, 1249, i p. 101, 1298); «Ego p. de torroga del Velosello» (Llibre 1302, 1303); «cum Raymundo de terroga» (Llibre 1313, f. 12r).

Torroner, cal

Una casa del carrer Major. També *cal* «Cisco» *la Fanga*.

«Tarroné» (Nogué, p. 188); «Tarroner» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Tortosa

«amdreu tortossa» (Llibre 1313, f. 14r).

Torull

«Joannes Torull ciutatis Ilerda» (*Bapt.* 1591, 30-6-1656).

Fou padrí de Bàrbara Fàbregas.

Tosca, la

La primera anotació que hem trobat és del s. xiv. Quan hom en parla sap que es fa referència a la calcificació que ha produït l'aiguaneix a l'indret de l'ermita de Sant Miquel. A mitjan s. xx es tallà un bosc més amunt i s'arrossegaren els troncs pel seu damunt i quedà bastant malmesa. Ara hi ha un petit dipòsit de retenció i l'aigua és controlada per set aixetes. Són set perquè el barranc de Sant Miquel, amb el del Crucifici i el de Pedrinya, donen origen al riu de Set. El fet de les set aixetes demostra com de vegades els humans creem etimologies populars per donar una explicació a aquells noms que no queden prou clars. En parlem extensament a *Albi*, p. 418.

«ortum [...] cum capçada situm in t(ermino) dicti loci loco que di(citur) toscha» (Llibre 1330, f. 4r); «trocium terre a la toscha» (Llibre 1375, f. 56v); «la Tosca» (Nogué, p. 7).

Tosca, la font de la

«una devesa [...] afronta ab lo honor del mas den perpinya [...] e ab la font de la tosca e ab lo comptat de prades» (Capb. 1436).

Tossa, la

Al Vilosell és coneguda també per *la Tossa del Quico*. Hom la situa a l'extrem oriental de la serra de la Llena.

«la Tossa» (Farré, p. 22).

tossal

V. **Comabella, Guàrdies, Maça*.

Tossal, la punta del

«la punta del Tossal» (Nogué, p. 18).

Tant es pot referir al Tossal dels Pins com al Tossal d'en Maça, que són els dos que encara conserven el nom viu.

Tossal d'en Maça, el

En les anotacions documentals dels s. XIV i XV hem vist les formes *Maça* i *maca*; a finals del s. XVI es comença a veure *massa*, igual que al s. XVIII.

«al toçal den maça» (Llibre 1375, f. 39v); «loco vocato lo tocal den maça» (Llibre 1433, f. 13r); «in parte vocata lo toçal den maça afronta [...] i cum via q itur avjmbodj» (Llibre 1493, f. 22r); «in parte vocato lo tocal den masa q frontat [...] cum sereta de poblet» (MN 1507); «lo tocal den maca afte [...] et cum la Serreta de na Joana exala» (MN 1535, f. 47r); «jn parte nominata lo tocal den massa» i «lo tocal den maca» (MN 1573, f. 3r i f. 14r); «lo Tossal den Massa [...] a sol ixent ab la serreta de na Joana y a mig die ab lo cami de Vallclara» (Capb. 1754); «Tosal del Masa» (*Amill*. 1942).

Tossal de na Botarella, el

«in parte vocata lo toçal de na boterella al camj del albj» (Llibre 1445, f. 28v).

Deu ser una altra manera d'anomenar el *Coll de na Botarella*.

Tossal de n'Eixalà, el

«in partita nominata lo tocal den eixala confronta [...] ab occidente cum iter quo itur a lesgarigues» (Llibre 1549).

Tossal dels Pins, el

És d'alçada modesta, per les rodalies del «Pino». Al peu hi té una cabana de volta a la façana de la qual hi ha una llosa amb una inscripció moderna que diu *El Tossal dels Pins*. L'indret queda al nord-est del riu de Set i és pròxim a la cova del Miracle. Capb. 1754 afirma que era partida de terra.

«dicta lo total dls pins» i «dicta lo Tossal dels Pins [...] ab aquilone cum via de les garrigues» (Llibre 1561, f. 111r i f. 178r); «a la partida dita lo Tossal dels Pins» i «dita lo tossal dels Pins [...] a mig dia part ab lo Camí de las Garrigas» (Capb. 1754).

Tost

Tres homes porten aquest cognom. L'Esperança del s. xvii era de Prades.

«[?] tost» (Llibre 1302); «mateo tost» (Llibre 1375, f. 114v); «Esperança Tost» (*Òbits* 1591, 3-5-1630); «Francisca Tost» (*Òbits* 1735, f. 181r, 14-9-1838); «Tost Caixal Josep Maria» (Veïns 2005).

Tost, cal

Una casa del carrer de la Carretera. Coneguda també per *cal Vetes*.

«Tost» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Totosaus

«Anna Totosàus» i «Joseph Tutosaus» (*Bapt.* 1734, f. 102v, 9-2-1783, i f. 115v, 22-3-1787); «Candia Tutusaus del Velusell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1800).

Josep, el pare d'Anna i de Josep, era paleta i procedia del Cogul.

Trascastell

Amb aquest nom es designen les terres de la part septentrional d'on hi havia hagut el castell. És fàcil entendre aquesta denominació si tenim en compte que les cases de la vila es construïren a partir del castell, vers el sud. Tota les anotacions documentals més antigues anomenen el lloc *detrás*, *darrere* o *retro*; al s. xviii empren preferentment *detràs*, i, finalment, al s. xx, *Trascastell*.

«detrás lo castell» (Capb. 1436); «dos farriginals petits detrás lo castell afronten [...] e ab lo camj de malmacar» (Capb. 1465); «in parte vocata derere lo castell afronta [...] cum camjno q itur avimbodi» (Llibre 1493, f. 5v); «un ferraginal q es derrere lo castell» (Capb. xvi); «farriginalis quod est situm in termino dicti loci retro castellum dicti loci confrontatur ab oriente cum vico de mal maçat» (MN 1564, f. 11v); «a la part dita detrás lo Castell [...] a mig dia ab lo Vall del Castell [...] a ponent ab lo camí del Albi» i «a la part dita detrás lo Castell [...] a sol ixent ab un camí [...] a mig dia ab lo Castell a ponent ab lo Vall del Castell» (Capb. 1754); «Trascastell» (Nogué, p. 179).

Trascastell, el carrer de

Al nord de la zona urbana, el seu extrem occidental; fa confluïr el carrer Major i el carrer del Raval a la placeta de la Creu, lloc d'on surt el camí que va a l'Albi. Per sol ixent comunica amb la carretera de Vinaixa.

Traver

«Joan Traves» (Farré, p. 160, 1583).

Hi devia haver una dificultat de lectura. Per això el modifiquem i escrivim *Traver*, un llinatge conegut, que existeix a Vimbodí i en altres llocs d'aquesta rodalia.

Tremps

«Ego frater bonenat tremps maiorals loci de Velosello» (Llibre 1445, f. 24v).

Unes vegades apareix com a majoral i d'altres com a regent.

Triginer

«com a mestres interins actuaren en Triginer» (Nogué, p. 129, 1933).

Trilles, les

«lort dels gorts ab les t(ri)lles» (MN 1458, f. 14r).

Trilla equival a 'verger'.

Trilles dels Clapers, les

«aliud jn parte vocata les trilles dls clapes» (MN 1458, f. 13v).

Triquell

El cognom és viu; dos homes i una dona el porten. Aquest llinatge va venir de Bellaguarda per part de pare; la mare era de la Pobra de Cérvols.

«Francisco Triquell y Arcal» (*Òbits* 1735, f. 195v, 18-10-1847); «Raymunda Triquell» (*Bapt.* 1734, Confir. 6-10-1849); «José Triquell Caballé» (Padró 1939); «Marcelino Triquell Ciurana» (Padró 1965); «Triquell Balcells Sebastia» (Veïns 2005).

Triquell, cal

V. *Gregori, cal*.

«Triquell» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Trobat

«Ego Joha(nes) trobat» (Llibre 1313, f. 77v, 1316); «Johanes t(r)obat de Velosello» (Llibre 1375, f. 1v).

Va fer poca estada a la vila; hi va ser poc més de cinquanta anys. Després se'n devia anar, ja que no n'hem pogut veure la partida de defunció.

tros

V. **Albagès*, **Albagesa*, **Barrufet*, **Bassa*, **Capelles*, **Cerdà*, **Era i de la Devesa*, **Fabra*, **Franca*, **Hospital*, **Joan Romeu*, *Nou*, **Pasqualet*, *Poblet*, **Rectoria*, **Savina*, *Tatat*, **Vilosell*.

Trosset, el

En rep el nom una sola finca entre el camí de Tarrés i el camí de Vinaixa.

«Troset» (*Amill*. 1942); «Trosset» (Nogué, p. 179).

Trudera

«elisabet trudera» (*Òbits* 1591, 13-3-1643).

De lectura difícil; potser volia dir *Taudera*?

Trudes, cal

Una casa del carrer Major.

«Trudes» (*Talaia*, núm. 4, p. 12).

Trull

«Maria Trull» (*Bapt.* 1591, 8-9-1716); «Maria Rosa filla de Joan Trull» (*Òbits* 1591, 31-8-1722); «Joseph Trull» (*Bapt.* 1591, 22-8-1729).

El pare de Maria, Joan Trull, era teixidor de lli.

Tudela

«Jaume Tudela» (*Bapt.* 1591, 17-7-1707).

Els pares d'en Jaume eren de Vilanova de Bellpuig.

Tura

Una sola persona du el cognom.

«Tura Cisneros Lluís» (Veïns 2005).

Turullet

«Maria Turullet» (*Bapt. 1591*, 11-5-1730).

Uger

«Gujllmo Uger» (MN 1492); «Jacobo Uger» (MN 1528); «Petro Uger et chaterina uxor mea laboratores loci de Velusello» i «monserat uger» (Llibre 1549); «iuan uger» (*Bapt. 1591*, 2-6-1592).

Ulldemolins

«Josepha Ulldemolins y Alsina» (*Bapt. 1807*, f. 54v, 6-4-1821); «Teresa Alsina muller de Pere Joan Ulldemolins sartor habitant en esta vila» (*Òbits 1735*, f. 139v, ?-4-1821).

Pere Joan era de Fullea. Arbós cita el llinatge a la p. 167.

Urgell, d'

«P. d'Urgell» (Farré, p. 156, 1287); «ego Nicolaus durgel» (Llibre 1302).

Valeri, cal

V. *Narcís, cal*.

«Valeri» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

vall

V. **Castell*.

Vall

«obit petrus vall loci de Cabasses» (*Òbits 1591*, 3-9-1629); «Mª Nieves Vall Martorell» (Padró 1965).

Vall, del

«cum miravallo del vallo» (Llibre 1330, f. 10r); «Ego miraval des val» (Llibre 1332, f. 32r, 1333).

Miquel hi figura com a rector entre 1281-1302.

Valla, la

Era el renom d'una dona.

V. t. *Pepet de la V*.

«El Pepet del ponil es casà amb la Valla» (Nogué, p. 169).

Valla, el pla la

S'anomena per les proximitats del Pla de n'Aimara.

Vallclara

V. *Camí de V.*

Vallclara, el camí de

Aquest gairebé sols resta en el record, ja que, quan es va construir la pista que enllaça ambdues viles, va caure en desús. Segons els informants, partia també de la creu de terme que hi ha davant l'ermita de Sant Sebastià i, en direcció est, passava per les Eres, la sort del Rector, la partida del Camí de Vallclara i, entre el Mas d'en Josa i Comabarres, entrava al terme de la població veïna.

«cum vja de valleclara» (Llibre 1302, 1303); «et cum via pub(lica) ap(u)d vallem claram» (Llibre 1313, f. 9r); «un tros de terra a comanevarra afronta ab la via pu^a de vallclara» (Llibre 1445, f. 43v); «lo camí de vallclara [...] a fronte cum lo tocal» (MN 1573, f. 103r); «de migdia ab lo camí de Ualclara» (*Cad.* 1726).

Vallclara a l'Albi, el camí de

Un informant encara el recorda per la zona dels Perellons partint amb el terme de Vinaixa.

«lo Perello [...] ab lo camí que va de Vallclara al Albi» (Capb. 1754).

Vallès

«njcolau valles scholaris» (MN 1458, f. 36r); «anthonjo valles» (*Òbits* 1462, f. 2r); «nos mestre iuan valles loci de la leixa per vuy habitant en lo valuzell y tenin en dit loch cassa y forn del vidre arrendat a mestre nofre fabregues» (MN 1573, f. 36r); «Elisabet Joanna Vallesa» (*Òbits* 1591, 14-8-1644).

Els pares d'Elisabet Joana, del s. xvii, eren d'Alcanó.

Vallmanya

«Jacobico valmanya» (MN 1535, f. 3v).

Valls

«p. vals» (Llibre 1330, f. 11v); «ego Jacobo Vals» (Llibre 1348, f. 18v); «Magdalena Valls del Albi» (*Bapt.* 1591, Confir. 16 i 17-5-1666); «de Miquel Valls pastor y de Maria Masalles» (*Òbits* 1735, f. 121v, 4-10-1812); «Ramon Valls Farre» (Padró 1965).

Magdalena va ser padrina de Magdalena Carrer.

Vallverdú

«Matheus Vallverdu dicti loci Velusello habitatores» (Llibre 1549); «Joan Vallverdu» (*Òbits* 1591, 12-8-1624); «Maria Vallverdù» (*Bapt.* 1734, f. 85r, 15-10-1778); «Ramon Vallverdù, fill dels consorts ramon Vallverdù pagès natural de Sanan y domiciliat en esta vila» (*Bapt.* 1734, Confir. 10-9-1780).

El pare de Maria de 1778 era pagès i procedia de Senan.

Vals

«Rosa Vals Suau» (Padró 1965).

Vaquer

«Go Vaquer» (Llibre 1330, f. 1r); «Joannes Vaquer loci de Eixes episcopatus de Commenge Regni Gallie» (*Òbits* 1591, 14-9-1646).

Vaques, el pla de

«in loco vocato pla de vaques» (Llibre 1348, f. 66v).

El nom no es fa estrany als informants, però pensen que potser és fora terme. Podria ser al de la Pobla.

Veciana

«G^o veciana» (Llibre 1330, f. 12v); «Joan Veciana y Cami» (*Bapt.* 1807, f. 56v, 14-9-1821).

Vega, cal

És un nom nou.

V. t. *Fanga, cal*.

Vejà

«obit Elisabet Vejana, vidua loci de Montoliu Ilerdem dioc.» (*Òbits* 1591, 7-3-1647).

Vell

V. *Anyep V.*, **Camí V.*, *Gravat V.*, *Mandanya V.*, *Pastisser V.*

Vell de l'Albi, el camí

«a la part de las Codinas, al Cami del Albi [...] a ponent ab lo Cami Vell del Albi» (Capb. 1754).

Vell de Prades, el camí

«a tremuntana ab lo camí Uell de Prades» (*Cad.* 1726); «a la part dita las Forcas [...] a trem^a ab lo camí Vell de Prades» (*Capb.* 1754).

Vella, l'era

Ja no existeix, però els informants recorden que era pròxima a la sort del Rector. També a l'est de la Carrerada, en el seu tram mitjà, es parla de l'*era vella del M. Rosa*.

Vella, la font

Era allà on avui hi ha el Centre. Més tard, quan es va fer la plaça de Sant Sebastià, es traslladà al mig d'aquesta plaça.

V. t. *Font Vella*.

«La Font Vella naixia al marge del ferruginal d'en Farreró, el que avui és el Centre» (Nogué, p. 106).

Vella, la vinya

«en est terme del Viosell, partida de las Guardias, dita la Viña Vella» (MN 1824, f. 165r).

Vellet

«Salvador Vellet» (Farré, p. 163, 1748).

Venanci Foraster, cal

Al carrer de la Botera.

Ventura

V. **Pou de V*.

Ventura, ca la

V. *Lledó, cal*.

«Ventura» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Verde

«Maria hija de los consortes Isidro y Antonia Verde y Clota» (*Confir.* 1853, 19-8-1859).

verger

V. **Castell*.

Verger

Dues dones i quatre homes duen aquest cognom. Entre les dades documentals dels dos segles i mig que el llinatge és present a la vila, hem vist diverses formes gràfiques: *Verger* la més antiga, *Vergé* a partir del s. XVIII, i també *Verge*. Els prenom masculins han estat: *Arnau*, *Domingo*, *Floreal*, *Francesc*, *Jaume*, *Joan*, *Jossep*, *Pere*, *Ramon* i *Sebastià*. I els de les dones: *Anna Maria*, *Bàrbara*, *Dionísia*, *Lluïsa*, *Maria Teresa*, *Marta* i *Teresa*.

«domengo verger tots del valusell» (MN 1573, f. 78r); «Pere Verger» (*Bapt.* 1591, 10-11-1597); «Arnau Verger» i «Ana Maria Verge, viuda deixada de Jaume Verge» (*Òbits* 1591, 1-12-1606 i 20-8-1702); «Joseph Verger» (*Bapt.* 1734, f. 22v, 31-12-1749); «Joan Vergè y Domingo» (*Bapt.* 1807, f. 17v, 4-9-1812); «José Vergé Sanahuja» (Padró 1939); «Pedro Verge Reverte» (Padró 1965); «Verge Albareda Marta» (Veïns 2005).

Verger, el

«a la part dita lo Verge [...] a sol ixent ab lo Cami de la Creu [...] a ponent ab lo camí de la Font» (Capb. 1754).

Verger, cal

V. *Calces*, *cal*.

Vergeret, cal

Una casa del carrer de la Costa. També es coneix per *cal Pepus*. En la llista de jornals per a construir el campanar el 1883, consta *Bergeret* per a un jornal com a picapedrer.

«Bergeret» (Nogué, p. 103, 1883); «Abans era cal Vergeret, fill petit de cal Vergé» (*Talaia*, núm. 4, p. 10).

Vergès

«Joannes Verges», «eius patrini Jacobus Verges textor lini» i «filla llegítima y natural de Lluís Verges» (*Bapt.* 1591, 29-11-1645, 10-10-1657 i 28-11-1693); «Joseph Vergés» (*Bapt.* 1734, f. 144r, 29-9-1795).

Vergès, cal

Al carrer de la Costa, va ser un nom nou que, tanmateix, ja no existeix. També *cal Ton del Romà*.

Vergili

«petro Vergili habitator loci de velosello» (MN 1535, f. 16v).

Vergonyol

«Pere Vergonjol» (*Bapt. 1591*, 12-1-1641).

El pare d'en Pere era d'Alcover.

Vergonyós

«Pau Vergoñyos adolescents habitator loci montialbi» (*Bapt. 1591*, 21-11-1662).

Fou padrí de Lluís Romeu.

Vernet

«Cosmas vernet loci de velosello» i «Cosmas vernet oriundo locj de pobuleta [...] habitans jn loco del Vellusell» (MN 1535, f. 5r i f. 21r).

Vetes, cal

V. *Tost, cal*.

Vicari

«filla legitima y natural de Domingo Antoni Vicarri y de Maria Joana muller seva dits pares sen soldats Flamenchs del Bisbat de Bruselles, foren padrins Pere Piguillen fuster del Velusell y Maria Barlledares de nacio flamencha» (*Bapt. 1591*, 16-12-1695); «Isabel Joana Vicari de flandes muller de Domingo Antoni Vicari de nacio flamench soldat» (*Òbits 1591*, 5-1-1696).

Vicenç¹

V. *Pere V*.

Vicenç²

Un home porta aquest cognom.

«ego petro vicencio» (Llibre 1330, f. 32v); «ab antonj vjcent» (Capb. 1436); «Pere Vicent i Pedrol» (*Talaia*, núm. 1, p. 17).

Vicenç Aguado, cal

És un nom nou, al carrer de la Botera, i la mateixa que *cal Venanci Foraster*. També és coneguda per *cal «Benito»*.

«Vicenç Aguado» (*Talaia*, núm. 4, p. 9).

Vidal

«N. Vidal» (Farré, p. 36, 1202); «Ego p. vitalis de velosello» (Llibre 1302, 1303); «Ego maymo vidal y uxor mea arsendis» i «bonanat vidal» (Llibre 1313, f. 1r i

f. 14v); «bn vitalis de Velosello» (Llibre 1375, f. 19r); «Joan Vidal» (Farré, p. 160, 1583); «obit Josephus Vidal adolencens filius Jacinti Vidal agla. et Marie Conjugur loci del Cugul» (*Òbits* 1591, 2-9-1682).

Des de l'inici del s. XIII són a la vila de manera constant fins a finals del s. XVI. De prenomns hem vist: *Baltasar*, *Bertran*, *Bonanat*, *Maimó*, *Josep* i *Pere*. Una dona de nom *Arsendís*. Un Josep va ser notari el 1433. Baltasar Vidal fou rector de la vila el 1806.

Vidalona

V. **Mas de la V*.

Vidrier, el

«ego iuannes ballester pobil fill de pere ballester dit lo vidrier» (MN 1573, f. 18v).

Vila¹

V. **Coma de la V*.

Vila²

«Marti Vila pages de la vila de Montblanch vehí empero de la del Albi» (*Òbits* 1735, f. 174v, 14-8-1835).

Morí de mort violenta i fou enterrat al Vilosell després de la inspecció del cirurgià.

Vila, les piques de la

«a mitg die ab lo carrer Major y part ab les piques de la Vila» i «un corral [...]

al carrer Major dins del qual si troba una canonada per conduir la aigua que va a les piques [...] a mitg die ab lo carrer Major y les piques [...] y a trem^a ab lo carrer de mitja vila» (Capb. 1754).

Vila, la plaça de la

Se'n parla poc. És la mateixa que la *de l'Ajuntament*, ja que hi ha la Casa de la Vila.

V. t. *Plaça, la*.

Vila, el portal de la

«un alberch al portal de la vja» (Capb. 1436); «e ab lo portall de la villa» (Capb. 1465); «per lo alberch q es al portal de la vila afronte [...] e ab lo mur de la vila» (Capb. XVI).

Vilafranca

V. **Comellar d'en V.*

Vilafranca, de

«Bgº de villa libera» (Llibre 1302, 1303); «p. de vilafrancha» i «bn de vilafrancha» (Llibre 1313, f. 14r i f. 14v); «ego petro de villalibera» i «p. de villa libera» (Llibre 1330, f. 7v i f. 23v); «Ego bnº de vilafranqua i eio. ux. Maria de velosello» (Llibre 1375, f. 4r); «Gº de villafrancha» (Llibre 1400, f. 12v); «benger de vila franqa loci de velosello» (*Òbits 1412*, f. 40r); «berengario de villa franca» (Llibre 1420, f. 17r); «bgº de vilafrancha» (Llibre 1445, f. 1r).

Poc més d'un centenar d'anys aquest llinatge es va estar al Vilosell. Hem vist diverses variants escrites: *Vilafranca*, *Vilafrancha*, *Vilafranqa* i *Vilafranqua*, a part de *villa libera*. Entre els noms dels homes s'ha pogut veure: *Arnau*, *Berenguer*, *Guillem* i *Pere*. Unes dones es deien *Girona* i *Maria*.

Vilagrassa

«obit Maria Vilagrassa» (*Òbits 1437*, f. 83v, 11-7-1528).

Vilalta

«Elisabet vilalta filia Antonj vilalta» (*Bapt. 1591*, 18-7-1618); «Joanna Tecla Vilalta» i «obit Mateus Vilalta agla. opidi del Velusell» (*Òbits 1591*, 8-7-1621 i 4-4-1673); «Mateu Vilalta» (Nogué, p. 61, 1797); «Ramon Vilalta Aixalá» (Padró 1939).

Vilana

«Domènec Vilana» (Farré, p. 156, 1300).

Vilanova

V. *Camí de V.*, **Costa de V.*

Vilanova, de

«P. de vilanova» (Llibre 1313, f. 67v, 1315); «Raymundo de vilanova de Velosello» (Llibre 1375, f. 17r).

Vilanova, el camí de

Es refereix al camí de Vilanova de Prades. Encara és transitable i està assenyalat pels excursionistes. Surt de vora l'ermita de Sant Sebastià i travessa les Forques, les Vinyetes, els Plans i Comabarra; després deixa les terres de conreu per entrar dins l'obaga de la serra de la Llena per on transita fins a assolir la carena i baixar vers aquesta vila veïna.

«a les eres confrontat cum itinere quo jtur a vilanova» (MN 1550, f. 9r).

Vilanova a Vallclara, la dreuera de

«el pas de la dreuera que porta de Vilanova de Prades a Vallclara» (*Talaia*, núm. 3, p. 3).

Vilaplana

«Joana Vilaplana» (*Òbits 1591*, 18-9-1637); «fuerunt patrini Joannes Vilaplana de Servia» (*Bapt. 1591*, 14-11-1640).

Fou el padrí de Francisca Estrader. Els Vilaplana del s. xvii procedien de Cervià.

Vilar

«Ego romja ux(or) qº Guilmj vjar loci de martorello [...] habitanti in loco de velosello» (Llibre 1363, f. 110v); «patrini Jacobus Joannes Vilar blanquarius Ville de Vallisclare» (*Bapt. 1591*, 22-3-1670).

El blanquer de 1670 fou padrí de Cristòfol Domènec.

Vilaviola

«Petro vilaviola gallo scholaris veluselli» (MN 1528).

Vilella

«Nieves Vilella Franc» (Padró 1939 i Padró 1965).

Villamarín

Una dona porta aquest cognom.

«Villamarin Begue Maria Carmen» (Veïns 2005).

Villaró

«Montserrat Villaró i Pascuet» (*Talaia*, núm. 1, p. 21).

Vilosell, el forn del vidre del

«nos mestre iuan valles loci de la leixa per vuy habitant en lo valuzell y tenin en dit loch cassa y forn del vidre arrendat a mestre nofre fabregues» i «lo forn del vidre del valusell» (MN 1573, f. 36r i f. 89r).

El forn s'esmenta en un contracte d'arrendament el 18-12-1576, tanmateix no en dóna la ubicació.

Vilosell, el tros del

«Tros del Vilosell» (*Amill. 1942*).

Era una finca que veïns de Vilanova de Prades tenien dins la partida de Comabarra.

Vimbodí

V. *Camí de V.*

Vimbodí, el camí de

Partia del de Vinaixa al nord del Tossal d'en Maça i, passant per la font dels Gorgs, circulava entre Llobera i Cadarnesos, per on sortia del territori del Vilosell.

«una era camj de vjnbodj» (Capb. 1465); «ab lo camí de Vimbodí» (*Cad. 1726*).

Vinader

«Vinader fa una assignació d'un hort per dotar un llit a l'hospital de pobres de Poblet, que pagava 10 sous anyals» (Farré, p. 65, s. XIII); «Jaume Joan Vinader» i «obit Gaspar Vinader calceterius loci dela Spluga de Francolí» (*Òbits 1591*, 22-9-1642 i 21-8-1645).

Els Vinader del s. XVII procedien de l'Espluga de Francolí, un era sastre i l'altre, sabater.

Vinaixa

V. *Camí de V.*, **Coll Roig camí de V.*

Vinaixa, de

«filia Joani Llurba dicti de Vinaixa» (*Bapt. 1591*, 20-5-1651).

Vinaixa, el camí de

Ara, naturalment, s'usa la carretera. Però antigament sortia del Vilosell per la via que ara encara s'anomena *camí vell de Vinaixa*, passava per les Cogulles i les Planes, circulava a ponent del riu dels Gorgs i el travessava per allà a les Freixes; després entrava al territori de Vinaixa. El fet que el tren passés per aquesta població el convertí en una via molt transitada.

«cum via publica que rendit ad vinaixam» (Llibre 1313, f. 56r, 1315); «in loco vocato estret afrontat [...] cum via que tendit ad Vinaixa» (Llibre 1332, f. 13v); «cum via pu^a que itur avinaxa» (Llibre 1375, f. 35v); «aliud trocium est in vico de vinaxa» (MN 1507); «a la part dita las Freixas [...] a ponent ab lo camí de Vi-

naixa» (Capb. 1754); «el camí de Vinaixa que arrancava de la Plaça de Sant Sebastià, passant pel davall dels pilans del Lladó-Manxó, al peu de l'abadia-Església i cementiri vell» (Nogué, p. 113).

Vintdiners

V. *Pla de V.*

vinya

V. **Burriera*, **Vella*.

Vinya

«catharina Vinja filia petrj Vinja» i «Petrus Vinja» (*Bapt.* 1591, 15-1-1606 i 8-12-1609).

Vinya, la

«La viña» (*Amill.* 1942).

Segons *Amill.* 1942, era una finca del Perelló.

vinyes

V. **Queraltó*.

Vinyes¹

V. **Pla de les Vinyes*.

Vinyes²

«Simona Vinyes» (Farré, p. 160, 1599); «Margarida Vinjes» (*Bapt.* 1591, 27-4-1637); «Barbera Vinjes» (*Òbits* 1591, 23-1-1639); «patrini franciscus Vinnes loci Poboleda habitator Veluselli» i «Josephus Vinies» (*Bapt.* 1591, 13-4-1667 i 26-5-1678); «Franº Vinyes» (*Bapt.* 1734, f. 2r, 24-1-1736).

Les anotacions trobades al llarg de gairebé un segle i mig han proporcionat els prenom masculins següents: *Bernat*, *Josep*, *Manuel*, *Miquel*, *Pere* i *Sebastià*. De les dones hem vist: *Bàrbara*, *Caterina*, *Margarida* i *Simona*. Joan Vinyes de la vila de Cornudella fou mort pels sometents del Vilosell i de la Pobla prop de l'ermita de Sant Miquel de la Tosca. Vivia a Prades i feia d'espardenyer.

Vinyes, el cap de les

«hun cadronet al cap de les vinyes» (Llibre 1493, f. 3v).

Vinyetes, les

Són terres al sud-est de la vila; per ponent parteixen amb la partida del Camí de Sant Miquel.

«les vinyetes als plans afronte ab lo camj de sera mjpgaya e l'altra afronte ab lo camj de pedrinya» (MN 1458, f. 17v); «a la part d^a los Plans de les Vinyetas [...] a mig dia [...] y a ponent ab lo camí de Prades» (Capb. 1754); «en lo terme de aquesta referida vila del Vilosell y partida las Viñetas [...] a ponent [...] y part ab lo Camí de Vilanova» (MN 1847, f. 277v).

Vinyols

«bernardo viyols loci Velusello» (Llibre 1493, f. 30v); «bndo vjyolls loci de velosello» (MN 1507); «testes bernardi vinyols» (MN 1528).

Violeta, ca la

Una casa del carrer Alt. També *ca la Maria Rosa*.

Viuda, ca la

V. Mandanya Vell, cal.

Vives

«Na Vives» (Farré, p. 155, 1249); «catarina Vives» (*Òbits 1591*, 28-8-1641); «Jacobus Joannes Vives agricola loci de Laspluga de francoli» i «Josep Vives» (*Bapt. 1591*, 19-2-1664 i 10-2-1701); «Albat Vives» (*Òbits 1735*, f. 114r, 13-7-1809); «Ramon Vives» (*Bapt. 1734*, Confir. 26-3-1832); «Antonio Vives Rubió» (Padró 1939).

El pagès de 1664 féu de padrí a Jaume Ballester. L'Anton del s. xx va ser rector de la vila.

Vives, el pla de na (o de les o d'en)

«una vjnya al pla d na vjves ab terra campa afrontat ab la carreta de pedrinya» (Llibre 1363, f. 15v i f. 16v); «in parte vocata lo pla den vjves» (Llibre 1439, f. 32r); «vocata les heres afrontatur cum [...] et cum plano de les Vives» (MN 1528); «a la part d^a Padrinya [...] a tremuntana ab lo pla de les Vivas» i «y puja per la serreta del pla de las Vivas» (Capb. 1754).

Predomina el *pla*, però alguna vegada, com en el cas del 1330 de l'entrada següent, també hem anotat *plana* amb el llinatge masculinitzat. Per les confrontacions, sembla que es tracta del mateix indret, el qual devia heretar la viuda d'en Vives o les seves filles.

Vives, la plana d'en

«pedriya ad devesiam [...] afr(onta) cum plana den vives» (Llibre 1330, f. 10r).

Vives, els plans de na

«una vinya als plans de na vives afronta [...] i cum via dels plans de na vives» (Llibre 1445, f. 43v).

Devia ser un tros de terra de la partida dels Plans.

Xafarines, cal

«cal Xafarines» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

xalet

V. *Gabriel, Quintana, Tardiu*.

Xalet, cal

És un xalet de pedra que es construí fa bastants anys, vora el camí de Vilanova, quan aquest camí comença a sortir de la vila a la plaça de Sant Sebastià.

«Xalet» (Nogué, p. 188, i *Talaia*, núm. 4, p. 14).

Xato, cal

Al carrer Alt.

«Xato» (*Talaia*, núm. 4, p. 11).

Xetxo, cal

Al carrer Major.

Xetxo, el pla del

Es recorda a la partida de les Freixes.

Xicurrill

V. *Sebastià del X*.

Xicurrill, cal

Una casa del carrer del Raval.

«*Xicurrill*. Nom procedent de la Pobla de Cérvoles» (*Talaia*, núm. 4, p. 13); «cal Xucurrill» (Nogué, p. 121).

Ximenes

«patrino fuit dominus petro chimenes figuerola» (*Bapt. 1591*, 25-4-1617).

Fou padrí de Pere Noguer.

Xirillo, cal

A la plaça de Sant Sebastià. També *cal Balcells* i *cal Freixenet*.

«Xirillo» (*Talaia*, núm. 4, p. 14).

Xirina

«Mn. Anton (Xirina)» (Nogué, p. 154, 1939).

Xocolater, cal

Al carrer del Raval. També coneguda per *cal Jaume Xocolater*.

«Xicolater» (*Talaia*, núm. 4, p. 13).

Xollador, cal

Al carrer Alt.

V. t. *Paco del X*, *cal*.

«Xollador» (Nogué, p. 73, i *Talaia*, núm. 4, p. 10).

Xorri, cal

La casa és al carrer del Bisbe Queixal. Ara també es coneix per *ca l'Albert de Badalona*.

«a la del Xorri» (Nogué, p. 152).

Zalima

«Bernat Zalima» (Farré, p. 38, 1209).

Havent trobat el llinatge *Llima* o *Lima*, potser hauria calgut interpretar el mot amb l'article salat *Z'lima* o *S'lima*.

Zasala, de

«Petri de Zasala» [signa en un document en què Ermengol, comte d'Urgell, pren Poblet sota la seva protecció] (*Cartulari de Poblet*, doc. núm. 357, p. 219, any 1207); «Petro Çesala» (Capb. xvi).

Segons Farré, p. 42, el rei Pere I li donà el Vilosell l'any 1213. Pere de za Sala era ciutadà de Lleida. El capbreu del s. xvi s'hi refereix quan parla de capbreuacions anteriors.

Apèndixs

Tots els noms dels apèndixs estan ordenats alfabèticament.
Els noms caiguts en desús van precedits d'un asterisc. (*)

PARTIDES DE TERRA

*A part damunt de l'Ermita de Sant Miquel, Abellar, *Aiguades, *Amaradors, Avellaners, Barqueres, *Bassa de Sant Guim, Bosc, *Boval, Cadarnesos, *Camí de les Aiguades, Camí de l'Albi, *Camí de la Bassa, Camí de Cervià, *Camí de la Font, Camí de la Fumada, *Camí de les Garrigues, *Camí de les Guàrdies, *Camí de Pedrinya, *Camí de la Pobla, *Camí de Prades, Camí de Sant Miquel, *Camí de Serra Mitjana, Camí de Tarrés, Camí de Vallclara, Camí de Vilanova, Camí de Vinaixa, Camí de Vimbodí, *Camí del Fossar, *Camí del Riu, *Camí dels Gorgs, *Caminet del Molí, *Canal, *Cap de la Bassa, Carrerada, Carretera, Closa, *Clot de l'Abelló, *Clot de n'Ondaro, Clots, *Codines, Cogulles, *Coll de na Botarella, *Coll de na Dolça, *Coll de na Peboneta, *Coll de les Serveres, Coll Roig, Coll Roig camí de l'Albi, *Coll Roig camí de Vinaixa, Collets, Colomer, Coma, *Coma Carmena, *Coma Carrera, *Coma d'en Borrell, *Coma d'en Marrell, *Coma d'en Torroja, Coma de n'Alda, *Coma de n'Almenara, *Coma de n'Amigó, Coma de Bornà, *Coma de na Dugueta, *Coma de n'Espígol, *Coma de la Vila, *Coma Estreta, *Coma Navarra, Comabarra, Comabella, *Comellar, *Comellar d'en Vilafranca, *Comellar de la Closa, *Comellar de les Eres, *Comellar de la Prunera, *Comellar del Bosc, *Comellar del Crucifici, Cometa, *Cortals, *Costa, *Costa de Vilanova, *Cova Carrera, *Creu Roja, Creueta, *Creueta camí de l'Albi, Crucifici, *Damunt el Portal de la Bassa, *Darrere el Castell, *Devesa, *Domenge, Donyanes, Eres, Estrets, *Font, Font d'en Fabra, Font d'en Serra, *Font de na Catalana, *Font de Paradís, *Font de na Peboneta, Font de la Savina, *Forn

de la Calç, Forques, Freixes, Fumada, Garrigues, Gorgs, *Gràcia, *Granja, Guàrdies, *Horta de Riu de Set, *Horta del Molí, *Horta dels Gorgs, Horta Novella, Llobera, Malpartit, *Marrades, Mas, Mas d'en Guiu, *Mas d'en Joan, Mas d'en Josa, *Mas d'en Linya, *Mas d'en Perpinyà, *Mas d'en Prats, *Mas de n'Almenara, *Mas de n'Alsamora, Mas de Fra Joan, *Mas de la Vidalona, *Mas del Bisbe, Maset, *Masia, Masos, *Mitjàs del Camí de Prades, Molí, Molí Nou, Parades, *Paret Grossa, *Part de la Font, *Pas d'en Palau, Pedrinya, Perellons, Picot, Pla de n'Aimara, *Pla de les Eres, Pla de Vintdiners, *Pla de les Vinyes, *Pla de les Vinyetes, *Pla del Morer, *Plana de na Rossella, Planes, Plans, Plans d'en Llobera, Pobonetes, Pontarró, *Portal de l'Albi, *Pou de Ventura, Prat Salat, Pruner, Quadronet, *Quarterada, Riu, *Riu de les Freixes, Riu de Set, Roques, Serra, *Serra Mitjana, Serreta, *Solà, Sorts, *Sorts d'en Pedrís, *Sorts de la Bassa, *Terme Dellà, *Tonganes de Santa Caterina, Tossal d'en Maça, *Tossal de na Botarella, *Tossal de n'Eixalà, Tossal dels Pins, Trascastell, *Trilles dels Clapers, Vinyetes.

TROSSOS I TROSSETS DE TERRA

*sort de l'Abadia, l'Abulló, *plana de n'Aguiló, *plana de n'Aguilona, *tros de n'Albagès, *tros de l'Albagesa, *clot de n'Albesa, *sort de l'Almoïna, clot de l'Andoró, creueta de l'Avellí, el Badejo, serra del Ballester, *solà d'en Barrufet, *tros de Barrufet, *sort de la Bassa, *tros de la Bassa, el Bissarro, *freginal de Boldú, *sort de Boldú, la Botarella, *freginal dels Bubols, *vinya d'en Burriera, *clotet Camí de l'Albi, *mas Camí de l'Albi, *clotet Camí de Vallclara, *parada del Camí de Vallclara, *sort Camí de Vallclara, *sorteta del Camí de Vallclara, *clots Camí de Vilanova, *freginal Camí de Vinaixa, la Capella, hort del Capellà, *tros de les Capelles, *hort de la Carretera, *freginal del Castell, *hort del Castell, *verger del Castell, *plana de na Castelnova, Catxapa, el Cau, el Cèrcol, *tros d'en Cerdà, *el Clot, *el Clot de Baix, *sort de les Codines, *pla dels Còdols, el Codronet, *sort de les Cogulles, *sort del Colomer, el Comellaret, les Cometes, *sort de les Cometes, *Cortera, la Cova, *serra del Domenge, *clots de la Donyana, *sorts de la Donyana, *mas d'en Duc, *sort d'en Duc, *clot de n'Eixalà, *l'Era, *clot de l'Era, *sort davall l'Era, *sort de l'Era, *sortetes de l'Era, l'Era del Delme, *tros de l'Era i de la Devesa, *l'Eral, *les Erales, *serra de les Eres, *plana de n'Escapolat, *l'Espinagar, *tros d'en Fabra, el Femeret, *clot d'en Figuerola, *comellar d'en Fluvià, *coma de la Font, *pla o plana de la Font d'en Fabra, *la Font d'en Fabra més amunt, *comellar de la Font de la Piponeta, *clot d'en Foraster, *comellar del Forn de la Calç, *clot davall les Forques, *damunt les Forques, *sorteta de les Forques, *tros de na Franca, *el Freginal, *la Gata Moixa, *pou del Gel, *coma dels Gorgs, *cometa de na Gràcia, el Grec, *l'Hortet, *tros de l'Hospital, *plans de Jaume Pere, *serreta d'en Jaume Soldevila, *tros de Joan Romeu, *serreta de na Joana, *clot d'en Linya,

sort Llarga, les Llargues, *comes del Llima, *freginal del Llorer, pla de la Maciana, *el Mallol, *clot de Malpartit, *clot d'en Marginet, *cometa d'en Marrell, Molí Nou del Pedro, *sort del Morer, pla la Mosca, les Mossenyas, *hort de la Muralla, pla d'en Noguer, coma del Noro, tros Nou, *les Oliveres, els Oliverets, *tros d'en Pasqualet, *plana de Pedrinya, el Pedrís, creueta del Pedro, el Picot del Pontils, la Planota, *els Plans més amunt, *hort de la Pleta, *cortal de Poblet, tros de Poblet, *freginal del Portal de l'Albi, el Pouet, *el Prat, *Prerenya, *coma del Pruner, *el Quadro, *vinyes del Queraltó, *camp del Rector, sort del Rector, *tros de la Rectoria, serra del Requesens, *hort del Riu, *pla del Riu, *horta de Riu de Set, feixa Rodona, *pla d'en Romeu, *la Roqueta, creueta del Rubió, *el Safrà, *plana de na Sança o Sanceta, *tros de la Savina, sort del Septenari, *la Servera, *clot de la Servera, *Sort del Pou, Sorteta, *la Tarongeta, plans del Tarresà, tros del Tatat, feixa del Tomos, *clot d'en Torner, *feixa d'en Torner, el Trosset, pla la Valla, *era Vella, *vinya Vella, *el Verger, *tros del Vilosell, *la Vinya, *pla de na Vives, *plana d'en Vives, *plans de na Vives, pla del Xetxo.

LLOCS D'ANOMENADA

abadia, *darrere l'Abadia, *davall l'Abadia, Ajuntament, *pena de n'Alberic, placeta dels Alls, *corral de l'Almoina, les Alzines, *horta dels Amaradors, *riu dels Amaradors, *mas de n'Amargós, mas de l'Anastasi, clot de l'Anderó, *coma de n'Arau, cova de les Arnes, masia de l'«Arturo», font de l'Auró, coll de l'Avellà, font dels Avellaners, *cova d'en Ballester, font del Ballester, *font de la Bàrbara, *font de Barberà, *Barri Nou, la Bassa, *damunt la Bassa, *davant la Bassa, *el Bassot, *coll de la Batalla, *casa del Benefici de Sant Antoni, *colomer d'en Bertran, *les Bogues, collet dels Bons Aires, *la Borja, *pla del Bosc, corral d'en Botifarra, *la Botiga, clot de la Bruixa, pla de les Bruixetes, la Càbila, *pas d'en Cabrer, mas de la Cadita, molí del Calces, *font d'en Caldes, fonteta del Camí, *el Camí Nou, *pla de na Canosa, *noguers de Cantaluella, *la Carnisseria, *el Carreró, Castell, *carreró que va al Castell, mirador del Castell, passadís del Castell, *pati del Castell, placeta del Castell, *vall del Castell, el Celleret, el cementiri, *carrer del Cementiri, el Centre, era del «Cisco», *roques de les Codines, *serret de les Codines, *els Codrons, *pla de les Cogulles, recta de les Cogulles, *serreta de les Cogulles, *sort de les Cogulles, costa del Coll Roig, perxe del Colom, *el Colomer de Baix, *coll de Coma de n'Espíol, *pla de Comabella, *tossal de Comabella, *coll de les Comes, font del Conesa, la Cooperativa, el Corraló, *els Corredors, corral del Cosme, cafè del Cosmet, *sòl de la Costa, la Creu, capella del Crucifici, collet del Crucifici, *el Cruell, punta del Curull, *molí de Dalt, era del Delme, *cap del Domenge, *estret del Domenge, *era d'en Duc, *font d'en Duc, *prat de les Egues, *cova de n'Eixalà, l'Empalme, l'Enjuba, pla de l'Era, *serral de les Eres, *serreta de les

Eres, escoles, església, *pinar de n'Esteve, cova de l'Estrader, mas de l'Estrader, molí de l'Estrader, *la Fàbrica, *pla del Faig, *la Farmàcia, la Fassina, pujada del Felip, *davall la Font, *sobre la Font, *estret de la Font d'en Serra, les Fontetes, molí del Foraster, *era d'en Forès, *mas d'en Forès, *la Forja, forn, fossar, *damunt el Fossar, *prop lo Fossar, molí dels Gansets, *pas de les Garrigues, *bassa dels Gorgs, costa dels Gorgs, *hort dels Gorgs, *serreta de la Grava, *marge Gros, punta de les Guàrdies, costa de la Guixera, punta de la Guixera, cova de l'Home Fe, *l'Hort, *l'Horta, hospital, *creu d'en Jorba, *mas d'en Jorba, *hort d'en Josa, *torre de la Llena, *serra d'en Lima, *els Llunyedars, *mas d'en Llurba, *el Magraner, *coll del Malpartit, *serreta de Malpartit, pilans del Manxó, font del Marinyana, *rebol·l d'en Martí, cul de la Martina, cafè del Marxant, *cova de na Mascarosa, *molí Més Amunt, *coll d'en Messeguer, *roca d'en Messeguer, *eres dels Messeguers, cova del Miracle, *carreró que va a Mitjavila, *davall el Molí, peixera del Molí, *roca del Molí, *séquia del Molí, creueta de Montserrat, la Monya, *mas de na Mora, *coll d'en Moragues, la Muralla, *darrere la Muralla, mas de Ninyà, corral del Noguer, cova del Noro, *l'Obac, *les Obagues, *molí de l'Oli, l'Olivar, *les Oliveres, *l'Olzina, *pla de l'Om, *plana de n'Ondara, escaletes del Palau, el «Pantano», costa del «Pantano», *el Pati, *molí del Pau Anton, creu de la Paula, *el Pedregal, la Pedrera, cova de Pedrinya, *serreta de Pedrinya, *solà de Pedrinya, tomb de Pedrinya, cups del Pedro, serra del Pedro, *cova de Peirí, *el Peiró, el Perdut, *collet d'en Pere Gassol, mas d'en Pere Petit, torre del Pere Petit, *colls del Perelló, *serra del Perelló, fondo dels Perellons, *pla del Pi Espès, *el Pi Ver, punta del Picot, corral del Picot del Pontils, *mas de Pijoan, el «Pino», *el Pla, la Plaça, *serreta de les Planes, bassa dels Plans, la Pleta, tomb de la Pobla, *serreta de la Pobla de Cérvoles, *la Pobla de la Fumada, casa de Poblet, *celler de Poblet, *devesa de Poblet, *les eres d'en Poca, *plana d'en Poca, era del Pontils, *Puig Pelat, pla el Quela, *pena d'en Rabassó, *els Ràfols, *corral del Rector, *casa Rectoral, rentadors, *coster del Riu, *cap del Riu de Set, *la Roca Grossa del pas del riu, *mas Roig, *coma Roja, *el Rollet de n'Espasa, *el Roquí, *molí del Roselló, *molí d'en Rubió, *cova d'en Sala, *portell d'en Sala, *coma de na Sanceta, *serra d'en Sans, *coma de Santa Caterina, pla del Santos, *botiga del Senyor, el Serrallet, pati del Silet, el Sindicat, les Sitges, la Talaia, serra de la Talaia, *serreta de la Talaia, xallet del Tardiu, coll de Tàrrega, cafè de Cal Tarresà, molí del Tarresà, «cantarilla» del Ton Ferrer, *aigüera d'en Torner, *mas d'en Torner, la Tosca, la Tossa, *pla de Vaques, *forn del vidre del Vilosell.

COGNOMS

*Abelló, *Acort, Aguader, Aguado, *Agudo, *Àguila, Aguilar, *Aguiló, *Aimar, *Aimeric, *Aixa, Albagès, *Albarracher, *Alberic, *Albero, *Albià, *Albió,

*Albiol, Albó, *Albuixec, *Alció, *Aldomar, *Alegre, Alemany, *Alentorn, *Alfonso, *d'Alguaire, *d'Aliàs, *d'Almenar, *d'Almenara, *d'Alsamora, *Altisent, *Aluja, *Àlvarez, *Alzina, *Amargós, *Amenós, *Amigó, *Amorós, *Andreu, Àngel, *Angelats, *Anglès, *Anglí, *d'Anguera, *Antic, *Aragonès, *Aranyó, *Aras-ter, *Arbonès, Arbós, *Arcal, Arcas, *d'Ardèvol, *d'Arenes, *Argany, *Argilès, *Argullós, Arnau, *Arnet, *Arnó, *Arquer, *Arquers, *d'Arques, Aruca, Astudi-lló, *Aulès, Autet, *Autó, *Avià, *Badia, *Baga, *Bages, *Baget, *Baixeres, *Ba-laguer, Balcells, *Ball, *[de] Ballester, *Barba, *Barber, *de Barberà, *Barceló, *Bardia, *Barlledares, *Barraczi, *Barrau, *Barrufet, *Basart, *Bassol, *Batet, *Ba-tiste, *Batlle, *Beça, *Belart, *de Beliana, *Bell-lloch, *Bellmunt, *Bellver, *Bel-tran, *Benages, *Benavent, *Benet, *Benítez, *Berard, *Berga, *Bernat, *[de] Bertran, *Besalú, *de Besora, *Betet, *Bisa, *Blai, *Blanc, *Blanxart, *Blasi, *de Bocona, *Bodro, *Boldú, *Boleda, *del Bolló, *Bondia, *Bonet, *de Bongrí, *Bonies, Boquer, *Borac, *Bordons, *Borges, Boria, *Bornà, *Borona, *Borràs, *Borrascó, *Borrell, *Bosc, *Bosque, *Bota, *Botarell, *Botell, *Boter, *Botí, Bou, Boutahri, *Bover, *Brasser, *Bressola, *de Briançó, *Brixo, *Bruil, *Bru-net, *Bundó, *Burriera, *Busqué, *Busquet, Caballero, *Caballol, *Cabot, *Ca-brer, *Calaf, *Calbet, *Calderó, Callau, *de Camarasa, *Camene, *Cames, *Camí, *del Campo, *Camp-rubí, Camps, *Canader o de Canadell, *Canals, *de sa Candela, *Canesi, *Canet, Cano, *Canós, *Cantó, *Cantons, *de Capa-fonts, *Capdevila, *Capella, *Carabassa, *Carceller, *Cardona, *Carnissera, *Carrassó, *Carrer, *Carrera, *Carreres, *Carter, *Carús, *Casals, *Casamitja-na, *Casanoves, Caselles, *Cases, *Castel, *Castell, *de Castellnou, Castelló, *de Castelló, Castillo, *Castro, *Català, *Cau, Cavaller, *Cavet, *Celma, Ceña, *Cerdà, *Cervelló, *de Cervià, Chia, Chiguer, *Cisquer, Ciurana, *Ciuró, *Cla-ret, *de Clariana, *Clavell, *Climent, *Clos, *Clota, *Clusela, *Codina, Codolar, *Coll, *Collado, *Collbató, *Colom, *Comabella, *Comaposada, *Company, *Compte, *Conesa, *Conet, *Conill, Conillera, *[de] Copons, *de Corbella, Cor-nador, *Corner, Coromines, *Cortada, *Cosconosa, *Costa, *Cota, *Cotet, *de Crebaí, *Crivillé, *Crua, *Cucart, *Cugat, *Cullerer, Dalmau, *Daura, *Delmer, *Delobion, *Descarrega, *Deutú, *Devat, *Dilla, *de Dios, *Diu, *Doix, *Domè-nec, *Domingo, *Duc, *Dufau, *Duran, *Eixalà, *Elies, *d'Erill, *Escapolat, *Es-coda, *Escolà, *Escoter, *Escrivà, *Escuder, *Espà, Espàrrago, *Espasa, *Espígol, *d'Espinalbet, *Esquer, *d'Esquerrer, *Estanyà, Esteban, Estella, *Esteve, *Esti-vill, *Estopa, Estrader, *Estuell, *Eugerí, *Expósito, *Fàbregues, *Farell, *Far-ran, *Febrer, *Fernandes, Ferrer, *Ferreter, *Figueres, *Figuerola, *de Figuero-la, *Fleix, *Flisco, *Florença, *de Fluvià, *Foguet, *Folc, *de Fonolleres, *Font, *Fontana, *Fontnova, *Foraster, *Forcada, *Forcadell, *Forcades, *Forès, *For-ga, *Forgues, *Fort, Fortit, Franc, *Franco, *Franquet, *Freixenet, Freixes, *Fus-ter, *Gai, *Gaia, *Gaiet, *Galadies, *Galí, *Galiana, *Gallard, *Galofre, Garcia,

*Gareno, *Garlandí, *Garrido, *Gaspa, *Gassió, *Gassol, *Gener, *Germà, Gil, *Gili, *Giner, *Girona, *Gisberga, *Gispert, *Givanells, Goitia, *Golli, *Golmès, *Gomà, *Gomis, González, *Gorra, *Gota, Gottschalk, Grajales, *de Gramuntell, *Granell, *Graner, *Gras, *Grau, *Grinyó, *Guàrdia, *Guàrdies, *de Guardiola, *Gui, *Guilella, *Guillem, *Guimerà, *Guinot, *Guitard, *Guiu, Gutierrez, Hamid, Herèdia, *Hernandes, *[d']Horta, *Huix, *Huguet, Inglès, *Jauset, *Joanpere, *Joanic, *[de] Jorba, *Jordà, *Jornet, *Josa, *Jover, *Julia, *Junco-sa, *Juset, *Just, *Labartra, Lahbib, Lakehal, *Lecha, *Licana, *de Lilla, *Linalt, *de Linya, *de Llanera, Llaurador, *Llebaria, Lledó, *Lleó, *Leonart, *Lletget, *[de] Llima, *Lliner, Llobera, *Llombard, *Llop, *Llopis, *Llorac, *Llordella, *Llor-dés, *Lloreta, *Llort, *Lluc, *Lluçà, *Llucera, Llurba, Lonca, *Lopes, *Lorda, *Luna, *Maçana, Macià, *Macias, *Macip, Maganya, *Magrinyà, *Maior, *Ma-joral, *Malet, *Malla, *Managuerra, Mandanya, *Manete, *Manli, Manresa, *Manseno, *Manuel, *Marc, *Marcos, *Marès, *Marginet, *Marí, *Mariner, *Mar-quès, Marquet, *Marrell, *Marsal, *Martí, *Martines, *Martorell, *Mas, *Maset, *Massalles, *Massot, *Mata, *Mateu, *Melcior, *Melos, *Mercer, *Mercor, *Mes-seguer, *Mestre, *Mestric, *Millan, Minguell, *Minguet, *Miquel, *Mir, *Mira-lles, *Mirarnau, *Miravall, Miró, *de Mitjavila, Moce, *Modolell, *Mogobrio, Molina, *Moliner, *Molinos, *Mònico, *Monner, *Monravà, *Montagudo, *de Montagut, *Montero, *Montlleó, *de Montoliu, *Montoro, *de Mont-ral, *de Mont-ros, *Montserrat, *Mor, *Mora, *Moragues, *Morana, Morar, *Mo-rell, *Morgó, *Mulet, Mullor, *Muntaner, *Muntanya, *Munter, *Murtra, Mus-tapha, *Nadal, *Narbonès, *Naudí, *Nebot, *Ninyà, Noguer, *Nolla, *de Nona-ja, *Not, *Novell, *Oliva, *Olivart, *Oliver, *Oliveres, *Olivero, *Oller, *Oms, *[d']Ondara, *Orgaz, *d'Oriola, *Oró, *Oromir, Orteu, *Ortoneda, *d'Osona, *Ossó, *Otger, *Paganell, *Palau, *de Pallaol, *Pallarès, *Pallejà, *Pàmies, *Pa-ner, *París, Parramona, *Pasqual, *Pasqualet, Pastor, *Pau, *Paulus, *Pedrenya, *Pedrer, *Pedrera, *Pedró, *Pedrol, *Peguera, *Peirí, *Peiró, *Peirolet, *Pellis-ser, *Penedès, *Pepió, *Pera, *de Peramola, *Perarnau, *Pere, *Perelló, *Pérez, *Peris, *Perpinyà, *Perramon, *Pi, *Pibernat, *Picasso, *Pierris, *Piguillem, *Piles, *Pilia, *Pinyol, *Piquer, *Pla, *Planella, *Planes, *Pluma, *Poca, *Pocu-rull, *Pons, *de Pontarró, *Porcell, *Porta, *Poter, *Pou, Pradedà, *Prades, *[dels] Prats, *Preixens, *[de] Prenafeta, Puig, *Puigdengoles, *Puiggalí, *Puja-des, *Pujalt, *Pujol, *Pujós, *Puyla, *Queixal, *Queralt, Quintana, *Rabassa, *Radicoris, *Raedor, *Ràfols, *Rainer, *Ramblí, *Ramon, *Raspall, *Rebullida, Recasens, *Redorat, *Refí, *Reguer, *Reig, *Renyer, *Requesens, *Reverter, *Re-vin, *Revull, *de Rial, *[de] Ribelles, *Ribera, Ribes, *Ricard, Riera, *Rimoc, *[de] Ripoll, *Ripollès, *Rius, *Robert, *Roca, Rodríguez, *Roger, Roig, *Ro-meu, *de Romia, *Roquer, *Ros, Roselló, Rosinac, *Rossell, *Rosset, *Rossinos, *Rotllan, *Roure, Rovira, *Rubey, *Rubió, *Rumbo, *Sabata, *Sabater, *Sabertí,

*Sadao, *Sala, *Salarasen, *Salat, *Saleres, *Sales, Saleses, *Salina, *Salla, *Saltet, *Saltó, *Saludes, *Salvà, *Salvador, *Salvany, *Salvat, *Salvet, *Samsó, *Sanaüja, *Sanç, *Sancho, Sanou, *Sant, *de Santafè, *Saperes, *de Saranyana, *Sargossa, *de Sarral, *Sarret, *Sarroca, *Sartí, *Sastre, *Saura, *Savoi, *Sedó, *Segarra, *[de] Segrià, *Segur, Segura, *Sella, *Sellent, *de Sellers, *Selma, *Selva, Serna, *Seró, *Serra, *Serrano, *Serrateix, *Servat, *Servelló, *Servet, *Sesplugues, Setó, *Simó, *Singler, *Siscart, *Sitges, *Sobrepere, Solanelles, *Solanes, *[de] Soldevila, Soler, *Solsona, *Sorolla, *Suau, Sugranyes, *Tabé, *Taix, *Tallada, *Tàpies, *Tapioles, *de Tarascó, Tarragó, *de Tàrrega, *Taüll, *Teas, *Teixidor, *Tejada, *Tell, *Terés, *Terma, *Terrats, *Terrés, *Thernat, *Tiboi, *Toda, *Toldrà, *Toló, *de Tolosa, Tomàs, *Tondo, *Torner, *Torrell, *Torrelles, *Torrent, *Torres, *de Torroja, *Tortosa, *Torull, Tost, *Totosaus, *Traver, *Tremps, *Triginer, Triquell, *Trobat, *Trudera, *Trull, *Tudela, Tura, *Turullet, *Uger, *Ulldemolins, *d'Urgell, *Vall, *del Vall, *Vallès, *Vallmanya, *Valls, *Vallverdú, Vals, *Vaquer, *Veciana, *Veia, *Vellet, *Verde, Verger, *Vergès, *Vergili, *Vergonyol, *Vergonyós, *Vernet, *Vicari, Vicenç, *Vidal, *Vila, *de Vilafranca, *Vilagrassa, *Vilalta, *Vilana, *de Vilanova, *Vilaplana, *Vilar, *Vilaviola, *Vilella, Villamarín, *Villaró, *Vinader, *Vinya, *Vinyes, *Vinyols, *Vives, *Ximenes, *Zalima, *de Zasala.

NOMS DE CASA

Adela, Adelaida, Albert de Badalona, Alemanya, Altisent, Amàlia, Ambròs, Ampesa, Andreu Marxant, Àngel Pineda, Anna, Antiquari, Antònia de les Campanes, Antonieta, Anyep, Anyep Vell, Argullós, Armengol, Arner, Arnó, Arquer, Avel·lí, Balcell, Balcells, Ballester, Baraneda, Barber, Barrabàs, Baster, Bellanes, Benet, Benet de la Rana, «Benito», Bessó, Bessonet, Blanes, Bomba, Boquer, Boter, Botifarra, Bufat, Cabaler, Cabaler del Bessó, Cabanes, Cabòries, Cabot, Cabotet, Cabrer, Calces, Callau, Camat, Caminer, Cànida, Canela, «Carlos» de l'Angeleta, Carnisser, Cassó, Castelló, Català, Caterí, Celestí, Cirer, «Cisco», «Cisco» de la Fumada, «Cisco» del Pastisser, «Cisco» del Pere Josa, «Cisco» la Fanga, «Cisquet», Cogulla, Coix, Colom, Coloma, Colomet, Conxer, Coromines, Cosme, Cosmet, Cotet, Cristina, Dativa, Emília, Emilieta, «Emilio» Gravat, Enric del Llarg, Escolà, Espasa, *Espígol, Esquerrer, Estrader, Euquet, Fanga, Fany, Fantasia, Fàxia, «Federico», Felip, Ferreró, Fidel, Fineta, Florenci, Foraster, Forcades, Forn, Forner, Frassà, Freixenet, Freixes, Fresneda, Fullea, Gallineta, Garratxo, Garrido, Gelasi, Gitori, Gravat, Gravat Vell, Gregori, Gregori Pastisseret, Gregoria, Guadalupe, Guixa, Hermenegild Ferrer, Hermenegild Fuster, Hermida, Irene, Jaume del Ferrer, Jaume del Molí, Jaume del Noro, Jaume Pere, Jaume Xocolater, Jaumet, Jeremies, Joan del Perot, Joan del «Sano», Joan del «Sebastiano», Joanet

de la Mercè, Jordi, Josa, Josep Maria Noguer, Josepet, «Leandro» Rabassa, Llarg, Lledó, Llima, Lluc, Lluís, Lluïset, Llurba, Lucina, Madrid, Maganya, Magina, Magnòlia, Malena, Maleno, Mandanya, Mandanya Vell, Manresa, Manuel, Manuel Recasens, Manxó, Manyera, Manyereta, Marcel, Marcellí, Maria la Bepa, Maria del Cabot, Maria del «Sebastiano», Maria Rosa, Mariagnet, Marinyana, Marxant, Mateu de l'Agnès, «Matildo», Maurici, Metge, Mexicà, Miquel del Besó, Miquel del Nen, Mitgers, Molinera, Moni, Monja, Monja del Preixens, «Morcillo», Moret, Mosso, Mundeta Felipa, Narcís, Nen, Nicasi, Nicasi Benet, Nicasi Cogulla, Nicolau, Nin, Noguer, Norman, Noro, Núria, Oriol, Pacàs, Paco del Cotet, Paco del Patró, Paco del Xollador, Palau, Pansa, «Pantalón», Pardo, Parent del Noro, Parra, Pastisser, Pastisser de la Costa, Pastisser Vell, Pastisseret, Patró, Patronet, Pau de la Tecla, Pau del Pedro, Pau Pedrol, Paula, Pauló, Payà, Pedacet, «Pedrito», Pedro, Pep Adelaida, Pep de l'Anelècia, Pep de l'Emília, Pep de la «Francisca», Pep de la Malena, Pep del Rabassa, Pep Silet, Pepet de la Valla, Pepus, Pere del Bessó, Pere Ferrera, Pere Josa, Pere Maria-Antònia, Pere Petit, Pere Petó, Pere Petonet, Pere Vicenç, Perot, Perot del Carrer de Missa, Perotet, Perpinyà, Picasso, Pitxo, Ponsà, Pontils, Popedrol, Preixens, Pubill de la Creu, Pubillet, Pujades, Queixal, Quela, Quico, Quiteri, Quitèria, Rabassa, Rabasseta, Ràfols, «Ramiro Martín», Ramon de la Tecla, Ramon del Ton, Rana, Recasens, Rei, Remigi, «Resalado», Ritet, Rogeta, Roig, Romà, Ros, Rosa del Queixal, Rosset, Rubió, Rubionet, Sabater, Salino, Salvador de la Mundeta, Sancho, «Sano», Santfeliu, Santi, Sastre, Sastret, Sebastià del Garratxo, Sebastià del Xicurrill, Sebastià de la Tecla, Sebastianet, «Sebastiano», Sec, Segura, Serafina, Silet, «Silverio», «Simeón», Solanes, Soler, Tarragó, Tarresà, Tecla, Teixidor, Teresita del Cabot, Toia, Ton de l'Ambrós, Ton de Mèxic, Ton del Pacàs, Ton del Romà, Ton Ferrer, Ton Moliner, Tonet de la Floresta, Tonet Quela, Toni Quintana, Torroner, Tost, Triquell, Trudes, Valeri, Vega, Venanci Foraster, Ventura, Verger, Vergeret, Vergès, Vetes, Vicenç Aguado, Violeta, Viuda, Xafarines, Xalet, Xato, Xetxo, Xicurrill, Xirillo, Xocolater, Xollador, Xorri.

RENOMS (exclosos els que són nom de casa)

*Abeller, Anrota, *de Baix, *Ballester, *Bicén, *Boter, *de la Botera, *Cama-deta, Camalluent, *de la Cambra, *Carbano, *del Carrer Baix, *del Carrer de Dalt, *del Carrer del Forn, *del Carrer Major, *del Carreró, *de la Casa Nova, Catufa, *de la Claveguera, *Colom, Colomet, *Cosme, *de la Costa, *Cotet, *Cuve, *de Dalt, *Delmer, *de les Eres, Fàxia, *de la Ferreria, *de la Font, *de Fonts, *del Forn, *Forner, *Franton, Fuster, *Gassolet, *Giner, *Gitano, *Hereu del Calces, *de l'Hostal, *Isidret, *«Margarito», *«Marino», *del Mas, *de la Masia, *Mercè, *Mitger de la Manyera, *de Mitjavila, *Moliner, Nen, *Nostre, *Pacàs, del Par-

tissant, *Pastisser, *del Pati, *Pere Gran, *del Peret de l'Albi, *de la Plaça, *del Portal, *del Portal de l'Albi, *Pubill, *Pubill Cancat, *del Racó, *Salí, Santcristo, *Soldat, *de Tarrés, la Valla, *Vidrier, *de Vinaixa, Xirina.

POBLACIONS VEÏNES

L'Albi, la Pobla de Cérvoles, Vallclara, Vilanova de Prades, Vinaixa.

TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA

Títols publicats

- 1 Ramon AMIGÓ, *Siurana de Prades* (1995)
- 2 Cosme AGUILÓ, *La toponímia de la costa de Lluçmajor* (1996)
- 3 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Poboleda* (1998)
- 4 Josep RECASENS, *Blancafort, a partir dels noms passats i presents* (2000)
- 5 Jaume SABATÉ, *Onomàstica del poble i terme de la Vilella Alta* (2000)
- 6 Ramon AMIGÓ i Ramon PERE, *L'Albi i els seus noms* (2001)
- 7 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Colldejou* (2003)
- 8 Dolors CABRÉ i Josep VECIANA, *Onomàstica del terme municipal dels Garidells* (2003)
- 9 Ramon PERE, *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades* (2004)
- 10 Montserrat CAILÀ i Jean-Paul ESCUDERO, *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir* (2005)
- 11 Eugeni PEREA, *Onomàstica de Riudoms* (2006)
- 12 Ramon PERE, *Els noms del Vilosell i el seu terme municipal* (2006)

IECentanyS19072007

ISBN 84-7283-875-7

9 788472 838758